II VATIKANO SUSIRINKIMO DOKUMENTAI

3 DALIS

POPIEŽIŲ KALBOS IR RAŠTAI

KRIKŠČIONIS GYVENIME

KNYGŲ SERIJA

Redakcinė vadovybė:

Balčiūnas Vytautas, prel. dr., Thompson, Conn., USA
Girnius Juozas, dr., Dorchester, Mass., USA
Gutauskas Jonas, kun. dr., Delhi, Ont., Canada
Yla Stasys, kun., Putnam, Conn., USA
Maceina Antanas, prof., Münster, West Germany
Narbutas Titas, kun. dr., Dayton, Ohio, USA

Leidiniai:

1. II Vatikano Susirinkimo dokumentai, 1 dalis. Konstitucijos.
2. II Vatikano Susirinkimo dokumentai, 2 dalis. Dekretai ir pareiškimai.
3. II Vatikano Susirinkimo dokumentai, 3 dalis. Popiežių kalbos ir raštai.

Toliau spausdinami:

4. *Stasys Yla,* Šiluva Žemaičių Istorijoje, 1 dalis.
5. *Stasys Yla,* Šiluva Žemaičių Istorijoje, 2 dalis.

NIHIL OBSTAT:

Rev. V. Cukuras, S.T.D., Censor deputatus

IMPRIMATUR:

†Vincentius Brizgys, Episcopus tit. Bosanensis
die 20 Decembris 1968

Vertė prel. Vytautas Balčiūnas

Kalbą tikrino Vladas Kulbokas

Iliustravo dail. Telesforas Valius

Išleido KRIKŠČIONIS GYVENIME 1969

Spaudė Lietuvių Enciklopedijos spaustuvė
361 W. Broadway, So. Boston, Mass. 02127

Kaina $4.00

TURINYS

I TOMO DOKUMENTAI

Konstitucijos:

II TOMO DOKUMENTAI

Dekretai:

Pareiškimai:

ORIGINALO IŠNAŠOSE VARTOJAMOS SANTRUMPOS:

AAS = Acta Apostolicae Sedis, Roma 1909 tt.;
PL = Migne, Patrologia Latina.

Šiuo tomu baigiame pateikti skaitytojams visus II Vatikano Susirinkimo dokumentus. Juos ėmėme iš oficialaus Vatikano leidinio,[1] tik kitaip sugrupavome. Buvo versti iš tų kalbų, kuriomis jie buvo parašyti. Norėta kiek galima tiksliau ir kartu lietuviškiau išreikšti ne tik pačią originalo mintį, bet ir jos niuansus. Tai buvo labai sunku, nes beveik visi dokumentai parašyti gyvenime nebenaudojama lotynų kalba (tik du prancūziškai — III tomo nr. 12 ir 20 — ir vienas itališkai — III t. nr. 19); parašyti sunkiu ilgų sakinių stiliumi, kurio visai pakeisti vertime neįmanoma. Kiek šitą kliūtį vertėjams pavyko nugalėti, tesprendžia skaitytojai. Buvo malonu išgirsti gerus spaudos atsiliepimus apie pirmuosius du tomus.

II Vatikano Susirinkimo dokumentai yra skirti visiems tikintiesiems. Daugelis jų tiesiogiai liečia visus, o kiti netiesiogiai. Bažnyčios vadovai nori, kad visi juos kiek galima geriau pažintų. Juk ir pasauliečių teisė ir pareiga pasiekti pilno religinio subrendimo — tokius juos nori matyti Bažnyčia ypač po II Vatikano Susirinkimo. Reikia, kad jie gebėtų vadovautis Kristaus įgaliotų visos Bžnyčios vadovų mokymu, o ne kai kurių atskirų jos narių, nors ir labai svariomis, nuomonėmis. Juo labiau reikia, kad jie nesivadovautų sąmoningai ar nesąmoningai vadama jos priešų propoganda ar jos mintį iškreipiančiais neapdairių jos pačios atstovų pasisakymais. Pasiekti šiam subrendimui yra būtina pačiam turėti po ranka tuos dokumentus ir, bent šiek tiek susipažinus su jais visais, grįžti prie atskirų klausimų kiekvieną krtą, kai juos iškelia gyvenimas.

---

[1] Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II. Constitutiones, Decreta, Declarationes. Cura et studio Secretariae Generalis Concilii Oecumenici Vaticani II. Typis Polyglottis Vaticanis — MCMLXVI.

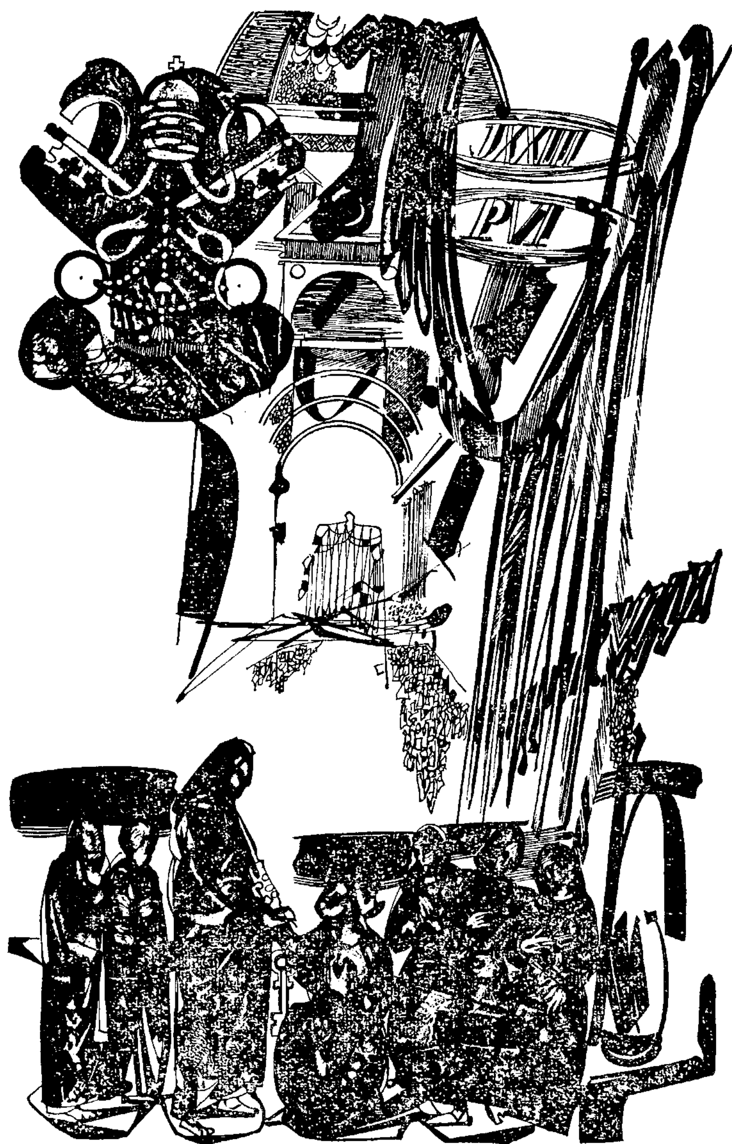
Padarėme visa, kad kiekvienam ir eilinio išsilavinimo skaitytojui jie būtų prieinami ir suprantami. Šio tomo antroje dalyje rasite visuotinių Bažnyčios susirinkimų aprašymą. Tai lyg raktas į juos visus, bet ypač į II Vatikano Susirinkimą bei atskirus jo dokumentus. Dar labiau visa nušvies toliau paduodamos svarbiausios II Vatikano Susirinkimo kronikos žinios. Gale atspausdintas platus dalykinis turinys padės kiekvienam tuojau pat susirasti iš visų trijų tomų, ką tuo ar kitu klausimu iš tikrųjų Susirinkimas pasakė. Šiuo metu, kai Susirinkimo vardu prikalbama ir prirašoma visokių priešingų dalykų, kai dėl to kyla sąmyšis ir ne vienas pasimeta, būtina kiekvienam tikinčiajam semtis žinių iš pirmųjų šaltinių. Suprantama, jis negalės išskaityti visko, kas juose glūdi — tai specialistų teologų uždavinys, — bet labai daug kas, ypač pagrindiniai dalykai, ir jam bus suprantami ir aiškūs.

Šiais trimis II Vatikano Susirinkimo dokumentų tomais pristatoma lietuviškajai visuomenei „Krikščionis Gyvenime" veikalų serija. Tiesa, jie nepilnai parodo jos pobūdį. Numatyta leisti originalius veikalus, ne vertimus. Šalia krikščionybę atskleidžiančių temų yra užsimota kelti ypač tai, kas būdinga dvasinei lietuvių tautos kultūrai praeityje ir dabartyje. Ryškus to pavydys po šių eisiantieji kiti du tomai (IV ir V) — Stasio Ylos Šiluva Žemaičių Istorijoje.

Tikimės, kad skaitančioji visuomenė nuoširdžiai pritars mūsų pstangoms sudaryti bent kiek įmanomesnes ryšymo sąlygas pajėgiems mūsų autoriams ir išleisti kasmet bent po porą, trejetą brandžių veikalų dvasinės kultūros temomis. Gausesnis jungimasis į serijos prenumeratorių eiles bus akivaizdus šio pritarimo ženklas ir kartu parama bei padrąsinimas mums tesėti.

KRIKŠČIONIS GYVENIME
redaktoriai ir leidėjai

POPIEŽIŲ KALBOS
IR RAŠTAI

1

APAŠTALINĖ II VISUOTINIO VATIKANO SUSIRINKIMO PASKELBIMO KONSTITUCIJA „HUMANAE SALUTIS“

VYSKUPAS JONAS

DIEVO TARNŲ TARNAS

AMŽINAM ATMINIMUI

Įžanga[1]

Prieš įžengdamas į dangų, žmonijos Atpirkėjas Jėzus Kristus savo išrinktiesiems apaštalams įsakė skelbti Evangeliją visoms tautoms. Norėdamas suteikti daugiau galios ir padaryti juos šiam uždaviniui tinkamesnius, jis jiems taip pat aiškiai pažadėjo: „Ir štai, aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai“ (Mt. 28, 20).

Nors šis džiugus Kristaus buvimas Bažnyčioje buvo gyvas ir veiklus visuomet, bet jis labiausiai sušvito tada,

[1] Visos šio rašto ir 8, 10, 11 bei 16 dokumentų antraštėlės kursyvu yra vertėjų.

kai žmonių bendruomenė buvo blaškoma smarkesnių audrų. Tokiais laikotarpiais Kristaus Sužadėtinė labai aiškiai pasireiškė esanti tiesos mokytoja bei išganymo nešėja ir akivaizdžiai visiems parodė, kokią didelę jėgą slepia savyje meilė, nuoširdi malda, su Dievo malone pakelti sunkumai ir vargai, kurie kaip tik ir yra stipriausi bei nenugalimi jos ginklai. Jais naudojosi pats dieviškasis jos įsteigėjas, didžiąją savo gyvenimo valandą pasakęs: „Pasitikėkite, aš nugalėjau pasaulį“ (Jn. 16, 33).

Skaudi tikrovė

Bažnyčia tikrai mato šių dienų žmonių gyvenimo krizę bei jame vykstančius didelius pasikeitimus. Žmonių bendruomenei atsistojus naujos eros angoje, Bažnyčios laukia didžiuliai uždaviniai, panašūs į tuos, kuriuos ji atliko tragiškiausiais savo istorijos momentais. Iš šiandieninės Bažnyčios reikalaujama, kad ji įlietų į dabarties žmonių bendruomenės gyslas amžino, gaivalingo, dieviško Evangelijos kraujo. Ta bendruomenė didžiuojasi savo naujaisiais technikos bei mokslo laimėjimais, bet tie laimėjimai padarė žalos jos visuomeninei tvarkai, kurią kai kurie bandė atstatyti, paneigdami Dievą. Todėl matome, kaip šių dienų žmonės mažiau pažengė dvasinės gerovės srityje, negu medžiaginės. To padarinys, kad jie mažiau siekia nenykstamų vertybių, o, priešingai, dažniausiai trokšta prabėgančių pasaulio malonumų, kuriuos taip lengvai pasiekiamus padaro technikos pažanga. Ir pagaliau visai naujas, pasibaisėtinas reiškinys — iškilo kovingas ateizmas, užvaldęs daugelį tautų.

Pasitikėjimo pagrindas

Šios skausmo ir baiminimosi priežastys iškeliamos tam, kad būtų akivaizdus reikalas budėti ir kad visi pa-

justų savo pareigą. Žinome, kad šių blogybių matymas taip prislegia kai kurių širdis, jog jie nieko daugiau ir nebemato, kaip tik tą tamsą, kurioje jiems atrodo, visiškai yra paskendęs pasaulis. Mes gi labiau norime pasitikėti dieviškuoju žmonijos Išlaikytoju, kuris niekuomet neapleidžia savo atpirktų mirtingųjų. Dar daugiau, vadovaudamiesi Viešpaties Kristaus raginimu pažinti „laikų ženklus" (Mt. 16, 4), toje pasibaisėtinoje tamsoje įžiūrime — ir nemažai — ženklų, kurie, atrodo, pranašauja geresnius laikus Bažnyčiai ir žmonijai. Juk visi tie sunaikinimą nešantieji karai, vienas po kito ėję mūsų laikais, arba tie apgailėtini dvasios griuvėsiai — daugelio visokių ideologijų pasekmės, arba tie per taip ilgą laiką žmonių patirti žiaurumai, — visi jie buvo kartu ir tam tikri įspėjimo balsai. O ir ta pati technikos pažanga, leidusi žmonėms pasigaminti save sunaikinančius ginklus, įnešė nemaža baimės ir susirūpinimo. Tai padėjo dabarties žmonėms lengviau pamatyti savo galybės ribotumą, trokšti taikos, pripažinti dvasinių vertybių svarbą ir pagaliau sparčiau siekti tobulesnio bendruomenės gyvenimo, kurio pirmuosius žingsnius, nors nedrąsiai, žmonija jau yra pradėjusi žengti. Ši būklė vis labiau ir labiau verčia pavienius žmones, įvairias piliečių grupes ir atskiras tautas suartėti bei vieni kitiems padėti. Tai tikriausiai labai palengvina Bažnyčiai atlikti savąjį apaštalavimo darbą. Daugelis žmonių, kurie anksčiau gal būt nebuvo pastebėję jos kilnaus uždavinio, šiandien, pasimokę iš patirties, atrodo, yra labiau linkę priimti Bažnyčios patarimus.

Dabarties Bažnyčios gyvastingumas

Bažnyčia niekuomet nebuvo abejinga, bet labai rūpestingai sekė tautų vystymąsi, mokslo ir technikos pažangą, visuomeninio žmonių gyvenimo pasikeitimus. Ji vi-

somis išgalėmis priešinosi toms ideologijoms, kurios tepripažino tik medžiagą arba kurios bandė sugriauti katalikų tikėjimo pagrindus. Pagaliau iš jos sėmėsi jėgų apaštalauti, melstis bei darbuotis visose žmogiškojo veikimo srityse pirmiausia pasišventę dvasininkai, kurie vis labiau ir labiau mokslu bei dorovingumu tiko savo einamoms pareigoms, o paskui ir pasauliečiai, kurie vis labiau pajuto savo atsakingumą atlikdami Bažnyčios jiems patikėtus uždavinius, ypač pareigą bendradarbiauti su Bažnyčios hierarchija. Prisidėjo dar ir tai, kad, akivaizdoje didžiausios priespaudos, šiandien ištikusios daugelio krikščioniškų kraštų bendruomenes, nuostabiai daug vyskupų, kunigų ir pasauliečių savo nenugalimu katalikiškojo tikėjimo tvirtumu pakelia visokiausius persekiojimus, pasirodydami tokiais krikščioniškojo tvirtumo pavyzdžiais, kad visai teisingai ir vertai gali būti lyginami su tais, kurie yra aukso raidėmis įrašyti į Bažnyčios istorijos lapus. Todėl, matydami visiškai pasikeitusį žmonijos istorijos veidą, kartu matome labai pasikeitusią bei patobulėjusią ir Bažnyčią: ji yra žymiai vieningesnė, apsišarvavusi gilesniu mokslu, ryškiau spindi šventumo grožiu. Atrodo, kad ji yra pilnai pasiruošusi vesti šventai šių dienų tikėjimo kovai.

II Visuotinis Vatikano Susirinkimas

Žvelgdami į šį dvejopą vaizdą — į taip labai stokojantį dvasinių gėrybių pasaulį ir į pilną gyvastingumo Bažnyčią —— nuo pat pradžios Mūsų popiežiavimo, į kurį, nors neverti, buvome iškelti maloningojo Dievo Apvaizdos, laikėme svarbia savo apaštališkųjų pareigų dalimi kreipti ypatingą dėmesį į tai, kad sutartiniu visų Mūsų sūnų veikimu Bažnyčia sugebėtų vis geriau išspręsti šio meto žmonių klausimus. Todėl, paklusdami širdies gelmėse lyg

iš aukšto kilusiam balsui, manėme, kad jau yra pribrendęs laikas duoti Katalikų Bažnyčiai ir visai žmonių šeimai dovaną naujo Visuotinio Susirinkimo, kuris įsirikiuotų į eilę dvidešimties kitų tokių Sinodų, šimtmečių būvyje labai daug prisidėjusių prie dangiškosios malonės padaugėjimo tikinčiųjų širdyse ir prie krikščionybės pažangos. Didelis džiaugsmas, su kuriuo visame katalikų pasaulyje buvo sutikta ši žinia, karštos maldos, kuriomis Bažnyčia nesiliovė kreiptis į Dievą šia intencija, pagrįstos vilties teikiąs užsidegimas, kuriuo imtasi Susirinkimui ruoštis, ir pagaliau didelis domėjimasis šiuo Susirinkimu ar bent palankumas, kuriuo jo laukia nuo Romos Bažnyčios atsiskyrusieji krikščionys ir net nekrikščionys, — visa šitai aiškiausiai rodo, kaip nė pro vieną nepraėjo nepastebėta istorinė įvykio svarba ir didybė.

Tad būsimasis Visuotinis Sinodas prasmingai įvyks tuo metu, kai Bažnyčia karščiau trokšta iš naujo pagyvinti savo tikėjimą bei atsigaivinti savo nuostabia vidine vienybe, kai ji primygtinai jaučia šią pareigą ne tik tam, kad būtų gyvastingesnė ir pastūmėtų savo vaikus į šventumą, bet ir tam, kad galėtų plačiau paskleisti krikščioniškąją tiesą bei įvykdyti kitus savo užsimojimus. Taip išryškės, kad motina Bažnyčia yra visuomet gyva ir amžinai jauna, kad ji jaučia žmonių gyvenimo ritmą ir amžių būvyje sušvinta vis nauju grožiu, vis naujai spinduliuoja, pasiekia vis naujų laimėjimų, nors visą laiką pasilieka ta pati ir tos pačios žavios išvaizdos, kurią panorėjo jai duoti ją mylįs ir globojąs dieviškasis jos Sužadėtinis Jėzus Kristus.

Matome, kaip šiuo metu daug kas įvairiose pasaulio vietose vis iš naujo didžiadvasiškai stengiasi siekti dieviškojo Išgelbėtojo trokštamos regimos visų krikščionių vienybės atstatymo. Tad visai natūralu, kad šaukiamasis

Susirinkimas imtųsi labiau išryškinti tuos krikščioniškojo mokslo dalykus ir parodytų brolišką meilę, kuriais atsiskyrusieji nuo šio Apaštališkojo Sosto krikščionys būtų stipriau pastūmėti anon vienybėn ir kad būtų lyg paruoštas jiems į ją kelias.

Pagaliau, turint prieš akis visą žmonių šeimą, esančią nuolatiniame netikrume, įtampoje bei baimėje dėl vis gresiančių šiurpių karo baisenybių, būsimasis Visuotinis Susirinkimas visiems geros valios žmonėms suteiks progą ryžtis taikiai gyventi bei siekti taikos. Tą tikrą taiką gali ir privalo pagimdyti dvasinės bei antgamtinės vertybės, — žmonių protas ir sąžinė, apšviesti ir vadovaujami žmonijos kūrėjo bei atnaujintojo Dievo.

Susirinkimo darbų tvarka

Tačiau šitokie vaisiai, kurių taip labai iš Visuotinio Sinodo laukiame ir apie kuriuos taip dažnai ir mielai kalbėjome, reikalauja, kad tam tokiam svarbiam dalykui būtų stengiamasi labai rūpestingai pasiruošti pasitarimais, studijomis ir darbu. Dėl to bus pateikiami svarstyti tikėjimo tiesų bei kasdieninio gyvenimo klausimai, siekiant, kad krikščioniškosios institucijos bei krikščioniškieji nuostatai pilniausiai atitiktų kasdieninio gyvenimo reikalavimus ir tarnautų mistinio Kristaus kūno bei šventų jo antgamtinių uždavinių gerovei. Į tuos klausimus įeina Šventasis Raštas, šventoji Tradicija, Bažnyčios sakramentai ir maldos, dorovės nuostatai, darbai, kuriais vykdoma meilė ir padedama vargšams, pasauliečių apaštalavimas, misijų veikla.

Tačiau ši aukštesnioji sritis privalo labai stipriai įtakoti antrąją, laikinąją sritį, kuria viena, deja, dažnai žmonės tesirūpina ir tesisieloja. Juk, kaip išsireiškė amžinosios atminties Mūsų pirmatakas Inocentas III ketvir-

to Visuotinio Laterano Susirinkimo metu, ir laikinųjų dalykų srityje Bažnyčia pasirodė esanti „Motina ir Mokytoja“. Nors Bažnyčia pirmoj eilėj ir nesiekia žemiškų tiksų, bet ji negali praeiti pro šalį, visiškai neliesdama žemiškosios gerovės klausimų bei nekreipti dėmesio į žemiškąją gerovę keliančius darbus. Ji gerai žino, kaip labai visokeriopa pagalba bei pastangos padaryti gyvenimą žmoniškesnį padeda nemirštamoms sieloms tų žmonių, kurių amžinuoju sielos išgelbėjimu ji privalo rūpintis. Ji žino, kad, skleisdama žmonėms Kristaus šviesą, ji padeda jiems geriau pažinti save pačius. Ta šviesa įgalina juos suprasti, kas jie yra, kokia yra jų didybė ir kokio tikslo jie privalo siekti. Iš čia kyla dabarties Bažnyčios turimoji teisė būti ar jau pats jos buvimas visuose tarptautiniuose sambūriuose, iš čia jos socialinė doktrina šeimos, mokyklos, darbo, valstybės bei žmonių sambūrių ir pagaliau visais kitais panašiais klausimais. Šia savo doktrina Bažnyčia yra pasiekusi tokio aukšto pripažinimo, kad vis giliau mąstantieji svarų jos balsą laiko aukščiausiu autoritetu aiškinti ir skleisti dorovei bei ginti pavienių žmonių ir valstybių teisėms ir pareigoms.

Todėl tikimės, kad Visuotiniojo Sinodo nutarimai turės tiek įtakos, jog ne tik žmonių širdis nušvies bei sutvirtins krikščioniškos išminties šviesa, bet ir visas žmonių veikimo sritis pergers.

Susirinkimo sušaukimas

Pirmąją žinią apie Visuotiniojo Susirinkimo sušaukimą paskelbėme tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt devintųjų metų sausio mėnesio dvidešimt penktąją dieną. Atrodė, kad drebančia širdimi ir rankomis beriame mažytę sėklą. Tada, Dievo padedami, įsipareigojome sudėtingam ir sunkiam pasiruošimo darbui. Nuo tos dienos

prabėgo beveik treji metai. Jų būvyje matėme, kaip, Dievo malonės veikiama, ta mažytė sėkla išaugo į didelį medį. Žvelgdami į nueitą ilgą ir sunkų kelią, reiškiame didžiausią padėką Dievui, kuris teikė Mums gausios paramos, kad viskas vyktų deramai, tinkamai bei sklandžiai.

Prieš nustatydami Susirinkime svarstytinus dalykus, klausėme sumanaus bei išmintingo patarimo tėvų kardinolų, viso katalikiškojo pasaulio vyskupų, Romos Kurijos įstaigų, vienuolijų bei kongregacijų vyresniųjų, katalikiškųjų universitetų bei fakultetų. Šis labai svarbus pasikeitimas nuomonėmis užtruko vienerius metus. Iš jo paaiškėjo, į kuriuos dalykus reikia ypatingai gilintis.

Pagaliau su dideliu džiaugsmu pranešame, kad šios studijos, kurių su didžiausiu uolumu ėmėsi, labai daug sutartinai dirbdami, kardinolai, vyskupai, prelatai, teologai, kanonistai bei viso pasaulio mokslininkai ir įvairių sričių žinovai, jau eina prie pabaigos.

Tad, pasitikėdami pagalba visų dalykų pradžios ir galo dieviškojo Atpirkėjo bei kilniosios jo Motinos palaimintosios Mergelės Marijos ir šventojo Juozapo, kurio globai šį svarbų reikalą pavedėme nuo pat pradžios, manome, jog atėjo laikas sušaukti II Visuotinį Vatikano Susirinkimą.

Todėl, pasitarę šiuo reikalu su šventosios Romos Bažnyčios kardinolais, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, šventųjų apaštalų Petro ir Povilo ir savo vardu pranešame, paskelbiame ir šaukiame ateinančiais tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt antraisiais metais šventą ekumeninį bei II Visuotinį Vatikano Susirinkimą, kuris įvyks patriarchalinėje Vatikano bazilikoje dienomis, kurias, Dievo Apvaizdos vedami, paskirsime. Taigi norime ir įsakome, kad Mūsų paskelbtame Visuotiniame Susirinkime dalyvautų iš visų pasaulio kraštų suvažiavę mylimieji

Mūsų sūnūs šventosios Romos Bažnyčios kardinolai, garbingieji broliai patriarchai, primatai, valdantieji vyskupijas ir tituliniai arkivyskupai ir vyskupai bei visi kiti Bažnyčios vyrai, kurie teisės yra įpareigoti jame dalyvauti.

Kvietimas melstis

Pagaliau prašome kiekvieną tikintįjį atskirai ir bendrai visą krikščionių tautą imti giliai širdin Susirinkimo reikalus ir karštai maldauti visagalį Dievą, kad jis šį taip labai svarbų jau netrukus įvyksiantį Susirinkimą lydėtų jautria savo globa ir stiprintų savo galia, kad Susirinkimas praeitų su tikrai deramu jam orumu. Tekyla šios nuolatinės maldos iš tikėjimo, kaip iš savo gyvo šaltinio. Telydi jas savo pačių pasirinkti išoriniai apsimarinimai, kad jos būtų priimtinesnės Dievui ir našesnės. Tepraturtina jas taip pat kilnaus krikščioniško gyvenimo pastangos, iš kurių būtų galima spręsti, kad jau dabar visi yra nusiteikę vykdyti tuos įsakymus bei nutarimus, kuriuos ateityje tas Susirinkimas paskelbs.

Šiuo raginimu kreipiamės į visus viso pasaulio mylimiausius savo sūnus kunigus, diecezinius ir vienuolius, ir į visus įvairių luomų beiprofesijų tikinčiuosius. Bet ypatingai kreipiamės į vaikučius — visiems žinoma, kiek daug reiškia jų nekaltumas ir maldos Dievo akyse — ir į ligonius bei vargų prislėgtuosius, nes esame įsitikinę, kad jų kančios ir pilnas aukos gyvenimas Kristaus kryžiaus dėka virsta vertingu permaldavimu, išgelbėjimu bei šventesnio gyvenimo šaltiniu visai Bažnyčiai.

Ir galop prašome visus nuo Katalikų Bažnyčios atsiskyrusius brolius, kad ir jie maldautų Dievą, nes Susirinkimo vaisiais ir jie naudosis. Mums nepaslaptis, kad daugelis jų, Kristaus mokymo bei jo maldos į Tėvą veikiami,

trokšta vienybės bei susitaikymo. Mes taip pat žinome, kad jie ne tik su dideliu džiaugsmu sutiko žinią apie Susirinkimą, bet kad nemaža jų pasižadėjo melsti Dievą, jog viskas kuo geriausiai pasisektų, ir kad jie yra labai laimingi, jog galės pasiųsti savo grupių vardu įgaliotinius iš arti sekti viskam, kas dėsis Susirinkime. Aišku, visa šitai Mums yra didžiausia paguoda ir viltis. Kaip tik tam, kad lengviau būtų palaikyti šiuos ryšius, jau iš anksto įsteigėme šiam reikalui ypatingą įstaigą, vadinamą sekretoriatu.

O, kad su šių laikų krikščionių šeima atsitiktų tas pat, kas atsitiko su apaštalais Jeruzalėje po Kristaus įžengimo į dangų, kai visa ką tik gimusi Bažnyčia didžiausioje sutartinėje susitelkė apie Petrą, avinėlių ir avių ganytoją, ir su juo bei už jį meldėsi! Tegul garbingoji Dievo Dvasia, pritardama karštiems visų troškimams, išgirsta šį maldavimą, kuris kasdien į ją siunčiamas iš visų pasaulio kampų: „Pakartok mūsų gadynėje naujų Sekminių stebuklą ir suteik, kad karštesnėje vienaširdėje maldoje susitelkusi apie Mariją, Jėzaus Motiną, Petro vadovaujama, Šventoji Bažnyčia sėkmingai platintų Dieviškojo Išganytojo karalystę, kuri yra tiesos, teisingumo, meilės ir taikos karalystė. Amen".[2]

Norime, kad ši konstitucija galiotų dabar ir visuomet ir kad visi, kuriems privalu, uoliai laikytųsi jos nuostatų ir juos vykdytų. Jokie priešingi nuostatai negali sumažinti šios konstitucijos galios, nes ja visus juos atšaukiame. Dėl to įsakome laikyti niekiniais ir tuščiais veiksmus visų tų, kurie, sąmoningai ar nesąmoningai, darytų ką nors priešinga, kaip Mūsų pasakyta, vistiek, kokią galią jie turėtų. Be to, niekam nevalia šios Mūsų valios pareiškimo arba šio konstitucijos dokumento suplėšyti ar su-

---

[2] AAS 51 (1959), p. 832.

naikinti. O visiems spausdintiems ar ranka rašytiems nuorašams su kurio nors Bažnyčios vyresniojo antspaudu ir kurio nors sekretoriaus parašu reikia tikėti taip, lyg būtų parodytas šis egzempliorius. Kiekvienas, kuris šiuos Mūsų visiems skirtus nuostatus paniekintų ar kuriuo nors būdu nuvertintų, težino užsitrauksiąs teisės numatytas bausmes tiems, kurie nepaklausė popiežiaus.

Roma, šv. Petro Sostas, 1959 nuo M.V.J.K. gimimo, mūsų popiežiavimo ketvirtaisiais metais, gruodžio mėnesio 25 dieną.

JONAS, Katalikų Bažnyčios Vyskupas

(Seka kardinolų parašai)[3]

II Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo pradžios diena — 1962 m. spalio 11 — buvo nustatyta popiežiaus Jono XXIII 1962 m. vasario 2 dienos apaštaliniu laišku, vadinamu motu proprio, prasidedančiu žodžiu „Consilium". Žr. AAS 54 (1962), p. 65.

---

[3] AAS 54 (1962), pp. 5–13.

2

POPIEŽIAUS JONO XXIII KALBA IŠKILMINGAI ATIDARANT ŠV. SUSIRINKIMĄ

(I sesija, 1962 m. spalio 11 d.)

Garbingieji Broliai,

Motina Bažnyčia džiaugiasi, kad dieviškosios Apvaizdos lėmimu jau išaušo laukiamoji diena, kurią čia, prie šventojo Petro karsto, globoje Mergelės Dievo Gimdytojos, kurios didinga motinystė šiandien švenčiama liturgijoje, iškilmingai prasideda II Visuotinis Vatikano Susirinkimas.

Visuotiniai Bažnyčios Susirinkimai

Visi susirinkimai, — dvidešimt visuotiniųjų ir nesuskaitoma daugybė taip pat didžios reikšmės provincinių bei regijoninių, — kurie įvyko laiko būvyje, aiškiai patvirtina Bažnyčios gyvastingumą ir jos kronikose minimi lyg šviesūs žiburiai. Skelbdamas šį plačios apimties susibūrimą, kalbąs čia jums paskutinis mažiausiasis apaštalo

Petro įpėdinis siekė to, kad vėl pasireikštų niekad nesibaigiantis ir iki laikų pabaigos tversiantis Bažnyčios mokymas. Atitikdamas šio meto klaidas, trūkumus bei reikalavimus, šis mokymas ne eiliniu būdu pasireiškia per šį Susirinkimą visiems viso pasaulio žmonėms.

Tad, pradėdamas šį Visuotinį Sinodą, kalbąs jums Kristaus Vietininkas, kaip ir dera, žvelgia į praeitį ir lyg klausosi gyvos bei padrąsinančios jos kalbos. Jis mielai prisimena didžiai nusipelniusius senųjų ir naujųjų laikų popiežius, kurie perdavė garbingą ir svarų žodį Susirinkimų, vykusių nuo ketvirto šimtmečio iki viduramžių ir vėlesniais laikais Rytuose ir Vakaruose. Tie Susirinkimai nesiliauja skelbti dieviškosios ir žmogiškosios bendruomenės — Kristaus Bažnyčios pergalės, Bažnyčios, kuri savo vardą, malonės dovanas ir visą pajėgumą gauna iš dieviškojo Atpirkėjo.

Nors visa šitai teikia džiaugsmo, bet negalime nepripažinti, kad daug skausmo ir kartumo aptemdė šią ilgą devyniolikos šimtmečių istoriją. Buvo ir yra tiesa, ką kadaise senelis Simeonas išpranašavo Jėzaus Motinai Marijai: „Štai, šitas pastatytas nupuolimui ir prisikėlimui daugelio... ir kaip ženklas, kuriam bus prieštaraujama“ (Lk. 2, 34). Ir pats Jėzus, pasiekęs subrendimo amžiaus, aiškiai nurodė, kaip žmonės visais laikais kovos prieš jį, pasakydamas šiuos paslaptingus žodžius: „Kas jūsų klauso, manęs klauso“ (Lk. 10, 16). Be to, jis pasakė ir tai, ką užrašė tas pats, ką tik pacituotuosius žodžius perdavęs, šventasis Lukas: „Kas ne su manimi, tas prieš mane; ir kas nerenka su manim, tas barsto“ (Lk. 11 23).

Svarbiausieji klausimai, kuriuos turi išspręsti žmonija, ir po beveik dvidešimties šimtmečių liko tie patys. Jėzus Kristus visuomet yra lyg centras visos istorijos bei viso gyvenimo: žmonės arba eina su juo ir jo Bažnyčia ir

džiaugiasi šviesa, darna, tvarka bei ramybe, arba gyvena be jo ar veikia prieš jį bei sąmoningai pasilieka šalia Bažnyčios, ir dėl to kyla tarpusavio sąmyšiai, įtampa bei nuolatinė kruvinų karų grėsmė.

Kai vyksta, visuotiniai Susirinkimai visados tam tikru iškiliu būdu išreiškia šią vienybę su Kristumi ir Bažnyčia bei spinduliuoja tiesą į aplinką, teisingu keliu kreipia pavienių žmonių, šeimų ir bendruomenių gyvenimą, pažadina ir stiprina dvasines jėgas, pastūmi žmones pastoviai siekti tikrų bei amžinų gėrybių.

Kai žvelgiame į skirtingus šio dvidešimties šimtmečių krikščionijos laikotarpius, prieš mūsų akis iškyla anie neeilinio Bažnyčios mokymo — visuotiniųjų Sinodų pasisakymai. Jie surašyti daugelyje didžiulių tomų ir laikytini šventa brangenybe, saugoma Romos archyvuose bei žymiausiose viso pasaulio bibliotekose.

II Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo kilmė bei priežastis

Kalbant apie šio didžio įvykio, dėl kurio Mes jus čia sukvietėme, kilmę bei priežastį, užteks vėl paprasto liudijimo, paimto iš Mūsų pačių išgyvenimo. Pirmiausia Susirinkimo mintis atėjo Mums staiga, beveik netikėtai, o paskui visai paprastai ją išreiškėme Kardinolų kolegijai aną atmintiną tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt devintųjų metų sausio dvidešimt penktąją, apaštalo šv. Povilo atsivertimo, dieną, prie Ostijos kelio stovinčioje patriarchalinėje bazilikoje. Ten buvusiųjų širdys buvo staiga paliestos lyg iš aukšto atėjusios šviesos spindulių, maloniai nušvito jų veidai ir akys. Kartu visame pasaulyje įsižiebė didelis troškimas ir visi žmonės ėmė nekantriai laukti Susirinkimo pradžios.

Po to ėjo treji sunkaus Susirinkimui pasiruošimo darbo metai. Buvo stengtasi kuo tiksliau ir vispusiškiau iš-

tirti, kaip mūsų laikais žiūrima į tikėjimą, kiek juo gyvenama, kokio gyvastingumo yra kikščionys, ypač katalikai.

Tikrai ne be pagrindo Mums atrodo, kad šis pasiruošimo Visuotiniajam Susirinkimui laikas buvo pirmasis dangiškosios malonės ženklas bei dovana.

Šio Susirinkimo šviesos nušviesta Bažnyčia, kaip tikimės, praturtės dvasinėmis gėrybėmis ir, semdamasi iš jo naujų jėgų, drąsiai žvelgs į ateitį. Padariusi reikiamus pakeitimus bei išmintingai ugdydama tarpusavio bendradarbiavimą, Bažnyčia paveiks atskirus žmones, šeimas ir tautas, kad jie tikrai kreiptų savo mintis į aukštesniuosius dalykus.

Todėl reikia visa širdimi dėkoti aukščiausiajam visų gėrybių Davėjui už šį Susirinkimą ir su džiaugsmu skelbti nenugalimojo ir nemirtingojo amžių ir tautų Valdovo Viešpaties Kristaus garbę.

Palankios Susirinkimui sąlygos

Be to, dar kitą dalyką norime pasakyti jums, garbingieji broliai. Padidinti džiaugsmui, kurio šią iškilmingą valandą yra pilna Mūsų širdis, tebūnie leista Mums šio didingo Susirinkimo akivaizdoje pareikšti įsitikinimą, kad jis prasideda tikrai palankiose dabartinio meto aplinkybėse.

Einant kasdieninės apaštališkosios tarnybos pareigas, dažnai mūsų ausis pasiekia ir nustebina balsai tų, kurie, nors pilni religinio uolumo, tačiau neturi pakankamai pusiausvyros bei išminties apie ką nors spręsti. Dabartinėse žmonių bendruomenės sąlygose jie tepajėgia įžiūrėti tik bloga. Jie sako, kad mūsų laikai yra blogesni negu praėjusieji. Jie elgiasi taip, lyg nieko nebūtų galima pasimokyti iš istorijos, tos gyvenimo mokytojos, ir lyg anks-

tesniųjų Susirinkimų metu būtų pilniausiai žydėję, ir krikščioniškasis mokslas, ir dorovė, ir Bažnyčiai derama laisvė.

Mums atrodo, kad nė iš tolo negalima sutikti su tais nelaimių skelbėjais, kurie visados pranašauja tik tai, kas bloga, lyg čia pat jau būtų pasaulio galas. Dabartinėje žmogiškojo gyvenimo raidoje, kai žmonių bendruomenė, atrodo, žengia į naują santvarką, verčiau reikia įžiūrėti paslaptingą dieviškosios Apvaizdos veikimą: pasinaudodama žmonių darbais, dažniausiai jiems to visai nesitikint, laiko būvyje ji vykdo savo planus ir viską, net ir visokias priešginybes, išmintingai palenkia Bažnyčios gerovei.

Lengva tai matyti, įsižiūrėjus į sunkius ir painius šių dienų politinius bei ūkinius klausimus. Žmonės yra taip juose paskendę, kad visas jų rūpestis bei mintys yra nukreiptos nuo religinių reikalų, kuriais sielojasi mokančioji Bažnyčia. Šitai tikrai nėra gera ir tikrai reikia su tuo kovoti. Tačiau niekas negali neigti, jog šios naujos sąlygos turi bent tai gera, kad jau nebėra tos daugybės kliūčių, kuriomis anksčiau pasaulio vaikai trukdydavo Bažnyčiai laisvai veikti. Užtenka tik prabėgomis peržvelgti bažnytines kronikas ir tuojau paaiškės, kad net patys Visuotiniai Susirinkimai, kurių nuveikti darbai aukso raidėmis yra įrašyti į Bažnyčios gyvenimo knygas, dažnai, dėl netinkamo pasaulinės valdžios kišimosi, vyko su didžiausiais sunkumais ir apgailėtinais trūkumais. Pasitaikydavo, kad pasauliniai valdovai buvo pasiryžę nuoširdžiai globoti Bažnyčią, bet dažniausiai tai vyko ne be dvasinės žalos bei pavojaus, nes vadovaudavosi daugiau politiniais motyvais ir per daug siekė savo naudos.

Prisipažįstame, jog šiandien Mes labai skaudžiai išgyvename tai, kad jūsų tarpe pasigendame brangiausių

Mums Bažnyčios ganytojų, kurie dėl tikėjimo į Kristų laikomi kalėjimuose ar kitaip yra sutrukdyti atvykti. Jų prisiminimas Mus ragina karštai melsti už juos Dievą. Tačiau ne be vilties ir didžios paguodos šiandien matome ir tai, kad Bažnyčia, pagaliau nebesutikdama tos daugybės praeityje buvusių pasaulinės prigimties kliūčių, iš šios Vatikano šventovės, lyg iš antrojo apaštalų vakarienės kambario, per jus gali pasakyti savo didingą ir svarų balsą ir būti išgirsta.

Ypatingas Susirinkimo uždavinys — išsaugoti ir skleisti doktriną

Svarbiausias Visuotiniojo Susirinkimo rūpestis — sėkmingiau išsaugoti ir paskleisti krikščioniškosios doktrinos lobį.

Ši doktrina apima visą žmogų, susidedantį iš kūno ir sielos, ir įpareigoja mus, šios žemės gyventojus, siekti dangiškosios tėvynės.

Ji nurodo, kaip tvarkyti šį laikinąjį gyvenimą, kad, atlikdami žemiškosios ir dangiškosios karalijos prievoles, galėtume pasiekti Dievo mums skirtą tikslą. Visi žmonės, ir pavieniai, ir susijungę į bendruomenes, gyvendami žemėje, privalo siekti dangiškųjų gėrybių. Joms laimėti jie privalo naudotis kūriniais ir tai taip, kad, vartodami laikinuosius dalykus, neprarastų savo amžinosios laimės.

Žinome, kad Kristus pasakė: „Ieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jos teisybės“ (Mt. 6. 33). Žodžiai „vis pirma“ nurodo, į ką reikia labiausiai kreipti savo pastangas ir mintis. Tačiau anaiptol neužmirštini ir po anų einantieji kiti Viešpaties įsakymo žodžiai: „o visa tai bus jums pridėta“ (Mt. 6. 33). Iš tikrųjų, Bažnyčioje visuomet buvo ir yra tokių, kurie visu uolumu atsidėję siekti evangeliškojo tobulumo, kartu prisideda ir prie žemiš-

kosios kultūros kėlimo: jų gyvenimo pavyzdys, jų atliekami išganingi meilės darbai žymiai sustiprina ir ugdo visa, kas žmonių bendruomenėje yra vertingiau ir kilniau.

Norint, kad ši doktrina pasiektų įvairias žmogiškojo pasireiškimo sritis, — pavienių žmonių veiklą, šeimos ir bendruomenės gyvenimą, — pirmiausia reikia, kad Bažnyčia niekuomet nenusigręžtų nuo tiesos lobyno, gauto iš ankstesniųjų kartų. Drauge ji privalo žvelgti į dabarties laikus, į susidariusias naujas gyvenimo sąlygas ir lytis bei atsivėrusius naujus katalikiškojo apaštalavimo galimumus.

Dėl to Bažnyčia nebuvo abejinga visiems tiems žmogaus proto išradimams ir mokslų pažangai, kuriais šiuo metu naudojamės, ir nevengė juos tinkamai įvertinti. Uoliai viskuo šituo rūpindamasi, ji nesiliauja raginusi žmones labiau negu į matomus dalykus savo žvilgsnį kreipti į visokios išminties ir grožio šaltinį Dievą, kad tie, kuriems buvo pasakyta: „Pripildykite žemę ir ją paverkite",[1] niekuomet neužmirštų ano svarbiausiojo įsakymo: „Viešpatį, savo Dievą, tegarbinsi ir jam vienam tetarnausi" (Mt. 4, 10; Lk. 4, 8) ir kad prabėgąs regimųjų dalykų žavesys nesutrukdytų tikrosios pažangos.

Kaip šiandien skleisti doktriną

Garbingieji broliai! Turint visa šita prieš akis, gana aišku, koks yra Visuotiniojo Susirinkimo uždavinys doktrinos srityje.

Tad dvidešimt pirmasis Visuotinis Susirinkimas, naudodamasis svaria ir labai vertinga pagalba šventųjų mokslų, pastoracijos ir administravimo žinovų, ryžtasi pateikti pilną, neapkarpytą ir neiškreiptą katalikiškąją doktriną, kuri, nors su sunkumais ir prieštaravimais, yra

---

[1] Plg. Pradž. 1, 28.

tapusi lyg bendras visų žmonių paveldėjimas. Ne visiems ji patinka, bet ji pateikiama kaip didžiausias įsigytasis turtas visiems geros valios žmonėms.

Tačiau mūsų uždavinys yra ne vien saugoti šią brangenybę, lyg tesirūpintume tik senove; eidami beveik per dvidešimtį šimtmečių Bažnyčios pramintu keliu, su džiaugsmu ir be baimės mes taip pat imamės darbo, kurio reikalauja mūsų laikai.

Mūsų pirminis uždavinys nėra taip pat svarstyti kai kuriuos ypatingus bažnytinės doktrinos klausimus ir tuo išsamiau kartoti Bažnyčios Tėvų bei senųjų ir naujųjų teologų pasisakymus, kurie, manome, tikrai nėra jums nežinomi, bet kuriuos gerai pažįstate. Tik šitiems dalykams svarstyti nebūtų reikėję šaukti Visuotiniojo Susirinkimo. Dabar, mūsų laikais, reikia visą krikščioniškąją doktriną, neišskiriant nė vienos jos dalies, blaiviai ir ramiai apsvarstyti ir stengtis ją suprasti bei išreikšti, ypatingai pasinaudojant Tridento ir I Vatikano Susirinkimų pasisakymų šviesa. Reikia, kad ta doktrina, kaip visi krikščioniškos, katalikiškos bei apaštališkos dvasios puoselėtojai trokšta, būtų išsamiau ir giliau pažinta ir kad ji perimtų žmonių širdis ir jas formuotų. Reikia, kad ši tikra ir nekintama doktrina, kurios privalu ištikimai laikytis, būtų nagrinėjama ir aiškinama taip, kaip reikalauja mūsų laikai. Juk kas kita yra mūsų tikėjimo lobis arba mūsų kilniosios doktrinos tiesos, o kas kita būdas, kuriuo jos išreiškiamos, nė kiek neiškreipiant jų prasmės ir minties. Į šį būdą teks kreipti daugiausia dėmesio ir, jei reikės, kantriai darbuotis, kol jis bus surastas: reikės surasti tokį krikščioniškosios doktrinos išreiškimo būdą, kuris labiausiai atitiktų ganytojinio mokymo reikalavimus.

Pradedant II Visuotinį Vatikano Susirinkimą, labiau negu bet kada aišku, kad Viešpaties tiesa pasilieka amžinai. Tuo tarpu matome, kaip, besikeičiant laikams, amžiams slenkant, nepastovios žmonių nuomonės prieštarauja vienos kitoms ir kaip pasirodžiusios klaidos dažnai labai greitai pranyksta, kaip saulės išsklaidytas rūkas.

Šioms klaidoms Bažnyčia visados priešinosi ir dažnai jas, net labai griežtai, pasmerkė. Dabartiniais laikais Kristaus Sužadėtinė nori verčiau naudotis daugiau gailestingumo vaistu, negu griežtumo ginklu. Ji mano, kad labiau atitiks šių dienų reikalavimus ne klaidų pasmerkimu, o savo gyvastingosios doktrinos pilnesniu atskleidimu. Tai nereiškia, jog nebūtų klaidų, nepagrįstų teorijų bei pavojų, nuo kurių reikėtų apsisaugoti ir kuriuos reikėtų išsklaidyti. Tačiau visa tai yra taip priešinga tikrosios dorovės reikalavimams ir yra atnešę tokių pragaištingų padarinių, kad šiandien žmonės patys ima tai smerkti. Jie ypač smerkia tą gyvenimo sampratą, kuri paneigia Dievą ir jo įstatymus, perdaug pasitiki technikos laimėjimais ir laimę grindžia vien šio gyvenimo patogumais. Jie vis geriau ir geriau supranta, kaip labai yra vertingas žmogaus asmuo, koks svarbus yra jo tobulumas ir kaip nelengva to tobulumo pasiekti. O svarbiausia, kad šių laikų žmonės pagaliau iš patirties yra įsitikinę, jog anaiptol neužtenka išorinės prievartos, ginklų galybės bei politinio viešpatavimo juos varginantiems klausimams sėkmingai išspręsti.

Šitokiose aplinkybėse šiuo Visuotiniuoju Susirinkimu iškeldama religinės tiesos žibintą, Katalikų Bažnyčia nori pasirodyti maloninga, kantri mūsų motina ir pilna gailestingumo bei gerumo nuo jos atsiskyrusiems vaikams. Kaip kadaise Petras anam jį išmaldos prašančiam elge-

tai, daugybės nelaimių prislėgtai žmonijai ji sako: „Sidabro ir aukso aš neturiu; ko gi turiu, tai tau duodu: Jėzaus Kristaus Nazarėno vardu kelkis ir vaikščiok“ (Apd. 3, 6). Tad Bažnyčia šių laikų žmonėms duoda ne nykstančias gėrybes ir žada ne vien žemiškąją laimę: ji dalija jiems dangiškosios malonės turtus, kurie, iškeldami juos į Dievo vaikų garbę, labai sėkmingai padeda jiems kurti žmoniškesnį gyvenimą; ji plačiau atveria jiems savo doktrinos šaltinius, kad, Kristaus šviesa nušviesti, jie galėtų tiksliai suprasti, kas jie iš tikrųjų yra, kaip labai jie išaukštinti ir kokio tikslo jie privalo siekti. Pagaliau Bažnyčia per savo sūnus visur skleidžia krikščioniškąją meilę, už kurią nėra nieko tinkamiau rauti nesantaikos piktžolėms ir nieko sėkmingiau kurti taikiam sugyvenimui, teisingai taikai ir broliškai visų vienybei.

Krikščioniškosios ir žmonių šeimos vienybės kūrimas

Šis Bažnyčios rūpestis skleisti ir saugoti tiesą grindžiamas tuo, kad pagal Dievo mintį, „kurs nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Timot. 2, 4), pilnos ir pastovios vienybės žmonės gali pasiekti tik priimdami visą apreikštąją doktriną, su kuria jungiasi ir tikroji taika bei amžinasis išganymas.

Deja, šios regimos vienybės tiesos srityje visa krikščioniškoji šeima dar nėra pilnai ir tobulai pasiekusi. Dėl to Katalikų Bažnyčia laiko savo pareiga uoliai darbuotis, kad įvyktų didi tos vienybės paslaptis, vienybės kurios labai karštai meldė dangiškąjį Tėvą Jėzus Kristus savo kančios išvakarėse. Ji taip pat nuoširdžiai džiaugiasi, matydama, kad ši Kristaus malda neša vis geresnių vaisių ir tų tarpe, kurie yra už jos ribų. Gerai įsižiūrėję matome, kad ši vienybė, kurios Jėzus Kristus meldė savo Bažnyčiai, reiškiasi lyg trejopu aukščiausios išganingos šviesos

spinduliavimu. Pirmiausia, tai katalikų tarpusavio vienybė, kuri turėtų būti didžiausia ir šviesti pavyzdžiu. Toliau, vieningumas, kuriuo atsiskyrusieji nuo šio Apaštališkojo Sosto krikščionys meldžiasi ir trokšta su mumis susijungti. Pagaliau vieningas įvairiausių nekrikščioniškų religijų išpažinėjų vertinimas ir gerbimas Katalikų Bažnyčios.

Nors ir visi žmonės yra atpirkti Kristaus krauju, bet labai apgailėtina, kad didžiulė žmonijos dalis der nesinaudoja dangiškosios malonės šaltiniais, esančiais Katalikų Bažnyčioje. Dėl to Katalikų Bažnyčiai, kurios šviesa visus nušviečia ir kurios antgamtinė vienijančioji galia atsiliepia visos žmonijos pažangai, labai tinka anas garsus šventojo Kiprijono pasakymas: „Pati perimta šviesos, Viešpaties Bažnyčia spinduliuoja visame pasaulyje; ir tai yra viena šviesa, kuri nors į visur sklinda, bet nesusiskaldo. Bažnyčia yra taip vešli, kad savo šakas išskleidžia virš visos žemės ir visą ją drėkina savo srovingais upeliais: ir tik ji viena yra galva, viena yra šaltinis, ji viena neišsenkamo našumo pilna motina: iš jos sėklos mes gimstame, jos pienu maitinamės, jos dvasia esame gaivinami“.[2]

Garbingieji Broliai,

Šį uždavinį statosi sau II Visuotinis Vatikano Sinodas. Sutelkdamas žymiąsias Bažnyčios pajėgas, jis karštai trokšta, kad žmonės su didesniu noru priimtų išganymo naujieną, ir tuo lyg tiesia bei grindžia kelią tai žmonių giminės vienybei, kuri yra lyg būtinas pagrindas, kad žemiškoji karalystė būtų kuriama panašiai į dangiškąją, „kurios karalius yra tiesa, kurios įstatymas yra meilė ir kurios ribos — amžinybė“.[3]

---

[2] **De Catholicae Ecclesiae unitate,** 5.
[3] Šv. Augustinas, **Ep. CXXXVIII,** 3.

Tad dabar „mūsų burna prasivėrė jums“ (2 Kor. 6, 11), garbingieji broliai vyskupai. Štai, mes jau susirinkę draugėn šioje Vatikano bazilikoje, apie kurią sukasi visa Bažnyčios istorija, kur šiuo metu glaudžiausiai siejasi Dangus su žeme; čia, prie šventojo Petro karsto, prie kapų daugybės šventųjų Mūsų pirmatakų, kurių dulkės, atrodo, lyg skrieja iš kažkokio paslaptingo džiaugsmo.

Beprasidedąs Bažnyčios Susirinkimas yra lyg patekanti joje akinančios šviesos diena. Dar tik aušra, o kaip švelniai nuteikia mūsų sielas pirmieji bepasirodančios saulės spinduliai! Visa čia dvelkia šventumu, žadina džiaugsmą. Žavimės žvaigždėmis, savo spindėjimu praturtinančiomis šios šventovės didingumą, o tos žvaigždės, apaštalo Jono pasakymu,[4] esate jūs; jumyse matome lyg žibintus, supančius apaštalų Kunigaikščio karstą — tai jums patikėtos bažnyčios.[5] Jumyse kartu matome iš penkių pasaulio dalių atvykusius Romon ir esančius čia orius ir daug žadančius garbingus savųjų tautų atstovus.

Tad galima drąsiai sakyti, kad Dangus ir žemė jungiasi draugėn šiam Susirinkimui. Šventųjų dalis — globoti mūsų darbus, tikinčiųjų — siųsti į Dievą karštas maldas, o visų jūsų — vadovaujantis Šventosios Dvasios įkvėpimu, uoliai darbuotis, kad būtų kuo geriau atsakyta į skirtingų tautų pageidavimus bei reikalus. Kad tai įvyktų, jums reikia giedrios širdžių vienybės, broliško sutarimo, santūrumo keliant klausimus, aukšto diskusijų lygio, išminties darant sprendimus.

Su kaupu tebūnie sulaukta to, ko tikimasi iš jūsų studijų bei darbų, į kuriuos yra nukreiptos ne tik tautų akys, bet į kuriuos yra sudėta ir viso pasaulio viltis.

---

4 Plg. Apr. 1, 20.
5 Plg. t. p.

Visagalis Dieve, nepasitikėdami savo jėgomis, į tave dedame visą savo viltį. Žvelk maloningai į šiuos savo Bažnyčios ganytojus. Telydi mus tavo dangiškoji malonė, kai darysime sprendimus, tebūnie ji su mumis, kai leisime įstatymus. Išklausyk mūsų maldų, kurias visi tuo pačiu tikėjimu vienu balsu ir viena širdimi į tave siunčiame.

Marija, Krikščionių Pagalba, Vyskupų Pagalba, kurios meilę ypatingai patyrėme Loreto šventovėje, neseniai norėdami ten pagerbti Įsikūnijimo paslaptį, veik ir viską kreipk į džiugią ir sėkmingą pabaigą. Kartu su savo Sužadėtiniu šventuoju Juozapu, su šventaisiais apaštalais Petru ir Povilu, šventuoju Jonu Krikštytoju ir Jonu Evangelistu užtark mus pas Dievą.

Jėzui Kristui, mylimiausiam mūsų Atpirkėjui, nemirtingajam tautų ir laikų Valdovui, meilė, galybė ir garbė per amžius. Amen.[6]

---

6 AAS 54 (1962), pp. 785–795.

3

TĖVŲ KREIPIMASIS Į VISUS ŽMONES, SU POPIEŽIAUS PRITARIMU PASIŲSTAS II VISUOTINIOJO VATIKANO SUSIRINKIMO PRADŽIOJE

(III visuotinis posėdis 1962 m. spalio 20 d.)

Norime kreiptis į visus žmones ir visas tautas Jėzaus Kristaus, gyvojo Dievo Sūnaus, atneštu pasauliui ir perduotu Bažnyčiai išganymo, meilės ir taikos pasveikinimu.

Tam mes, apaštalų įpėdiniai, šv. Tėvo Jono XXIII įsakymu į čia susirinkę, meldžiamės drauge su Jėzaus Motina Marija, sudarydami vieną apaštalinį kūną, kurio galva yra Petro įpėdinis.

Tesušvinta Jėzaus Kristaus veidas

Šventosios Dvasios vadovaujami, šiame Susirinkime norime svarstyti, kaip mums patiems reikia atsinaujinti, kad būtume vis ištikimesni Kristaus Evangelijai. Mes stengsimės taip pateikti nepažeistą ir gryną Dievo tiesą

šio meto žmonėms, kad jie ją suprastų ir mielai jai pritartų.

Būdami ganytojai, trokštame patenkinti visų ieškančiųjų Dievo reikalavimus, „kad jie ieškotų Dievo, ar neapčiuops jo arba ar neras, nors jis yra netoli nuo kiekvieno mūsų“ (Apd. 17, 27).

Todėl, paklusdami Kristui, kuris pats save atidavė mirčiai, „kad jis pats sau paruoštų garbingą Bažnyčią, neturinčią sutepimo, raukšlės ar ko kita panašaus, bet kad ji būtų šventa ir nesutepta“,[1] mes pašvenčiame visas savo jėgas ir mintis taip atnaujinti save, vadovus, ir patikėtus mums ganomuosius, kad pasirodytų tautoms meilingas mūsų širdyse švitinčio Jėzaus Kristaus veidas atskleisti Dievo garbės spindesiui.[2]

Dievas taip mylėjo pasaulį...

Tikime, jog Tėvas taip mylėjo pasaulį, kad jam išgelbėti davė savo Sūnų. Per tą patį savo Sūnų jis išgelbėjo mus iš vergavimo nuodėmei, per jį suderindamas visa su savimi, „darant jo kryžiaus krauju taiką“,[3] taip, „kad mes vadinamės Dievo vaikais ir esame“ (1 Jn. 3, 1). Be to, Tėvas mums duoda Dvasią, kad, gyvendami Dievo gyvenimą, mylėtume Dievą ir brolius, su kuriais visi esame viena Kristuje.

Jungdamiesi su Kristumi, anaiptol neturime šalintis nuo žemiškų pareigų bei rūpesčių. Priešingai, tikėjimas, viltis ir meilė Kristui teverčia mus tarnauti savo broliams ir tuo pasekti savo dieviškojo Mokytojo pavyzdžiu, kuris „atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti“ (Mt. 20, 28). Todėl ir Bažnyčia yra atsiradusi ne viešpatauti, bet

---

[1] Ef. 5, 27.
[2] Plg. 2 Kor. 4, 6.
[3] Kol. 1, 20.

tarnauti. Jis už mus guldė savo gyvybę, tad ir mes turime guldyti savo gyvybę už brolius.[4]

Tikėdamiesi, kad Susirinkimo darbai aiškiau ir gyviau nušvies tikėjimą, laukiame dvasinio atsinaujinimo, kuris bus palaimingas akstinas žmogiškosioms vertybėms, būtent, mokslo išradimams, technikos pažangai ir didesniam švietimo pasklidimui.

Kristaus meilė verčia mus

Susirinkę iš visų žemėje esančių tautų, savo širdyje nešiojame visų mums patikėtųjų žmonių nelaimes, dvasios ir kūno vargus, skausmus, troškimus bei viltį. Mes nuolat kreipiame savo dėmesį į visus sunkumus, kurie slegia šių dienų žmones. Dėl to ypatingai mums rūpi mažesnieji, vargingesnieji bei silpnesnieji. Sekdami Kristumi, mes gailimės alkstančių, vargstančių, tamsoje skęstančių minių. Mes nuolat žvelgiame į tuos, kurie dėl stokos reikiamos pagalbos dar nėra pasiekę žmogaus vertybei deramo gyvenimo lygio.

Todėl, atlikdami savo darbą, labai aukštai statome visa, kas turi ryšio su žmogaus kilnumu, kas patarnauja tikram tautų bendravimui „Kristaus meilė verčia mus“ (2 Kor. 5, 14), nes „jei kas... (turi šio pasaulio lobio ir), matydamas, kad jo brolis turi reikalo, uždaro jam savo širdį, kaipgi pasiliks jame Dievo meilė?“ (1 Jn. 3, 17).

Mums pateikiami du svarbesni klausimai

Popiežius Jonas XXIII savo 1962 m. rugsėjo mėn. 11 dienos radijo kalboje ypatingai pabrėžė du dalykus.

Pirmiausia, tarptautinę taiką. Nėra tokių, kurie nesibodėtų karu ir kurie karštai netrokštų siekti taikos.

---

[4] Plg. 1 Jn. 3, 16.

Labiau už visus jos trokšta Bažnyčia, ta visų motina. Šios savo taikos meilės bei noro jos siekti ji niekuomet nesiliovė skelbusi Romos popiežių lūpomis ir buvo visuomet pasiruošusi visa širdimi padėti bet kokiam nuoširdžiam taikos bandymui. Ji visomis jėgomis siekia tautų suartinimo ir to, kad jos viena kitą vertintų ir gerbtų. Argi šis mūsų Susirinkimas, būdingas tokiu nuostabiu giminių, tautų bei kalbų įvairumu, neliudija broliškos visų meilės ir ar nėra lyg koks regimas šios vienybės ženklas? Mes visus žmones laikome broliais, vis tiek, kurios giminės bei tautos jie būtų.

Toliau, Šventasis Tėvas ragina siekti socialinio teisingumo. Enciklikoje „Mater et Magistra" (Motina ir Mokytoja) išdėstytoji doktrina aiškiai rodo, kad šiandieniniam pasauliui Bažnyčia ypatingai reikalinga iškelti aikštėn neteisingumui ir pažeminančiai nelygybei, atstatyti tikrai daiktų ir gėrybių naudojimo tvarkai, kad, vadovaujantis Evangelijos reikalavimais, žmonių gyvenimas būtų žmoniškesnis.

Šventosios Dvasios veikimas

Tiesa, mes neturime nei žemiškų turtų, nei galybės, bet savo viltį remiame Viešpaties Jėzaus Kristaus Bažnyčiai pažadėtos Dievo Dvasios galia. Todėl nuolankiai ir karštai kviečiame ne tik tuos mūsų brolius, kuriems tarnaujame kaip jų ganytojai, bet ir visus Kristų tikinčius brolius bei kitus geros valios žmones, kuriuos Dievas nori išganyti ir privesti prie tiesos pažinimo,[5] kad visi drauge su mumis darbuotųsi jau šiame pasaulyje sukurti teisingesnei ir broliškesnei bendrijai. Tokia yra Dievo mintis, kad per meilę jau šioje žemėje tam tikru būdu sušvistų

---

[5] Plg. 1 Tim. 2, 4.

Dievo karalystė ir būtų lyg atspindys amžinosios Dievo karalystės.

Pasaulis dar yra toli nuo pageidaujamos taikos dėl pavojaus kylančio iš pačios mokslų pažangos, kuri, tiesa, yra nuostabi, bet kuri ne visuomet vadovaujasi aukštesniais dorovės dėsniais. Mes maldaujame, kad šiam pasauliui šviestų didžios vilties spindulys Jėzus Kristus, vienintelis mūsų Išgelbėtojas.[6]

---

6 AAS 54 (1962), pp. 822–824.

4

POPIEŽIAUS JONO XXIII KALBA XXXVI VISUOTINIAME POSĖDYJE

(1962 m. gruodžio mėn. 7 d.)

Garbingieji Broliai,

Ypatingai džiaugiamės, galėdami sveikinti jus šiandien šioje šv. Petro bazilikoje, baigiantis pirmajai II Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo sesijai.

Tik ką atkalbėtoji Mums taip miela Marijai skirta „Viešpaties angelo“ malda užbaigė jūsų visuotiniuosius posėdžius, kurie per du mėnesius pareikalavo tikrai labai įtempto ir sudėtingo darbo.

Mums malonu pareikšti, kad visą šį laiką buvome labai artimai su jumis susijungę visų pirma maldoje, kurioje su pasitikėjimu meldėme už jus Dievą, visų gėrybių davėją, o paskui dėmesingai su džiaugsmu sekdami jūsų atliekamus darbus.

Tad mielai naudojamės šiandienine proga išreikšti visiems jums Mūsų dėkingumą. Juk per jus, kurie čia vadovaudami, čia rašydami, čia kalbėdami, čia patardami,

labai aiškiai parodėte savo pastoracinius rūpesčius, tam tikru būdu Mes išgirdome balsą visų katalikų, kurie iš viso pasaulio kraštų su didele viltimi ir lūkesčiais kreipė šiuo metu savo žvilgsnį į jūsų Susirinkimo darbus.

Be to, jūs esate nusipelnę pagyrimo ir už tai, kad jūsų susiėjimuose tikrai vyravo meilė tiesoje; dėl to labai karštai dėkojame Dievui.

Atrodo, tenka džiaugtis tuo reginiu, kurį šiuo gausiu Susirinkimu viena, šventa, visuotinė ir apaštalinė Bažnyčia pateikė pasauliui.

Nuo spalio vienuoliktos dienos, kurią katalikų vyskupai, pasipuošę savo žymenimis, kartu su Mumis žengė iškilmingoje procesijoje, iki rytojaus iškilmių iškilo prieš mūsų akis mokančioji Bažnyčia, kuri, susibūrusi šiose ypatingose aplinkybėse, ėmė gilintis į tikėjimo ir dorovės klausimus bei ieškoti jiems išraiškos, siekdama to tikslo, kuriam buvo sušauktas Visuotinis Susirinkimas.

O ką besakyti apie tą reginį, kurį matėme praeitą trečiadienį? Su giliu susijaudinimu stebėjome šaunų jūsų būrį mirguliuojantį Šv. Petro aikštėje. Tai buvo pamaldus bei iškilmingas susibūrimas, teikiąs žavų tikėjimo pavyzdį ten susirinkusiems tikintiesiems.

Tame šauniame susibūrime matėme tėvą su savo vaikais; jūs, broliai vyskupai, buvote kartu su juo susirinkę dangaus šventųjų akivaizdoje, kad drauge su juo melstumėtės, jam savo širdžių norus bei troškimus pareikštumėte. Ta proga visi kartu iš visos širdies giedojome padėkos himną Jėzui Kristui ir jo mieliausiajai Motinai.

Už tą jūsų meilės pareiškimą tebūnie leista Mums vis iš naujo ir iš naujo reikšti jums labai didelę padėką.

Pakilia širdimi dabar laukiame rytojaus dienos, kai, susirinkusius prie puošnaus Apaštalų Kunigaikščio karsto po atliktų šios sesijos darbų, atsisveikinsime jus prieš iš-

siskirstant į savo vyskupijas. Tose iškilmėse, į kurias visi krikščionys žvelgia su dideliu susidomėjimu, vaikišku pamaldumu pagerbsime nekalčiausiąją Mergelę, Dievo ir mūsų Motiną, kad ji nuolat mus lydėtų savo rūpestinga globa: jos ir šventųjų padedami, garbingai ir sėkmingai tęsime savo tarnybą, kurią vykdant niekas kitas nerūpi ir nieko nėra svarbiau kaip tai, kad mūsų laikų žmonės vis geriau ir geriau pažintų Kristaus Evangeliją, su noru ja gyventų ir kad ji vis labiau pergertų visas kultūros sritis.

Vien tai buvo turėta mintyje šaukiant Susirinkimą, to su ilgesiu ir pasitikėjimu trokštame visi mes, šventosios Bažnyčios ganytojai.

Garbingieji Broliai,

Tokie yra Mūsų sveikinimai ir linkėjimai, kuriuos šiandien norėjome pareikšti jums iš visos širdies, kad vis iš naujo džiaugtumėmės tuo džiaugsmu, kurį skelbia psalmininko žodžiai: „Štai kaip gera ir kaip malonu, kai broliai gyvena iš vieno!“ (Ps. 132, 1).

Tėviškai džiaugdamiesi, kad rytoj vėl jus matysime, melsdami jums visokeriopų dieviškojo dosnumo dovanų, su meile teikiame jums apaštališkąjį palaiminimą.[1]

---

1 AAS 55 (1963), pp. 33-35.

5

POPIEŽIAUS JONO XXIII KALBA, PASIBAIGUS PIRMAJAM ŠV. SUSIRINKIMO PERIODUI

(1962 m. gruodžio mėn. 8 d.)

II Visuotinis Vatikano Susirinkimas, prasidėjęs liturginėje palaimintosios Mergelės Marijos dieviškosios motinystės šventėje, laimingai baigiamas šią Nekaltai Pradėtosios Dievo Gimdytojos dieną žaviame spindesy, kylančiame iš Dievo ir žmonių Motinos.

Lyg koks mistinis žiedas jungia šios dienos susibūrimą su žavinga Visuotiniojo Susirinkimo pradžia, įvykusia praeitojo spalio mėnesio 11-tąją dieną. Šios abi liturginės iškilmės teikia gražią progą išreikšti Dievui privalomą padėką.

Be to, giliausia šio įvykio prasmė pasidaro dar gyvesnė, prisiminus, kad ir I Vatikano Susirinkimą mūsų pirmatakas Pijus IX pradėjo šitą pačią dieną.

Gera pagalvoti apie šio laiko sutapimą; įsimąsčius į tai, paaiški, kad didieji Bažnyčios įvykiai klostosi spindinčioje Marijos šviesoje bei motiniškoje jos globoje.

Susirinkimas tikrai yra aktas, kuriuo išreiškiamas tikėjimas į Dievą, klusnumas jo įstatymams, ir kuriame ryžtamasi nuoširdžiai sekti dieviškojo išganymo planu: planu, kurį vykdant, „Žodis tapo kūnu Mergelėje Marijoje“. Kadangi šiandien prisimename iš Jesės šaknies kilusią Nekalčiausiąją Mergelę, iš kurios kamieno skleidžiasi žiedas,[1] mūsų širdys prisipildo didžio džiaugsmo: mes matome, kaip šis žiedas vis labiau ir labiau atsiskleidžia, ypač šventojo advento laiko tekmėje.

Dabar, kai penkių pasaulio dalių gyventojai iš šios Petro šventovės ruošiasi vykti į savo širdžiai brangias vyskupijas toliau eiti savo ganytojinių pareigų ir būti kartu su ganomaisiais, prieš akis iškyla tai, kas jau atlikta, o taip pat, sutelkus jėgas ir apsvarsčius veikimo būdus, viltingai žvelgiama į ateitį nustatyti keliui, kuriuo didysis užsimojimas būtų išvestas iki galo.

Šioje savo kalboje liesime tris dalykus: Visuotiniojo Susirinkimo pradžią, jo tąsą ir laukiamus jo vaisius, kad tikėjimas, šventumas ir apaštalavimas suspindėtų Bažnyčioje ir pasaulinėse bendruomenėse.

Dar giliai yra įstrigusi mūsų vaizduotėje pati Visuotiniojo Susirinkimo pradžia — vaizdas to didžiulio būrio vyskupų, susirinkusių į čia iš viso pasaulio. Niekad to nebuvo šimtmečių būvyje iki mūsų laikų. „Viena, šventa, visuotinė, apaštalinė Bažnyčia“ sušvito žmonėms iš amžinosios paskirties kylančiu spindesiu, parodydama savo santvarkos patvarumą ir savo užsimojimų įtikinamumą bei patrauklumą. Verta taip pat prisiminti daugybės tautų narius, kurie atvyko ir dalyvavo Susirinkimo atidarymo iškilmėse, atstovaudami savo kraštų vyriausybėms. Tebūnie taip pat leista Mums pakartotinai išreikšti dėkingumą mūsų laikų žmonėms už tai, kad jie labai domėjosi

---

1 Plg. Iz. 11, 1.

šio Visuotiniojo Sinodo pradžia; mus pasiekė žinios, kaip visur ypatingai uoliai ir pagarbiai šis įvykis buvo sutartinai minimas ir vertinamas.

1. Susirinkimo pradžia

Taigi aną atmintinąją spalio mėnesio vienuoliktąją dieną buvo pradėtas bendras sutelktinis Tėvų darbas. Dabar, pirmajam Visuotiniojo Susirinkimo periodui pasibaigus, dera bent trumpai žvilgterėti į atliktuosius darbus.

Pirmoji sesija buvo lyg lėta bei iškilminga įžanga į patį didį Susirinkimo darbą. Tai buvo pradžia, kur Tėvai mielai ėmė leistis į pačią viso reikalo širdį, į dieviškojo plano mintį. Aišku, reikėjo iš įvairių kraštų atvykusiems bei susirinkusiems prie šio garbingojo Sosto Tėvams vieniems su kitais artimiau susipažinti; reikėjo pabendrauti tarpusavy, kad vieni kitus geriau suprastų; reikėjo sumaniai ir vaisingai pasidalyti vieniems su kitais turimąja patirtimi, atsinešta iš įvairių apaštalavimo vietų, įgauta santykiaujant su visokios padėties žmonėmis.

Nesunku suprasti, kad tokios apimties Susirinkime reikėjo tam tikro laiko pasiekti sutarimui eile klausimų. Visai nenuostabu, kad nors buvo nepažeista meilė, čia vienur, čia kitur kiek pasireiškė jaudrinančios skirtingos nuomonės.

Tai buvo apvaizdinis Dievo veikimas, iš kurio labiau išryškėjo tiesa ir prieš visą pasaulį pasirodė Bažnyčioje esanti šventa Dievo vaikų laisvė.

Ne atsitiktinai pirmiausia buvo pradėta svarstyti schema apie šventąją Liturgiją, kur eina kalba apie Dievo ir žmonių ryšį. Tai pats svarbiausias dalykas. Visa čia turi būti paremta Apreiškimu ir apaštaliniu mokymu, kad didesnei sielų gerovei į reikalą būtų žvelgiama kaip

galima giliau, o ne paviršutiniškai ir skubotai, kaip dažnai esti paprastuose žmonių svarstymuose.

Po to buvo pateiktos kitos penkios schemos. Jos buvo nagrinėjamos ir dėl jų buvo pasisakyta. Tuos pasisakymus laikome labai naudingais tikram ir galutiniam atskirų konstitucijų suredagavimui bei priėmimui ir pagrįstai galime daryti išvadą, kad yra padaryta gera pradžia toliau svarstytinų klausimų.

2. *Susirinkimo tąsa*

Ir štai, garbingieji broliai, mūsų akys krypsta į tą darbą, kurio, nors tyliai, bet nemažesniu atsidėjimu bus imamasi ateinančių devynių mėnesių laikotarpyje, sugrįžus jums į garbingas jūsų būstines.

Jau dabar Mes matome kiekvieną jūsų savo vyskupijoje, ir mūsų sielą užlieja gilus pasitenkinimas, nes žinome, kad, grįždami iš Romos, jūs parvešite savo tikintiesiems šviesų pasitikėjimo ir meilės žibintą ir karščiau melsite kartu su mumis Dievą. Ir čia prisimena Eklezinės knygos žodžiai apie vyriausiąjį kunigą Simoną, kuris „pats stovėjo prie altoriaus, aplinkui gi jį brolių vainikas" (Ekli. 50, 13).

Kaip matote, tolesnė mūsų veikla vyksta abipuse maldos ir siekimų sutartine.

Šiomis iškilmėmis nesibaigia taip pat ir sutelktinis visų darbas: dar daugiau, visų mūsų laukia tikrai didesni ir svarbesni darbai, negu kitų Visuotinių Susirinkimų pertraukų laikotarpiais atliktieji. Juk tai tiesa, kad dabartinėse sąlygose yra daug lengviau rūpestingai susižinoti visokiais asmeniniais bei apaštalavimo reikalais.

Taip pat neseniai sudarytoji komisija, į kurią yra įtraukti rinktiniai vyrai iš kardinolų kolegijos ir iš vyskupų atstovauti visai Bažnyčiai, aiškiai liudija tą patį,

kad Susirinkimo darbai nenutrūksta. Juk šios komisijos uždavinys bus ateinančiais mėnesiais įsijungti į darbą ir jam vadovauti bei pasitarimuose su atskiromis Susirinkimo komisijomis nutiesti pagrindus sėkmingam Visuotiniojo Sinodo baigimui. Tad mūsų Susirinkimas per ateinančius devynis mėnesius, skiriančius sesijas vieną nuo antros, ryžtingai žengs toliau pradėtuoju eiti keliu.

Nors ir prislėgti ganytojinių pareigų, atskiri vyskupai su atsidėjimu įsimąstys ir gilinsis į jau pateiktas schemas ir į kitą medžiagą, kuri savo laiku bus nusiųsta. Todėl ateinančių metų rugsėjo mėnesį prasidėsianti sesija, kai vėl suvažiuos į čia visi labai laukiami Susirinkimo Tėvai, vyks užtikrintai, sklandžiai ir sparčiau, ypač dėl įsigytos patirties per pirmosios sesijos posėdžius. Tad galima tikėtis, kad jo darbų pabaiga, kurios taip laukia mūsų mylimos tautos, galės įvykti sekančiais — keturišimtaisiais nuo Visuotiniojo Tridento Susirinkimo — metais, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Gimimo šventėje, žvelgiant į Žmogumi tapusio Dievo Žodžio garbę ir ją aukštinant.

3. *Laukiamieji Susirinkimo vaisiai*

Pramatydami šiuos plačios apimties uždavinius, kurių su pasitikėjimu bus imamasi jungtinėmis jėgomis, tikimės, kad įvyks Mūsų troškimas, kurį turėjome, skelbdami šį Susirinkimą. Tas troškimas — kad, įsigijusi „tikėjimo tvirtumo, nepajudinamos vilties bei karštesnės meilės, Šventoji Bažnyčia pražystų nauju jaunatvišku gyvastingumu ir, apsišarvavusi šventais įstatymais, vaisingiau ir sėkmingiau plėstų Kristaus Karalystę“.[2]

Nors, aišku, dar neturime Susirinkimo nutarimų, kurie bus paskelbti jo darbams pasibaigus, bet malonu jau

---

2 Šv. Tėvo pasirašytas 1962 m. sausio mėn. 11 d. **laiškas Vokietijos vyskupams.**

dabar prisiminti iš jo kilsiančius išganingus vaisius. Teduos Dievas, kad tie vaisiai būtų pajusti ne vien Katalikų Bažnyčios vaikų, bet kad jie rastų atgarsio ir tuose mūsų broliuose, kurie nešioja krikščionių vardą, o net ir toje nesuskaitomoje daugybėje krikščioniškosios šviesos dar nepažinusių žmonių, kurie didžiuojasi iš savo prosenelių paveldėtu aukštos kultūros palikimu. Jie anaiptol neturi bijoti Evangelijos šviesos. Priešingai, — kaip tai dažnai atsitiko praeities šimtmečiais, — ta Evangelijos šviesa galės labai prisidėti prie išugdymo ir išvystymo juose užtinkamų gausių religijos ir kultūros daigų.

Garbingieji broliai, Mūsų širdis pramato tai; žinome, kad ir jūs nujaučiate tą pat, kaip ir Mes.

Tam laikui atėjus, reikės visose bažnytinės veiklos srityse, taip pat ir socialinėje, įgyvendinti Visuotiniojo Sinodo nuostatus, stropiai ir didžiadvasiškai paklūstant jo statomiems reikalavimams.[3]

Tas tikrai didžiausios svarbos dalykas pareikalaus iš pašvęstųjų ganytojų vieningai bei didžiausiu atsidėjimu skelbti sveiką doktriną ir uoliai vykdyti Susirinkimo nuostatus. Tam siekti teks pasinaudoti pagalba diecezinių kunigų ir kunigų vienuolių, vienuolijų bei pasaulinių institutų ir pasauliečių, pagal kiekvieno jų uždavinius ir pajėgumą. Visi jie sieks to, kad tikintieji gyvai ir ištikimai atsilieptų į Visuotiniojo Susirinkimo darbus.

Tada tikrai prašvis naujos Sekminės, kurios praturtins Bažnyčią didesniu dvasiniu pajėgumu ir visose žmogiškosios veiklos srityse plačiau pasklis motiniškas jos poveikis bei išganinga įtaka. Tada Kristaus karalystė žemėje įgaus naujo gyvastingumo. Pagaliau tada geriau ir maloniau suskambės pasaulyje žmonių atpirkimo naujiena, pabrėžianti aukščiausias visagalio Dievo teises, ug-

---

[3] Plg. **Malda į Šventąją Dvasią už Visuotinį Susirinkimą.**

danti tarpusavės žmonių meilės ryšius bei taiką, jau šioje žemėje pažadėtą geros valios žmonėms.

Garbingieji broliai,

Šitokie jausmai veržiasi iš Mūsų širdies, jais yra pagrįsta Mūsų viltis, jų yra pilnos Mūsų maldos. Pabaigę šios sesijos darbus, jūs sugrįšite pas savo tautiečius, pas mylimus jums pavestus ganomuosius. Linkėdami jums išvykstantiems visa gera, trokštame, kad perduotumėte nuoširdžius mūsų sveikinimus bei linkėjimus savo kunigams ir tikintiesiems bei pareikštumėte jiems Mūsų didelį palankumą. Todėl šia proga labai tinka pakartoti Mūsų pirmatako Pijaus devintojo žodžius, kuriais jis išreiškė savo linkėjimus vyskupams I Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo metu: „Matote, mylimiausieji broliai, kaip gera ir malonu darniai sutarti Dievo namuose. Sutarkite taip visuomet. Kaip Viešpats Jėzus Kristus davė apaštalams ramybę, taip ir aš, nevertas jo vietininkas, duodu jums ramybę jo vardu. Ramybė, kaip žinote, prašalina baimę. Ramybė, kaip žinote, uždaro ausis nevykusioms kalboms. O! Telydi jus ši ramybė per visas jūsų gyvenimo dienas!“[4]

Būdami kartu su jumis, praeitais mėnesiais patyrėme šį maloniausią džiaugsmą, taip puikiai išreikštą Pijaus IX žodžiais.

Dar tolimą kelią mums reikia nueiti, tačiau žinokite, kad vyriausias Bažnyčios Ganytojas su didžia meile nuolat prisimena kiekvieną jūsų, einančius savo pastoracines pareigas, anaiptol neatskiriamas nuo rūpinimosi bei sielojimosi Susirinkimo reikalais.

Tris mūsų bendrojo darbo momentus šiandien jums nurodėme, norėdami jus padrąsinti: šaunia susirinkimo pradžia padarytas pirmas žingsnis į šį didį užsimojimą; ateinančiais mėnesiais mūsų visų atliksimi darbai ir mūsų

[4] Mansi, 1869–70, p. 765, 158.

mintys sieks to, kad savo laiku Visuotinis Sinodas neštų trokštamuosius tikėjimo, vilties ir meilės vaisius visai žmonijos šeimai. Šis trejopas bruožas išryškina ypatingą Susirinkimo reikšmę ir svarbą.

Tad mūsų laukia sunkūs rūpesčiai ir uždaviniai, bet pats Dievas palaikys mus kelyje. Visuomet tebūnie su mumis Nekalčiausioji Mergelė Marija, taip pat telydi mus kelyje ir skaisčiausias jos Sužadėtinis, Visuotiniojo Susirinkimo dangiškasis globėjas, Juozapas. Jis buvo Dievo duotas palydovas bei padėjėjas Nazareto Šeimai, ir jo vardas nuo šiandien šviti Mišių kanone. Kartu su jais telydi mus savo globa ir šventasis Petras su Povilu bei šventasis Jonas Krikštytojas su visais Dievo Bažnyčios vyskupais, ganytojais bei mokytojais.

Esame šioje pirminėje krikščioniškosios šeimos bazilikoje, pas apaštalų kunigaikščio karstą. Tačiau atsimintina, kad visų bažnyčių motina ir galva, Romos vyskupijos katedra, Laterano bazilika, yra pašvęsta dieviškajam Išganytojui Jėzui. Tad jam, nemariam ir neregimam amžių bei tautų valdovui, garbė ir viešpatavimas per amžių amžius.[5]

Šią žavingo malonumo valandą virš mūsų galvų yra atsivėręs Dangus ir taip iš ten liejasi ant mūsų dangiškoji jo šviesa, kad pripildo mus nepajudinamo antgamtinio tikėjimo ir tyriausio džiaugsmo bei ramybės.

Nušviesti šia aukštybių šviesa, laukdami jūsų sugrįžimo, atsisveikiname su jumis, garbingieji broliai, „šventu pabučiavimu“[6] kartu melsdami jums Dievo dovanų gausybės. Jų laidas ir užtikrinimas tebūnie apaštalinis Mūsų palaiminimas.[7]

---

5 Plg. 1 Tim. 1, 17; Apr. 1, 6.
6 Plg. Rom. 16, 16.
7 AAS 55 (1963), pp. 35–41.

6

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA, PRASIDEDANT ANTRAJAM ŠV. SUSIRINKIMO PERIODUI

(II sesija, 1963 m. rugsėjo mėn. 29 d.)

Būkite pasveikinti, mylimiausieji broliai Kristuje, susirinkę iš visų pasaulio kraštų, kur šventoji bei visuotinė Katalikų Bažnyčia išplėtė savo hierarchijos tinklą. Būkite pasveikinti visi, kurie, Mūsų pakviesti, mielai į čia suplaukėte kartu su Mumis dalyvauti antrojoje II Visuotinio Vatikano Susirinkimo sesijoje, kurią mes džiugia širdimi pradedame šiandien, globojami krikščionių gynėjo archangelo Mykolo.

O, kaip puikiai šiai tokiai kilniai brolių sueigai, į kurią suvažiavo rinktiniausieji vyrai iš rytų ir vakarų, iš pietų ir šiaurės kraštų, tinka lemtingas ir kilnus „Bažnyčios", tai yra, susirinkimo, susibūrimo vardas! O, kaip, žvelgiant į šį vaizdą, iš naujo atrodo pildosi mūsų atmintin atklystą žodžiai: „Jų balsas išėjo į visą žemę ir jų žodžiai iki žemės skritulio kraštų" (Rom. 10, 18; Ps. 18, 5). O, kaip nuostabiai sušvinta kartu anos abi paslaptingos

Bažnyčios žymės — jos vienumas ir visuotinumas! Šis vaizdas, rodąs Bažnyčios visuotinumą, Mums primena ne tik čia atsispindinčią ir pabrėžiamą apaštališką jos kilmę, bet ir tikslą, kurio mūsų mylimoji Bažnyčia siekia — žmonių pašventimą. Čia išryškėja būdingos Bažnyčios žymės, nušvinta Kristaus Sužadėtinės veidas. Čia įsiliepsnoja visų mūsų širdys tuo tikru, bet nenusakomu jausmu, leidžiančiu pajusti, jog esame mistinis Kristaus kūnas. Čia kartu išgyvename tą pasaulio žmonėms nepažįstamą nepalyginamai didelį džiaugsmą, kurį išreiškia šie žodžiai: „Kaip malonu, kai broliai gyvena iš vieno" (Ps. 132, 1). Mums atrodo, kad gera jau nuo pat pradžios įžvelgti ir pajusti, ką sako mums šis žmogiškasis ir kartu dieviškas įvykis. Juk čia vėl esame lyg antroje paskutinės Vakarienės salėje, kur darosi ankšta ne dėl darbo daugybės, bet dėl didelio susirinkusiųjų skaičiaus. Čia tikrai kartu su mumis yra dangiškoji Kristaus Motina Mergelė Marija. Čia, pas Mus, paskutinį iš visų laiko atžvilgiu ir mažiausią nuopelnais, apaštalo Petro vietininką, ir vis dėlto paveldėjusį tą patį, kaip jis autoritetą bei pareigas, susirinkote jūs, garbingieji broliai, jūs, kurie taip pat esate apaštalai, kilę iš apaštalų kolegijos ir tikri jos įpėdiniai. To paties tikėjimo ir tos pačios meilės jungiami čia visi kartu melsimės; čia, be abejo, visi naudosimės su mumis pasiliekančios, uždegančios, mokančios bei stiprinančios Šventosios Dvasios antgamtinėmis dovanomis. Čia sutartinai skambės įvairiausios visų tautų kalbos, vienbalsis bus iš čia tartas visoms tautoms žodis. Į čia tvirtu žingsniu atėjo Bažnyčia, keliavusi šioje žemėje dvidešimtį šimtmečių. Čia, lyg prie kokio šaltinio, numalšinančio bet kokį troškulį ir įžiebiančio kažkokį naują troškimą, atsigaivina iš visų pasaulio kraštų susirinkęs apaštalų būrys ir iš čia vėl išeina tęsti toliau savo kelio-

nės per pasaulį bei siekti tikslo, prašokančio šios žemės ir šio amžiaus ribas.

Būkite pasveikinti, garbingieji broliai: taip jus sutinka mažiausias iš visų jūsų, Dievo tarnų tarnas, nors ir apsunkintas tų pačių raktų, kuriuos Jėzus Kristus įteikė Petrui. Taip jums dėkoja už jūsų jam parodytą klusnumą ir pasitikėjimą. Taip jis iš tikrųjų jums parodo, kad nori su jumis melstis, kalbėti, daryti nutarimus ir veikti. Nuo pat pradžios antrosios šio didžiojo Sinodo sesijos pareiškiame nemariajam Dievui, kad Mūsų širdyse nėra nei mažiausios žmogiškojo viešpatavimo minties, nei jokio Mūsų vieno valdžios siekimo, bet kad yra noras ir troškimas paklusti dieviškajam įsakymui, kuriuo jis Mus, broliai, vieną iš jūsų ir vieną tarp jūsų, padarė aukščiausiu ganytoju. Tas įsakymas reikalauja iš jūsų to, kas yra „mūsų džiaugsmas ir mūsų vainikas",[1] tai yra, „šventųjų bendravimo", jūsų ištikimumo Mums, jūsų su Mumis bendradarbiavimo. O Mes savo ruožtu reiškiame jums tai, kas Mums teikia didžio džiaugsmo: pagarbą, vertinimą, pasitikėjimą, meilę.

Buvome pasiryžę pagal tradiciją išleisti jums pirmąją Encikliką, bet kilo klausimas: kam raštu sakyti tai, ką, nepaprasčiausios progos — šio Visuotiniojo Susirinkimo dėka, galima pasakyti Jums tiesiog žodžiu? Tačiau visiškai neįmanoma dabar išdėstyti viską, kas yra ant širdies ir ką lengviau išreikšti raštu. Tikimės, kad šis žodis galės būti įžanginis ne tik šiam Susirinkimui, bet ir Mūsų popiežiškoms pareigoms. Tad šiuo metu Mūsų gyvas žodis teatstoja Encikliką, kurią, Dievo padedami, tikimės jums duoti, pasibaigus šioms darbo dienoms.

---

1 Plg. Pilyp. 4, 1.

Dabar, po pasveikinimo, atrodo, dera prisistatyti jums popiežiaus pareigose, kurias einame, arba geriau kurias pradedame eiti, taigi esame naujokas. Žinote, kad š. m. birželio mėnesio dvidešimt pirmąją dieną, kuri laimingu sutapimu buvo kartu ir Šv. Jėzaus Širdies šventė, kardinolų kolegija — ji čia yra ir Mes džiaugiamės, galėdami iš naujo pareikšti jai savo nuoširdžią pagarbą, — neatsižvelgdama į Mūsų žmogiškąjį slipnumą, išrinko Mus Romos sosto vyskupu ir tuo pačiu aukščiausiu visos Bažnyčios ganytoju, popiežium.

Prisiminę tai, negalime nepaminėti savo pirmatako, šviesios ir nemarios atminties Jono XXIII. Jį labai mylėjome. Jo vardas Mums ir visiems, kurie turėjo laimės stebėti jį iš arti šiame pačiame Soste, sukelia prieš akis jo švelnų, kunigišką paveikslą. Gyvai prisimename praeitų metų spalio 11 dieną jo pasakytąją kalbą, atidarant pirmąją šio II Visuotinio Vatikano Susirinkimo sesiją. Ne tik Bažnyčiai, bet ir visai žmonių bendrijai ji atrodė lyg kokia pranašiška dabarties laikų vizija. Šie žodžiai dar ir dabar aidi mūsų atmintyje bei sąmonėje, rodydami kelią, kuriuo Susirinkimas turi eiti; jie tikrai galės apsaugoti Mus nuo bet kokių abejonių ir nuo bet kokio pavargimo, galinčių Mus prislėgti šiame sunkiame kelyje. Brangus ir garbingas Šv. Tėve Jonai! Mūsų pagarba ir padėka tau už tai, jog, dieviško įkvėpimo veikiamas, sušaukei šį Susirinkimą, kad atvertum Bažnyčiai naujus kelius ir kartu išlietum žemėn naujus, skaidrius, dar tebeslypinčius Kristaus Dievo malonės vandenis. Tu be jokių žemiškų motyvų, neverčiamas jokių ypatingų aplinkybių, lyg atspėdamas dieviškąją mintį ir įžvelgdamas į neaiškius ir painius mūsų dienų reikalus, manei, kad reikia sumegzti nutrūkusį I Vatikano Susirinkimo siūlą. Tai

darydamas, pasiekei taip pat ir to, kad savaime išblaškei nepasitikėjimą tų, kurie klaidingai iš ano Susirinkimo darė išvadą, esą valdyti Bažnyčiai užtenka vien Jėzaus Kristaus suteiktos ir Susirinkimo pripažintos aukščiausios Romos popiežiaus galios ir nebereikia Visuotiniųjų Susirinkimų paramos.

Tu taip pat privertei apaštalų įpėdinius ne tik tęsti nutrauktas studijas ir sustabdytą įstatymų leidimą, bet ir jaustis vieno kūno su popiežium bei būti jo stiprinamais ir vadovaujamais, kad būtų galima „sėkmingiau išsaugoti ir paskleisti krikščioniškosios doktrinos lobį".[2] Tačiau nurodydamas šį aukščiausią Susirinkimo tikslą, prijungei ir kitą, dabar atrodantį aktualesniu ir išganingesniu negu bet kada, — ganytojinį tikslą. Tu kalbėjai: „Mūsų pirminis uždavinys nėra taip pat svarstyti kai kuriuos ypatingus bažnytinės doktrinos klausimus", bet veikiau žiūrėti, kad ta doktrina „būtų nagrinėjama ir aiškinama taip, kaip reikalauja mūsų laikai".[3] Be to, tu sutvirtinai mokančios Bažnyčios atstovų įsitikinimą, kad krikščioniškoji doktrina nėra tik tiesa, bet kad ji taip pat yra ir žodis, gimdąs gyvenimą bei darbus, ir kad Bažnyčios vadovų uždavinys nėra tik tramdyti ją temdančias klaidas, bet ir skelbti pozityvius bei gyvybinius pamokymus iš savo neišsemiamo aruodo. Kadangi mokančiosios Bažnyčios uždavinys nėra tik teorinis arba tik negatyvus, reikia, kad šiame Susirinkime vis labiau ir labiau išryškėtų veikimas ir galia to Kristaus mokymo, kuris slypi jo pasakyme: „Žodžiai, kuriuos aš jums kalbėjau, yra dvasia ir gyvybė" (Jn. 6, 64).

Tad mes nieku būdu neužmiršime tų dėsnių, kuriuos taip išmintingai nubrėžei tu, pirmasis šio Susirinkimo

---

2 AAS 54 (1962), p. 790. Šio tomo p. 29.
3 T.p. pp. 791–792. Šio tomo p. 31.

Tėvas, ir kuriuos dera čia prisiminti: „...mūsų uždavinys yra ne vien saugoti šią brangenybę — t.y., katalikiškąją doktriną, — lyg tesirūpintume tik senove; eidamai beveik per dvidešimtį šimtmečių Bažnyčios pramintu keliu, su džiaugsmu ir be baimės mes taip pat imamės darbo, kurio reikalauja mūsų laikai“. Todėl „reikės surasti tokį krikščioniškosios doktrinos išreiškimo būdą, kuris labiausiai atitiktų ganytojinio mokymo reikalavimus“.[4]

Tenebus taip pat mūsų pamirštas ir labai svarbus klausimas vienybės visų tų, kurie tiki Kristų ir nori priklausyti jo Bažnyčiai, kurią tu, Jonai, nurodei kaip visiems atvirus tėviškus namus. Visa tai tam, kad antroji tavo norėto ir pradėto Visuotiniojo Susirinkimo sesija ištikimai eitų tavo nubrėžtuoju keliu ir galėtų pasiekti tavo taip karštai trokštus tikslus.

Susirinkimo pradžia, kelias ir tikslas

Tad, garbingieji broliai, ženkime toliau pradėtuoju eiti keliu. Pasakius tai, Mums norisi kalbėti apie kitą dalyką, ir tai tokį svarbų ir tokį reikšmingą, kad negalime nepasakyti jo jums, nors visas šis Susirinkimas tikrai tai jau žino ir yra tarsi perimtas tos šviesos. Iš kur, garbingieji broliai, mūsų žingsniai prasideda? Toliau, kokiu keliu reikės eiti, norint, kad labiau negu į tik ką paminėtus motyvus, kreiptume dėmesį į dieviškuosius įstatymus, kurių privalu laikytis? Pagaliau, koks turi būti mūsų kelio tikslas, tikslas, kurį, kol esame žemėje, reikia derinti su šio mirtingojo gyvenimo laiku ir aplinkybėmis, kuris betgi visada privalo būti nukreiptas į aukščiausiąjį žmogaus tikslą, pasiektiną po šios žemiškos kelionės?

Šie trys labai paprasti, bet kartu ir didžiausios svarbos, klausimai teturi tik vieną atsakymą, kurį šią iškil-

---

[4] T.p., pp. 791–792. Šio tomo p. 31.

mingą valandą šiame susiėjime turime kartoti patys sau bei skelbti visam pasauliui: tai Kristus, Kristus — mūsų pradžia, Kristus — mūsų vadovas ir mūsų kelias, Kristus — mūsų viltis ir mūsų tikslas.

O, kad šis Visuotinis Susirinkimas aiškiai pamatytų tą vieną ir kartu daugialypį, tvirtą ir kartu įkvepiantį, paslaptingą ir kartu akivaizdų, aukštą ir drauge malonų ryšį, kuriuo mes jungiamės su Jėzumi Kristumi, kuriuo ši gyvoji ir šventoji Bažnyčia, tai yra mes, jungiamės su Kristumi, iš kurio kylame, kuriuo gyvename ir kurio siekiame. Tenespinduliuoja šis Susirinkimas kitokia šviesa, kaip tik Kristaus, kuris yra pasaulio šviesa. Teneieško mūsų širdys kitos šviesos, kaip tik Kristaus, kuris yra vienintelis mūsų mokytojas. Nieko kito nesiekime, kaip tik ištikimai klausyti jo įsakymų. Tenegaivina mūsų kita viltis, kaip tik ta, kuri remiasi Kristaus žodžiais: „Štai, aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai“ (Mt. 28, 20), ir kuri mus, apverktinai silpnus, stiprina.

O, kad šią didžią valandą mes pajėgtume kreiptis į mūsų Viešpatį Jėzų Kristų jo didybės vertais žodžiais! Skolinamės juos iš šventosios Liturgijos: „Tave, Kristau, vienintelį, mes pažįstame, į tave tyromis ir paprastomis širdimis — su ašaromis ir giesmėmis — kreipiamės, — pažvelk į mūsų troškimus!“[5] Ištardami šiuos žodžius, nustebę ir apstulbę, mes lyg matome patį Jėzų, spindintį tokia didybe, kokia savo visagalybėje jis spindi bazilikose jūsų, garbingieji Rytų Bažnyčios broliai, o taip pat ir Vakarų. Mes gi, Mums atrodo, esame lyg Kristų garbinąs Mūsų pirmatakas Honorijus III, kaip jis vaizduojamas spindinčios absidės mozaikos užmiestinėje Romos šv. Povilo bazilikoje. Tas mažo ūgio, vos matomas popiežius,

---

[5] **Romėniškasis breviorius,** penktadienio šlovinimų (Laudes) himnas.

sukritęs bučiuoja kojas Kristaus, kuris, kaip karališka didybe švitįs mokytojas, stovi prieš bazilikon susirinkusią minią — Bažnyčią ir ją laimina.

Iš tikrųjų Mums atrodo, kad tokį reginį pateikia jau nebe teptuko brūkšniais ir spalvomis sienoje sukurtas paveikslas, bet šis mūsų Susirinkimas, pripažįstąs Kristų pradžia ir šaltiniu, iš kurio išplaukia žmonių atpirkimas ir Bažnyčia, o Bažnyčią laikąs to paties žemiškojo Kristaus paslaptingu dvelkimu bei pratęsimu, taip, kad prieš mūsų dvasios akis lyg atsistoja ana Apokalipsės vizija, apaštalo Jono pavaizduota šiais žodžiais: „Jis parodė man gyvojo vandens upę, blizgančią kaip krištolas, išeinančią iš Dievo ir Avinėlio sosto“ (Apr. 22, 1).

Mums atrodo, jog labai dera šiam Susirinkimui išeinamuoju tašku laikyti šį paveikslą arba, dar geriau, šią paslaptingą iškilmę. Ši iškilmė juk skelbia, kad mūsų Viešpats Jėzus Kristus yra įsikūnijęs Žodis, Dievo ir žmogaus Sūnus, pasaulio Atpirkėjas, t.y. žmonijos viltis bei vienintelis aukščiausias jos Ganytojas, gyvenimo Duona, mūsų Kunigas ir mūsų Ostija, vienintelis Dievo ir žmonių Tarpininkas, žemės Išlaikytojas, ateisiantis nesibaigiančių amžių Karalius. Be to, ši pati iškilmė skelbia, kad mes esame Kristaus Dievo pašauktieji ir jo mokiniai, jo apaštalai, jo liudytojai, jo tarnai bei jo pasiuntiniai; taip pat, kad kartu su kitais tikinčiaisiais esame gyvi jo nariai, anas didžiulis, vienas, mistinis Kūnas, kurį jis tikėjimu ir sakramentais nuolat sau kuria šimtmečiais praeinančiose žmonių kartose; skelbia, kad esame Bažnyčia, kuri yra dvasinė ir kartu regima bendrija, brolių ir hierarchinė, dabar laikina, o kada nors tversianti amžinai.

Garbingieji broliai, jeigu su atsidėjimu apsvarstysime šį didžiausios svarbos dalyką, būtent, kad Kristus yra mūsų Kūrėjas, ir, nors nematoma, bet tikra mūsų Galva,

ir kad mes iš jo viską gauname taip, kad su juo sudarome „visą Kristų“, apie kurį kalba šventasis Augustinas ir kurio yra pilna visa Bažnyčios doktrina, tada, be jokios abejonės, bus aiškesni ypatingieji Susirinkimo tikslai. Dėl trumpumo ir aiškumo tuos tikslus suvedame į keturis: Bažnyčios samprata arba, geriau, savęs pačios pažinimas, jos atsinaujinimas, atstatymas visų krikščionių vienybės ir Bažnyčios pokalbis su šio meto žmonėmis.

Pilnesnė Bažnyčios samprata

Visų pirma nėra abejonės, kad Bažnyčia nori, ir net jaučia pareigą, pilniau pasisakyti, kas ji yra. Mums visiems gerai žinomi gražiausi palyginimai, kuriais pavaizduojama Bažnyčia. Daug kur ji vadinama Kristaus pastatas, Dievo namai, Dievo šventovė bei padangtė ir jo tauta, kaimenė, vynuogynas, dirva, miestas, ir pagaliau Kristaus sužadėtinė ir mistinis jo Kūnas. Įsižiūrėjusi į tuos pačius gražius palyginimus, Bažnyčia pažino save kaip šioje žemėje įsteigtą regimą bendriją su šventa hierarchija, kartu gaivinamą paslaptingos vidinės jėgos. Garsiąja Mūsų pirmatako Pijaus XII enciklika „Mistinio Kūno“ (Mistici Corporis) šis troškimas pateikti apie save pilną doktriną iš dalies buvo įvykdytas, o iš dalies ši enciklika dar labiau skatino Bažnyčią aiškiai ir pilnai pasisakyti, kas ji yra. Jau I Vatikano Susirinkimas šį dalyką buvo pasirinkęs sau tikslu. Daug išorinių priežasčių vertė Katalikų Bažnyčios mokslininkus ir nekatalikus jį svarstyti. Tų priežasčių pažymėtinos: ano meto kultūrai būdinga socialinio gyvenimo pažanga; žmonių tarpusavio santykių pagyvėjimas; reikalas apspręsti įvairias krikščioniškąsias religijas pagal tikrą, nedviprasmišką sampratą, glūdinčią dieviškajame Apreiškime, ir panašios kitos.

Nenuostabu, kad ir praėjus beveik dvidešimčiai šimtmečių nuo Kristaus religijos pradžios, po to, kai jau taip plačiai visur įsigalėjo Katalikų Bažnyčia ir kitos religinės bendruomenės, kurios savo vardą kildina iš Kristaus ir vadinasi krikščionių bažnyčiomis, nenuostabu, sakome, kad vis dar pasigendama tikro, gilaus, pilno Kristaus įsteigtosios ir apaštalų pradėtos platinti Bažnyčios supratimo. Juk Bažnyčia yra paslaptis. Tai paslaptingas dalykas, kiaurai perimtas Dievo buvimo. Todėl ji yra tokios prigimties, kuri leidžiasi vis iš naujo ir vis giliau įžvelgiama.

Mąstydamas ir atrasdamas naujus dalykus, žmogaus protas, pagal savo prigimtį, daro pažangą. Iš pojūčiais patiriamų tiesų jis kyla į vis aukštesnį ir kilnesnį protinį pažinimą. Iš vienų tiesų loginiu svarstymu jis išveda kitas, o žvelgdamas į sudėtingą mažai pažintą dalyką, jis gilinasi į kurią nors vieną ar kitą jo savybę. Taip vyksta viską tiriančio žmogaus proto genijaus kūryba, apie kurią kalba žmonijos istorija.

Mums atrodo, kad yra atėjęs laikas vis labiau ir labiau ištirti, susumuoti ir išreikšti tiesą apie Kristaus Bažnyčią, gal ne tiek iškilmingu vadinamųjų dogmų paskelbimu, kiek pareiškimais, kuriais mokančioji Bažnyčia aiškiau ir svariau pasisako, ką ji pati api save mano.

Bažnyčia vis aiškiau į save įžvelgia, labai ištikimai laikydamasi Kristaus žodžių ir minčių, pagarbiai prisimindama šventosios Tradicijos mokymą bei vadovaudamasi vidiniu Šventosios Dvasios apšvietimu. Atrodo, kad šiuo metu Šventoji Dvasia kaip tik ir reikalauja, kad Bažnyčia visomis išgalėmis stengtųsi būti žmonių aiškiai pažinta tokia, kokia ji iš tikrųjų yra.

Tikimės, kad tiesos Dvasia šiame Susirinkime suteiks daugiau šviesos mokančiosios Bažnyčios gretoms ir įkvėps

aiškesnę Bažnyčios prigimties sampratą. Kaip Kristaus sužadėtinė, jame, Kristuje, ji ieškos savo pirmavaizdžio ir, degdama ugninga meile, jame stengsis pamatyti savo pavidalą, t.y., tą grožį, kurį spindintį Bažnyčioje jis nori matyti.

Todėl pagrindinis dalykas, kurį šioje antroje Visuotiniojo Susirinkimo sesijoje bus imamasi svarstyti, bus pati Bažnyčia. Bus gilinamasi į pačias jos prigimties gelmes, kad, kiek tai įmanoma žmonių kalbai, būtų pateikiamas jos aptarimas, ir kad iš to būtų geriau suprantama tikroji jos pirminė santvarka ir labiau paaiškėtų daugeriopas išganingas jos uždavinys.

Šituo būdu gali būti nuostabiai praplėsta teologinė doktrina, — kaip jai ir dera, — ir tuo gali būti atkreiptas ypatingas susidomėjimas taip pat ir atsiskyrusiųjų brolių. Karščiausiai trokštame, kad šis doktrinos pagilinimas padėtų jiems lengviau prieiti prie vieningo nuomonių subendrinimo.

Tarp daugelio įvairių klausimų, kurie bus svarstomi Susirinkime, pirmoji vieta tenka tiems, kurie liečia jus, kaip Dievo Bažnyčios vyskupus. Norime jus užtikrinti, kad su didžia viltimi ir nuoširdžiu pasitikėjimu laukiame šių klausimų svarstymo. Juk, šalia dogminių pirmojo Visuotinio Vatikano Susirinkimo pareiškimų apie popiežių, reikia giliau panagrinėti doktriną apie vyskupus, apie jų pareigas bei apie jų ryšį su Petru. Iš to Mums paaiškės, kaip turime eiti savo apaštalines mokymo ir vadovavimo pareigas. Juk, nors eiti šioms aukščiausioms pareigoms, kaip žinote, Kristus yra suteikęs reikiamos galios pilnybę, bet bus galima naudotis didesne pagalba bei parama mielųjų ir garbingųjų brolių vyskupų, jeigu jie atitinkamai nutars, kaip ir kada jie labiau ir su didesniu atsakingumu padės Mums nešti prisiimtų pareigų naštą.

Išryškinus šią doktriną, eis kitas skyrius apie regimojo bei mistinio Kristaus kūno sudėtį, būtent, apie kovojančią bei keliaujančią žemės Bažnyčią, t.y., apie kunigus, vienuolius ir kitus tikinčiuosius, o taip pat apie atsiskyrusius nuo mūsų brolius, kurie irgi yra pašaukti pilnai į ją įsijungti.

Visiems aišku, kokios didžios reikšmės bei svarbos turės tai, kaip Susirinkimas atliks šį teologinį uždavinį. Iš to Bažnyčia galės pažinti pati save ir matyti savo galią skleisti šviesai, džiaugsmui ir šventumui. O, kad Dievas patenkintų šias mūsų viltis!

Katalikų Bažnyčios atsinaujinimas

Šias viltis puoselėjame ir dėl kito pirminio vykstančiojo Susirinkimo tikslo, dėl vadinamojo šventosios Bažnyčios atsinaujinimo.

Mums atrodo, kad šį atsinaujinimą turės sukelti pažinimas Kristaus ir Bažnyčios ryšio. Kaip sakėme, Bažnyčia nori rasti savo atvaizdą Kristuje. Ką ji tuojau pat visu uolumu turi daryti, jeigu, įsižiūrėjusi į save, savo veide, ar savo vestuviniame rūbe pastebėtų kokį šešėlį ar ydą? Aišku, nieko kita, kaip tik atsinaujinti, pasitaisyti, pasiekti tokio panašumo į savo dieviškąjį pirmavaizdį, kokio siekti yra ypatinga jos pareiga.

Prisimename Jėzaus Kristaus žodžius, kuriuos jis ištarė savo kunigiškoje maldoje didžiausių kančių bei mirties grėsmėje: „Už juos aš pasišvenčiu pats save, kad ir jie būtų pašventinti tiesoje“ (Jn. 17, 19).

Mūsų manymu, antrasis Visuotinis Vatikano Susirinkimas privalo priimti ir laikyti savu tokį gyvenimo būdą, kokio norėjo Kristus. Tik pasiekusi šio vidinio šventumo, Bažnyčia galės parodyti pasauliui savo veidą ir pasakyti: „Kas mane mato, mato Kristų“, lygiai, kaip dieviškasis

Atpirkėjas apie save sakė: „Kas mane mato, mato ir Tėvą“ (Jn. 14, 9).

Tuo būdu į Visuotinį Susirinkimą reikia žiūrėti kaip į naują pavasarį, pažadinantį lyg slypinčias begalines dvasines bei dorovines jėgas. Juk aišku, jog Susirinkimas siekia to, kad vidinis Bažnyčios gyvenimas ir jos kanoniniai bei liturginiai nuostatai įgytų pirmykščio gyvastingumo. Tai reiškia, kad šis Visuotinis Sinodas siekia padidinti tą žavų Bažnyčios tobulumą bei šventumą, kurio jai gali suteikti tik sekimas Jėzumi Kristumi bei mistinis su juo susijungimas per Šventąją Dvasią.

Taip, Susirinkimas siekia žymesnio Bažnyčios atsinaujinimo. Tačiau dėl to, kad šitai tvirtiname ir šito norime, neturėtų būti manoma, jog prileidžiame, kad galima kaltinti šių dienų Bažnyčią, esą ji nusikaltusi savo Steigėjo minčiai kokiame didžios svarbos dalyke. Priešingai, giliau panagrinėjus ir pamačius savo ištikimumą Kristui svarbiausiuose dalykuose, ją užlieja dėkingumas ir džiaugsmas bei kyla noras tuojau pat su didesniu užsidegimu pašalinti iš žmogiškojo silpnumo kylančias dėmes. Taigi Susirinkimo siekiamasis atsinaujinimas nėra nei dabartinio Bažnyčios gyvenimo sunaikinimas, nei nutraukimas ryšio su tuo, kas yra kilnu ir gerbtina jos praeityje, o greičiau tai yra tų tradicijų pagerbimas, apvalant jas nuo trapių, ydingų apraiškų ir noras jas išgryninti bei padaryti našias.

Argi ne pats Jėzus pasakė mokiniams: „Aš tikras vynmedis, ir mano Tėvas vynininkas. Kiekvieną vynmedžio šakelę manyje, nenešančią vaisiaus, jis atima, ir kiekvieną, kuri neša vaisiaus, jis apvalo, kad neštų daugiau vaisiaus“ (Jn. 15, 1–2). Šie Evangelijos žodžiai labai aiškiai rodo tuos dalykus, kurių tobulumo trokšta ir siekia šių dienų Bažnyčia. Pirm visko ji siekia savo vidinio ir

išorinio gyvastingumo; gyvajam Kristui turi atsiliepti gyvoji Bažnyčia. Kadangi Bažnyčios gyvybės pagrindas yra tikėjimas ir meilė, tai aišku, kad reikia daryti visa, kas stiprina džiaugsmingą tikėjimą ir kas jį iš naujo kursto, ir siekti tokio krikščioniško švietimo bei auklėjimo, kuris sėkmingiau padeda viso to įsigyti. Pabrėžiame, kad neapleistinas taip pat uolesnis ir kruopštesnis gilinimasis į dieviškąsias tiesas, — tai iš tikrųjų reikia laikyti šio atsinaujinimo pagrindu. Po to garbingiausioje vietoje bus meilės ugdymas. Reikia siekti „meilės Bažnyčios", jei norime, kad ji pajėgtų atsinaujinti ir atlikti nepaprastai sunkų uždavinį — atnaujinti visą pasaulį. Be to, meilė, kaip žinome, yra karalienė ir šaltinis kitų krikščioniškų dorybių: nusižeminimo, neturto, pamaldumo, pasiaukojimo, drąsos išpažinti tiesą, tiesos meilės ir eilės kitų, pasireiškiančių naujojo žmogaus veikime.

Šioje srityje Visuotiniojo Susirinkimo programa šakosis labai plačiai: viena tų šakų, pati iškiliausioji, kur meilė ypatingai klesti, yra Šventoji Liturgija. Kadangi apie ją jau labai išsamiai buvo svarstyta pirmojoje sesijoje, tikimės, kad dabar bus prieita prie labai sėkmingų galutinių sprendimų. Tikrai tuo pačiu atsidėjimu bei rūpestingumu Tėvai imsis ir kitų dalykų svarstymo, nors dėl laiko stokos vargu, ar visi klausimai bus galima reikiamai išnagrinėti ir ar nereikės kai kuriuos jų atidėti dar kitai būsimajai sesijai.

Atstatymas visų krikščionių vienybės

Trečiasis Mūsų pirmatako Jono XXIII numatytas šiam Visuotiniam Susirinkimui tikslas, kurį reikia laikyti ypatingai svarbiu dvasinių vertybių plotmėje, tai „kiti krikščionys". Nors jie tiki Kristų, bet mes neturime laimės matyti jų tarpe tų, kurie yra susijungę su mumis

tobulu Kristaus vienybės ryšiu. Šią vienybę, kurios jie, kaip pakrikštytieji, privalėtų laikytis, jiems tegali pasiūlyti tik Katalikų Bažnyčia: iš tikrųjų jie jos savaimingai trokšta pačia prigimtimi.

Paskutiniuoju metu nuo mūsų atsiskyrusių krikščionių bendrijose vykstantieji ir diena iš dienos vis labiau pasireiškiantieji sąjūdžiai rodo du dalykus: kad Bažnyčia yra viena ir viena privalo būti ir kad šios paslaptingos ir kartu regimos vienybės negalima kitaip įgyvendinti, kaip tik vienokiu tikėjimu, naudojimusi tais pačiais sakramentais, deramu bažnytinės vadovybės vieningumu, nors ir įvairiose vietose gali būti vis kita kalba, kitos liturginės apeigos, kiti iš senolių paveldėti papročiai, kiti, tik toms vietoms būdingi, savumai, kiek kitokia dvasinio gyvenimo kryptis, teisinė santvarka bei kiek kitokios praktinio gyvenimo gairės.

Ką turi galvoti ir daryti Susirinkimo akivaizdoje tos didžios daugybės atsiskyrusiųjų nuo mūsų brolių bei akivaizdoje galimų skirtybių vienybėje? Labai aišku. Ir šiuo atžvilgiu šio Susirinkimo sušaukimas yra būdingas. Jis siekia, galima sakyti, pilno ir visuotinio ekumeniškumo: bent kad jo trokštume, kad jo melstume Dievą, kad jam ruoštumėmės. Šiandien šviti viltis, rytoj gal būt tai bus tikrovė. Kviesdamas Kristaus avidėn avis, kurios pilniausia teise jai priklauso, jas suskaičiuodamas ir saugodamas avidėje, Susirinkimas kartu atveria duris, garsiai šaukia ir ilgesingai laukia anos daugybės Kristaus avių, kurių dar nėra vienintelės avidės ribose. Tad šiam Susirinkimui yra būdinga, kad jis kviečia, laukia ir tikisi, jog ateityje daugelis broliška dvasia įsijungs į tikrą jo ekumeniškumą.

Su didžiausia pagarba dabar kreipiamės į atsiskyrusių nuo Katalikų Bažnyčios krikščioniškųjų bendrijų at-

stovus, atsiųstus dalyvauti šiuose iškilminguose posėdžiuose vadinamųjų stebėtojų titulu. Mums malonu nuoširdžiai juos pasveikinti. Dėkojame jiems, kad į čia atvyko.

Per juos siunčiame savo tėviškos ir broliškos meilės pareiškimą garbingosioms krikščionių bendrijoms, kurioms jie atstovauja.

Mūsų balsas virpa, širdis smarkiau plaka, nes, nors jų buvimas čia Mums teikia nenusakomo suraminimo ir maloniausios vilties, toks ilgas jų atsiskyrimas labai skaudžiai slegia Mūsų širdį.

Jeigu mes esame nors kiek kalti dėl šio atsiskyrimo, nuolankiai prašome Dievą atleidimo, o šiuos savo brolius prašome atleisti, jeigu jie jaučiasi kuo nors mūsų įžeisti.

Mes gi esame pasiruošę iš širdies atleisti visas Katalikų Bažnyčiai padarytas nuoskaudas ir užmiršti kartėlį, sukeltą ilgai užtrukusių nesutarimų bei atsiskyrimo.

O, kad dangiškasis Tėvas maloniai priimtų šį Mūsų pareiškimą ir viesiems mums grąžintų brolišką taiką!

Kaip visi gerai žinome, yra ištisa eilė savo prigimtimi sunkių ir painių klausimų, kuriuos reikia svarstyti, nagrinėti ir išspręsti. Aišku, Kristaus meilė verčia mus, ir mes norime, kad tai tuojau įvyktų, bet esame įsitikinę, kad šiems dalykams suderinti bei išspręsti reikia daugelio sąlygų, o tos sąlygos šiandien dar nėra tiek pribrendusios, kad būtų galima prieiti sutartinio sprendimo. Tačiau esame nusiteikę ramiai laukti laiko, kada pagaliau įvyks tobulas susitaikymas.

O dabar čia esantiems stebėtojams norime pateikti kai kuriuos ypatingus motyvus, kuriais remdamiesi, tikimės, jog gali įvykti vienybė su atsiskyrusiais broliais, kad jie tuos motyvus perduotų savo krikščioniškoms bendrijoms ir taip pat kad šis Mūsų balsas pasiektų ir kitas nuo mūsų atsiskyrusias garbingas krikščionių bendrijas, ku-

rios nepanorėjo priimti Mūsų kvietimo į šį Susirinkimą, nors buvo kviečiamos atvykti į jį be jokio įsipareigojimo. Nors, atrodo, šie motyvai jiems jau yra žinomi, bet manome, kad naudinga juos čia vėl pareikšti.

Mūsų kreipimasis į juos yra labai taikingas ir nuoširdus. Čia nėra jokių užpakalinių minčių, jokio slapto žemiško išskaičiavimo. Mes, kaip ir dera, labai atvirai ir tvirtai laikomės savo tikėjimo, būdami tvirtai įsitikinę, kad jis yra dieviškas. Tačiau esame taip pat įsitikinę, kad tai nėra nė mažiausia kliūtis pasiekti trokštamajam mūsų ir nuo mūsų atsiskyrusiųjų brolių susitarimui. Juk čia eina kalba apie dieviškąją tiesą, kuri yra vienybės, o ne susiskaldymo bei atsiskyrimo pagrindas. Kaip ten bebūtų, nenorime su jais ginčytis dėl tikėjimo.

Toliau, su derama pagarba žvelgiame į visiems bendrą, iš seno gautą, religinį paveldėjimą, kurį atsiskyrusieji broliai išlaikė ir dalimi net žymiai išvystė. Mielai pagiriame studijas tų, kurie stengiasi objektyviai nušviesti ir iškelti atsiskyrusiųjų brolių turimus tikruosius tiesos ir dorovinio gyvenimo turtus, kad per tai pagerėtų mūsų santykiai su jais. Tikimės, kad tokiu pat uolumu jie stengsis giliau pažinti mūsų doktriną bei įžvelgti, kaip pagrįstai ji išplaukia iš dieviškojo Apreiškimo šaltinių, o taip pat, kad jie norės plačiau susipažinti ir su mūsų istorija bei religiniu gyvenimu.

Be to, tebūnie leista mums pasakyti, kad, nors ir žinome, kokios didelės dar yra šiai trokštamai vienybei kliūtys, nuolankiai pasitikime Dievu. Todėl melsime jį ir toliau ir darysime visa, ką tik galime, kad aiškiau būtų matyti tikrai krikščioniškas mūsų gyvenimas ir broliška meilė. O jeigu mūsų viltys neišsipildys, prisiminsime šiuos guodžiančius Kristaus žodžius: „Kas negalima žmonėms, galima Dievui“ (Lk 18, 27).

Pagaliau Susirinkimo tikslas yra nutiesti lyg kokį tiltą ir pasiekti mūsų laikų žmones. Nuostabus dalykas! Bažnyčia, kuri Šventosios Dvasios dėka vis labiau ir labiau viduje stiprėdama, atsiskiria ir nutolsta nuo ją supančios pasaulinės bendruomenės, tuo pat laiku pasirodo esanti gaivus raugas ir išgelbėjimo nėšėja tai pačiai žmonijai. Kartu ji atskleidžia ir įrodo savo misijinę paskirtį, kuri yra svarbiausia jos pareiga. Ta paskirtis — gautuoju įgaliojimu uoliai skelbti Evangeliją žmonijai, vis tiek, kokioje būklėje ji būtų.

Jūs patys, garbingieji broliai, žinote tai iš patirties. Pradžioje pirmosios sesijos, lyg pakurstyti atidaromosios Jono XXIII kalbos, tuojau pat pajutote reikalą, taip sakant, atverti šio Susirinkimo duris ir pakeltu balsu siųsti nuo jo slenksčio brolišką bei viltingą pasveikinimą. Taigi ypatingas ir kartu nuostabus reiškinys! Atrodo, lyg staiga būtų prasiveržusi Bažnyčiai duotoji pranašystės dovana. Kaip šventasis Petras Sekminių dieną buvo pastūmėtas tuojau pat kalbėti bei sakyti žmonėms pamokslą, taip pat ir jūs pirmiausia norėjote kalbėtis ne apie savo, bet apie visos žmonijos reikalus, norėjote ne vieni su kitais tarpusavy kalbėtis, bet pradėti pokalbį su žmonėmis.

Garbingieji broliai, iš to aišku, kad būdingiausias šio Susirinkimo bruožas yra meilė, ta plačiausiai ir toliausiai siekianti meilė, kuri žiūri ne tiek savo, kiek kitų naudos; tai, sakytume,visa apimanti Kristaus meilė!

Tik ši meilė mus palaiko, nes, matant šių dienų gyvenimą tokį, koks jis yra, savaime mus apima ne tiek paguoda,kiek baimė, ne tiek džiaugsmas, kiek skausmas, ir tai verčia mus labiau gintis nuo pavojų ir smerkti klaidas, negu pasitikėti ir būti draugiškais.

Reikia atviromis akimis žvelgti į tikrovę, nieku būdu nenuslepiant net šiam Susirinkimui padarytų žaizdų. Tų žaizdų priežastys įvairios. Argi esame tiek akli, kad nematytume daugelio tuščių vietų šiame Susirinkime? Kur yra mūsų broliai iš tų tautų, kuriose Bažnyčiai yra paskelbtas karas? Ir kokioje būklėje ten yra tikėjimas? Kalbant apie tai, Mus dar labiau prislegia prisiminimas to, ką žinome, o ypač to, ko nė neįmanoma žinoti, apie bažnytinę hierarchiją, apie vienuolius ir apie didžiulę daugybę Mūsų sūnų, kurie grasinami, kurie prievartaujami, kankinami ir slegiami. Mums labai liūdna dėl šių negerovių. Mums taip pat labai skaudu matyti, kaip kai kuriuose kraštuose slopinama religinė laisvė bei kitos ypatingos žmonių teisės, vadovaujantis įsitikinimais ir metodais tų, kurie nepakenčia kitokių negu jų pažiūrų į politiką, į rases ir į bet kokią religiją. Be to, Mums skaudu, kad kai kur dar žiauriai skriaudžiami norintieji padoriai ir laisvai praktikuoti tikėjimą. Tačiau, apgailestaudami šias visas blogybes, Mes verčiau ne aštriais žodžiais, o nuoširdžiu žmogišku paraginimu kreipiamės į šios liūdnos padėties kaltininkus, kad pagaliau jie nustotų be pagrindo neapkentę katalikų tikėjimo. Katalikų tikėjimo išpažinėjai laikytini ne priešais ir neištikimais, o verčiau garbingais ir uoliais savo krašto piliečiais. Gi dėl savo tikėjimo kenčiančius katalikus šia proga nuoširdžiausiai sveikiname ir meldžiame Dievą suteikti jiems ypatingos paguodos.

Bet čia dar nesibaigia Mūsų liūdesys. Žvelgdami į žmoniją, matome daugelį kitų ją slegiančių nelaimių, kurios Mus labai giliai skaudina. Tai dalyje žmonijos įsigalėjusi bedievybė, taip iškreipianti žmonių intelektualinę kultūrą, dorovę bei visuomeninį gyvenimą, kad pamažu jie nebetenka tikro sveikos tvarkos supratimo. Mat, nors

vis labiau pažįstami gamtos mokslai, pamažu, deja, darosi vis skurdesnis Dievo pažinimas, o su juo kartu menkėja ir tikras žmogaus pažinimas. Todėl, nors technikos pažanga pagamina žmogui įvairiausių priemonių, — tik imk ir naudokis — bet jo sielą vis labiau slegia vienišumas, liūdesys, nusivylimas.

Daug ką reikėtų pasakyti apie surizgusią ir dėl daugelio priežasčių liūdną šio meto žmonių padėtį, bet apie ją šiandien nekalbėsime. Dabar, kaip ką tik sakėme, Mūsų širdis, o kartu ir į Susirinkimą sukviesta Bažnyčia, liepsnoja meile. Su didžiausiu palankumu žvelgiame į mūsų amžių bei įvairius skaudžius jo reiškinius ir degame didžiausiu troškimu skelbti mūsų laikų žmonėms Kristaus atneštą meilės, išganymo bei vilties naujieną: „Nes Dievas nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį pasaulio teisti, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas“ (Jn. 3, 17). Tegul pasaulis gerai žino, kad Bažnyčia su meile žvelgia į jį, nuoširdžiai jį stebi ir nuoširdžiai nori ne jį užvaldyti, bet jam tarnauti, ne paniekinti jį, bet pakelti jo orumą, ne pasmerkti jį, bet nešti jam paguodos ir išgelbėjimo. Iš šio Susirinkimo, iš kurio matosi visas pasaulis, ypatingu rūpestingumu Bažnyčia kreipia savo dvasios akių žvilgsnį į kai kurias žmonių grupes, būtent, į neturtėlius, vargšus, liūdinčius, alkio ir skausmo prislėgtuosius, kalinamuosius. Taigi, ji ypatingai žvelgia į tą žmonijos dalį, kuri kenčia ir liūdi, nes ji žino, kad šie žmonės jai priklauso iš Evangelijos einančia teise, ir todėl su džiaugsmu kreipiasi į ją Viešpaties žodžiais: „Ateikite pas mane visi“ (Mt. 11, 28).

Be to, Bažnyčia žvelgia į mokslo žmones, humanistinių ir gamtos mokslų tyrinėtojus, įvairių sričių menininkus. Ir juos Bažnyčia ypatingai gerbia ir karščiausiai trokšta pasinaudoti jų patirtimi, padrąsinti jų pastangas,

saugoti jų laisvę ir varginamoms bei neramioms jų širdims atverti kelią į dieviškojo žodžio ir dieviškosios malonės aukštumas.

Ji žvelgia į darbininkus, į jų asmens ir darbo kilnumą, į teisėtus jų pageidavimus, į dar vis juos slegiančius visokius sunkumus, kad pagerėtų jų socialinė padėtis, pakiltų jų dvasinis gyvenimas. Pagaliau ji žvelgia į galimą patikėti jiems uždavinį, kurį, tačiau, jie turėtų atlikti garbingai ir krikščioniškai. Tas uždavinys — tai sukurti naują santvarką, kurioje žmonės būtų laisvi ir vieni kitus laikytų broliais. Bažnyčia, Motina ir Mokytoja, yra su jais.

Ji žvelgia į tautų vadovus. Vietoje rimtų įspėjimų, kuriuos dažnai jiems turi duoti, Bažnyčia šiandien kreipiasi į juos šiais nuoširdaus paraginimo ir pilnais pasitikėjimo žodžiais: Tautų vadovai, būkite geri! Šiandien jūs galite parūpinti žmonėms daugelį jiems reikiamų gėrybių. Galite parūpinti jiems duonos, švietimo, tvarkos, laisviems ir taikiems piliečiams deramo kilnumo, jeigu tik žinosite, kas yra žmogus. To jus pilnai išmokyti gali tik krikščioniškoji išmintis. Veikdami sutartinai ir vadovaudamiesi teisingumo ir meilės reikalavimais, jūs galėsite duoti visų kilniausią gėrį — taiką, kurios taip karštai visi trokšta ir kurią Bažnyčia taip uoliai saugoja ir puoselėja. Ir taip jūs galite iš visų tautų šeimos sukurti vieną karaliją. Tebūnie su jumis Dievas!

Katalikų Bažnyčia žvelgia dar toliau — už krikščioniškosios šeimos ribų. Kaipgi ji galėtų apriboti savo meilę, turėdama sekti meile Dievo Tėvo, kuris savo turtus dalija visiems[6] ir kuris taip mylėjo pasaulį, kad už jį davė savo vienatinį Sūnų.[7] Taigi, ji savo akis pakelia nuo krikš-

---

[6] Plg. Mt. 5, 45.
[7] Plg. Jn. 3, 16.

čioniškųjų stovyklų ir žvelgia į kitas religijas, kurios tiki Dievą ir suvokia jį kaip vienintelį, aukščiausią, antgamtinį kūrėją ir tvarkytoją, kurios garbina Dievą nuoširdaus pamaldumo aktais ir kurios tais savo įsitikinimais bei aktais grindžia dorovės bei visuomeninio gyvenimo reikalavimus.

Tiesa, šiose religijose Katalikų Bažnyčia — ne be skausmo — mato spragų, trūkumų ir klaidų. Tačiau ji negali ir į jas nežiūrėti. Ji nori joms parodyti, kad katalikiškasis tikėjimas deramai vertina visa, kas jose yra tiesu, gera ir žmoniška, ir kad ji pirmoji stovi gretose tų, kurie stengiasi išsaugoti šio meto žmonėse religijos sąmonę ir Dievo garbinimą — tai kiekvienos kultūros reikalas ir pareiga — ir ji stengiasi tvirčiausiai apginti Dievo turimas teises į žmones.

Pagaliau Bažnyčia žvelgia ir į kitas begalinės apimties žmogiškosios veiklos sritis: į naujas jaunimo kartas, degančias noru gyventi ir veržtis į mokslus; į naujas tautas, kurios ima reikalauti joms priklausomų teisių, laisvės ir valstybinės santvarkos; į nesuskaitomą daugybę žmonių, slegiamų vienišumo, nors gyvena žmonių bendruomenės sūkuryje, bendruomenės, negalinčios pratarti jų širdims jokio išganingo žodžio. Į kiekvieną jų ir į visus drauge Bažnyčia kreipiasi pilnu vilties balsu ir trokšta jiems tiesos, gyvenimo bei išganymo šviesos ir ją neša, nes Dievas „nori kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Tim. 2, 4).

Garbingieji broliai,

Didelis ir sunkus yra mums pavestasis uždavinys nešti išganymą. Kilniau tam uždaviniui atlikti dabar ir atvykome čia į Susirinkimą. Teįkvepia mus ir testiprina tvirta, broliška širdžių sutartinė. Teneša mums palaimą ryšys su dangiškąja Bažnyčia. Tebūnie su mumis įvairių

vyskupijų bei vienuolijų ypatingai garbinami šventieji. Tebūnie su mumis visi angelai ir šventieji, ypač šventasis Petras ir Povilas, šventasis Jonas Krikštytojas, o labiausiai šventasis Juozapas, paskelbtas šventuoju šio Susirinkimo globėju. Telydi mus galinga motiniška globa palaimintosios Mergelės Marijos, į kurią kreipiamės karščiausiomis maldomis. Tevadovauja Kristus ir visa tebūnie Dievo garbei bei šlovei Švenčiausios Trejybės, kurios palaiminimą drįstame suteikti jums visiems vardan Dievo Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios.[8]

---

[8] AAS 55 (1963), pp. 841–859.

7

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA, PASIBAIGUS ANTRAJAM ŠV. SUSIRINKIMO PERIODUI

(III sesija, 1963 m. gruodžio 4 d.)

Garbingieji broliai,

Atėjo laikas užbaigti šią antrąją II Visuotinio Vatikano Susirinkimo sesiją.

Jau gana ilgai jūs, budrieji ganytojai, esate pasišalinę nuo savųjų buveinių, kur ganytojinės jūsų pareigos šaukiasi jūsų buvimo, jūsų patarimo bei jūsų veiklos. Jau atliktas sunkus, varginąs ir ilgas darbas, kurio pareikalavo šio Susirinkimo liturginės apeigos, studijos bei posėdžiai. Jau pradėjome šventas advento dienas, kuriomis ruošiame savo sielas vis tokiu pat iškilmingumu, tokiu pat karščiu ir tokiu pat pamaldumu tinkamai paminėti kasmet grįžtančią mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Gimimo šventę. Argi gali bent vienas mūsų šiuo žavingu metų laiku mąstyti kitas, kad ir kilnias bei šventas, mintis ir nešvęsti tos nenusakomos Dievo tapimo žmogumi

paslapties. Argi gali bent vienas mūsų šias šventas liturgines apeigas atlikti kitoje, kad ir kilnioje bei garbingoje vietoje, o ne ten, kur Dievo Apvaizda kiekvienam mūsų patikėjo čia kurią nors bažnyčią, čia kurią nors bendruomenę, čia kurią nors kunigišką bei ganytojinę pareigą.

Taigi, reikia vėl nutraukti šio Sinodo posėdžius. Reikia vėl broliškai vieniems su kitais atsisveikinti. Reikia vėl leisti pasikeisti įvykiams, kuriuos laikas pagimdė ir tas pats laikas numarina. Reikia išsiskirstyti po džiaugsmingų dienų ir įvykių, praleistų broliškai kalbantis apie aukštesnius dalykus.

Tačiau nenorime, kad tai įvyktų, prieš tai nepadėkojus Dievui už šiuo metu ir šia proga suteiktas malones. Negalime neprisiminti visų tų, kurie šiame Susirinkime dalyvavo ir kurie vienu ar kitu būdu prisidėjo prie jo sėkmingumo. Ypatingai didelį dėkingumą norime išreikšti Visuotiniojo Susirinkimo Tėvams, Susirinkimo prezidiumui, „Susirinkimo darbotvarkės" komisijai, vadovams, o ypač vadinamajam generaliniam sekretoriui, įvairioms komisijoms, ekspertams, visiems, kurie teikė apie Susirinkimą žinias spaudai arba perdavė jas televizija, visiems, paruošusiems Vatikano baziliką Susirinkimo reikalams ir ją puošusiems, o taip pat visiems, prisidėjusiems prie Susirinkimo Tėvų apgyvendinimo ir visokeriopo jų aprūpinimo. Pagaliau išskirtiną padėką norime pareikšti tiems Tėvams, kurie savo ištekliais prisidėjo prie deramo šio Susirinkimo pravedimo, arba padėjo mažiau pasiturintiems broliams vyskupams, arba parėmė didžiulius Bažnyčios reikalus, arba sušelpė paskutiniųjų nelaimių ištiktuosius žmones.

Prieš užbaigiant šiuos mūsų darbus, ne pro šalį būtų trumpai apžvelgti ir prisiminti visa, kas buvo padaryta ir ko pasiekta. Bet būtų ir per ilga ir kartu tai visiškai

neįmanoma; daugelis šio Susirinkimo dalykų priklauso malonės sričiai, tai intymiai širdies karalystei, į kurią ne visuomet lengva įsiskverbti. Dar prisideda ir tai, kad daugelio darbų vaisiai dar nėra pilnai pribrendę, o yra tik kaip žemėn berta sėkla, kuri laukia, kad čia laikas, čia dieviškoji pagalba padėtų jai pilnai ir išganingai subręsti.

Tačiau, kad neatrodytų, jog skirstomės iš Visuotiniojo Susirinkimo, neprisiminę iš jo kilusių dieviškų gėrybių, tebūnie leista pirmiausia viešai pareikšti, kad Susirinkikimas bent iš dalies pasiekė kai kuriuos savo tikslus. Bažnyčia buvo pasistačiusi sau tikslu pilniau suprasti ir pažinti pačią save. Dabar iš tikrųjų jos ganytojai ir mokytojai ėmė labai rūpestingai gilintis į paslaptį, iš kurios Bažnyčia kyla ir gauna savo pavidalą. Tas gilinimasis dar nėra baigtas, bet pats sunkumas užbaigti šiuos tyrinėjimus jau užtektinai parodo šios doktrinos gylį ir apimtį ir verčia mus visus kartu stengtis sujungtomis jėgomis ją suprasti ir išreikšti. Šios pastangos tikrai turi tą gerą savybę, kad jos mūsų ir mūsų posėdžius sekusių tikinčiųjų mintis būtinai kreipia į Kristų, iš kurio išplaukia mums viskas ir kuriam norime skirti viską, „per jį — anot šventojo Povilo pasakymo — suderinti visa“ (Kolos. 1, 20). Tos pastangos ne tik padidina mūsų džiaugsmą dėl dalyvavimo mistiniame Kristaus kūne, bet ir ugdo mūsų tarpusavio meilę, kuria remiasi ir kuria vadovaujasi visas Bažnyčios gyvenimas. Tad džiaukimės, garbingieji broliai! Kada gi Bažnyčia taip pilnai save pažino, taip entuziastingai, taip vieningai ir taip noriai troško sekti Kristumi ir taip uoliai rūpinosi atlikti jai patikėtas pareigas, kaip dabar? Džiaukimės, garbingieji broliai! Juk pažinome vieni kitus ir išmokome susikalbėti! Suvažiavę į čia lyg svetimi, dabar vieni su kitais susidraugavome. Argi patys nepatyrėme, kaip teisingi yra anie garsūs šventojo Povilo žo-

džiai, kuriais apibūdinama ta pati Bažnyčia: „Taigi, jūs jau nebesate svetimi ir atėjūnai; jūs esate piliečiai drauge su šventaisiais ir Dievo įnamiai, antstatyti ant apaštalų ir pranašų pamato, pačiam Jėzui Kristui esant vyriausiuoju kertiniu akmeniu“ (Ef. 2, 19–20)? Argi jau dabar negalima pramatyti būsimos pažangos įstatymų, kuriais vadovaujasi Bažnyčia? Tą pažangą tegalime įsivaizduoti tik taip: pirmiausia, kad atskiriems Bažnyčios nariams ir atskiriems pareigūnams būtų pripažinta daugiau vertės ir suteikta daugiau galimumo veikti, o paskui, kad lyg vidiniu būtinumu, tai yra lyg iš padidėjusios meilės, susiklausymo, bei savitarpės pagarbos plaukiančiu poveikiu vis labiau ir labiau būtų sustiprinti įvairūs hierarchiniai ryšiai, kuriais remiasi visas katalikiškosios bendrijos pajėgumas. Tad jau vien dėl to, kad į šitokius dalykus taip gyvai kyla mūsų mintys ir taip karštai veržiasi mūsų širdys, šį Susirinkimą reikia laikyti dideliu įvykiu ir kilniausia Dievo duota Bažnyčiai dovana.

O pažvelgus į pačius Susirinkimo darbus, mums teikia džiaugsmo kitas dalykas: kad jūs taip pastoviai, ištvermingai ir aktyviai į juos įsijungėte. Čia vėl, — kokį nuostabų vaizdą teikė ši Vatikano bazilika, kai suplaukdavo į ją garbinga mūsiškių minia: tas vaizdas žavėjo mūsų širdis ir pripildė jas malonaus bei pamaldaus džiaugsmo. Labai malonu buvo taip pat matyti čia garbinguosius stebėtojus, kurie taip mandagiai priėmė mūsų kvietimą ir buvo Susirinkimo darbų liudininkais. Tėviškos paguodos Mums teikė ir klausytojai, kurie, nors tylomis, bet su didžiausiu dėmesiu, sekė jūsų posėdžių eigą: tai mylimieji Mūsų sūnūs, atstovaują anai nesuskaitomai daugybei katalikų pasauliečių, padedančių Bažnyčios hierarchijai skleisti Dievo karalystę. Tad šioje vietoje, šią iškilmingą valandą visa įgauna kažkokią paslaptingą

prasmę, visa tartum kalba ir galop visa kursto čia esančiųjų širdis žavėtis dangiškais dalykais ir žadina jose aukščiausiąją viltį.

Nemažiau džiugu žvelgti į tai, kaip šis Susirinkimas iki šiol vyko.

Ir čia tenka pastebėti dvejopą reiškinį: Susirinkimas buvo kartu ir labai darbingas ir kartu vyravo visiška laisvė reikšti įvairiausioms nuomonėms. Iš tikrųjų, Mums atrodo, kad šį dvejopą laimėjimą reikia ypatingai labai aukštai vertinti, nes tai buvo būdingas šio ekumeninio Sinodo bruožas ir bus nenykstančio pavyzdžio paminklas ateičiai. Šitaip reiškiasi Bažnyčia mūsų dienose, kai jos veikla pasiekė aukščiausios įtampos bei svarbos: tai gyviausia ir kartu spontaniškiausia veikla.

Nors Susirinkime pasigirdo daug, įvairių ir net skirtingų nuomonių, tačiau tai nė truputėlio neužtemdo Mūsų džiaugsmo; priešingai, tai aiškiai rodo, kad svarstytieji dalykai buvo panašūs ir labai svarbūs ir kad, kaip sakėme, buvo svarstomi neįtikėtinu atsidėjimu bei deramu laisvumu.

Antra vertus, šis sunkus, sudėtingas svarstymas anaiptol neliko be našaus vaisiaus: pats pirmasis svarstytųjų klausimų ir tam tikru būdu — savo prigimtimi bei savo kilnumu — Bažnyčioje pranašiausias, šventosios Liturgijos klausimas, buvo sėkmingai baigtas ir šiandien Mūsų iškilmingai paskelbiamas. Dėl to nuoširdžiai džiaugiamės. Šituo išlaikyta vertybių ir pareigų pranašumo eilė. Šituo mes pareiškiame, kad Dievui reikia skirti aukščiausią vietą, kad pirmoji mūsų pareiga yra kreiptis į Dievą malda, kad šventoji Liturgija yra pirmasis dieviškojo veikimo šaltinis, kuriuo mums perteikiamas Dievo gyvenimas, kad ji yra pirmoji dvasinio gyvenimo mokykla, kad tai pirmoji dovana, kurią privalome duoti kartu su mu-

mis norinčiai tikėti ir melstis krikščionių bendruomenei, ir pagaliau, jog tai yra pirmas kreipimasis į žmoniją, kad ji atrištų savo nebylį liežuvį tikrai bei palaimingai maldai ir pajustų neapsakomą, sielą gaivinančią, jėgą, kuri plaukia į ją per Jėzų Kristų Šventojoje Dvasioje, giedant su mumis Dievo garbės bei žmogiškosios vilties himnus.

Nenorime praeiti tylomis šioje vietoje nepaminėję, kaip labai aukštai vertina dieviškąjį kultą Rytų Bažnyčios tikintieji ir kaip rūpestingai jie atlieka šventąsias apeigas; šventoji Liturgija jiems visados buvo tiesos mokykla ir krikščioniškos meilės kurstytoja.

Tad bus labai prasminga rūpestingai puoselėti šį Susirinkimo vaisių, nes jis turės žadinti ir palaikyti Bažnyčios gyvastingumą: juk Bažnyčia pirmiausia yra religinė bendruomenė. Tai besimeldžianti bendrija, tai tauta, kurioje klesti tikėjimo ir antgamtinės malonės ugdomas vidinio gyvenimo bei ryšio su Dievu palaikymas.

Kai kurias kulto formas suvedėme į paprastesnes, kad tikintieji jas geriau suprastų ir kad jos kaip galint labiau derintųsi su šio meto išsireiškimo būdu. Tai anaiptol nereiškia, kad norėta sumažinti maldos vertę ar statyti ją po kitų kunigiškųjų pareigų bei ganytojinės veiklos, arba kad norėta mažinti jos išraiškingumą bei senovinį jos grožį. Tuo tik norėta šventąją Liturgiją išgryninti, kad ji pilniau būtų tuo, kuo savo prigimtimi privalo būti, kad labiau tiktų būti tiesos ir malonės šaltiniu ir pagaliau, kad lengviau galėtų praturtinti žmonių dvasią.

Kad tikrai taip būtų, norime, jog niekas nesipriešintų viešųjų maldų nuostatams, privačiai juos pakeisdamas ar įvesdamas kokias ypatingas apeigas. Norime, kad niekas nepasisavintų teisės šią šiandien paskelbiamą šventosios Liturgijos konstituciją savaip pritaikinėti, kol nebus išleisti derami aiškūs nuostatai bei nebus patvirtinti tei-

sėti pakeitimai, paruošti tam po Susirinkimo įsteigtų tarybų. Teskambės sutartinai ši kilni Bažnyčios malda visame pasaulyje: niekas jos tenedrums, niekas teneiškreips.

Antrasis taip pat nemažos svarbos mūsų Susirinkimo vaisius, tai dekretas apie vadinamojo visuomeninio bendravimo priemones. Jis aiškiai liudys, kad Bažnyčia turi galią su vidiniu gyvenimu jungti išorinį, su kontempliacija veikimą, su malda apaštalavimą. Juo Sinodas duos gaires ir padės išplėtoti įvairius veikimo būdus ir formas, kuriais jau ir dabar naudojamasi kaip įrankiais arba priemonėmis, atliekant ganytojavimo pareigas ir vystant visokeriopą katalikiškąją veiklą visame pasaulyje.

Susirinkimo vaisiumi taip pat reikia laikyti daugeriopas galias, kurias suteikėme vyskupams, ypač vyskupijų valdytojams (turintiems ordinarinę jurisdikciją), siekdami to paties Sinodo užsibrėžtojo tikslo.

Bet to dar negana. Susirinkimas uoliai ėmėsi darbo ir, kaip žinote, pradėjo svarstyti daugelį kitų klausimų. Reikia pasakyti, kad jų sprendimai jau glūdi surašytuose įvairiuose pasisakymuose, kurie savo laiku, išnagrinėjus atskirus dalykus, bus pateikti galutiniam sprendimui ir paskelbti pagal teisės reikalavimus.

Dar liko eilė kitų klausimų, kuriuos reikės iš naujo kelti ir iš naujo svarstyti ir kuriuos tikimės galėsią sėkmingai užbaigti ateinančių metų rudenį vyksiančioje trečioje sesijoje. Nejaučiame nepasitenkinimo, kad šių taip svarbių dalykų apsvarstymas kiek ilgiau užtrunka. Tikimės, kad šiuo laikotarpiu atitinkamos komisijos, į kurias dedame daug vilčių, atsižvelgdamos į visas Susirinkimo Tėvų nuomones, ypatingai į pareikštąsias visuotiniųjų posėdžių metu, galės paruošti busimiesiems posėdžiams gerai išstudijuotas, aiškiais žodžiais išreikštas, deramai suglaustas, ne gausias formules, ir kad tai palengvins ir

pagreitins diskusijas. Mūsų noras, kad tos diskusijos visą laiką būtų laisvos.

Vienas tokių, pavyzdžiui, yra dieviškojo Apreiškimo klausimas. Susirinkimas jį spręs taip, kad, viena, šventasis Dievo perteiktųjų tiesų palikimas būtų apsaugotas nuo klaidų, piktnaudojimo bei galimų abejonių, sumažinančių jo pajėgumą veikti žmones, antra, kad būtų duodamos tinkamos gairės Šventojo Rašto, Bažnyčios Tėvų ir teologijos studijoms, kurias katalikų mokslininkai galėtų noromis, sumaniai ir drąsiai varyti pirmyn, ištikimai laikydamiesi Bažnyčios mokymo bei naudodamiesi visokiausiomis tinkamomis šio meto priemonėmis.

Tos pat rūšies yra ir svarbus bei painus vyskupų klausimas. Čia žiūrint deramos svarstytinų klausimų eilės, čia dėl paties dalyko svarbos jis stovi pirmoje vietoje šiame Visuotiniame Vatikano Susirinkime. Tad šis mūsų Sinodas, anaiptol nepaneigdamas, o patvirtindamas, iš Kristaus plaukiančias ir popiežiui pripažintas galias, susijusias su reikiamu autoritetu vadovauti visai Bažnyčiai, stengsis deramai nušviesti Dievo įsteigtosios vyskupystės prigimtį ir pareigas, žiūrėdamas Viešpaties Jėzaus Kristaus mokymo ir grynosios bažnytinės tradicijos. Taip pat jis stengsis nustatyti, kokios yra čia pavienių vyskupų, čia visų bendrai kaip vieneto galios ir kaip tomis galiomis naudotis. Tai darys, kad tinkamai būtų nušviesta kilni vyskupų tarnyba Dievo Bažnyčioje, ne lyg būtų tai visai savarankiška institucija, atsieta nuo aukščiausios Petro vyskupystės, ir, juo labiau, jai priešinga, bet kad ta vyskupų tarnyba kartu su popiežiaus ir jos vadovybėje yra darniai nukreipta bendrajai gerovei bai aukščiausiam Bažnyčios tikslui. Iš to tikrai bažnytinė hierarchija sustiprės, ne susilpnės, darnus jos bendradarbiavimas padidės, ne sumažės, jos apaštalavimo sėkmingumas pakils, ne

sumenkės, tarpusavė jos narių meilė augs, ne blės. Tad tikimės, kad Susirinkimas šį taip svarbų dalyką aiškiai išnagrinės bei išdėstys, ir to jam linkime.

Taip pat tikimės, kad šis Sinodas kaip begalima geriau išnagrinės ir palaimintosios Mergelės Marijos schemos klausimus ta prasme, kad visų vienbalsiai ir su didžiu širdies polėkiu Dievo Motinai bus pripažinta kur kas aukštesnė už kitus vieta šventoje Bažnyčioje, apie kurią šiame Susirinkime kalbama; vieta po Kristaus aukščiausioji, o mums artimiausia, tokia, kad Švenčiausiąją Mergelę galėtume papuošti „Bažnyčios Motinos" titulu ir kad tai būtų jos garbei, o mūsų paguodai.

Be šių, trumpai Susirinkimo tepaliestų klausimų, yra eilė kitų, kuriuos jis dar turi svarstyti, į kuriuos, tačiau, jau yra vispusiškai gilintasi. Rūpinsimės, kad jie būtų dar nuodugniau svarstomi, kad, kaip sakėme, artimiausioje sesijoje būtų galima pateikti trumpesnes schemas, paruoštas taip, jog Susirinkimui būtų lengva pareikšti savo nuomonę apie svarbesnius punktus, o po to perduoti po Susirinkimo sudarytinoms komisijoms galutinai atbaigti ir suredaguoti į nuostatus. Iš visų tų komisijų neabejojamai daugiausia darbo teks tai, kuri bus skirta paruošti naujiems Lotynų ir Rytų Bažnyčių teisynams. Taigi tada šiems Susirinkimo darbams atlikti vertingiausias Mums bus bendradarbiavimas vyskupų, kurie ateis padėti naujais būdais, padiktuotais čia reikalo, čia bažnytinės santvarkos pobūdžio. Bus teisinga ir Mums malonu pasirinkti kai kuriuos geriausius ir labiausiai patyrusius brolius iš viso pasaulio vyskupijų ir iš vienuolijų, kaip tai buvo padaryta sudarant paruošiamąsias Susirinkimo komisijas, kad jie kartu su tam tinkamais šventosios kardinolų kolegijos Tėvais savo patarimais ir darbu padėtų Mums bendruosius Susirinkimo dekretus suvesti į labiau

išryškintus smulkesnius nuostatus. Taip, visą laiką pasiliekant veikiančiomis pirmo Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo nuspręstoms Romos Vyskupo galioms, gyvenimiškoji išmintis ir patirtis, dieviškosios Apvaizdos vedama, parodys, kaip gali vyskupai savo nuoširdžiu ir uoliu darbu sėkmingiau prisidėti prie visos Bažnyčios gerovės kėlimo.

Tad, užbaigdami šią Visuotiniojo Susirinkimo sesiją, visa apsvarstę, mielai pareiškiame, kad ji buvo tikrai svari. Ji atliko didelį darbą. Vieną kitą užsibrėžtųjų dalykų galutinai užbaigė. Kitus klausimus sėkmingai pradėjo svarstyti. Ji parodė, kad galima laisvai reikšti įvairias nuomones. Įrodė, kad galima norėti ir pasiekti vieningo sutarimo visais svarbiausiais iškeltais klausimais. Akivaizdžiai pademonstravo, kad visiškai visų tvirtai ir atvirai yra laikomasi katalikiškosios doktrinos lobynui priklausančių dogminių tiesų. Ji visuose mumyse kurstė tokią meilę, kurios niekuomet nedera savyje atriboti nuo tiesos ieškojimo ir išpažinimo. Ji visuomet siekė Susirinkimo užsibrėžtų ganytojinių tikslų. Ji visą laiką ieškojo kelių ir pasirinko žodžius, kurie padėtų suartėti nuo mūsų atsiskyrusiųjų brolių širdims. Pagaliau visuose darbuose karšta malda ji kreipėsi į visokios vilties šaltinį ir pradžią Dievą.

Bet, pabaigus šią sesiją, kartu dar aiškiau matome, ką dar reikia daryti, ir kartu vis stipriau jaučiame pareigą veikti, kad padėtume Bažnyčiai pasidaryti tinkamesne nešti šio meto žmonėms tiesos išganymo naujieną.

Bet mes neužmiršome ir dabartinių laikų padėties, mūsų meilė žmonijai nesumažėjo. Ugdyti šią veiklią meilę savo širdyse kiekvienas pamaldžiai stengsimės, grįžę į savo nuolatines buveines prie savo įprastųjų pareigų.

Jau prieš svarstydami čia, šiame taip gausiame sambūryje, šiandieninius šventojo apaštalavimo klausimus, visi mes daugiau ar mažiau orientuojamės, kaip juos spręsti: čia gausi ir kartu labai aiški Bažnyčios doktrina, čia iškiliausiųjų brolių pavyzdžiai jau rodo mums kelią, kuriuo keliu eiti. Tad negi jau dabar, grįžę į savo tėviškes, negalėsite parodyti didesnio pastoracinio veržlumo, nešdami savo tikintiesiems ir visiems, kuriuos gali pasiekti jūsų šventoji tarnyba, paraginimo ir paguodos žodžius? Argi jau dabar, lyg geriau pasiruošdami būsimai Susirinkimo sesijai, negalime didesniu užsidegimu ugdyti savo vidinio gyvenimo bei būti klusnesni Dievo balsui? Negi negalite karštesne meile prakalbėti į savo dvasiškiją, su pilnu pasitikėjimo pasveikinimu ir paraginimu kreiptis į pasauliečius, jaunimą uždegti aukštesniems dalykams, suteikti bent kiek šviesą skleidžiančios tiesos šviesuoliams, būti vilties ir meilės liudytojais eiliniams darbininkams ir amatininkams, neturtėlius ir vargšus mokyti, kad jiems pirmoj eilėj yra skirtas pirmas evangelinis palaiminimas?

Esame įsitikinę, kad šitoks uolesnis šventų pareigų atlikimas gali mus padaryti tinkamus, Dievui to norint, šį didžios reikšmės Susirinkimą užbaigti taip, kad savo išganingais vaisiais jis žymiai praturtintų krikščioniškąjį gyvenimą.

O dabar norime dar kai ką pridurti. Šiame taip svarbiame Susiėjime norime pasakyti tai, ką jau anksčiau svarstėme savo širdyje ir ką šiandien apsisprendėme jums pareikšti.

Esame taip labai įsitikinę, kad, norint sėkmingai užbaigti Susirinkimą, reikia karštai melstis ir daugiau darbuotis, jog po nuodugnaus apsvarstymo ir ilgų maldų nu-

sprendėme atlikti maldininko kelionę į šalį, kuri yra mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus tėvynė.

Esame pasiryžę, Dievo padedami, ateinančių m. sausio mėnesį vykti į Palestiną, kad ten, šventose vietose, kur gimė, gyveno, mirė ir, prisikėlęs iš mirusiųjų, įžengė į dangų Kristus, apmąstytume svarbiausias mūsų išganymo tiesas: įsikūnijimą ir atpirkimą. Aplankysime tą garbingą žemę, iš kurios išvyko šventasis Petras ir į kurią joks jo įpėdinis daugiau nebegrįžo. Su didžiausiu nuolankumu labai trumpam laikui Mes ten vyksime nuoširdžiai pasimelsti, atlikti atgailos bei atsinaujinti dvasios ir paaukoti Kristui jo Bažnyčią, pakviesti atgal į ją, vieną ir šventą, atsiskyrusius nuo jos brolius, maldauti dieviškąjį gailestingumą išlaikyti taiką, šiandien, atrodo, tokią silpnutę ir braškančią, melstis į Viešpatį Kristų už visos žmonijos išganymą. Palaimintoji Mergelė Marija tebus Mūsų kelionės vadovė, teglobos Mus maloningai iš dangaus šventieji apaštalai Petras ir Povilas.

Kaip Mes šioje savo maldingoje kelionėje prisiminsime jus, taip prašome ir jus, garbingieji broliai, melstis kartu su Mumis, kad šis Susirinkimas būtų sėkmingai užbaigtas Kristaus garbei ir Bažnyčios gerovei.

Pagaliau visiems dėkojame ir visiems sakome sudiev. Atsisveikindami, reiškiame savo dėkingumą bei pagarbą ir stebėtojams, taip pat ir klausytojams bei visiems, kurie už Susirinkimą meldėsi bei jam darbavosi.

Čia vėl su didžia meile ir liūdesiu Mūsų mintys skrieja į tuos mūsų kenčiančius brolius vyskupus, kurių čia nėra, kurių, tačiau, džiaugsmingai tikėjomės sulaukti ir kurių kančiose subrandintos vertingesnės maldos — esame tikri — labai daug prisidėjo prie šios antrosios sesijos darbų sėkmingumo. Visados nuoširdžiai juos prisimin-

dami ir drąsindami, kad tvirtai laikytųsi ištikimumo Kristui ir jo Bažnyčiai, su ypatinga meile juos laiminame. Taip pat mielai teikiame dangiškųjų dovanų nešėją — apaštališkąjį palaiminimą visiems katalikiškosios šeimos tikintiesiems ir visiems kitiems Atpirkėjo Kristaus šviesa nušviestiesiems. O visiems geros valios žmonėms meldžiame visokeriopos Dievo palaimos ir malonės.[1]

---

1 AAS 56 (1964), pp. 31–40.

8

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA, PRADEDANT TREČIĄJĮ ŠVENTOJO SUSIRINKIMO PERIODĄ

(IV sesija, 1964 m. rugsėjo mėn. 14 d.)

Garbingieji broliai ir mylimieji sūnūs,

Šventojo kryžiaus ženkle, kurio garbei ką tik koncelebracijos būdu aukojome šv. Mišias, šiandien prasideda trečioji II Visuotinio Vatikano Susirinkimo sesija. Čia tikrai yra Bažnyčia. Mes čia esame Bažnyčia dėl to, kad esame mistinio Kristaus kūno nariai. Juk Dievas davė mums neįkainojamą malonės dovaną, kad jį tikėtume, kad būtume apiplauti krikštu, kad jo meilės būtume įjungti į šventą bei regimą Dievo tautą. Mes sudarome Bažnyčią dėl to, kad esame jos tarnai, ypatinga žyme paženklinti kunigai. Priimant šventąjį kunigystės sakramentą, ši ypatinga žymė mus išskyrė kunigiškai tarnybai. Kunigystės šventimai suteikė mums nuostabias, labai svarbias galias ir padarė mus dalyviais šventos kunigų hierarchijos, kurios pareiga yra pratęsti laike ir vykdyti žemėje išganomąjį Kristaus uždavinį. Pagaliau mes esa-

me Bažnyčia dėl to, kad, kaip tikėjimo mokytojai, sielų ganytojai, Dievo paslapčių teikėjai (1 Kor. 4, 1), čia atstovaujame jai visai ne kaip įgalioti bei išrinkti tikinčiųjų, kurių dvasiniais reikalais rūpinamės, bet kaip tėvai ir broliai, atstovaują kiekvienam mūsų pavestajai bendruomenei ir kaip visuotinis sambūris, kurį Mes, visų jūsų brolis, teisėtai sukvietėme kaip Romos, šio, Dievo Apvaizdos lėmimu, pirmaujančio miesto, Vyskupas, kaip tikras, nors menkiausias įpėdinis apaštalo Petro, prie kurio karsto esame susirinkę, ir todėl kaip nevertas, bet tikras Katalikų Bažnyčios vadovas ir Kristaus pavaduotojas, Dievo tarnų tarnas.

Kadangi savo asmenimis ir pareigomis mes apjungiame visą Bažnyčią, šį Susirinkimą vadiname Visuotiniu: čia pasireiškia Bažnyčios vienybė ir jos visuotinumas, nes čia ji pasirodo nuostabiai pajėgi ir turinti ypatingą galią sujungti žmones tarp savęs broliškumo ryšiu, apjungti įvairiausias kultūras. Visiškai skirtingas kalbas, įvairiausias žinomas liturgijos ir pamaldumo formas, visokiausius skirtingus tautinio bei socialinio gyvenimo, išsiugdymo bei išsimokslinimo pasireiškimus, — visa tai ji sėkmingai apjungia, išlaikydama visiems jiems teisėtai priklausantį prigimtąjį įvairumą.

Čia pasireiškia Bažnyčios šventumas, nes ji čia maldauja Dievo gailestingumo, kad jis atleistų silpnybes ir klaidas žmonėms nusidėjėliams, kuriais prisipažįstame esą, nes čia, eidami savo tarnybą, geriausiai suprantame, kad iš neištiriamų Kristaus turtų[1] galime semtis puikiausių išganymo bei šventumo dovanų ir jomis praturtinti visus žmones, ir kad esame skirti ne kam kitam, kaip tik prirengti Viešpačiui tobulą tautą.[2]

---

1 Plg. Ef. 3, 8.
2 Plg. Lk. 1, 17.

Pagaliau čia pasireiškia Bažnyčios apaštališkumas, žymė, kuri ir mums patiems atrodo nuostabi. Juk iš patirties pažįstame savo silpnumą ir iš istorijos žinome, kaip nepatvarios yra pajėgiausios žmogiškosios institucijos, bet kartu gerai žinome, kaip tikrai ir nenutrūkstamai Kristaus duotasis apaštalams įsakymas pasiekė mus — jaučiamės neverti ir stebimės tuo, — ir kaip nesuprantamai Bažnyčia išsilaikė per šimtmečius vis gyvastinga, vis pajėgi sužadinti savyje jėgas, lyg neatsispiriamai stumiančias ją į nuolatinį atsinaujinimą.

Šioje vietoje labai tinka šie Tertulijono žodžiai: „Čia pagarbiai išreiškiama visa, ką pasako krikščionies vardas. Ir kaip kilnu tikėjimo vedamiems iš visur atskubėti pas Kristų! Štai, kaip gera ir kaip malonu, kai broliai gyvena iš vieno“.[3]

O jeigu čia yra Bažnyčia, tai čia yra ir Dvasia Ramintoja, kurią Kristus pažadėjo apaštalams kurti Bažnyčiai, šitaip kalbėdamas: „Aš melsiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Ramintoją, kad pasiliktų su jumis per amžius, tiesos Dvasią, kurios pasaulis negali priimti, nes jos nemato ir jos nepažįsta. Jūs gi pažinsite ją, nes ji pasliks pas jus ir bus jumyse...“ (Jn. 14, 16–17). Tad savajam uždaviniui vykdyti, savo įsteigtai karalystei laiko būvyje visame pasaulyje platinti ir savo atpirktiesiems žmonėms sutelkti į Bažnyčią, į mistinį Savo Kūną, kad jie būtų jo paties pilnybė, kol amžių pabaigoje sulauks jo grįžtančio kaip galutinio pergalėtojo, — viskam šitam įvykdyti Kristus, kaip žinome, pažadėjo dvejopą veiksnį: apaštalus ir Šventąją Dvasią ir savaip kiekvieną jų siuntė.

Apaštalavimas yra išorinis, apčiuopiamas veiksnys, sudarąs, pasakytume, medžiaginį Bažnyčios kūną ir duodąs jai regimos bendruomenės santvarkos išvaizdą, o

---

[3] **De ieiuniis**, cap. XIII; PL 2, 1024.

Šventoji Dvasia veikia viduje ir įtakoja ne tik pavienių žmonių sielas, bet ir visą bendriją, pastūmėdama ją veikti, ją gaivindama bei pašventindama.

Ir įpėdinystės keliu įsipareigojusi apaštalauti hierarchija, ir Jėzaus Dvasia, kuri šia hierarchija naudojasi kaip eiliniu įrankiu žodžio ir sakramentų tarnybai, abu veikia kartu: nuostabiai jie jungėsi draugėn Sekminių dieną, kai prasidėjo didžiulis darbas Viešpaties Kristaus, jau nematomo, bet visuomet esančio apaštaluose ir jų įpėdiniuose, kuriuos jis paskyrė savo darbo tęsėjais.[4] Abu vis kitaip, bet sutartinai, liudija Kristų, abu jie yra susirišę tam tikra santarve, teikančia apaštaliniam veikimui antgamtinio pajėgumo.[5]

Argi netikime, garbingieji broliai, kad Kristaus planas atpirkti mus ir dabar tebevyksta mumyse? Tikrai tikime. Dar daugiau, turime tikėti, kad šis planas yra tęsiamas ir vykdomas mūsų, paties Dievo apdovanotų tam reikalinga galia ir sugebėjimu, Dievo, „kurs ir padarė mus naujos Sandoros tarnais ne raide, bet Dvasia..., kuri gaivina".[6]

Jeigu kas tuo abejotų, nusikalstų savo pažadus tesinčio Kristaus ištikimumui, neatliktų savo apaštalinio uždavinio, Bažnyčiai nepripažintų tos tikriausios žymės, kurios negalime nepripažinti, kuri remiasi Dievo žodžiu ir yra gyvenimo patvirtinta šimtmečių būvyje.

Šventoji Dvasia čia yra ne tam, kad savo sakramentine malone praturtintų Susirinkimo darbą, kurį visi mes ryžtamės atlikti, bet tam, kad mus apšviestų ir mums vadovautų Bažnyčios ir visos žmonių šeimos gerovei. Čia yra Šventoji Dvasia: mes jos šaukiamės, jos laukiame, ja

---

4 Plg. **Romos Mišiolas**, apaštalų prefacija.
5 Plg. 1 Petr. 1, 12.
6 2 Kor. 3, 6.

vadovaujamės. Dvasia čia yra: šį doktrinos punktą, tą tikrą Šv. Dvasios buvimą su mumis ypatingai primename, kad iš naujo ir tai didžiausiu, tiesiog neapsakomu, tikrumu pajustume ryšį su gyvuoju Kristumi; juk Dvasia mus su juo sujungia. Tai pabrėžiame ir tam, kad paruoštume ir atvertume savo širdis, kad jaustume savo menkystę ir mus žeminantį tuštumą bei reikalą maldauti jos pasigailėjimo ir pagalbos ir kad išgirstume lyg mums pasakytus mūsų širdies gelmėse aidinčius šiuos apaštalo žodžius: „... turėdami tarnystę mums suteiktu gailestingumu, mes nenustojame drąsos“ (2 Kor. 4, 1). Tad šiuo Susirinkimo metu esame įtaigojami aukščiausiam vidiniam imlumui, esame raginami su didžiausiu klusnumu, kaip dera Dievo vaikams, priimti Dievo žodį, karštai melstis ir mylėti, užsidegti vidiniu karščiu. Šiam ypatingam įvykiui, atrodo, nepaprastai tinka šie poetiški šv. Ambraziejaus žodžiai: „Su džiaugsmu gerkime nuosaikų dvasios svaigulį“.[7] Tikrai teįvyksta tai su mumis šventu Susirinkimo metu.

Ganytojai ir jų uždavinys

Pagaliau šitai tvirtiname todėl, kad įvykių raida pažengė tiek, jog atėjo momentas mūsų atstovaujamai ir iš mūsų gaunančiai savo pavidalą bei gyvastingumą Bažnyčiai pasakyti, ką apie ją galvojo ir kokios jos norėjo, įsteigdamas ją, Kristus, ir ką apie ją sako ištisus šimtmečius pamaldžiai ir atsidėjusiai ją stebėję ir tyrę išmintingieji Bažnyčios Tėvai, popiežiai ir mokytojai. Reikia, kad Bažnyčia save pačią aptartų ir iš tikros savo pačios sampratos kildintų doktriną, kurią Šventoji Dvasia jai įkvepia, kaip pažadėjo Viešpats: „Ramintojas, Šventoji Dvasia, kurį Tėvas atsiųs mano vardu, jis jus viso išmo-

---

[7] PL 16, 1411.

kys ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau" (Jn. 14, 26).

Tad taip reikia atbaigti tą doktriną, kurią buvo pasiryžęs paskelbti I Visuotinis Vatikano Susirinkimas, bet kurios visos, nutrauktas dėl išorinių aplinkybių, jis negalėjo išnagrinėti. Kaip žinote, jis tepaskelbė tik pirmąją jos dalį, apie aukščiausiąjį Bažnyčios ganytoją, arba Romos vyskupą, ir apie aukščiausias jo galias ryšium su teisine pirmenybe ir mokymo neklaidingumu, kuriais Jėzus Kristus apdovanojo apaštalą Petrą, kaip savo įpėdinį, ir tuos, kurie po šv. Petro eis tas taip kilnias ir svarbias pareigas.

Liko užbaigti šios doktrinos svarstymą ir atskleisti Kristaus mintį apie visą jo Bažnyčią, o ypač apie prigimtį ir pareigas Apaštalų įpėdinių vyskupų, kurių poaukščiu ir pareigomis daugumas iš jūsų, garbingieji Tėvai, ir kartu mūsų, gerbiamieji broliai, maloningajam Dievui to norint, esame pažymėti.

Ir apie daugelį kitų dalykų reikės Susirinkime kalbėti, bet šio klausimo nagrinėjimas, atrodo, yra svarbesnis ir gilesnis už visus kitus. Juo šis tikrai istorijos vertas Sinodas ypatingai įsibrėš į būsimųjų kartų atmintį. Šio Susirinkimo uždavinys: išspręsti kai kuriuos tikrai painius teologinius priešingumus; nustatyti Bažnyčios ganytojų prigimtį ir šventas jų pareigas; išnagrinėti iš vyskupystės kylančias ypatingas teises ir, Šventajai Dvasiai padedant, pasakyti, kokios jos tikrai yra; apibrėžti, kokie yra šio Apaštalų Sosto santykiai su vyskupais; parodyti, kad Rytų ir Vakarų Bažnyčios institucijos ir išorinis pavidalas yra tos pat prigimties, nors kai kuriomis savo ypatybėmis ir skiriasi; Susirinkimo uždavinys pagaliau yra pareikšti Katalikų Bažnyčios tikintiesiems ir nuo jos atsiskyrusiems broliams, ir tai pareikšti tokiu autoritetin-

gu tikrumu, dėl kurio nevalia abejoti, ką iš tikrųjų reiškia hierarchijos laipsniai, apie kuriuos yra štai kas pasakyta: „Šventoji Dvasia pastatė jus vyskupais valdyti Dievo Bažnyčios“ (Apd. 20, 28) o taip pat stengtis, kaip dera ganytojams, tikėjimo ir meilės tarnams, nuolankiai ir kantriai tarnauti broliams.

Bažnyčia Kristaus ir žmonijos akyse

Visa šitai ir Mes, ir jūs, garbingieji broliai, gyviau jaučiame savo širdyje dėl to, kad trečioje Visuotiniojo Susirinkimo sesijoje tarp daugelio įvairių svarstytinų klausimų bus vienas ypatingas — išnagrinėti ir paskelbti doktriną apie Bažnyčios prigimtį ir paskirtį. Bus iš naujo nuodugniai svarstoma tai, kas buvo pradėta svarstyti ankstesnėse dvejose sesijose, kad šis iškilmingas Visuotinis Sinodas būtų deramas pratęsimas ir įamžinimas pirmojo Visuotinio Vatikano Susirinkimo. Pagaliau Bažnyčia nori įsigilinti į pačią save, arba geriau, į savo dieviškojo Kūrėjo Jėzaus Kristaus mintį, ištirti save pačią. Iš tikrųjų tai reiškia tą patį, kaip pagerbti savo Kūrėjo išmintį ir meilę ir pakartotiniu savo tikėjimo ir ištikimybės jam pareiškimu pasidaryti tinkamesne vykdyti išganymo darbui, kuriam ji yra įsteigta.

Niekas tenegalvoja, kad, taip darydama, Bažnyčia nori tik gėrėtis savimi pačia ir kad ji užmiršta ir Kristų, iš kurio visa yra gavusi bei kuriam už viską yra kalta, ir žmoniją, kuriai tarnauti yra gimusi. Bažnyčia stovi tarp Kristaus ir žmonijos. Anaiptol ji nėra patenkinta savimi, anaiptol ji neužmerkia akių, anaiptol ji nėra sau pačiai tikslas. Priešingai, ji nuolatos rūpinasi būti visa Kristaus, visa Kristuje, kad būtų visa žmonių, visa tarp žmonių, visa žmonėms, nuolanki ir iškili dieviškojo Išga-

nytojo ir žmonijos tarpininkė, kurios paskirtis yra saugoti ir skleisti antgamtinio gyvenimo tiesą ir malonę.

Tai yra labai reikšminga ir svarbu ypatingai šiuo metu, kuris, atrodo, yra išimtinai palaimingas laikų būvyje. Svarstysimieji apie Bažnyčią klausimai bus tikrai didžiausios reikšmės Mums, o ypatingai jums, nes eis kalba apie pačios Bažnyčios hierarchinę santvarką ir kartu apie vyskupystės prigimtį, uždavinius bei galią. Juk vyskupai, kaip jau prisiminėme, yra iškili ir žymi bažnytinės hierarchijos dalis, juos „Šventoji Dvasia pastatė... valdyti Dievo Bažnyčios" (Apd. 20, 28).

Petro įpėdinis ir vyskupai

Tad manome atitiksią Dievo Apvaizdos mintį šio istorijoje pažymėtino Susirinkimo metu jums, garbingieji ir mylimiausieji broliai vyskupai, pripažindami garbę, kurią mūsų Viešpats panorėjo skirti apaštalams drauge su Petru. I Visuotinio Vatikano Susirinkimo Tėvai apibrėžė ir išryškino tikrai vieninteles ir aukščiausias galias, kurios buvo Kristaus suteiktos Petrui ir perduotos Petro įpėdiniams. Kai kuriems atrodė, kad šiuo pareiškimu mažinamas apaštalų įpėdinių vyskupų autoritetas; jie manė, kad dėl to jau nebebus prasmės ir kad tai sutrukdys šaukti kitą Visuotinį Susirinkimą, nors kanonų teise jam ir pripažįstama aukščiausia galia Bažnyčioje.

Taip, šis Sinodas, kuris yra taip pat Visuotinis, patvirtins ankstesnio Visuotiniojo Susirinkimo pripažintas popiežiaus galias, bet jis sieks, ir tai ypatingai, nusakyti ir iškelti aikštėn garbingus vyskupų savumus. Visiems tebūnie aišku, kad šį Susirinkimą grynai savo noru sušaukė garbingos atminties Mūsų pirmatakas Jonas XXIII ir Mes jį tuojau pat patvirtinome, gerai žinodami, kad šis šventasis Sambūris svarstys apie vyskupus. Kitaip ir

negalėjo būti. Ne tik dėl to, kad turėjo būti nagrinėjamos tarpusavy susijusios tiesos, bet ir dėl to, kad buvo nuoširdus noras iškelti aikštėn garbę, uždavinius, nuopelnus bei draugystės su Mumis ryšį Mūsų brolių, kurie kartu su Mumis moko, veda į šventumą ir vadovauja Dievo Bažnyčiai.

Tebūnie leista Mums pakartoti ir lyg pasisavinti anuos garsius tolimo Mūsų pirmatako amžinos atminties šventojo Grigaliaus žodžius, rašytus Aleksandrijos vyskupui Eulogijui: „Visuotinės Bažnyčios garbė yra mano garbė. Didi mano brolių stiprybė yra mano garbė. Aš esu tada tikrai pagerbtas, kai neatsisakoma teikti privalomos garbės kiekvienam jų".[8]

Tad katalikiškosios tiesos pilnumas reikalauja paskelbti tai, kas derintųsi su mokymu apie Romos popiežių ir kartu iškeltų garbingon švieson vyskupų kilnumą ir pareigas. Nusakyti šį kilnumą bei pareigas ir bus Visuotinio Susirinkimo uždavinys. Jis sieks ne ko kita, kaip tik tiksliai atskleisti Jėzaus Kristaus mintį, glūdinčią dieviškojo Apreiškimo šaltiniuose ir tikrai iš jų kilusiame katalikiškame mokyme. O Mes jau dabar džiaugiamės, vyskupus laikydami savo broliais ir su apaštalu Petru vadindami juos „vyresniaisiais" bei tą patį mielą „vyresniojo" vardą, kaip ir jiems, priskirdami sau pačiam.[9] Mes džiaugiamės, apaštalo Povilo žodžiais galėdami vadinti juos „kentėjimų ir paguodos draugais"[10] ir trokštame užtikrinti jiems savo pagarbą, vertinimą, meilę ir prietelystę. Pagaliau Mūsų pareiga yra laikyti juos mokytojais, ganytojais, krikščionių tautos pašventėjais, „Dievo paslapčių

---

8 8, 30; PL 77, 933.
9 Plg. 1 Petr. 5, 1.
10 2 Kor. 1, 4–7.

teikėjais",[11] Evangelijos liudytojais, Naujojo Testamento tarnais, lyg Dievo garbės atspindžiu.[12]

Tiesa, būdami Petro įpėdiniu ir dėl to turėdami pilną galią visoje Bažnyčioje, kad ir to nenusipelnę, Mes einame jūsų vadovo pareigas. Tačiau tai nė kiek nemažina jūsų autoriteto; dar daugiau, Mes pirmieji ypatingai jį aukštiname. Gi jeigu apaštalinės Mūsų pareigos reikalauja, kad kai ką iš vyskupų turimos galios panaudojimo sau pasilaikytume, nubrėžiame ribas, nustatome būdus, nurodome, kaip tai atlikti; kaip gerai žinote, viso to reikalauja pati visuotinės Bažnyčios gerovė, pati Bažnyčios vienybė. Juk Bažnyčiai juo labiau reikia aukščiausio vadovo, juo labiau ji išsiplečia, juo didesni yra pavojai ir juo didesni darosi krikščionių reikalavimai įvairiose aplinkybėse įvairiais laikais ir, galime dar pridėti, juo lengvesnis yra šiais laikais galimumas susisiekti. Šios bažnytinės galios suvedimas lyg į vieną centrą, galios, kuri visuomet bus saikingai naudojama, atsižvelgiant į deramas galias bei naudingas tarnybas apdairiai pavedamas vietos ganytojams, taigi šios galios suvedimas lyg į vieną centrą anaiptol neturi būti laikomas išdidaus viešpatavimo troškimu. Garbingieji broliai, tai yra savotiškas tarnavimas, savo prigimtimi jis atitinka vienos, hierarchinės Bažnyčios pobūdį, jis yra tas papuošalas, ta jėga, tas grožis, kurį Kristus pažadėjo Bažnyčiai ir kurį laikų būvyje jai suteikė.

Hierarchinio ryšio tikrovė

Kalbėdami apie tai, galime prisiminti garbingos atminties Mūsų pirmatako Pijaus XII žodžius, pasakytus vienai vyskupų grupei: „Tad šis ryšys bei atitinkamas

---

11 1 Kor. 4, 1.
12 Plg. 2 Kor. 3, 6–18.

bendravimas su Šventuoju Sostu kyla ne iš noro viską per prievartą vienyti ar vienodinti, bet iš dieviškos teisės bei iš to, kas būdinga pačiai Kristaus Bažnyčios santvarkai".[13]

Tačiau šis nuostatas nieku būdu nemažina vyskupų autoriteto, o priešingai, jį dar padidina, ar imtum atskirus vyskupus ar visą jų kolegiją. Mes nepaprastai gėrimės šventąja hierarchija ir trokštame išsaugoti jos paskirtį! Juk ji kilo iš Kristaus meilės, kad atbaigtų, paskleistų ir sėkmingai perduotų nepaliestą laikų būvyje aną šventą tikėjimo, pavyzdžio, įsakymų bei nepaprastų dovanų turtą, kurį Kristus paliko savo Bažnyčiai. Hierarchija gimdo tikinčiųjų bendruomenę ir deramai ją tvarko; dėl savo veikimo Bažnyčia gali būti vadinama motina ir mokytoja, jos tarnybos dėka teikiamos mums sakramentų gėrybės, jai vadovaujant meldžiamasi, ji rūpinasi krikščioniškos labdaros darbais bei užsimojimais. Būdami skirti šios šventos institucijos vadovu, negi Mes nesirūpinsime hierarchija, negi ja nepasitikėsime, negi jos neginsime? Negi atsakysime jai savo paramą? Ar gali Mums būti kuri kita didesnė, svarbesnė bei dėkingesnė pareiga, kaip saugoti įvairiose tautose šventosios hierarchijos teises, laisvę bei autoritetą? Argi uolia šios srities veikla nėra nužymėta visa popiežių istorija, ypač mūsų laikais, kai yra tiek daug visokio sąmyšio?

Prie šio katalikų vyskupų išaukštinimo prijunkime dar kitą motyvą, kad būtų visiškai aišku, kaip prisideda prie jų orumo ir padidina meilę hierarchiniai vienybės ryšiai, jungiantieji vyskupus su Šventuoju Sostu: Šventajam Sostui reikia jūsų, garbingieji broliai! Kaip jums, išsisklaidžiusiems po visą pasaulį, būtinai reikia centro ir tikėjimo vienumo bei bendravimo pagrindo — Petro Sos-

---

13 AAS 46 (1954), p. 676.

to, kad būtumėte tikrai katalikiški ir liudytumėte Bažnyčios katalikiškumą, taip ir Mes trokštame jūsų bendradarbiavimo, kad Apaštalų Sosto veidas spindėtų grožiu ir netrūktų jam gyvastingumo bei žmogiškos ir istorinės tikrovės, ir dar daugiau, kad darniai būtų laikomasi jo tikėjimo, pavyzdingai būtų atliekamos jo pareigos ir sunkumuose būtų teikiama jam paguoda.

Tad tikėdamiesi, kad jūs, čia susibūrusieji, paskelbsite doktriną apie vyskupų uždavinius, Mes jau dabar reiškiame visiems vyskupams pagarbos, broliškumo bei tėviškumo jausmus ir laukiame iš jų Mus guodžiančio palankumo. O, kad ta širdžių sutartinė bei susiklausymas, kuriais įvairūs katalikų hierarchijos laipsniai gyvastingoje tikėjimo ir meilės sutartinėje vieni su kitais jungiasi, išeitų iš šio Susirinkimo sustiprėjusi bei šventesnė: iš to būtų garbė Kristui, ramybė Bažnyčiai, šviesa pasauliui.

Dar daug ką sakytume apie šį ir apie kitus Susirinkimui pateiktus svarstyti dalykus, jeigu nebijotume per daug išnaudoti jūsų kantrybės.

Tačiau negalime iš šios bazilikos ir tai tokį ypatingą momentą neperduoti sveikinimo bažnytinėms bendruomenėms, kurioms jūs priklausote. Mūsų mintys ypatingai krypsta į visame pasaulyje esančius kunigus. Jie Mums yra brangiausi, juos labai vertiname ir juos laikome tikrais bei įtakingais vyskupiškųjų pareigų padėjėjais. Prisimename vienuolius, visu uolumu besidarbuojančius, siekiančius panašėti į Kristų ir tarnauti savo broliams; visų sluoksnių pasauliečius katalikus, kurie stropiai talkininkauja hierarchijai Bažnyčios kūrimo bei tarnavimo žmonijai darbe; visus kūno ir dvasios skausmų prislėgtuosius, neturtinguosius bei persekiojamuosius. Negalime užmiršti jų, o ypač tų, kuriems atimta laisvė ir kurie negali dalyvauti šiame Sinode.

Toliau, sveikiname čia esančius klausytojus; Mums labai gerai žinomas jų klusnumas ir žymūs nuopelnai. Drauge su džiaugsmu sveikiname mūsų mylimas Kristuje dukteris klausytojas, kurioms pirmą kartą buvo leista dalyvauti kai kuriuose Susirinkimo posėdžiuose. Iš šio dalyvavimo Susirinkime visiems jums, ir klausytojams, ir klausytojoms, derėtų suprasti, kaip tėviškai esame nusiteikę visiems Dievo tautos sluoksniams ir kaip labai trokštame įnešti į krikščionių bendruomenę vis daugiau santaikos, sutarimo, bendradarbiavimo dvasios bei meilės.

Visi krikščionys yra Tėvo širdyje

Pagaliau būkite pasveikinti jūs, garbingieji bei prakilnieji stebėtojai, kurie jau trečią kartą malonėjate dalyvauti Susirinkimo posėdžiuose. Dėkojame jums, iš naujo reiškiame jums savo ryžtą darbuotis su viltimi, kad bus pašalintos visos kliūtys, visoks nesutarimas ir visoks įtarimas, trukdantieji visiems mums jaustis tikrai „vienos širdies ir vienos sielos“[14] Kristuje ir jo Bažnyčioje. Mes darysime viską, ką tik galime, tam pasiekti. Labai gerai suprantame, jog yra nepaprastai svarbu tą vienybę atstatyti, todėl visu uolumu ja rūpinsimės, pašvęsdami tam tiek laiko, kiek tik reikės. Palyginus su ilga, liūdna, prie išsiskyrimo privedusių įvykių eiga, šis dalykas yra visai naujas, bet Mes ramiai lauksime, kol pribręs aplinkybės, kada tą klausimą bus galima palankiai ir draugiškai išspręsti. Tai didžiausios svarbos dalykas, glūdįs paslaptinguose Dievo planuose: nuolankiu ir pamaldžiu troškimu stengsimės pasidaryti vertais taip didelės malonės. Atsimename apaštalo Povilo žodžius, kuris, pasidaręs „visiems visa“ (1 Kor. 9, 22), skelbė Evangeliją visoms tautoms, taip prie visų prisiderindamas, kad šio

---

[14] Apd. 4, 32.

meto kalba galėtume tai pavadinti „praktišku daugialypiškumu“. Kartu prisimename, kaip tas pats apaštalas mus ragina rūpestingai palaikyti „ramybės ryšiu dvasios vienybę“, nes „vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas, vienas Dievas ir visų Tėvas“.[15] Todėl stengsimės su didžiausiu ištikimumu Kristaus Bažnyčios vienumui geriau pažinti ir įvertinti visa, kas įvairiose nuo mūsų dar atsiskyrusiose krikščionių bendruomenėse yra tikra ir pripažintina. Taip pat ir tas bendruomenes prašome geriau pažinti katalikiškąjį tikėjimą bei gyvenimą ir nieku būdu neįsižeisti dėl šio kvietimo, o palaikyti jį deramu ir draugišku, tokiu, kuriuo jas kviečiame tobulai dalyvauti tiesos ir meilės pilnatvėje. Turime mintyje tą pilnatvę, kurią Kristaus įsakymu Mums, neverčiausiajam, teko laimė ir kartu sunkiausia pareiga saugoti ir kuri bus aiškesnė, kai visi Kristaus vardo išpažinėjai susijungs draugėn.

Dabar gi per jus, gerbiamieji ir kilnieji svečiai, dalyvaujančius šiuose posėdžiuose stebėtojų titulu, nuoširdžiai sveikiname ir jūsų atstovaujamas krikščioniškąsias bendrijas bei kartu taip pat pagarbiai kreipiamės ir į neatsiuntusias į čia savo atstovų bendrijas. Savo malda ir meile Mes apglobiame visus Kristaus narius, iki šiol dar pilnai dvasiškai ir regimai neįsijungusius į mistinį Kūną. Su šiuo meilės ir palankumo išgyvenimu didėja Mūsų skausmas, bet taip pat didėja ir viltis. O, nuo mūsų nutolusios, bet mums taip artimos bažnyčios! Bažnyčios, kurių taip nuoširdžiai trokštame! Bažnyčios, kurių taip nesiliaujamai ilgimės! Bažnyčios, kurias su ašaromis geidžiame apglobti ir pagerbti tikroje Kristaus meilėje! Tepasiekia jus iš šio vienybės židinio, nuo apaštalo ir kankinio Petro karsto, iš šio Visuotinio broliškumo ir taikos Susirinkimo, garsus, pilnas meilės Mūsų šauksmas: gal

---

15 Ef. 4, 3, 5–6.

dar ilgai būsime išsiskyrę ir daug laiko praeis, kol įvyks pilnas ir visiškas susitaikymas, tačiau žinokite, kad jūs jau esate Mūsų širdyje. Tepriima gailestingasis Dievas šį Mūsų troškimą ir tegaivina šią taip malonią viltį!

Galiausiai Mūsų mintys krypsta į žmones, kurių tarpe gyvename, ir kurie yra arba mums palankūs, arba abejingi, o kartais gal ir mums priešingi. Sveikiname juos vėl taip, kaip sveikinome nuo Betliejaus grotos, pasiryžę darbuotis, kad Bažnyčia tarnautų dvasiniam žmonių išganymui bei pilietinei gerovei ugdyti ir kad jie galėtų džiaugtis ramybe ir tikra laime.

Kviesdami jus visus, garbingieji broliai, sutartinai melsti Šventąją Dvasią, pradedame trečiąją šio II Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo sesiją ir, pasitikėdami Švenčiausios Mergelės Marijos bei palaimintųjų apaštalų Petro ir Povilo globa, mielai suteikiame jums apaštališkąjį palaiminimą Viešpaties vardu.[16]

---

16 AAS 56 (1964), pp. 805-816.

9

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA CXVI VISUOTINIAME POSĖDYJE

(1964 m. lapkričio mėn. 6 d.)

Mūsų mylimiausieji, būkite tikri, kad Mes norėtume dažnai dalyvauti jūsų Visuotiniojo Susirinkimo posėdžiuose šioje Vatikano bazilikoje.

Pasiryžę būtinai vadovauti bent kuriam vienam visuotiniųjų jūsų posėdžių, pasirinkome šią dieną, kurią nagrinėjate misijų schemą. Šitaip pasirinkti tikrai mus ragino klausimo, į kurį dabar kreipiate savo mintis ir širdį, svarba ir didybė.

Mums, palaimintojo Petro įpėdiniui, ir jums, apaštalų įpėdiniams, nuolat galingai skamba dieviškasis įsakymas: „Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui" (Mk. 16, 15). Nuo šio įsakymo įvykdymo priklausė ir priklauso pasaulio išganymas. Be kitų, labai svarbus šio švento Sinodo uždavinys yra nutiesti naujus kelius, surasti naujus būdus, pažadinti naujų jėgų platesniam ir sėkmingesniam Evangelijos skleidimui.

Peržvelgę jūsų rankose esančią schemą šiuo klausimu, rasime daug, labai daug dalykų, vertų Mūsų pagyrimo tiek medžiagos, tiek svaraus motyvavimo, tiek dėstymo tvarkos atžvilgiu. Tad manome, ji lengvai susilauks jūsų patvirtinimo, nors gal kartais ir galvosite, kad kai kurias vietas reikėtų persvarstyti ir patobulinti. O, kad joje numatytieji užsimojimai, suminėtieji darbai, nurodytieji keliai ir priemonės šiuo taip svarbiu reikalu sužadintų veiklų ryžtą didesniu užsidegimu platinti žemėje Dievo karalystę! O, kad iš to kiltų viltis susilaukti gausiausio evangeliškosios sėklos derliaus!

Mums labai patinka ypač tas nuolatinis pabrėžimas, kad visa Bažnyčia yra misininkė, kad ir pavieniai tikintieji, kiek tai įmanoma, savo vidiniu nusiteikimu ir išoriniu pasireiškimu turėtų būti misininkai. Visi, gavusieji neapsakomą tikėjimo dovaną, visi apšviestieji garbingąja Evangelijos šviesa, visi karališkosios kunigystės dalyviai, šventosios tautos nariai, Bažnyčios vaikai, tegul visados labai karštai dėkoja Dievui už tokią didelę iš jo gautą dovaną, savo maldomis, pamaldumo pratybomis, dosniomis medžiaginėmis aukomis padėdami bei palengvindami Evangelijos skelbėjams. Kadangi nėra nieko išganingiau žmonėms bei tinkamiau Dievo garbei, kaip ryžtingai skleisti tikėjimą, su užsidegimu tesiima kilniausio ir sėkmingiausio iš visų misijų apaštalavimo, skleisdami tikrą pamaldumą, atsidavimą Dievo apvaizdai, pasitikėjimą jo gailestingumu. „Apdovanojusis tave nori, kad būtum dosnus; duodąs tau tam, kad turėtum, įpareigoja tave dalyti, sakydamas: ‚Duokite, tai ir jums bus duota'" (Lk. 6, 38).[1]

Tačiau, nors evangeliškoji dirva ir uoliai purenama, ji neša gausių vaisių tik Dievo malonės drėkinama. Tad tekyla į Dievą, lydima išmaldų ir gerų darbų, ši karšta

---

[1] Šv. Leonas Didysis, **Sermo XII, II : PL 54, 181.**

malda: „Dieve, tu nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pažintų tiesą. Siųsk savo piūčiai darbininkų ir padėk jiems visišku pasitikėjimu skelbti Dievo žodį, kad aidėtų ir būtų nušviesta tai, ką tu esi kalbėjęs, ir kad visos tautos pažintų tave, vienintelį tikrą Dievą, ir tavo paties siųstąjį tavo Sūnų mūsų Viešpatį Jėzų Kristų".[2]

Prieš baigdami šį trumpą žodį, norime labai karštai pasveikinti tuos Visuotiniojo Susirinkimo Tėvus, kurie darbuojasi Kristaus karalystei misijų kraštuose. Lygiai kaip į juos, mūsų mintys su geriausiais linkėjimais krypsta taip pat ir į jų kunigus, į abiejų lyčių misininkų pagalbininkus, į krikščioniškojo tikėjimo mokytojus, į kitus misijų darbo talkininkus, į visus, kurie vienu ar kitu būdu padeda misijoms ir remia jų užsimojimus.

Šiuos nuoširdžiausius linkėjimus telydi visiems jums su didžiausia meile teikiamas mūsų apaštališkasis palaiminimas.

„Telaimina mus Dievas, ir tebijo jo visi žemės kraštai" (Ps. 66, 8).[3]

---

2 **Romos Mišiolas,** Tikėjimo platinimo mišios.
3 AAS 56 (1964), pp. 998–999.

10

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA, PASIBAIGUS TREČIAJAM ŠV. SUSIRINKIMO PERIODUI

(V sesija, 1964 m. lapkričio mėn. 21 d.)

Garbingieji broliai,

Po dviejų sunkaus broliško darbo mėnesių dėkojame Dievui už sėkmingą eigą šio II Visuotinio Vatikano Susirinkimo, kurio tikrai darbingą trečiąją sesiją šiuo iškilmingu, šventu susiėjimu baigiame. Tikrai privalome reikšti savo dėkingumą ir džiaugsmą Dievui, kad savo ypatinga malone leido Mums dalyvauti šiame istoriniame bei apvaizdiniame įvykyje ir, dar daugiau, suteikė laimės savo kukliu vadovavimu duoti jam galios, reikšmės bei pilnumo. Tikrai dera išgirsti lyg mums sakytus šiuos Viešpaties žodžius: „Palaimintos gi jūsų akys, nes mato, ir jūsų ausys, nes girdi" (Mt. 13, 16). Štai, dvasios akimis matome šventąją Bažnyčią, atstovaujamą gyventojų, apie kuriuos yra susibūrę jų kaimenės, Bažnyčią, sukviestą draugėn Mūsų lūpomis. Štai katalikų hierarchija, kurios uždavinys yra mokyti ir valdyti Dievo tautą. Susi-

rinko ji čia į šią vieną vietą vienos širdies, vienos maldos, vieno tikėjimo, vienos meilės lūpose ir krūtinėje vedama. Štai nepalyginamas sambūris, kuriuo nesiliaujame gėrėjęsi ir kurio niekuomet negalėsime užmiršti, sambūris, siekiąs Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios garbės, pasistatęs sau tikslą žvelgti į kilnųjį Apreiškimo žodį ir išskaityti tikrą, gilią jo prasmę. Štai susiėję draugėn žmonės, kuriems, kaip niekam kitam, yra svetimi savanaudiški ir tušti siekimai. Kaip niekas kitas, jie nori liudyti dieviškąją tiesą. Nors tai silpni ir neapsaugoti nuo klaidingumo žmonės, bet įsitikinę, kad jie gali paskelbti tiesas, kuriomis nieku būdu negalima abejoti ar kurios galėtų kada nors nustoti buvusios tiesa. Tai šių laikų ir šios žemės žmonės, bet iškelti aukščiau laiko ir žemės, kad imtų ant savo pečių savo brolių naštas ir vestų juos į dvasinę gerovę. Tai žmonės trokštą visiškai pasišvęsti, liepsnoją meile, didesne negu širdys, kuriose ji dega, stumiami ryžto, kuris gali atrodyti lengvabūdis, bet kuris jungiasi su ramiu pasitikėjimu, ryžto gilintis į žmogaus gyvenimo ir istorijos prasmę bei duoti jiems daugiau jėgos, didybės, grožio ir vieningumo Kristuje, vien tik Viešpatyje Kristuje! Šitai žadina pasigėrėjimą jūsų, čia esantieji garbingieji broliai, šitai žadina iš šalies žiūrinčiųjų į mus žmonių pasigėrėjimą. Argi galėsime kada nors matyti ką nors didingiau, pamaldžiau, tinkamiau bei iškilmingiau paveikti sieloms?

Baigta, ką I Vatikano Susirinkimas pradėjo

Mūsų džiaugsmas bus dar didesnis šios Susirinkimo sesijos, kurią netrukus užbaigsime, gale, prabėgomis prisiminus svarstytuosius ir nutartus dalykus. Juk buvo svarstyta ir išdėstyta doktrina apie Bažnyčią: tuo buvo atbaigtas I Visuotinio Vatikano Susirinkimo užsimotas

doktrinos srities darbas; buvo išnagrinėta Bažnyčios paslaptis ir dieviškasis pagrindinės jos santvarkos planas.

Iš naujo dėkojame Dievui už visa, ko buvo pasiekta. Teužlieja mūsų širdį džiaugsmas: juk ateityje lengviau suprasime dieviškąją mintį apie mistinį Kristaus kūną ir iš šio pažinimo galėsime semtis aiškesnių ir tikresnių Bažnyčios gyvenimo nuostatų, o taip pat ir daugiau jėgų nuolat padėti jai vesti žmones išganyman bei daugiau vilties dėl spartesnio Kristaus karalystės plitimo pasaulyje. Tad tebūnie garbė Dievui!

Būtų perilga kalbėti apie visa tai, kas atlikta: apie pagarbias ir įtemptas pastangas siekti, kad visa pilnai derintųsi su Šventojo Rašto tiesa ir tikrąja Bažnyčios Tradicija; apie sunkumus, norint surasti giliausią bei pagrindinę tiesą apie teisinę pačios Bažnyčios santvarką, kad būtų galima atskirti, kas joje yra nekintama ir tikra ir kas natūralios bei teisėtos pažangos keliu išplaukia iš jos pagrindų; pagaliau apie pastangas įžvelgti į Bažnyčios paslaptį taip, kad deramai būtų nušviestos visos mistinio Kristaus kūno gyvenimo sritys, visi jo uždaviniai, visi jo pasiektinieji tikslai.

Tačiau sunkiausias ir labiausiai įsidėmėtinas iš atliktųjų dvasinių darbų tikriausiai yra doktrina apie vyskupus. Tad tebūnie leista tik apie šį dalyką trumpai pareikšti savo nuomonę.

Viena norime pasakyti: Mums labai patiko, kad į šią doktriną buvo gilinamasi labai plačiomis studijomis bei diskusijomis ir prieita nemažiau įžvalgių išvadų. Taip, to reikėjo užbaigti I Visuotiniam Vatikano Susirinkimui. Ir laikas jau buvo pribrendęs. To reikalavo ir didelė mūsų laikų teologinių studijų pažanga, ir Katalikų Bažnyčios plėtimasis pasaulyje, ir spręstinieji Bažnyčios klausimai, kylantieji iš kasdieninės sielovados patirties, ir pagaliau

daugelio vyskupų laukimas, kad būtų išaiškinta juos liečianti doktrina. Pagaliau derėjo ją taip išspręsti; ir Mes, atsižvelgdami į pridedamus paaiškinimus, kaip suprasti joje pavartotus žodžius ir kokį teologinį tikrumą skirti pateiktai doktrinai pagal Susirinkimo mintį, be mažiausių abejonių šią konstituciją apie Bažnyčią, Dievo padedami, skelbiame.

Atrodo, tiksliausia bus pasakyti, kad šiuo skelbimu nė truputėlio nekeičiama tradicinė doktrina. Ko Kristus norėjo, to ir mes norime. Kas buvo, pasilieka. Ką šimtmečių būvyje Bažnyčia mokė, tai ir mes mokome. Tik tai, kuo anksčiau buvo gyventa, dabar ir aiškia doktrina išreiškiama; kas iki šiol buvo svarstoma ir dėl ko iš dalies buvo nesutariama, dabar buvo suredaguota į tikrą doktrinos formą. Tikrai galime pasakyti, kad Dievo Apvaizda paruošė mums šią šviesiausią valandą: valandą, kuri vakar pamažu brendo, kurios šviesa šiandien spindi, kurios išganingas poveikis rytoj tikrai praturtins Bažnyčios gyvenimą nauja doktrinos pažanga, didesniu gyvastingumu, tinkamesniais užsimojimais.

Pravartu atkreipti dėmesį į garbę, kuri šia konstitucija suteikiama Dievo tautai. Mums negali būti nieko maloniau, kaip matyti iškilmingai pripažįstamą orumą Mūsų brolių bei Mūsų sūnų, kurie sudaro Dievo tautą: juk jai pašaukti, jai pašvęsti, jai valdyti, ją vesti į amžinąjį gyvenimą, kaip į savo tikslą, yra skirta visa hierarchijos tarnyba. Nemažesnį malonumą Mums teikia ir tai, kas šia konstitutcija yra nustatoma apie Mūsų brolius vyskupus. Koks džiaugsmas matyti iškilmingai skelbiamą jų didybę, aukštinamas jų pareigas, pripažįstamą jų galią! Kaip labai esame dėkingi Dievui, kad turime laimės Mes patys iškelti deramon garbėn jūsų šventos tarnybos didybę bei jūsų kunigystės pilnybę ir kartu paskelbti tarpu-

savio ryšius, kurie sieja jus, garbingieji ir mylimieji broliai, su Mumis.

Su pagarbiu jautrumu taip pat atkreipėme dėmesį, kad pirminis, ypatingas, visuotinis uždavinys, Viešpaties Kristaus skirtas Petrui ir perduodamas jo įpėdiniams, Romos vyskupams, uždavinys, kurį šiandien Mes, nors ir neverti, vykdome, iškilmingame dokumente, kurį netrukus paskelbsime, išsamiai ir pakartotinai pripažįstamas ir gerbiamas. Tai negali Mums nepatikti; ne dėl didybės, kuri nuo jo atsiliepia ir Mumyse, nes šių taip aukštų pareigų Mes labiau baiminamės, negu godžiai įsikibę laikomės, bet veikiau dėl Kristaus žodžiams rodomos pagarbos, dėl pakartotinai patvirtinto vieningumo su Tradicija bei Bažnyčios mokymu ir pagaliau dėl Bažnyčios vienybės užtikrinimo bei dėl darnaus, sėkmingo veikimo, kuris būtinai turi būti išsaugotas Bažnyčios valdyme. Buvo nepaprastai svarbu šiuos aukščiausiojo ganytojo savumus atvirai ir tiksliai pripažinti, sprendžiant vyskupų galios Bažnyčioje klausimą, kad ta galia jokiu būdu neatrodytų prieštaraujanti, bet pilnai sutinkanti su Kristaus Pavaduotojo bei vyskupų kolegijos galvos galia pagal Bažnyčios santvarką.

Šiuo glaudžiu, iš pačios prigimties kylančiu, ryšiu vyskupai pasidaro lyg vienas kūnas; palaimintojo Petro įpėdinis, taip pat vyskupas, yra ne skirtinga ir ne šalia jų esanti galia, bet priešingai, jis yra jų galva ir lyg jų centras; tai verčia Mus su savosiomis teisėmis rūpestingai nurodyti ir jūsiškes, džiaugtis jų padidėjimu, saugoti jų kilnumą ir jas, lygiai kaip ir savąsias, privesti prie aukščiausio tobulumo.

Taip pripažindami vyskupų pareigoms pilną pajėgumą ir našumą, pastebime savo aplinkoje augantį tikėjimą, meilę, atsakingumą ir bendradarbiavimą. Tad, pripažin-

dami ir iškeldami jūsų autoritetą, nė truputėlio nesibaiminame, kad sumažėtų mūsiškis ar būtų jam pakenkta. Priešingai, Mes pasijuntame sustiprėję dėl širdžių vienybės, kuria pasidarome broliai. Taip pat jaučiamės esą tinkamesni valdyti visai Bažnyčia, tikrai žinodami, kad ir kiekvienas jūsų į tą valdymą įsijungia. Pagaliau įgauname didesnio pasitikėjimo Jėzaus Kristaus pagalba, kai visi mes jo vardu artimiau tarpusavy jungiamės ir trokštame jungtis ateityje.

Nauja epocha Bažnyčioje

Dabar dar nelengva pasakyti, kokie tikrai bus praktiški šios doktrinos paskelbimo padariniai, tačiau nesunku pramatyti, kad po jo eis dvasiniai tyrinėjimai ir teisiniai potvarkiai. Visuotinis Susirinkimas baigsis sekančia, ketvirtąja sesija. Įgyvendinti jo nutarimams reikės įsteigti eilę „posusirinkiminių" komisijų. Aišku, reikės, kad su jomis bendradarbiautų vyskupai. Norėdami išspręsti bendresniuosius klausimus, kurie šiais mūsų laikais yra ypač būdingi ir kurie nuolat iškyla, Mes būsime taip pat nusiteikę labiau negu iki šiol kai kuriuos iš jūsų, garbingieji broliai, tam tikrais laikotarpiais sukviesti pasitarimų, kad jūsų buvimas su Mumis Mus stiprintų, kad pasinaudotume jūsų išmintimi bei patirtimi ir galėtume remtis jūsų patarnavimais bei autoritetinga jūsų nuomone. Tai bus naudinga ir dėl to, kad pertvarkytinoji Romos kurija — šis dalykas uoliai studijuojamas — galės pasinaudoti diecezijų ganytojų patirtimi ir taip iš įvairių kraštų kilusių vyskupų dėka, remiama jų išminties ir meilės, ji galės visai tobulai atlikti ir dabar jau ištikima tarnyba sėkmingai atliekamas savo pareigas.

Šis studijų bei diskusijų padaugėjimas gal būt atneš kai kurių praktinių sunkumų, nes daugelio veikla sutinka

daugiau kliūčių, negu pavienė. Bet jeigu tai labiau atitinka monarchinį ir drauge hierarchinį Bažnyčios pobūdį ir jeigu jūsų bendradarbiavimas palengvina Mūsų vargą, išmintimi ir meile nugalėsime sunkumus, kurie savo prigimtimi priklauso šitokiai sudėtingesnei bažnytinio valdymo santvarkai.

Norime tikėtis, kad iš II Vatikano Susirinkimo nušviestos ir paskelbtos doktrinos apie Bažnyčios paslaptį jau dabar kils daug gera žmonių, ypač katalikų, sieloms. Temato visi krikščionys pilniau išryškintą ir atskleistą tikrą Kristaus Sužadėtinės veidą, temato savo motinos ir mokytojos grožį, temato šios garbingos institucijos paprastumą ir didybę, tesižavi, lyg kokiu stebuklu, tikėjimo patvarumu, nuostabiu bendruomeniškumu, geriausiais išleistais įstatymais ir kartu lyg kokia nuolatinės pažangos rodykle, kur dieviškasis ir žmogiškasis elementas susilieja tam, kad Kristų tikinčiųjų žmonių bendruomenėje išryškėtų įsikūnijimo ir atpirkimo planas, kad, šv. Augustino žodžiais, pasirodytų pilnutinis Kristus, mūsų išgelbėtojas.

Šiuo žaviuoju reginiu ypač tesigėri tie, kurie nuolat siekia vien tik krikščioniško tobulumo, t.y., vienuoliai ir vienuolės, tie geriausieji Bažnyčios nariai, jos kilnūs gynėjai, brangiausieji vaikai.

Šiuo reginiu dera džiaugtis ir mūsų broliams bei sūnums, gyvenantiems kraštuose, kur ir dabar teisėta ir kilni tikėjimo išpažinimo laisvė arba visai atimta arba tiek suvaržyta, kad juos reikia priskirti Bažnyčiai, kurią turime vadinti „tylos“ arba „ašarų“ Bažnyčia. Ir jie tesidžiaugia didinga, Bažnyčią nušviečiančia doktrina, kurią nuostabiai paliudija jų pakeltos kančios bei tvirtas jų tikėjimas. Šitokie nusipelno didžiausią garbę, panašią į Kristaus, žmonių atpirkimo aukos.

Norime taip pat tikėtis, kad šią Bažnyčios doktriną bešališkai ir palankiai sutiks ir dabar dar nuo mūsų atsiskyrusieji broliai Kristuje. O, kaip trokštame, kad ši doktrina, atbaigta šio paties Susirinkimo priimtos schemos „apie ekumenizmą" paaiškinimais, lyg koks meilės raugas, paragintų juos taip peržiūrėti savo nusistatymą bei laikyseną, kad jie vis labiau ir labiau su mumis suartėtų ir kad pagaliau, Dievo padedami, visai įsijungtų į Bažnyčią, kaip ir mes. Mes gi, šios doktrinos veikiami, jaučiame didžiausią džiaugsmą, matydami, kaip Bažnyčia, nusakydama savo pagrindinius bruožus, nė truputėlio neapriboja savo meilės lauko, bet dar labiau jį praplečia, ir nė kiek nesusiaurina savo pažangaus bei visiems atsiveriančio katalikiškumo. Šioje vietoje tebūnie Mums leista pagarbiai pasveikinti čia esančius stebėtojus, atstovaujančius atsiskyrusioms bažnyčioms bei krikščionių bendruomenėms, ir pareikšti jiems padėką už dalyvavimą Susirinkimo posėdžiuose bei palinkėti jiems sėkmės.

Pagaliau būtų Mūsų troškimas, kad Šventoji Bažnyčios doktrina vienu kitu savo patrauklios šviesos spinduliu nušviestų ir nepašvęstąjį pasaulį, kuriame ji gyvena ir kurio yra apsupta: juk dera, kad ji būtų lyg ta aukštai iškelta vėliava tautoms[1] ir saugiai vadovautų visiems jų kelyje į tiesos ir gyvenimo pasiekimą. Kaip visiems aišku, nors, šią doktriną atskleidžiant, griežtai laikomasi teologinio metodo, — teologija ją įrodo ir skelbia, — bet joje neužmirštama ir žmonijos, kuri arba įeina į Bažnyčią, arba sudaro istorines bei socialines laiko ir vietos sąlygas, kuriose ji atlieka savo dieviškąjį uždavinį. Bažnyčia yra įsteigta žmonijai. Bažnyčia nereikalauja sau jokios kitos

---

[1] Plg. Iz. 5, 26.

žemiškos galios, kaip tik tos, kad galėtų tarnauti žmonėms ir juos mylėti.

Tobulindama savo galvojimą bei savo santvarką, Bažnyčia neatsiriboja nuo gyvenimo būdo ir papročių žmonių, su kuriais gyvena, bet veikiau stengiasi juos geriau suprasti, dalytis su jais jų sunkumais bei teisėtais troškimais, padėti jiems siekti gerovės, laisvės ir taikos.

Šią pradėtą kalbą tęsime toliau Susirinkimo pabaigoje, kai sekančioje ir jau paskutinėje jo sesijoje bus visa išaiškinta, užbaigiant nagrinėti schemą apie „Tikėjimo laisvę", kurios tik dėl laiko stokos nebuvo galima spėti užbaigti šios sesijos gale, ir kitą schemą „Bažnyčia dabartiniame pasaulyje", kuri trumpai jau buvo nagrinėta šioje sesijoje ir kuri lyg apvainikuos visą Susirinkimo darbą.

Marija, Bažnyčios Motina

Pasakius tai, prieš baigiant, Mūsų dėmesys maloniai nukrypsta į kitą dalyką.

Negalime, garbingieji broliai, su vaikams deramu nuoširdumu ir dėkingumu nepakelti savo minčių į palaimintąją Mergelę Mariją, į tą, kurią malonu turėti šio Susirinkimo globėja, sunkių mūsų darbų liudininke, mieliausia patarėja: juk dangiškai jos ir šventojo Juozapo globai nuo pat pradžios buvo patikėtas šis Susirinkimas.[2]

To pat nusiteikimo vedami, praeitais metais visi bendrai pagerbėme Švenčiausiąją Dievo Gimdytoją, susirinkę į Liberijaus baziliką prie garbingojo jos paveikslo, pavadinto „Romos žmonių Gelbėtoja".

Garbė, kurią šiais metais trokšta suteikti jai Susirinkimas, yra daug didingesnė ir reikšmingesnė: juk teisingai galime tvirtinti, kad užbaigimas šios sesijos šiandie-

---

[2] AAS 53 (1961), pp. 37 s., 211 ss.; 54 (1962), p. 727.

niniu paskelbimu Bažnyčios konstitucijos, kurios tartum apvainikavimas yra vienas ištisas skyrius apie palaimintąją Mergelę Mariją, yra lyg koks nepalyginamas himnas Dievo Gimdytojos Mergelės garbei.

Pirmas dalykas, kurį sakydami jaučiame gilų sielos virpesį, — kad vienas Visuotiniųjų Susirinkimų surinko draugėn ir sudarė tokią plačią santrauką katalikiškos doktrinos apie vietą, teiktiną palaimintajai Mergelei Marijai Kristaus ir Bažnyčios paslaptyje.

Tai be abejo atitiko šio Susirinkimo nusistatymą išryškinti šventosios Bažnyčios veidą, Bažnyčios, su kuria Dievo Gimdytoja yra glaudžiai sujungta ir kurios, kaip anas Šv. Rašto aiškintojas gražiai išsireiškė, ji yra „didingiausioji dalis, geriausioji dalis, ypatingoji dalis, rinktinausioji dalis“.[3]

Juk Bažnyčią sudaro ne vien jos hierarchinė santvarka, šventoji liturgija, sakramentai, jos juridinė pusė; giliausias jos pajėgumas bei savitumas, ypatingas jos gebėjimas pašvęsti žmones glūdi mistinėje jos vienybėje su Kristumi; tos vienybės negalime įsivaizduoti atsietos nuo Įsikūnijusio Žodžio Motinos, kurią pats Kristus giliausiai sujungė su savimi mūsų išganymui laimėti.

Tad gilindamiesi į Bažnyčią, pilna meilės širdimi privalome žvelgti į tuos nuostabius dalykus, kuriuos Dievas padarė savo šventojoje Motinoje. Gi tikros katalikų doktrinos apie palaimintąją Mergelę Mariją pažinimas visados sėkmingai padės teisingai suprasti Kristaus ir Bažnyčios paslaptį.

Kai įsižiūrime į tuos taip aiškiai šioje Susirinkimo konstitucijoje nušviestus artimus ryšius, kuriais Marija siejasi su Bažnyčia, jie Mus įtaigoja laikyti šį išklimingą momentą tinkamiausiu įvykdyti praeitos sesijos pabaigo-

---

[3] Rupertus, **In Apoc.** 1, VII, c. 12 : PL 169, 1043.

je pareikštam pasiryžimui, kuriam daugelis Tėvų tuojau pat pritarė, prašydami, kad šio Susirinkimo metu būtų paskelbta motiniška Mergelės Marijos paskirtis krikščionių bendrijoje. Todėl, Mums atrodo, dera šiame viešame posėdyje pripažinti palaimintajai Mergelei Marijai titulą, kuriuo ji būtų pagerbta, pavadinimą, kurio buvo prašyta iš įvairių katalikiškojo pasaulio kraštų ir kuris Mums yra ypatingai priimtinas ir malonus; jis labai trumpai išreiškia tą šiame Susirinkime pripažintą ypatingą vietą, kuri priklauso Dievo Gimdytojai Bažnyčioje.

Todėl palaimintosios Mergelės garbei ir mūsų paguodai skelbiame švenčiausiąją Mariją esant Bažnyčios Motina, tai reiškia, Motina visos krikščionių bendrijos, tiek tikinčiųjų, tiek ganytojų, vadinančių ją mylimiausia Motina. Kartu nustatome, kad nuo dabar šiuo maloniausiu vardu visa krikščionių tauta dar labiau garbintų Dievo Gimdytoją ir į ją melstųsi.

Garbingieji broliai! Šis pavadinimas nėra neįprastas krikščionių pamaldume. Priešingai, šiuo Motinos vardu tikintieji ir visa Bažnyčia dažniausiai mėgsta į Mariją kreiptis. Šis vardas tikrai priklauso sveikam pamaldumui į Mariją, nes remiasi ta didybe, kuria ji yra apdovanota kaip įsikūnijusiojo Dievo Žodžio Motina.

Kaip dieviškasis motiniškumas yra priežastis ypatingo Marijos ryšio su Kristumi ir jos dalyvavimo Kristaus įvykdytame žmonių išganymo darbe, lygiai taip ir iš dieviškosios motinystės išplaukia ryšiai, jungiantieji Mariją su Bažnyčia; juk Marija yra Motina Kristaus, kuris, vos tik priėmęs žmogiškąją prigimtį, jos mergaitiškose įsčiose sujungė su savimi kaip su Galva savo mistinį Kūną Bažnyčią. Taigi Marija, kaip Kristaus Motina, laikytina ir visų tikinčiųjų bei ganytojų, taigi visos Bažnyčios Motina. Todėl ir mes, nors neverti, nors silpni, tačiau su nuo-

širdžiu pasitikėjimu bei karšta sūnų meile keliame į ją savo akis. Kadaise davusi mums antgamtinės malonės šaltinį Jėzų, ji negali motiniškai nepadėti savo Bažnyčiai ypatingai šiuo metu, kai Kristaus Sužadėtinė didesniu ryžtingumu stengiasi atlikti savo išganingąjį uždavinį.

Dar labiau išugdyti ir sustiprinti šį pasitikėjimą mus ragina glaudūs mūsų dangiškosios Motinos ryšiai su žmonija. Nors Dievo ir apdovanota gausiausiomis nuostabiomis dovanomis, kad būtų verta būti Įsikūnijusio Žodžio Motina, Marija vis dėlto yra mums artimiausia. Ir ji, kaip ir mes, yra Adomo duktė, o dėl bendros su mumis žmogiškosios prigimties taip pat ir mūsų sesuo. Nors ji buvo apsaugota nuo gimtosios nuodėmės dėl Kristaus nuopelnų, bet prie gautųjų iš Dievo dovanų ji prijungė tobulo savo pačios tikėjimo pavyzdį, nusipelnydama šį Evangelijų pagyrimą: „Palaiminta, kuri įtikėjai".

Šiame mirtingame gyvenime ji tobulai išreiškė Kristaus mokinį, ji buvo visų dorybių veidrodis ir savo elgesiu pilnai atkūrė Jėzaus Kristaus skelbtuosius palaiminimus. Todėl visa Bažnyčia Mergelę Dievo Gimdytoją laiko pilniausiai atbaigtu pavyzdžiu, kaip jai dera tobulai sekti Kristumi įvairiopame savo gyvenime bei plačioje savo veikloje.

Sąmoningas pamaldumas į Mariją

Tad visiškai pasitikime, kad po paskelbimo konstitucijos apie Bažnyčią, kurią lyg apvainikavome, pavadindami Mariją visų tikinčiųjų bei ganytojų, arba Bažnyčios, Motina, krikščionių tauta su didesniu pasitikėjimu ir karštesniu uolumu šauksis palaimintosios Mergelės bei teiks jai privalomą kulto garbę.

Klausydami Mūsų pirmatako Jono XXIII paraginimo, jau pačioje pradžioje į šią baziliką susirinkome „su Jė-

zaus Motina Marija". Lygiai taip švenčiausiu ir maloniausiu Marijos, Bažnyčios Motinos, vardu iš jos išsiskirstysime.

O išreikšti savo dėkingumui bei prisiminti jos motiniškai globai, kurią ji maloningai lydėjo mus šios sesijos metu, kiekvienas jūsų, garbingieji broliai, tesistengia uoliau iškelti jos vardą ir jos garbę krikščionių akyse. Tesistengia statyti ją visiems sektinu tikėjimo, greito paklusnumo malonės poveikiui, ir pagaliau pilno savo gyvenimo suderinimo su Kristaus įsakymais bei jo meile pavyzdžiu, kad visi tikintieji, susijungę draugėn tos pačios Motinos vardu, jaustųsi vis stipresni ir tvirtesni išpažinti tikėjimui bei sekti Jėzumi Kristumi, ir kartu degtų karštesne dieviškąja brolių meile, ugdydami meilę vargšams, tiesos troškimą bei taikingumą. Kaip jau didis šventasis Ambraziejus gražiai ragino, „visuose tebūnie Marijos siela garbinti Dievui; tebūnie visuose Marijos dvasia džiaugtis Dievuje".[4]

Ypatingai trokštame, kad labai aiškiai būtų nušviečiama, jog Marija, nuolanki Dievo tarnaitė, visiškai visa priklauso Dievo ir vienintelio mūsų Tarpininko bei Atpirkėjo Jėzaus Kristaus. Lygiai taip pat trokštame, kad būtų nuodugniai išaiškinta, kokia yra tikroji prigimtis ir kaip suprastinas Mergelei Marijai teiktinas kultas, ypač tuose kraštuose, kur yra daug nuo mūsų atsiskyrusiųjų brolių, kad visi esantieji šalia Katalikų Bažnyčios labai gerai suprastų, jog pamaldumas į Mergelę Dievo Gimdytoją nėra sau tikslas, bet kad jį reikia laikyti priemone, kuri savo prigimtimi veda žmones į Kristų ir Šventosios Dvasios meilės ryšiu sujungia juos su dangiškuoju Tėvu.

Karštai maldaudami palaimintąją Mergelę Mariją, iš-

---

[4] S. Ambrosius, **Exp. in Luc.** 2, 26; PL 15, 1642.

melsti palaimos Visuotiniam Susirinkimui ir šventajai Bažnyčiai bei priartinti taip laukiamą laiką, kada visi Kristaus sekėjai vėl susijungtų vienybėn, savo akis kreipiame į visą, tiesiog neaprėpiamų tolių, pasaulį; į pasaulį, kuriuo labai gyvai su didele meile yra susirūpinęs šis Visuotinis Sinodas; pasaulį, kurį ir garbingos atminties Mūsų pirmatakas Pijus XII, ne be įtakos iš aukščiau, iškilmingai pavedė Nekalčiausiajai Mergelės Marijos Širdžiai. Mums atrodė derama šį šventąjį religinį aktą šiandien ypatingai paminėti. Tuo tikslu nusprendėme per specialiai tam skirtą pasiuntinį nusiųsti aukso rožę į Fatimos šventovę, labai brangią ne tik garbingai portugalų tautai, — kurią visuomet mylėjome, o šiandien ypatingai mylime, — bet jau pažįstamą bei gerbiamą ir visų katalikiškosios šeimos tikinčiųjų. Todėl ir Mes pavedame dangiškosios Motinos globai visą žmoniją su jos sunkumais ir vargais, su teisingais jos troškimais ir karščiausiomis viltimis.

Malda į Mariją

Dievo Gimdytoja Mergele Marija, kilniausioji Bažnyčios Motina, tau pavedame visą Bažnyčią bei Visuotinį Susirinkimą!

Maloniu „Vyskupų Pagalbos“ vardu vadinamoji, saugok pašvęstuosius ganytojus ir būk su jais bei su visais kunigais, vienuoliais ir pasauliečiais, padedančiais jiems eiti sunkias ganytojų pareigas.

Mirštančiojo ant kryžiaus dieviškojo Išganytojo, tavo Sūnaus, skirtoji būti mieliausiąja mylimojo savo mokinio Motina, atsimink tau pasivedančiąją krikščionių bendriją.

Atsimink visus savo vaikus; junk savo ypatingą galią ir įtaką Dievui su jų maldomis; saugok jų tikėjimo grynumą bei pastovumą, stiprink jų viltį, kurstyk meilę.

Atsimink esančiuosius varge, sunkumuose bei pavojuose, o ypatingai tuos, kurie yra persekiojami ir kalinami dėl savo krikščioniškojo tikėjimo. Išmelsk, jiems, Mergele Marija, sielos tvirtybės ir priartink jų išsiilgtos teisingos laisvės dieną.

Atkreipk savo maloningą žvilgsnį į atsiskyrusiuosius nuo mūsų brolius. Pagimdžiusioji Dievo ir žmonių vienybės tiltą ir kūrėją Kristų, malonėk padėti mums visiems susijungti draugėn.

Tyros ir niekad nė mažiausiu šešėliu nesudrumstos šviesos šventove, melsk savo vienatinį Sūnų, per kurį buvome sutaikinti su Tėvu,[5] kad pasigailėtų mūsų klystančių, pašalintų visokius mūsų nesutarimus ir suteiktų mūsų širdims iš brolių meilės kylančio džiaugsmo.

Pagimdžiusioji Dievą Mergele, tavo Nekalčiausiai Širdžiai pavedame visą žmoniją; vesk ją į Jėzaus Kristaus, vienintelio tikro Išgelbėtojo, pažinimą. Atitolink nuo jos nuodėmių užtraukiamas nelaimes ir padėk pasiekti taiką, plaukiančią iš tiesos, teisingumo, laisvės ir meilės.

Pagaliau suteik visai Bažnyčiai, kad, atlikdama šį Visuotinį Sinodą, galėtų giedoti iškilmingą garbės ir padėkos himną, himną džiaugsmo ir linksmybės už tai, kad Galingasis padarė didžių dalykų tau, meilingoji, maloningoji, mieliausioji Mergele Marija.[6]

---

5 Plg. Rom. 5, 11.
6 AAS 56 (1964), pp. 1107–1018.

11

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA, PRADEDANT KETVIRTĄJĮ ŠV. SUSIRINKIMO PERIODĄ

(VI sesija, 1965 m. rugsėjo mėn. 14 d.)

Garbingieji broliai,

Labai džiaugiamės Dievo vardu galėdami pradėti ketvirtąją Visuotiniojo Susirinkimo sesiją.

Tebūnie leista pirmiausia išreikšti pagarbą ir padėką visagaliui mūsų Dievui Tėvui per jo Sūnų bei mūsų Išganytoją Jėzų Kristų ramybę teikiančioje Šventojoje Dvasioje, kuri stiprina ir valdo Bažnyčią, kad laimingai pasisekė sušaukti paskutinį kartą šį šventą Visuotinį Sinodą. Tai darėme aukščiausiu bendru motyvu, norėdami nuoširdžiai ir tvirtai laikytis Dievo žodžių, būti visiškai ištikimi katalikiškajam tikėjimui, ir pagaliau, kad galėtume laisvai su užsidegimu nagrinėti daugelį mūsų religijos klausimų, ypač apie Dievo Bažnyčios prigimtį ir uždavinius, kad po vaisingų pastangų užmegztume glaudesnius ryšius su dar nuo mūsų atsiskyrusiais broliais krikščionimis, kad pareikštume pasauliui savo draugiškumą bei nusiteikimą padėti, ir galop, kad galėtume, nors bū-

dami neverti, nuoširdžiai ir tvirtai tikėtis gauti iš gailestingojo Dievo Mums reikiamos pagalbos pilnu meilės bei didžiadvasiu atsidavimu eiti savo ganytojines pareigas.

Bažnyčios džiaugsmas

Tikrai didis yra šis Susirinkimas! Todėl tedžiūgauja mūsų širdys, kad galime tokiu didingu darniu sambūriu švęsti regimosios Bažnyčios vienybę, vienybę, kurią čia su malonumu išreiškiame ne tiek išoriniu, kiek vidiniu būdu vieni kitus giliau pažindami, ir tais gyvais susiėjimais, kuriuose ir bendrai meldėmės, ir kartu svarstėme įvairius klausimus, ir vieni su kitais išsikalbėdavome, ir pagaliau visi buvome to paties nusiteikimo: uoliai ir džiaugsmingai stengėmės rodyti ir ugdyti tą vienybę, kurią kaip kokį gražiausią tikrą paveldėjimą ir kaip aukščiausią linkėjimą paliko apaštalams Kristus. Tesidžiaugia mūsų širdys, — iš naujo sakome, — kad šiuo ypatingiausiu susibūrimu, jau tris kartus vykusiu nustatytais metų laikotarpiais šioje regimoje Kristaus Bažnyčios pamato apaštalo Petro atminimui skirtoje bazilikoje, susibūrimu, kurio dabar prasideda ketvirtoji sesija, katalikiškoji hierarchija išreiškė ir patvirtino bei akivaizdžiai parodė tokį darnų ir vieningą sutarimą, koks, atrodo, negalimas, turint prieš akis daugiariopą žemės tautų įvairumą ir aštriausius nesutarimus, vedančius žmones į susiskaldymą; gi mūsų pastangų dėka, šį sutarimą matome sėkmingai virtus paslaptinga katalikiška tikrove.

Tai Mums primena anuos garsiojo Bažnyčios Daktaro, vieno senųjų Mūsų pirmatakų, švento Leono Didžiojo, žodžius: „Matydamas tokią žavingą savo garbingų brolių kunigų daugybę, tarp tiekos šventųjų jaučiuosi lyg dalyvaučiau angeliškame sąskrydyje.[1]

---

[1] Sermo II in anniversario die suae assumptionis; PL 54, 143.

Tesidžiaugia su mumis taip pat ir visa Bažnyčia, kurios esame ganytojai ir atstovai, suprasdama ir jausdama, kad ir ji yra drauge su mumis ir kad visa yra apimta tos širdžių vienybės, kuria ji negalės neužsidegti, jeigu tik bus budri.

Kai kas tikrai didžia yra šis Susirinkimas! Todėl, nors gali būti, kad dėl tam tikro sesijų pasikartojimo, mažiau mus veikia šio taip svarbaus ir svaraus susibūrimo naujumas, bet saugokimės, kad dėl to į jo vyksmą nežiūrėtume su mažesniu dėmesiu bei nuostaba; verčiau tegu iš posėdžių pasikartojimo kilęs apsipratimas padaro mus tinkamesnius ir imlesnius įžvelgti daugiariopą paslaptingą šios sueigos reikšmę. Ši taip svarbi valanda nė vienam iš mūsų tenepraeina lyg nepastebėta. Tenepaskęsta gautoji iš šio ypatingo įvykio patirtis daugybės paprastų kasdieninio mūsų gyvenimo įvykių sūkuryje. Atsiminkime ypatingai tai, kad šiame mūsų susibūrime nesame vieni: su mumis yra Kristus, kurio vardu esame susirinkę[2] ir kuris lydi mus šio žemiškojo gyvenimo kelyje.[3]

Klausyti Šventosios Dvasios

Visų mūsų pareiga su pilnu aktyvumu įsitraukti į besibaigiančio Susirinkimo darbus. Iš to kyla didelė atsakomybė, kurią dera kiekvienam pajusti giliai savo širdyje ir kuri turėtų sužadinti mumyse atitinkamą dorovinį bei dvasinį nusiteikimą. Prieš pradėdami likusius sudėtingus ir išsemiančius darbus, nepatingėkime, mylimieji broliai, skirti šią valandėlę laiko susitelkimui, kad, kaip dera, tinkamai nusiteiktume paslaptingą Dievo veikimą sujungti su nelengvai jam palenkiamu savuoju. Žiūrint malonės, šis bendras veikimas visada yra nuolatinis, tačiau

---

2 Plg. Mt. 18, 20.
3 Plg. Mt. 28, 20.

ypatingai jis reiškiasi, kai susiduriama su Bažnyčios gerove; o tai tikrai esti vykstant Susirinkimui. Čia tikrai tinka mums šie šventojo Povilo žodžiai: „Mes juk esame Dievo padėjėjai“ (1 Kor. 3, 9); ne ta prasme, kad galėtume prileisti, jog dėl mūsojo Dievo veikimas pasidaro našesnis, bet kad galime tikėtis, jog Dievo veikimas sustiprins mūsų silpnas ir nuoširdžias pastangas ir už jas atlygins. Žinome, kad užbaigai mūsų Susirinkimas panaudos šiuos šventus sukrečiančius apaštalų žodžius: ‚Šventajai Dvasiai ir mums atrodė...“ (Apd. 15, 28). Tad mums reikia, kiek tik įmanoma, stengtis, kad Šventosios Dvasios veikimas ne tik susilietų su mūsuoju, bet kad taip pat mūsąjį kiaurai perimtų, apšviestų, sustiprintų ir pašvęstų. Kaip labai privalome stengtis, aišku ir iš šių žodžių, skirtų angelais vadinamiems pirmųjų bažnyčių ganytojams, septynis kartus pakartotų Apreiškimo knygoje: „Kas turi ausis, tas teklauso, ką Dvasia sako bažnyčioms.[4] Taigi pirmiausia mums įsakoma artimiausiomis dienomis, baigiamuosiuose Susirinkimo posėdžiuose, dėmesingai klausyti paslaptingo Šv. Dvasios balso, kad leistume jai išlieti į mūsų širdis tą meilę, kuri pavirsta išmintimi, įgalinančia teisingai spręsti, remiantis aukščiausiais pažinimo motyvais, meilę, kurios dėka mūsų protas kiltų į Dievą, iš kurio šią nepasakomą dovaną esame gavę, ir kad taip visos mūsų mintys, visi mūsų darbai pavirstų žmogiška bei dieviška meile. Kilusi iš Dievo meilė pavirsta į Dievą vedančia meile ir siekia to, kad nuo žmogaus grįžtų pas Dievą.

Trejopos — Dievo, Bažnyčios ir žmonijos — meilės aktas

Šis meilės suklestėjimas turi būti ypatinga šios baigiamosios mūsų Sinodo dalies žymė. Labai dera, kad mei-

---

4 Plg. Apr. 2, 7–3, 22.

lė išaugtų mumyse pačiuose, ir kad pilnas gyvastingumo dabartinis Bažnyčios laikas įgautų didžiausios reikšmės ir veikliausio pajėgumo. Dera, kad meilė pastūmėtų ir kreiptų mus į tiesas, kurias čia norime nušviesti, ir į sprendimus, kuriuos rengiamės padaryti. Šios mūsų Susirinkimo, to aukščiausio bei maloniausio ganytojinės galios įrankio, tiesos bei nutarimai yra ne kas kita, kaip meilės pasireiškimas. Tepastūmi mus meilė vadovautis šia tiesa čia skelbiant doktriną, čia leidžiant nuostatus, prisiminus šį šviesų šventojo Augustino posakį: „Joks gėris, kuris nėra tobulai pažįstamas, nėra tobulai mylimas".[5]

Atrodo, nesunku šį mūsų Visuotinį Susirinkimą apibūdinti kaip meilės aktą, aktą veržlios trejopos meilės: Dievo, Bažnyčios ir žmonijos.

Dieviškosios šviesos lauke

1. Pirmiausia, garbingieji broliai, pažvelkime į save pačius. Argi Susirinkimo sušaukimas nepastatė mus būklėn, kurios kitaip negalime pavadinti, kaip vidinių pastangų, dvasinio ryžto nusiteikimu? Šis Susirinkimas atitraukė mus nuo kasdieninio gyvenimo rutinos, sužadino mumyse pilną dieviškojo pašaukimo bei savo pareigų pajautimą, pakurstė mumyse slypinčias jėgas ir mūsų širdis uždegė Dievo Bažnyčiai būdinga pranašiška dvasia. Jis taip pat paskatino mus jausti reikalą ir pareigą išpažinti viešai savo tikėjimą, iškilmingai garbinti Dievą, visiškai atsiduoti Kristui, skelbti pasauliui Apreiškimo bei Atpirkimo paslaptį. Argi visa tai ne iš meilės kyla? Pašaukti šion tribūnon, iš kurios matyti abejonių miglos ir religinio šaltumo tamsos pridengtas šių dienų pasaulis, lyg pakylame į dieviškosios šviesos dausas. Pasiekę šių dvasios aukštybių, atrodo, ir mes patys, bendrininkai ir broliai

---

[5] De diversis quaet. 83 : PL 40, 24.

žmonių, su kuriais drauge gyvename, lyg esame išsinėrę iš žemės, iš jos suiručių ir griuvėsių, ir lyg matome spindinčią kaitrią gyvenimo saulę, kaip pasakyta: „Ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa“ (Jn. 1, 4). Dar daugiau, mes, atrodo, lyg vaikai nuolankiai, džiaugsmingai, tiesos dvasioje kalbamės su savo Tėvu Dievu; giedodami su ašaromis, šloviname jį dėl jo didžios garbės, kuri šiandien labiau išryškėjo dėl gilesnio visatos pažinimo. Mes reiškiame jam savo džiaugsmą, kad apreiškė mums savo vardą,savo karalystę bei savo valią ir pagaliau mes pamatome dabartinio pasaulio vargą bei savo menkystės ir plačiai pasklidusių klaidų baisumą ir dydį. Tačiau čia mes jaučiamės tvirtesni, kaip kur kitur, dėl įsitikinimo, kuris galingai veikia mūsų širdis ir mums primena, kad esame dvasinių reikalų gynėjai, žmonių gerovės saugotojai, tikros vilties skelbėjai. Argi tai nėra meilė, apie kurią dieviškuose Raštuose šitaip iškiliai ir reikšmingai sakoma: „Mes... įtikėjome meilei, kuria Dievas mus myli“ (1 Jn. 4, 16).

Juk Susirinkimas įsijungia į dabarties pasaulio istoriją kaip įvykis, kuris kilniausiu, žymiausiu, žmogiškiausiu būdu iškelia ne žmonių išgalvotą, bet Dievo apreikštą religiją. Ta religija — tai išaukštinąs prigimtį pilnas meilės ryšys, kurį pats Tėvas užmezgė su žmonija per savo Sūnų bei mūsų brolį Kristų gyvybę teikiančia Šventąja Dvasia.

Ganytojinis Kristaus širdies polėkis

2. Štai kitas būdingas Susirinkimui mūsų meilės bruožas: dėl jo mes nesijaučiame esą vieni. Visi mes esame viena tauta, Dievo tauta. Sudarome Katalikų Bažnyčią. Sudarome ypatingą bendruomenę, regimą ir kartu dvasinę. Susirinkimas primygtinai mums rodo, kad mūsų Bažnyčia remiasi tikėjimo vienumu ir meilės visuotinumu.

Kalbant apie sukūrimą tobulo, aukštesnio visuomeninio vieningumo, to, atrodo, nepasiekiamo, didžiausios svarbos žmonių istorijoje dalyko, — užtenka prisiminti aną amžiną Babilono atvejį ir šiame šimtmetyje patvirtintą skaudžiausių įvykių, — šis vieningumas principe mums yra išspręstas, nors iš tikrųjų įgyvendintas tėra tik galimai, ne faktiškai. Mes žinome, kad mūsų kuriamas vieningumas, taigi tas vieningumas, kuriuo jungiamės vieni su kitais ir į kurį esame skatinami, negali išblėsti, nes remiasi ne iškreiptu kurio nors vieno žmogaus ar vienos tautos garbinimu, bet negalinčiu keistis religiniu pagrindu: tokia žmonių meile, kur juos mylime ne dėl jų nuopelnų ar dėl savo naudos, bet dėl Dievo meilės. Vos gimusi Bažnyčia „buvo vienos širdies ir vienos sielos" (Apd. 4, 32). Nuo tada ji niekad taip nenorėjo, nemaldavo ir netroško pabrėžti, gyventi ir džiaugtis Kristaus jai suteikta paslaptinga vienybe, kaip šiame Susirinkime. Reikėjo lyg patirtimi pažinti tą vienybę, kuri mus sujungia į vieną Dievo bei mistinio Kristaus kūno šeimą šiuo metu, kai viskas maišosi, kai kitos suirutės numatomos ateityje, kai matome nuolat kylančius nusivylusiųjų žmonių nesutarimus; ir priešingai, kai tautos neatsispiriamai žengia į apsijungimą ir susivienijimą, reikėjo visiems susieiti, pasijusti broliais, apkabinti vienas kitą ramybės pabučiavimu, trumpai sakant, reikėjo pamilti vieniems kitus taip, kaip Kristus mus mylėjo.

Tarpusavio meilė čia taip pasireiškė ir pasireiškia, kad ir dabarties ir ateities istorijoje ji bus ypatinga šio Susirinkimo žymė. Ji tikrai duos atsakymą žmogui, norinčiam apibūdinti šio taip svarbaus ir pavojingo meto Bažnyčią. Kai jis klaus, ką Katalikų Bažnyčia tų audrų metu darė, jam bus atsakyta: mylėjo. Kaip visi žino, mylėjo ganytojos širdimi; nors sunkiai yra įžvelgiamas gilumas

ir turtingumas tos meilės, kurią Kristus triskart išreikalavo iš atgailojančios bei ugningos Simono Petro širdies. Atsimenate: „Jėzus taria Simonui Petrui: Jono Sūnau, Simonai, ar myli mane labiau, kaip šitie? Jis jam atsako: Taip, Viešpatie, tu žinai, kad aš tave myliu. Jis (Jėzus) jam taria: Ganyk mano avinėlius“ (Jn. 21, 15). Taip, iš Kristaus meilės kilęs įsakymas ganyti jo kaimenę dar ir dabar tebegalioja, ir jis yra šio Sosto gyvavimo priežastis, jis liečia ir jus, garbingieji broliai, ir yra ir jūsų sostų buvimo pagrindas; šiandien gi nauju sąmoningumu ir nauju ryžtingumu mes tai tvirtiname. Šis Susirinkimas byloja, kad Bažnyčia yra Bendrija, kuri remiasi meile ir meilės yra vadovaujama!

Susirinkimo laikų Bažnyčia mylėjo, — bus sakoma, — mylėjo misininkės širdimi. Niekam nepaslaptis, kad šis šventasis Sinodas kiekvieną tikrą bei gerą Katalikų Bažnyčios sūnų įpareigojo būti apaštalu, o apaštalavimą taip išplėtė, kad jis apimtų visus žmones, visas tautas, visas klases. Čia iškilmingai buvo paskelbtas meilės visuotinumas, — norėtume, kad tai būtų skelbiama per visus šimtmečius, — visuotinumas meilės, iškylančios aukščiau visokių priešginybių ir įgalinančios tvirčiausiųjų žmonių pavyzdžiu visiškai atsiduoti kitiems.

Taip, II Vatikano Susirinkimo metu Bažnyčia mylėjo ekumeniškai, nuolankia bei jautria širdimi atsiverdama visiems broliams krikščionims, kurie dar nėra tobuloje vienybėje su viena, šventa, katalikiška bei apaštaline mūsų Bažnyčia.

Neabejotinai būdingas šio Susirinkimo diskusijų bruožas buvo dažnas bei jautrus kėlimas klausimo apie Kristaus norėtą krikščionių vienybės atstatymą, apie sutinkamas tame kelyje kliūtis, apie sušvintančią viltį. Argi šitai, garbingieji bei gerbiamieji broliai ir mielieji stebėtojai, nėra meilės žymė?

Antgamtinė dabarties žmonių meilė

3. Argi šis Visuotinis Sinodas, vykstąs Kristaus ir Bažnyčios vardu ir dėl to turįs aiškų pobūdį ir aiškiai apibrėžtus tikslus, galėtų sakyti atlikęs viską, jeigu išskirtų, užmirštų ir paneigtų reikalus nesuskaitomos daugybės kitų žmonių, kurie šiai palaimintai Dievo karalystei, Bažnyčiai, nepriklauso ir kuriems tos gėrybės, kuriomis mes neužtarnautai naudojamės, neprieinamos?

Ne, ir dar kartą ne. Juk meilė, kuria sustiprinamas mūsų tarpusavio ryšys, neatskiria mūsų nuo kitų žmonių, neleidžia mums būti svetimais kitiems ir žiūrėti tik savo reikalų. Priešingai, kildama iš Dievo, meilė moko mus siekti visuotinumo; mūsų išpažįstama tiesa verčia mus mylėti. Atsimenate šv. Povilo raginimą: „Laikydamiesi tiesos, meile augsime“ (Efez. 4, 15). Čia, šiame susiėjime, iškeliamas meilės įsakymas gauna šventą, svarbų atsakingumo vardą. O šventasis Povilas, norėdamas tą patį pasakyti, pasinaudoja žodžiu „versti“: „Kristaus meilė verčia mus“ (2 Kor. 5, 14). Taip mes jaučiamės įpareigoti visai žmonijai. Esame skolingi visiems.[6]

Šiame pasaulyje Bažnyčia žiūri ne tik savęs, lyg jos tikslas būtų tik ji pati, bet tarnauja visiems žmonėms. Jos uždavinys yra kaip begalima plačiau, su didžiausiu užsidegimu, nešti Kristų visiems žmonėms ir visoms tautoms; tai jos pareiga. Ji yra meilės skelbėja, ji yra tikrosios taikos puoselėtoja ir kartoja Kristaus žodžius: „Aš atėjau ugnies siųsti į žemę“ (Lk. 12, 49). Bažnyčiai reikėjo šitai įsisąmoninti, reikėjo šitai viešai išreikšti: tam proga buvo Susirinkimas.

Argi galėsime užmiršti, kad čia, lyg į savo pabaigą, įsilieja išganymo istorijos, t.y., žemiškosios Dievo meilės

[6] Plg. Rom. 1, 14.

vyksmo tėkmė? Argi nepastebėsime, kad šio Susirinkimo dėka Bažnyčia pilniau ir tobuliau pažino save pačią bei paslaptingus planus Dievo, kuris „taip mylėjo pasaulį" (Jn. 3, 16); kartu tobuliau pažino ir savo paskirtį, pačiai esant visuomet pilnai našaus gyvastingumo, teikti žmonių bendruomenei naujų jėgų?

Be to, Visuotinis Susirinkimas atveria Bažnyčios, o ypatingai visų mūsų žvilgsnį į visą pasaulį: kas kita belieka Bažnyčiai, kas kita belieka mums, kaip įsižiūrėti į šį pasaulį ir jį mylėti?[7] Todėl ši prasidedančioji sesija ypatingai ir atsidės gilinimuisi į pasaulį; kartu su tuo ir tai ypatingai, jungsis meilė, meilė dabarties žmonių, kokie jie bebūtų ir kur jie bebūtų, taigi, meilė visų žmonių.

Kitaip yra nusiteikę ir kitaip elgiasi, kurie žmogaus kultūros kėlimą remia visai kitais pagrindais: jėga, turtais, mokslu, kova, asmenine nauda. Bažnyčia gi skelbia meilės būtinumą. Iš tikrųjų Susirinkimas yra viešas ir iškilmingas meilės žmonių bendruomenei pareiškimas. Kristus yra su mumis, kad taip būtų ir gyvenime.

Prislėgtieji broliai

Šioje vietoje mums ateina mintis, kuri, atrodo, visiškai nesiderina su tuo švelniu, galingu mūsų žmoniško bei krikščioniško palankumo pareiškimu visiems pasaulio žmonėms bei visoms tautoms. Deja, iš karčios nuolatinės patirties žinome, kad meilė, ir gal ypatingai meilė, yra lydima abejingumo, prieštaravimo, paniekos, nesantaikos bei juos gimdo. Tikrai, joks apverktinas įvykis, joks apgailėtinas atvejis negali būti prilygintas Kristaus aukai, o priežastis, kodėl jis kryžiaus kančią iškentėjo, tikrai buvo jo meilė ir priešų neapykanta. Dažnai menas mylėti virsta menu kentėti.

---

[7] Plg. Mork. 10, 21.

Ne kitaip yra ir su Bažnyčia: negi ji atsisakys pastangų mylėti dėl to, kad jos meilei statomos pinklės bei kliūtys?

Vėl klausykitės šv. Povilo žodžių: „Tai kas gi atskirs mus nuo Kristaus meilės?“ (Rom. 8, 35). Prisiminkite priešingumus, kuriuos išskaičiuoja apaštalas ir lyg jų atsišaukia, norėdamas mus paraginti, kad niekas neturėtų pajėgti ir neprivalėtų atskirti mus nuo Kristaus meilės. Šis Susirinkimas nuolankiai meldžia Viešpatį, kad galėtų džiaugtis, kaip pirmieji apaštalai,[8] jeigu kartais jam tektų kęsti panieką dėl Jėzaus vardo. O juk tikrai didelė ir karti panieka yra palietusi šį taikų Susirinkimą. Nemažas skaičius tų, kurie turėjo būti čia kartu su jumis, garbingieji broliai, neteisingai buvo sutrukdytas ir negalėjo paklausyti Mūsų kvietimo. Tai aiškiai rodo, kad dar ir dabar siaučia sunkūs ir žiaurūs persekiojimai, kuriais eilėje kraštų slegiama Katalikų Bažnyčia ir planingai siekiama ją sugriauti bei visiškai sunaikinti. Prisiminus šitai, mūsų širdį užlieja liūdesys, nes su skausmu matome, kad pasaulis yra dar labai toli nuo tiesos, nuo teisingumo, nuo laisvės, nuo meilės, taigi, mūsų pirmatako Jono XXIII žodžiais tariant, nuo taikos.[9]

Pasisakymas už taiką pasaulyje

O mes, norėdami būti ištikimi šio Susirinkimo krypčiai bei dvasiai, atsakysime į tai dvejopu meilės pareiškimu.

Pirmasis mūsų prislėgtiesiems broliams. O, kad Dievo angelai praneštų jiems, jog Mes juos sveikiname, visuomet juos prisimename ir juos karštai mylime! Teguo-

8 Plg. Apd. 5, 41.

9 Plg. Encikl. **Pacem in terris**, 1963 m. balandžio 11 d., AAS 55 (1963), p. 303.

džia šiuos Mūsų brolius įsitikinimas, kad jų pavyzdys yra Bažnyčios pasididžiavimas. Tenesunaikina jų meilės ryšio su Bažnyčia aimanos, bet testiprina tą ryšį viltis.

Antrasis Mūsų meilės pareiškimas tebūnie tiems, kurie kovoja prieš Kristų ir jo Bažnyčią ir grasinimais bei persekiojimais silpnina Dievo išpažinėjus. Su jais Mes elgiamės, vadovaudamiesi nuolankia antgamtine meile, įsakyta mums dieviškojo Mokytojo: „Mylėkite savo neprietelius... ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus". Tad šis Susirinkimas aiškiai ir tvirtai gins tikrą doktriną, o tuos, kurie, prietarų prieš religiją paveikti arba vadovaudamiesi nepateisinamu nusistatymu prieš Bažnyčią, ją visaip vargina, Susirinkimas nesmerks, o verčiau gerumo ir taikingumo dvasioje mels už juos Dievą. Taip, garbingieji broliai, visi mes pilni meilės melsimės, kad Dievas ir jiems teiktųsi rodyti tą gailestingumą, kurio prašome sau. Vien tik meilė teviešpatauja visuose mumyse.

Taip pat teviešpatauja žmonių tarpe taika! Taika, kuri kaip tik šiomis dienomis lyg žeidžiama ir kruvinama žiauriais susidūrimais tautų, kurioms taip labai jos reikia! Negalime ir šią valandą neišreikšti karščiausio troškimo, kad būtų nuslopintas karas, kad pagaliau būtų atstatyta tarp tautų tarpusavio pagarba ir santaika ir kad kuo greičiau įsiviešpatautų taika visam laikui!

Čia baigiame savo kalbą, kuria nesiekėme nieko kita, kaip tik labiau išryškinti šios paskutiniosios Visuotinio Susirinkimo sesijos prasmę ir iš naujo pagyvinti jos siekimus. Kaip matote, nelietėme nė vieno dalyko, kurį šiame susiėjime jums teks svarstyti ir dėl kurio teks daryti sprendimus. Tačiau Mūsų tyla nėra neprasminga; priešingai, ji aiškiai byloja, jog Mes sąmoningai tylėjome,

kad kartais Mūsų žodžiai nebūtų kliūtis jums laisvai reikšti savo nuomones.

Tačiau kai ko nenorime nutylėti.

Pirmiausia norime prisiminti ir išreikšti savo dėkingumą visiems, kurie taip daug ir taip uoliai darbavosi komisijose ir jų padaliniuose, kad netrukus svarstysimos schemos būtų geriau suredaguotos. Koks bebūtų jūsų sprendimas, visi, kurie pašventė savo studijas, laiką ir darbą, nusipelno pagyrimo ir padėkos.

Vyskupų Sinodo sudarymas

Toliau, Mes džiaugiamės, galėdami jums pranešti, kad netrukus bus sudarytas Vyskupų Sinodas pagal šio Susirinkimo pageidavimą ir norus. Į jį įeis daugiausia vyskupai, išrinkti pačių įvairių tautų vyskupų grupių ir Mūsų patvirtinti. Jį sukvies Romos Popiežius Bažnyčios reikalams svarstyti, kai jam atrodys, kad visos Bažnyčios gerovė bei labas reikalauja pasinaudoti jų patarimais bei darbu. Nereikia nė sakyti, kad ši šventųjų ganytojų pagalba labai daug patarnaus Šventojo Sosto ir visos Bažnyčios gerovei, o ypatingai prisidės prie kasdieninio Romos kurijos darbo atlikimo. Kurijai Mes privalome būti labai dėkingi už jos Mums teikiamą didžiausios svarbos pagalbą. Kaip ir kiekvienam vyskupui savo diecezijoje, jos Mums nuolat reikia apaštališkiems uždaviniams atlikti. Žinios apie šį dalyką ir nuostatai bus netrukus šiam Susirinkimui pranešti. Mes laikome sau garbe ir džiaugsmu šitai jums paminėti, kad iš naujo pareikštume jums savo pasitikėjimą bei savo brolišką ryšį su jumis. Šią naują, tokią svarbią ir tiek daug žadančią, instituciją pavedame palaimintosios Mergelės Marijos globai.

Ką pačiai pabaigai norime jums pasakyti, jau žinote. Eina kalba apie priėmimą kvietimo atsilankyti į Jungtines Tautas jų būstinėje Naujorke, dvidešimties metų sukakties proga nuo šios visų tautų Tarybos įsisteigimo. Dievui to norint, šią labai trumpai užtrunkančią kelionę atliksime šio Susirinkimo sesijos metu pareikšti pagarbai visiems ten susirinkusiems tautų atstovams ir perduoti jiems taikos šauksmą. Pilnai pasitikime, kad šį Mūsų taikos šauksmą lydės visų jūsų pritarimas. To ir tenorime, kad Mūsų balsas būtų visų jūsų balso išraiška. O tie jums, kaip ir Mums, patikėtų apaštalinių pareigų balsai visuomet skelbia ir šaukiasi taikos, teisingumo, broliškos meilės bei taikos Dievo mylimiems geros valios žmonėms.

Telieka tik pagarbiai ir nuoširdžiai pasveikinti Kristuje kiekvieną jūsų ir visus kartu, Mūsų broliai rytiečiai ir vakariečiai, dalyvaujančius šiame Susirinkime.

Ypatingą pagarbą ir palankumą reiškiame taip pat gerbiamiausiems diplomatams valstybių atstovams. Su dėkingumu sveikiname ir stebėtojus: džiaugiamės ir laikome sau garbe, galėdami matyti juos čia ir norime išreikšti jiems savo nuoširdžią pagarbą. Pagaliau sveikiname mielus Mums klausytojus, klausytojas, ekspertus bei visus kitus, esančius Susirinkime ir savo darbu prisidedančius prie jo pravedimo ir ypatingai žinių skleidimo — spaudos, radijo bei televizijos atstovus. Galiausiai visiems suteikiame apaštalinį palaiminimą.[10]

---

[10] AAS 57 (1965), pp. 794–805.

12

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KREIPIMASIS RAŠTU Į GARSIĄ BEI GARBINGĄ JUNGTINIŲ TAUTŲ TARYBĄ[1]

Mes perskridome vandenyną kaip taikos Evangelijos skelbėjas aplankyti šios gausingos Jungtinių Tautų Tarybos. Taip, galėjome per kitus bei kitu būdu prakalbėti į jus, susibūrusius šion Tarybon, ir pareikšti jums savo mintis. Tačiau labai norėjome matyti jūsų veidus ir kalbėti jums gyvu žodžiu, kad akivaizdžiai parodytume, kaip labai visados vertiname jus ir jūsų atliekamą darbą.

Jūs sukūrėte taikos Tarybą rūpintis ramiu sugyvenimu, saugumu ir tarpusave pagalba bei saugoti nuo gresiančių prievartos ir karo pavojų tautas, kurioms lygiomis teisėmis atstovaujate. Negali būti kito būdo bei kelio rūpintis viešąja žmonijos gerove, kaip tik jūsų pasirinktasis: gerbimas teisės, tikros laisvės, žmogaus asmens vertybės, pašalinant siaubingą karo beprotystę bei pragaištingą galingųjų siautėjimą. Šio jūsų kūrinio santvarka gali būti tobulinama, bet jo panaikinti be didžiulės žalos neįmanoma.

---

1 Šį kreipimosi raštą generalinis sekretorius perskaitė 140 visuotiniame posėdyje 1965 m. spalio mėn. 1 d.

„Taika yra tokia didelė vertybė, kad net ir žemiškų bei praeinančių dalykų plotmėje negalima nieko maloniau girdėti, nieko patraukliau trokšti ir pagaliau neįmanoma nieko geriau surasti“.[2]

Uoliai ir kantriai darbuokitės ir toliau, siekdami šio neįkainojamo žmonijos turto, šio naudingiausio gėrio, kurį privalu visuomet branginti ir kurio visuomet reikia trokšti. Anaiptol mums nėra paslaptis, kad kelias į šias aukštumas labai dažnai yra kietas ir grubus. Visos šios pastangos vertai nusipelno Mūsų pasigėrėjimo, pritarimo ir paskatinimo.

Vardu Romoje susirinkusių II Visuotinio Vatikano Susirinkimo Tėvų Mes atnešame jums taikos pareiškimą, tariame jums gerą bei sustiprinantį žodį. Būkite tikri, kad Katalikų Bažnyčia savo dvasine parama lydi jūsų pastangas siekti teisingumo ir taikos ir nuoširdžiai linki jums sėkmės. Ji nieko labiau netrokšta, kaip įžiebti žmonių širdyse broliškos meilės ugnį ir ugdyti bendradarbiavimą.

Maloningasis taikos Dievas tebūnie su visais jumis ir su kilniuoju jūsų darbu, kuriam taip didžiadvasiškai pasišvenčiate.[3]

1965 m. spalio mėn. 4 d.
Mūsų popiežiavimo trečiaisiais metais

POPIEŽIUS PAULIUS VI

---

[2] Šv. Augustinas, **De Civitate Dei**, XIX, 11.
[3] AAS 57 (1965), pp. 897–898.

13

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA JUNGTINIŲ TAUTŲ TARYBOJE[1]

(1965 m. spalio mėn. 4 d.)

Pradėdami kalbėti šiai vienintelei pasaulyje auditorijai, pirmiausia jaučiame pareigą padėkoti jūsų generaliniam sekretoriui ponui Thant, kuris teikėsi Mus pakviesti aplankyti Jungtines Tautas dvidešimties metų sukakties proga nuo šios pasaulinio masto institucijos taikai ir bendradarbiavimui tarp visų visos žemės tautų ugdyti įsteigimo.

Ačiū taip pat ponui Tarybos pirmininkui Amintore Fanfani, kuris tokiais maloniais žodžiais Mus prisiminė, pradėdamas eiti pareigas.

Ačiū jums visiems, čia esantiems, už tokį palankų priėmimą. Kiekvieną jūsų Mes nuoširdžiai ir pagarbiai svei-

---

[1] Maloniai patenkindamas Jo Eminencijos kard. Achiles Lienarto prašymą, pateiktą visų švento Susirinkimo Tėvų vardu, Popiežius patvarkė, kad ši kalba būtų įtraukta į šventojo Susirinkimo aktus.

kiname. Jūsų draugiškumas pakvietė Mus ir leido dalyvauti šiame susirinkime: Mes prisistatome jums kaip draugas.

Kartu su Mūsų pačių Mes perduodame jums ir šiuo metu susirinkusių Romoje II Visuotinio Vatikano Susirinkimo Tėvų pagarbos pareiškimą. Mus lydintieji kardinolai yra garbingi jų atstovai.

Jų ir Mūsų vardu visiems jums pagarba ir pasveikinimas!

Susitikimo paprastumas ir didybė

Visiems jums gerai žinoma, kad šis susirinkimas yra dvejopo pobūdžio: jį žymi kartu ir paprastumas ir didybė. Paprastumas, nes jums kalbąs yra žmogus, kaip ir jūs; jis yra jūsų brolis, netgi mažiausias iš visų jūsų, atstovaujančių nepriklausomoms valstybėms, nes jis yra valdovas — malonėkite žiūrėti į Mus šiuo požiūriu — tik labai mažytės, lyg simbolinės, valstybėlės: tai mažiausia, ko reikia galėti laisvai atlikti savo dvasiniam uždaviniui ir užtikrinti visus, turinčius su juo reikalų, kad jis yra nepriklausomas nuo bet kurios šio pasaulio vyresnybės. Jis neturi jokios žemiškos galybės, jokių ambicijų lenktyniauti su jumis. Iš tikrųjų, Mes nenorime nieko prašyti nei kelti bet kokio klausimo, nebent išreikšti vieną troškimą ir prašyti vieno leidimo: galėti nesuinteresuotai, su nusižeminimu ir meile tarnauti jums tuo, kuo galime.

Toks yra pirmasis Mūsų pareiškimas. Kaip matote, jis yra toks paprastas, kad gali atrodyti visai nereikšmingas šiam susirinkimui, paprastai svarstančiam labai svarbius ir painius reikalus.

O tačiau Mes jau sakėme ir jūs visi tai jaučiate, kad šį momentą žymi ypatinga didybė: jis yra didingas Mums, jis yra didingas jums.

Pirmiausia Mums. Juk jūs gerai žinote, kas Mes esame. Kokia bebūtų jūsų nuomonė apie Romos popiežių, jūs žinote Mūsų misiją: Mes esame pasiuntinybės nešėjai visai žmonijai. Mes tokie esame ne tik savo vardu ir vardu didelės katalikų šeimos, bet taip pat vardu brolių krikščionių, kurie jaučia tą patį, ką ir Mes, čia kalbėdami, o ypatingai vardu tų, kurie Mus įsakmiai įgaliojo būti jų nuomonės reiškėjais. Mes esame lyg tas pasiuntinys, kuris po ilgos kelionės perduoda jam patikėtą laišką. Mes jaučiamės išgyveną privilegijuotą, — nors ir labai trumpą, — akimirką, kur išsipildo beveik dvidešimt šimtmečių nešiotas širdyje troškimas. Taip, jūs atsimenate. Jau seniai Mes keliaujame ir nešame su savimi ilgą istoriją. Čia Mes švenčiame pabaigą vargingos kelionės užmegzti pokalbiui su visu pasauliu, kelionės, pradėtos tą dieną, kai Mums buvo įsakyta: „Eikite, neškite gerąją naujieną visoms tautoms!" Juk jūs atstovaujate visoms tautoms.

Tebūnie leista pasakyti jums, kad Mes turime jums žodį, taip, turime džiugų žodį ir norime perduoti jį kiekvienam iš jūsų.

Iškilmingas moralinis pritarimas

1. Mūsų žodis visų pirma nori būti iškilmingas moralinis pasisakymas už šią aukštą instituciją. Šis pasisakymas yra įkvėptas Mūsų istorinės patirties. Kaip „žmonijos ekspertai", Mes atnešame pasisakymo žodį už šią instituciją paskutiniųjų Mūsų pirmatakų, visų katalikų vyskupų ir Mūsų pačių, įsitikinę, kad ši organizacija įkūnija kelią, kuriuo būtinai turi eiti modernioji civilizacija ir pasaulio taika.

Šitai sakydami, Mes jaučiamės kalbą kartu ir mirusiųjų ir gyvųjų vardu: mirusiųjų, kurie krito pasibaisėtinuose praeities karuose, svajodami apie pasaulio taiką

ir ramybę; gyvųjų, tas baisybes pergyvenusiųjų ir iš anksto pasmerkiančiųjų savo širdyje visus, kurie bandytų iš naujo kariauti; kartu jaučiamės kalbą ir kitų gyvųjų, šiandieninės jaunųjų kartos vardu, kuri su pasitikėjimu žengia į gyvenimą, pagrįstai laukdama žmonijos pagerėjimo. Mes kalbame taip pat vardu vargšų, nuskriaustųjų, nelaimingųjų, vardu visų, kurie trokšta teisingumo, padoraus gyvenimo, laisvės, gerovės ir pažangos. Tautos kreipiasi į Jungtines Tautas kaip į paskutinę taikos ir ramybės viltį: Mes drįstame čia, kartu su savuoju, išreikšti ir jų pagarbos bei vilties pareiškimą. Todėl taip pat ir jums šis momentas yra didis.

Vienos ir kitos

2. Mes žinome, kad jūs tai pilnai išgyvenate. Dabar pasiklausykite tolesnio Mūsų pasisakymo. Jis visas nukreiptas į ateitį. Jūsų pastatytas rūmas niekuomet neturi sugriūti: jis turi būti patobulintas ir pritaikytas prie pasaulio istorijos iškelsimų reikalavimų. Jūs žymite vieną žmonijos vystymosi tarpsnį: nuo dabar neįmanoma trauktis atgal, reikia žengti pirmyn.

Daugeliui valstybių, negalinčių nepaisyti vienoms kitų, jūs siūlote labai paprastą ir našų sugyvenimą. Štai jis: pirmiausia, jūs pripažįstate skirtumą ir skiriate *vienas nuo kitų*. Taip, jūs nekuriate naujų valstybių, bet jūs pripažįstate, kad kiekviena valstybė yra verta užimti vietą tautų sudarytoje taryboje. Jūs pripažįstate aukštą moralinę ir juridinę vertę kiekvienai nepriklausomai tautinei bendruomenei ir garantuojate jai garbingą tarptautinę pilietybę. Aiškiai aptarti ir pagerbti tautinius viso pasaulio bendruomenės vienetus, pastatyti juos tokion juridinėn padėtin, kuria jie laimėtų sau pripažinimą ir pagarbą visų

ir iš kurios galėtų kilti tvarkinga ir pastovi tarptautinio gyvenimo sistema, — tai jau didelis patarnavimas žmonijai. Jūs priimate svarbų dėsnį, kad žmonių tarpusavio santykiai privalo būti grindžiami protu, teisingumu, teise bei pasitarimais, o ne jėga, ne prievarta, ne karu, taip pat ir ne baime ar suktumu.

Taip ir turi būti. Leiskite Mums pasveikinti jus už išmintį atverti duris į šią Tarybą jaunoms tautoms, visai neseniai pasiekusioms nepriklausomybės ir tautinės laisvės valstybėms; jų buvimas čia yra įrodymas visuotinumo ir didžiadvasiškumo, kurių yra įkvėpti pagrindiniai šios institucijos principai.

Taip ir turi būti: toks yra Mūsų pagyrimas bei Mūsų linkėjimas; kaip matote, jis nesiremia išore, jis išplaukia iš vidaus, iš pačios jūsų institucijos pagrindų dvasios.

Vienos su kitomis

3. Jūsų statutas eina dar toliau: Mūsų pasisakymas eina pirmyn kartu su juo. Jūs esate ir darbuojatės vienyti tautoms, jungti valstybėms, sakytume: suvesti draugėn *vienas su kitomis*. Jūs esate sąjunga. Jūs esate tiltas tarp tautų. Jūs esate tautų santykiavimo sija. Mums ateina pagunda pasakyti, kad būdingas jūsų bruožas laikinoje plotmėje tam tikru pūdu primena tai, kuo mūsų katalikiškoji Bažnyčia nori būti dvasinėje srityje: vienintelė ir visuotinė. Negalima įsivaizduoti nieko kilniau gamtinėje plotmėje, ideologinėje žmonijos santvarkoje. Jūsų pašaukimas suvesti į broliškus santykius ne tik kai kurias, bet visas tautas. Uždavinys sunkus? Be jokios abejonės. Tačiau toks yra uždavinys. Toks labai kilnus yra jūsų uždavinys. Ir kas nemato reikalo tuo būdu pamažu prieiti

prie pasaulinio masto autoriteto įkūrimo, kad galėtų sėkmingai veikti teisinėje ir politinėje plotmėje?

Čia vėl pakartojame Mūsų linkėjimą: ženkite pirmyn! Pasakysime daugiau: veikite taip, kad laimėtumėte sau ir stovinčius nuošaliai jūsų; studijuokite priemones, kaip garbingai ir lojaliai pritraukti prie jūsų broliškos santarvės tuos, kurie dar nėra prisidėję. Veikite taip, kad esantieji šalia jūsų panorėtų įsigyti jūsų pasitikėjimą ir jį nusipelnytų, ir tada didžiadvasiškai jiems jį parodykite. O jūs, kurie turite laimės ir garbės būti šioje taikingos bendruomenės sąjungoje, klausykite: padarykite, kad šis jus vienijantis ir leidžiantis nuveikti gerų bei didžių dalykų tarpusavio pasitikėjimas niekuomet nebūtų pažeistas, niekuomet nebūtų panaudotas piktam.

Nė vienas žemiau kito

4. Šio, galima sakyti, su jūsų organizacijos santvarka susijusio linkėjimo logika Mus skatina papildyti jį kitais. Štai jie: nė vienas jūsų Sąjungos narys tenebūnie aukštesnis už kitus: *nė vienas žemiau kito.* Tai lygybės dėsnis. Taip, Mes žinome, kad reikia atsižvelgti į kitus veiksnius, ne tik į paprastą priklausymą jūsų organizacijai. Bet lygybė taip pat yra jos konstitucijos dalis: ne tai, kad jūs būtumėte lygūs, bet čia jūs pasidarote lygūs. Ir gali atsitikti, kad daugeliui jūsų tai gali būti labai aukštos dorovės aktas: leiskite pasakyti tai Mums, atstovaujantiems religijai, kuri neša išganymą savo dieviškojo Steigėjo nusižeminimu. Neįmanoma būti broliu, nesant nusižeminusiam. Juk išdidumas, nors ir kažkaip atrodytų neišvengiamas, sukelia įtampą ir įtakos, viešpatavimo, kolonializmo bei egoizmo kovas; jis sužlugdo broliškumą.

Niekuomet daugiau vieni prieš kitus

5. Čia Mūsų pasisakymas pasiekia savo viršūnę. Pirmiausia negatyvioji pusė: tai žodis, kurį išgirstate iš Mūsų ir kurį sakydami negalime nejausti jo svarbos ir didybės: *niekuomet daugiau vieni prieš kitus,* niekuomet, daugiau niekuomet! Argi ne tam gimė Jungtinės Tautos: prieš karą, už taiką. Štai pilni šviesos žodžiai didžio, mus palikusiojo Jono Kenedžio, kuris prieš ketverius metus skelbė: „Arba žmonija turės baigti karus, arba karai pribaigs žmoniją". Nėra reikalo daug kalbėti apie aukščiausią Jūsų institucijos tikslą. Užtenka priminti, kad milijonų žmonių kraujas, nesuskaitoma daugybė neapsakomų kančių, beprasmės žudynės ir pasibaisėtini griuvėsiai patvirtina jūsų Sąjungą ir paverčia įsipareigojimu, turinčiu pakeisti pasaulio ateities istoriją: niekuomet daugiau karo, niekuomet daugiau karo! Taika, taika turi lemti tautų ir visos žmonijos likimą!

Ačiū jums, garbė jums, jau dvidešimt metų besidarbuojantiems taikai ir šiam šventam reikalui net davusiems kilnių aukų! Padėka ir pagarba jums už vienų susirėmimų sutrukdymą, kitų numalšinimą. Nors jūsų pastangos išsaugoti taikai iki pat paskutiniųjų dienų dar ir nėra lemiamos, bet jos vertos, kad Mes drįstume laikyti save viso pasaulio nuomonės reiškėjais ir jo vardu jus pasveikintume bei išreikštume jums padėką.

Kurti taiką

Jūs, ponai, atlikote ir atliekate didelį darbą: jūs mokote žmones taikos. Jungtinės Tautos (ONU) yra garsi mokykla, kur gaunamas šis auklėjimas, ir Mes čia esame šios mokyklos „Aula Magna" (didžiojoje salėje — *vert.).* Visi, užimantieji čia vietą, tampa taikos kūrimo meno

mokiniai, o taip pat ir mokytojai. O kai jūs iš salės išeinate, pasaulis žiūri į jus kaip į taikos statytojus, taikos kūrėjus.

Taika, kaip jūs žinote, kuriama ne vien tik politinėmis priemonėmis ir jėgų bei interesų pusiausvyra. Ji kuriama taikos dvasia, idėjomis bei darbais. Jūs darbuojatės šiam didžiam reikalui. Tačiau dar tik pradžia jūsų vargo. Ar pasaulis kada nors pakeis savo skaldymosi bei karingumo nusiteikimą, kuris iki šiol nuaudė tokią didelę dalį jo istorijos? Sunku tai pramatyti; bet nesunku teigti, kad reikia ryžtingai pasukti naujos istorijos keliu, taikingos istorijos, kuri būtų tikrai ir pilnai žmoniška, tokia, kokią Dievas pažadėjo geros valios žmonėms. Keliai į ją nubrėžti prieš jūsų akis: pirmasis jų — nusiginklavimas.

Jeigu norite būti broliais, išmeskite iš savo rankų ginklus. Negalima mylėti su žeidžiančiais ginklais rankose. Ginklai, ypač baisūs moderniojo mokslo jums duotieji į rankas ginklai, net prieš juos pavartojant žudymui ir griovimui, pagimdo piktas svajones, kursto blogus jausmus, sukelia baisius vaizdus, nepasitikėjimą, šiurpius pasiryžimus. Jie pareikalauja milžiniškų išlaidų. Jie sutrukdo bendro bei naudingo darbo planus. Jie iškreipia žmonių psichologiją. Kol žmogus pasiliks tokia silpna, nepastovi ir net, kaip dažnai pasirodo, bloga būtybė, tol, deja, apsigynimo ginklai bus reikalingi. Bet jūsų ryžtas bei svoris jus verčia ieškoti priemonių, kaip užtikrinti tarptautinio gyvenimo saugumą, nesigriebiant ginklų: štai jūsų pastangų vertas tikslas, štai ko laukia iš jūsų tautos. Štai ką reikia pasiekti! Todėl reikia, kad augtų vieningas pasitikėjimas šia institucija, kad didėtų jos autoritetas; tada, galima tikėtis, tikslas bus pasiektas. Jūs susilauksite už tai padėkos iš tautų, išvaduotų iš baisių ginklavimosi išlaidų, išgelbėtų iš nuolatinės karo grėsmės baimės.

Mes žinome, — ir kaip tuo nesidžiaugti?, — kad daugelis jūsų palankiai sutiko Mūsų kreipimąsi taikos reikalu į visas tautas praeitų metų gruodžio mėnesį iš Bombėjaus: skirti pažangos kelyje esančioms tautoms bent dalį gėrybių, sutaupytų iš ginklavimosi sumažinimo. Čia Mes atnaujiname šį kreipimąsi, pasitikėdami jūsų žmoniškumu bei kilnumu.

Vieni kitiems

6. Kalbėti apie žmoniškumą — tai užsiminti antrąjį pagrindinį Jungtinių Tautų principą, aukščiausią teigiamą principą: ne vien užkirsti kelią valstybių susirėmimams čia darbuojamasi, bet ir įgalinti tautas dirbti *vienas kitoms*. Jūs nepasitenkinate tik tautų sugyvenimo palengvinimu; jūs žiangiate daug toliau: jūs organizuojate brolišką tautų bendradarbiavimą, vertą Mūsų pagyrimo ir paramos. Čia kuriasi solidarumo sistema. Jos dėka aukšti civilizacijos tikslai susilaukia vieningo bei darnaus visos tautų šeimos pritarimo visų žmonių ir kiekvieno atskirai gerovei. Gražiausias dalykas Jungtinių Tautų organizacijoje, tai jos tikrai žmogiška išvaizda. Tai idealas, apie kurį svajoja žmonija savo laikų tėkmės kelionėje. Tai didžiausia pasaulio viltis. Drįstame pasakyti: tai atspindys transcendentinio ir pilno meilės Dievo plano, kaip turėtų žengti pirmyn žmonių bendruomenė žemėje, atspindys, kur mes matome, kaip evangeliškoji naujiena iš dangiškos pavirsta žemiška. Tikrai, Mums atrodo, kad čia girdime aidą Mūsų pirmatakų balso, o ypač popiežiaus Jono XXIII, kurio „Pacem in Terris“ mintys rado jumyse tokį garbingą ir reikšmingą atgarsį.

Čia jūs skelbiate pagrindines žmogaus teises ir pareigas, jo kilnumą, jo laisvę ir visų pirma tikėjimo laisvę. Mes jaučiame, kad jūs esate aukščiausios žmogiškosios išminties, beveik galėtume pasakyti to, kas joje yra šventa, išraiška. Juk pirm visko čia eina kalba apie žmogaus gyvybę, o žmogaus gyvybė yra šventa: niekas negal drįsti į ją kėsintis. Tad jūsų Taryboje turi susilaukti aukščiausio pripažinimo ir sumaniausio gynimo pagarba gyvybei, įimant ir svarbų gimimų klausimą. Jūsų uždavinys yra rūpintis, kad būtų užtenkamai duonos ant žmonijos stalo, o ne remti neprotingą dirbtinę gimimų priežiūrą, norint sumažinti gyvybės puotos dalyvius. Tačiau neužtenka tik pamaitinti išalkusiuosius: reikia dar ir užtikrinti kiekvienam žmogui jo vertybę atitinkantį pragyvenimą. Tai jūs ir stengiatės daryti. Argi tai ne akivaizdus pranašystės išsipildymas, jūsų dėka, taip gerai tinkąs jūsų institucijai: „Jie nusikals iš savo kalavijų žagrių ir iš savo iečių piautuvų“ (Iz. 2, 4)? Argi jūs nelaikote nuostabios žemės energijos ir didingų mokslo išradimų jau nebe mirties, bet gyvybės įrankiais ir nenaudojate jų naujai žmonijos erai kurti?

Mes žinome, kaip vis uoliau ir sėkmingiau darbuojasi Jungtinės Tautos ir joms priklausančios pasaulinio masto organizacijos padėti pagalbos reikalingoms vyriausybėms kelti ūkinę ir socialinę gerovę. Mes žinome, kaip ryžtingai jūs stengiatės nugalėti neraštingumą ir skleisti pasaulyje kultūrą, parūpinti žmonėms tinkamą bei modernią sanitarinę pagalbą, pajungti žmogaus tarnybai nuostabius mokslo, technikos bei organizacinius lobius: visa tai yra puiku ir nusipelno visų, kartu ir Mūsų, pagyrimo bei paramos.

Mes taip pat norėtume duoti pavyzdį, nors Mūsų turimų priemonių mažumas neleidžia prisidėti svariu praktišku bei kiekybiniu įnašu: Mes stengsimės naujai išplėsti savo šalpos įstaigas pasaulio alkiui mažinti bei kitiems pagrindiniams jos reikalams tenkinti: tik taip, o ne kitaip kuriama taika.

Statyti ant dvasinių pagrindų

7. Dar vienas žodis, ponai, paskutinis žodis: jūsų statomas pastatas nesiremia tik medžiaginiais ir žemiškais pagrindais, nes tai būtų namas pastatytas ant smėlio; pirm visko jis remiasi mūsų sąžinėmis. Taip, atėjo metas „atsivertimo", asmeninio persikeitimo, vidinio atsinaujinimo. Mes turime įprasti naujai žiūrėti į žmogų, naujai žiūrėti į bendruomeninį žmonių gyvenimą, naujai žiūrėti į istorijos kelius ir pasaulio paskirtį, pagal šventojo Povilo žodžius: „Apsivilkite nauju žmogumi, kurs sutvertas pagal Dievą teisybėje ir tiesos šventume" (Efez. 4, 24). Atėjo valanda stabtelėti, atėjo momentas susitelkti, apsimąstyti, lyg melstis: iš naujo pagalvoti apie bendrą mūsų pradžią, bendrą istoriją, bendrą paskirtį. Niekad taip labai, kaip šiandien, tokios didelės žmonių pažangos metu, nereikėjo kreiptis į moralinę žmonių sąmonę. Juk pavojus nekyla iš pažangos, nei iš mokslo. Priešingai, gerai panaudoti jie gali išspręsti daug svarbių žmoniją varginančių klausimų. Tikras pavojus slypi žmoguje, panaudojančiame įrankius, vis pajėgesnius čia griauti, čia atnešti didžiausius laimėjimus.

Trumpai sakant, modernios civilizacijos rūmas turi būti statomas ant dvasinių pagrindų. Jie vieni yra pajėgūs ne tik išlaikyti tą rūmą, bet ir jį nušviesti bei priduoti jam gyvybės. O šie nepavaduojami aukštesnės pri-

gimties pagrindai — jūs žinote Mūsų įsitikinimą — negali remtis kuo kitu, kaip tik tikėjimu į Dievą. Tikėjimu į nežinomą Dievą, apie kurį kalbėjo šventasis Povilas atėniečiams areopage? Nežinomą, kurio tačiau jie ieškojo, apie jį neabejodami, ir kuris buvo arti jų, kaip atsitinka daugybei ir mūsų amžiaus žmonių?.. Kaip ten bebūtų, Mums ir visiems, priimantiems Kristaus apie jį duotąjį neklaidingą apreiškimą, tai gyvasis Dievas, visų žmonių Tėvas.[1]

1965 m. spalio mėn. 4 d.

POPIEŽIUS PAULIUS VI

---

1 AAS 57 (1965), pp. 877–885.

14

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA CXLII VISUOTINIAME ŠV. SUSIRINKIMO POSĖDYJE

(1965 m. spalio mėn. 5 d.)

Garbingieji broliai,

Iš čia pradėję kelionę užjūrin, Dievo padedami, laimingai čia ją ir užbaigiame. Mes perdavėme Jungtinių Tautų visumai pasveikinimą bei taikos linkėjimą, kurį šis šventas Susirinkimas Mums buvo pavedęs. Ten kalbėjome anos, visą pasaulį apimančios didžiulės institucijos nariams, atstovaujantiems daugiau negu šimtui viso pasaulio valstybių, pasidžiaugdami vieningu jų noru išlaikyti taiką bei ramybę, ragindami tęsti jau prieš dvidešimt metų pradėtąjį darbą, kuriuo siekiama pašalinti karus, garbingai ir oriai išspręsti visus tautų ginčus bei ieškoti priemonių patenkinti reikalams ir pašalinti blogybėms, dar vis esančioms kliūtimi visų trokštamai civilinei pažangai. Kartu aiškiai priminėme, jog, norint atlikti tokį svarbų ir toli siekiantį užsimojimą, reikia, kad

jis remtųsi iš Dievo išeinančia, per Kristų mums duotąja išmintimi.

Nereikia nė sakyti, kaip palankiai buvome priimti, kaip dėmesingai buvome išklausyti, kokiu susijaudinimu sutiko Mus žmonės, kokią jautrią pagarbą Mums rodė mylimi ir ištikimi Amerikos didmiesčio sūnūs. Visa tai plačiai buvo paskleista bei parodyta per televiziją ir jums taip žinoma, lyg patys būtumėte dalyvavę šiame ypatingame dvejopame įvykyje: pirmą kartą Romos popiežiui lankantis beveik prieš penkis šimtmečius Kristoforo Kolumbo atrastoje ir su civilizuotuoju pasauliu sujungtoje žemėje ir pirmą kartą Petro įpėdiniui ir kartu Kristaus vietininkui buvojant susirinkime tų, kurie atstovauja beveik visoms pasaulio tautoms ir kurie, ten susirinkę, klausė Katalikų Bažnyčios vadovo žodžių.

Mūsų kelionė buvo labai skubi, labai trumpai aname žemyne užtrukome, bet tikslas, kuriuo ten lankėmės, tikrai vertas jautraus mūsų dėmesio: tai pasaulio taikos išlaikymas.

Esame dėkingi Dievui, garbingieji broliai, kad Mums buvo leista paskelbti taikos naujieną, galima sakyti, viso pasaulio žmonėms. Niekuomet ši evangeliškoji naujiena nebuvo skelbta tokiai gausiai ir — galima dar pridurti — taip gerai nusiteikusiai ir tokiai godžiai klausyti auditorijai. Niekuomet ši naujiena taip aiškiai neatrodė esanti kartu ir gailestingojo dangaus balso ir maldaujančio žemės šauksmo išraiška: čia pasirodė, kaip paslaptingas Dievo planas žmonijai pilnai atitinka giliausius visos žmonių šeimos troškimus. Dėl to taip pat niekad Dievo ir žmonių tarpininkės Bažnyčios uždavinys nebuvo patvirtintas aiškesniu, Dievo apvaizdai deramesniu ir mūsų amžiui tinkamesniu būdu.

Apgailestaujame, kad tokio žymaus įvykio centrine figūra buvo menkas Mūsų asmuo (bet argi Dievas, norė-

damas sau pačiam garbės iš didžių mūsų istorijoje minimų dalykų, nepasirenka tarnų, neprilygstančių nei tų dalykų svarbai, nei jų svoriui?); apgailestaujame, bet dėl tos pat priežasties nemažiau ir džiaugiamės, kad Mūsų naujiena įgavo pranašiško pobūdžio: Kristaus vardu Mes skelbėme žmonėms taiką.

Tačiau Mums aišku, kad, atlikus šią pareigą, ant jų atlikėjo krinta kai kurios pasekmės. Šia mintimi norime baigti savo kelionę.

Žinote, kad ištarti žodžiai griežtai įpareigoja tą, kuris juos pasakė: reikia būtinai vykdyti sąmoningai duotus kitiems įsipareigojimus, būti kitiems pavyzdžiu. Ko vertas žodis, jeigu jis nepatvirtinamas ryžtingu noru pačiam jį įgyvendinti?

Kurio nors žodžio svoris kyla iš tiesos, kurios jis yra lyg atsgarsis bei paveikslas, bet žmonių santykiuose jis įgyja didesnio įtakingumo iš to, kaip jį pasakiusiojo vykdomas: juk žodis nuskamba, o įtikina Evangelijos skelbėjo pavyzdys. Taigi kai kas svarbaus plaukia iš Mūsų taikos skelbimo. Mūsų lūpomis pasisakydama už taiką, Katalikų Bažnyčia užsidėjo didesnę negu anksčiau pareigą bei naštą tarnauti taikos reikalui.

Aišku, ne Mūsų tai pareiga, nesiūlome nei jums atsidėti politiniams ir ūkiniams reikalams, kurių srityje kuriama ta santvarka, iš kurios kyla pilietinė taika. Tačiau mes galime ir privalome padėti kurti pilietinę taiką savo nuolatine moraline parama, o tam tikru būdu — savo tikra bei veiklia meile — taip pat ir medžiagine.

Argi šiuo pačiu metu Visuotinis Susirinkimas kaip tik nesigilina į tai, kaip Bažnyčios ir pasaulio santykius padaryti našius ir išganingus? Tuo pačiu jau prisidedame prie įsiviešpatavimo taikos, kuri, be abejo, bus juo tvirtesnė ir kilnesnė, jeigu, įsitikinę, jog taika privalo remtis

teisingumu, būsime teisingumo saugotojai. Juk žmonijai reikia teisingumo; Kristus nori, kad teisingumo trokštume bei jo siektume. O žinome, kad teisingumas įsigali palaipsniui. Pamažu tobulėjant bendruomenei, pastebima, kad teisingumas dar nėra tobulas ir pilnas. Pasirodo aiškios, besišaukiančios atitaisymo neteisybės, kurių dar tebėra varginama žmonija. Argi šios aiškios neteisybės, atskirų žmonių bei atskirų tautų nuvertinimas, neišstato taikos į didžiausią pavojų? Visa šita puikiausiai žinoma. Tai mus ragina svarstyti, kaip tas neteisybes atitaisyti: privalome atkreipti dėmesį į besivystančiųjų tautų sąlygas; aiškiai sakant, mūsų meilė vargšams, kurių pasaulyje yra ir kurių yra nesuskaitoma daugybė, turi būti uolesnė, veiksmingesnė, didžiadvasiškesnė.

Kiti iš to kylantieji samprotavimai mus nuveda į tikėjimo bei dorovės sritį. Reikia, kad mūsų tikėjimas tarnautų meilei čia ekumeniniuose pokalbiuose, čia mūsų dvasinės bei visuomeninės srities santykiuose su įvairių sluoksnių bei įvairių religijų geros valios žmonėmis. Ar visa šitai nėra tas pat, kaip darbuotis taikai, ir ar visa šitai neglūdi mūsų siekimuose bei planuose?

Gilintis į šiuos siekimus bei planus ir juos gyvendinti reikia su didesniu ryžtumu todėl, kad tiesos gynimą pasistatėme sau kaip visų siektiną tikslą: tesuteikia mums Dievas, kad žodžio liudijimą sektų veiksmų liudijimas.

Tad visi jūs, garbingieji broliai, kurie kartu su Mumis einate „suderinimo tarnystę“ (2 Kor. 5, 18), visi čia esantys tikintieji, visi atstovaujantieji tautoms, visi kilnieji stebėtojai, drauge su Mumis trokškite taikos, už ją melsdamiesi ir dėl jos darbuodamiesi. Suteikdami apaštališkąjį palaiminimą, meldžiame, kad „ramybės Dievas būtų su jumis visais“ (Rom. 15, 33).[1]

---

[1] AAS 57 (1965), pp. 894–896.

15

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI HOMILIJA VII SUSIRINKIMO SESIJOJE

(1965 m. spalio mėn. 28 d.)

Garbingieji broliai ir mylimieji sūnūs,

Ką tik girdėjote apaštalo žodžius apie veiklą Kristaus, kuris ir dabar iš dangaus tęsia savo darbą Bažnyčioje. Tas darbas — ne tik išsaugoti tai, ką jis, gyvendamas žemėje, padarė, bet taip pat statyti kai ką nauja, žengti pirmyn, ugdyti. Tai jis pats paskelbė anoje garsioje Evangelijos vietoje, kur pažadėjo pats darniai bei sistemingai ugdyti savo paties pastatytą rūmą, ant Uolos, ant Petro, kurį jis pats išrinko ir padarė tinkamą atlaikyti tokį didelį svorį: „Aš pastatysiu — sako jis — savo Bažnyčią" (Mt. 16, 18). Gi šv. Povilas, ką tik mūsų svarstymui pateiktoje laiško Efeziečiams vietoje, mums sako: „Jis tai vienus davė apaštalus, kitus ganytojus ir mokytojus daryti šventuosius tobulus, tarnystės darbui, Kristaus kūnui statyti, iki visi pasieksime tikėjimo ir Dievo Sūnaus pa-

žinimo vienybę, pilną žmogaus subrendimą, Kristaus pilnybės amžiaus saiką“ (Efez. 4, 11–13).

Šį dievišką, žiūrint priežasties, žmogišką, žiūrint istorijos ir patirties, dalyką galima pagauti dvasinėmis galiomis, jeigu tik jos yra atitinkamai pritaikytos tokiam nuostabiam dalykui pastebėti. Puikiai tinka mums tai, ką pranašiškai yra pasakęs Kristus: „Šiandien įvyko šitie Rašto žodžiai, kuriuos jūs girdėjote“ (Luk. 4, 21).

Kas gi iš tikrųjų vyksta šioje bazilikoje? Jūs žinote: po ilgų svarstymų ir pakartotinių maldų skelbiami trys svarbūs šio šventajai Dievo Bažnyčiai vadovaujančio švento Visuotinio Susirinkimo dekretai, liečią pačios Bažnyčios gyvenimą: ganytojines vyskupų pareigas, vienuolinį gyvenimą, kunigų paruošimą. Prie šių iškilių įstatymų jungiami nemažiau iškilūs pareiškimai apie krikščioniškąjį auklėjimą ir apie Bažnyčios santykius su nekrikščionių religijomis. Nėra reikalo aiškinti šių jums puikiausiai žinomų dokumentų turinį bei kalbėti apie jų svarbą, apie jų paplitimą po visą pasaulį per metų metus, apie jų padarinius, kurie, tikimės, bus nepaprastai išganingi sieloms ir Bažnyčios gyvenimui: kiekvienas jūsų jau esate įsigilinę į šias kalbamųjų dokumentų savybes.

Verčiau prisiminsime, kad po jų paskelbimo bus nepaprastai naudinga mums patiems ir mūsų tarnybai ramiai sau vėl iš naujo įsigilinti į šias Bažnyčios pareikštas mintis. Eidama savo kilniąsias bei atsakingąsias pareigas, neabejotinai Šventosios Dvasios veikiama, Bažnyčia tas mintis ima iš savo gilios išminties ir pateikia sau pačiai, kaip savo jautraus bei rūpestingo gilinimosi vaisių. Jos yra lyg koks naujas įsipareigojimas, kuris betgi jos neapsunkina, o ją palaiko, padeda jai žengti pirmyn ir teikia jai to pilnumo, to tikrumo, to džiaugsmo, kurių negalime pavadinti kitu vardu, kaip tik gyvastingumu.

Bažnyčia yra gyvastinga! Štai to įrodymas; tai lyg jos alsavimas, lyg jos balsas, lyg jos giesmė. Bažnyčia yra gyvastinga!

Argi ne tam, garbingieji broliai, susirinkote į čia, kai tik Visuotinis Susirinkimas buvo sušauktas? Argi ne tam, kad pajustumėte, jog Bažnyčia yra gyvastinga, kad duotumėte jai dar daugiau gyvastingumo, kad pamatytumėte ne jos susenimą, bet jaunatvišką amžino jos gyvastingumo gaivalingumą? Argi ne tam, kad suvestumėte į naują santykį su Kristaus kūriniu Bažnyčia šiandieninius laikus, kur, dėl vykstančių sukrečiamų pasikeitimų, viskas eina šuoliais. Šis naujas santykis nėra žvelgimas tik į istoriją arba Bažnyčios prigimties apsprendimas pagal „reliatyvizmo" doktriną, pagal besikeičiančią profaninę kultūrą. Bažnyčios prigimtis visuomet yra ta pati, visuomet vienokia, tokia, kokios Kristus norėjo ir kokią ją išugdė tikroji Tradicija, padarydama ją tinkamesnę atlikti savo išganingą uždavinį naujose žmonių bendruomenės sąlygose. Taigi tam čia susirinkote. Ir šie paskutinieji Susirinkimo darbai padeda lyg čiuopte apčiuopti Bažnyčios gyvastingumą. Bažnyčia mąsto, Bažnyčia kalba, Bažnyčia meldžiasi, Bažnyčia auga, Bažnyčia lyg stato pati sau rūmą.

Reikia juste pajusti šį tikrai nuostabų dalyką, reikia žvelgti į mesijinį jo pobūdį. Bažnyčia kyla iš Kristaus ir į Kristų eina. Tai jos žingsniai, tai jos veiksmai, kuriais ji tobulėja, tvirtėja, auga, atsinaujina, šventėja. Bažnyčios pastangos tobulėti, giliau įsižiūrėjus, yra ne kas kita, kaip meilės reiškimas Viešpačiui Kristui. Kristui, kuris skatina ją išlaikyti savo tikrąjį pobūdį, būti savimi pačia, būti gyva ir vaisinga, ir kuris kviečia ir veda pas save, dieviškąjį Sužadėtinį. Šio viso vyksmo tarnybinė priežastis yra pats apaštalinis Bažnyčios pobūdis bei pa-

jėgumas, tai pareigos, kuriomis Kristus norėjo apdovanoti savo mistinį bei bendruomeninį kūną ir kurių vaisingumas paaiškėja iš apaštalinės ir ganytojinės hierarchijos. Ši hierarchija iš paties Viešpaties semiasi žodžius, malonę bei galią ir juos saugo, išlaiko amžiams bei perteikia, jais naudojasi ir juos brandina, teikdama vidinės gyvybės ir šventumo Dievo tautai ir padarydama ją iš oro regimą, t.y., bendruomeninę ir istorinę.

Mes kaip tik švenčiame vieną turtingiausių bei žymiausių šio apaštalinio reiškimosi momentų; tepajunta tai mūsų širdys, bet tenepriskiria už tai nuopelno sau, o tegul pripažįsta garbę Kristui už tuos darbus, kuriuos jo vardu bei išlietos į mus Šventosios Dvasios galia atliekame, kad, nors būdami menki tarnai tarpininkai, sėkmingai prisidėtume prie dar nebaigtos didžiulės Dievo šeimos, šventos Bažnyčios kūrimo.

Mums malonu, kad šitai vyksta šventųjų apaštalų Simono ir Judo dieną, kurių garbei buvo skelbtas Dievo žodis skaitant ką tik girdėtą Evangeliją. Tuo žodžiu nežadama lengvumo ir laimės einantiems apaštalines pareigas, bet rodoma jų sutinkami sunkumai bei juos slegią vargai.

Mums taip pat malonu, kad šitai vyksta išrinkimo metinių dieną garbingos atminties mūsų pirmatako Jono XXIII, kuris, ypatingo įkvėpimo pastūmėtas, ėmėsi šaukti šį Susirinkimą.

Tad Mums malonu, kad prie šio apaštalinio altoriaus kartu su Mumis koncelebruoja kai kurie brangiausieji Mūsų broliai vyskupai, atstovaujantieji kraštams, kuriuose yra varžoma ar visai atimta skelbti Evangelijai laisvė, teisėtai jiems priklausanti. Kai kurie jų yra patyrę Kristaus pakeltas kančias. Su tais broliais bei bažnyčiomis, kurių ramiai pakeltas kančias jie mums primena, su tais kraštais, kuriuos jie savo buvimu mus verčia karščiau mylėti, šia aukos malda mes jungiamės

draugėn ir reiškiame jiems savo meilę bei geriausius linkėjimus.

Taip pat nuoširdžiai sveikiname čia kartu su mumis esančius mūsų brolius vyskupus tų kraštų, kur pažeista taika yra daugybės ašarų, kraujo bei griuvėsių priežastis ir kur baiminamasi naujų sunkenybių, bei trokštame, kad jų šalyse būtų sėkmingai atstatyta tikrai teisinga tvarka, santaika bei ramybė.

Lygiai ir visiems jums, brangiausieji broliai Kristuje, apaštalai bei ganytojai jo vardu, jo Evangelijos skelbėjai ir jo Bažnyčios statytojai, šia bendra iškilme, kurią atliekate ar kurioje dalyvaujate, norime pareikšti savo meilę ir jus prašyti, kad būtumėte vienos minties ir vienos širdies, naujais Susirinkimo dekretais įgavę jėgos kurti šventai Dievo Bažnyčiai.

Paslaptingai su mumis esąs ir netrukus sakramentiškai su mumis būsiąs Dievas tesustiprina ir tepašvenčia mus apaštaliniam bei ganytojiniam uždaviniui. Tesisemia iš to naudos ir tesidžiaugia tuo visa dvasininkų, vienuolių ir tikinčiųjų bendruomenė, lyg gavusi naują meilės įrodymą; juk tam Kristus ir skyrė hierarchinę tarnystę.

Į šį pagražėjusį Bažnyčios veidą težvelgia dar atsiskyrusieji nuo tobulos su ja vienybės mylimieji broliai krikščionys. Težvelgia į jį taip pat kitų religijų sekėjai, ypač tų, su kuriais esame jungiami artimo visų ryšio su Abraomu, kurių daugumas yra žydai. Su jais taip tebūnie elgiamasi, kad jie nebūtų atstumiami bei nebūtų jais nepasitikima, bet kad būtų jiems rodoma pagarba ir meilė ir žiūrima į juos su viltimi.

Bažnyčia iš tikrųjų žengia pirmyn, tvirtai laikydamasi tiesos ir tikėjimo, plėsdama ir skleisdama teisingumą ir meilę. Tikrai Bažnyčia tuo gyvena.[1]

---

[1] AAS 57 (1965), pp. 899–903.

16

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA VIII SUSIRINKIMO SESIJOJE

(1965 m. lapkričio mėn. 18 d.)

Susirinkimo įžvalga

Ši vieša antro Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo sesija vyksta dvidešimt dienų prieš jo pabaigą, todėl be jums gerai žinomų didžiausios svarbos jo aktų paskelbimo jis Mums teikia progą pasikalbėti su jumis apie kai kuriuos dalykus, kurie yra susiję su šio taip svarbaus bažnytinio įvykio pabaiga, įvykio, kurį atšventėme paeiliui per keturis labai darbingus laikotarpius.

Šiandien visai nekalbėsime apie didžiulę šio Susrinkimo svarbą religijai, doktrinai, sielų gerovei, ganytojavimui bei istorijai, nei apie išminties bei malonės paslaptis, kurias dabar jis mums pateikia ir ateity ilgą laiką pateiks svarstyti. Nekalbėsime nei apie naujus dalykus, Susirinkimo nutarimų įneštus čia į vidinį Bažnyčios gyvenimą, čia į santykius bei ryšius su tais žmonėmis ir daiktais, kurių ji yra supama. Visa tai yra giliai kiekvie-

no mūsų širdyje ir išganingai verčia mus mąstyti ir veikti. Šiais klausimais kai ką jau sakėme ankstenėse kalbose bei tik ką, šio mėnesio ketvirtą dieną, išleistame „Apaštaliniame paraginime". Šioje vietoje nemanome apžvelgti viso Susirinkimo; užteks pažymėti tik tai, kad jis vyksta visais atžvilgiais tvarkingai, pagal numatytus nuostatus ir yra būdingas savo laisvumu, ramumu ir dėl jūsų dalyvavimo bei prisidėjimo iškilmingumu, darbštumu, našumu bei didžia palaima. Joks kitas Dievo Bažnyčios Susirinkimas neapjungė tokius plačius kraštus, nebuvo toks darbingas ir ramus, nesvarstė tokių įvairių ir plačių klausimų. Juk jis gilinosi ir į pačios Bažnyčios gyvenimą, ir į brolius krikščionis dar nuo mūsų atsiskyrusius, ir į kitas nekrikščionių religijas, ir apskritai į žmonių bendruomenę, kurios sudėtingas ir sunkias problemas šiame Susirinkime pilniau pažinome ir kurią išmokome labiau mylėti, atkreipdami dėmesį ypač į jos gerovę, taiką bei išganymą. Garbė tebūnie už tai Dievui, vien tik jam, mūsų geriausiam ir aukščiausiam Tėvui, per vienatinį bei mylimiausią mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, per mieliausiąją Ramintoją Šventąją Dvasią, kuri mus stiprina, mums vadovauja ir mus guodžia savo meile. Garbė tebūnie Dievui.

Tarybos Susirinkimo nutarimams vykdyti

Šiuo metu pasitenkinsime žvelgę tik į tas Susirinkimo išdavas, kurios, kaip sakėme, siejasi su Susirinkimo pabaiga. Šią pabaigą geriau bus vadinti daugelio dalykų pradžia. Pirmasis jų — sudarymas tarybų, kurių uždavinys bus padėti Mums suformuluoti Susirinkimo dekretų numatytus nuostatus. Šitokias tarybas esame pasiryžę sudaryti kuo greičiau, nes tuo norime negaišuodami pradėti vykdyti šventus šio Visuotiniojo Susirinkimo nutarimus. Trys vadinamosios posusirinkiminės tarybos jau

yra sudarytos. Pirmoji jų — liturgijai, antroji — bažnytiniam teisynui peržiūrėti ir pagaliau trečioji — Visuomeninio bendravimo priemonių dekreto nuostatams įgyvendinti. Nelaukėme, kol bus patvirtintas dekretas apie „Ganytojines vyskupų pareigas Bažnyčioje", o, atsakydami į jame esantį pageidavimą, paskelbėme, kad jau yra sudarytas Vyskupų Sinodas. Jį, Dievui to norint, pirmą kartą tikimės sušaukti, jei bus įmanoma, sekančiais metais, kuriais turėsime daug rūpesčio ryšium su pasibaigusiu Susirinkimu, o jei ne, tai dar kitais, tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt septintaisiais metais. Tada, kaip prieš šimtą metų nustatė garbingos atminties Mūsų pirmatakas Pijus IX, teks minėti šventą apaštalo Petro kankininkystės šimtmetinę sukaktį.

Tuo pat metu visu uolumu stengsimės neatidėliodami sudaryti kitas tarybas, kurias steigti yra nusprendęs Susirinkimas čia Susirinkimo nuostatams atbaigti, čia imtis ypatingų darbų, reikalingų tiems nuostatams įgyvendinti.[1] Taip pat bus atidaromos naujos įstaigos atlikti tiems darbams, kurių reikalaus čia šio Susirinkimo įstatymai, čia atsinaujinusios Bažnyčios gyvenimas. Mes patys visą laiką stengsimės gyvendinti tai, kas plaukia iš atliktojo Sinodo, tęsti darbus, kuriuos jis pradėjo šaunia veikla jau dabar žinomų trijų vadinamųjų sekretoriatų, kurių pirmasis siekia visų krikščionių apsijungimo toje pačioje vienoje Bažnyčioje, antrasis rūpinasi santykiais su nekrikščioniškomis religijomis, o trečiasis skirtas studijuoti netikinčiuosius ir jais rūpintis. Tesutvirtina Dievas visų mūsų ryžtą ir tesuteikia jėgų bei pagalbos, kad galėtume atlikti šiuos naujus uždavinius.

Bet visa šitai, garbingieji broliai, pareikalaus laiko. Tad, jeigu šių ar kitų aukščiausiųjų bažnytinės vadovy-

---

[1] Žr. Dekr. **Ganytojinės vyskupų pareigos Bažnyčioje,** nr. 44.

bės institucijų sudarymas, kaip ir dera, vyks palaipsniui ir visa bus taip suplanuota ir tvarkoma, kad būtų išvengta per didelės biurokratijos bei nereikalingų išlaidų, tenebus manoma, kad nebe taip ištikimai laikomės bet kurio iš Mūsų duotųjų pažadų.

Tačiau nenorime šventosios bažnytinės hierarchijos pareigų iš naujo centralizuoti dirbtiniu būdu. Norime, kad tiek vyskupai prisidėtų prie Visuotinio Susirinkimo nuostatų įvykdymo, tiek Mes, kiek tai įmanoma, pasinaudotume jų pagalba, kad geriau galėtume eiti savo apaštalines visai Bažnyčiai vadovavimo pareigas. O naujų teisių suteikimą vyskupų grupėms bei konferencijoms reikia laikyti tikrai didelės reikšmės įvykiu bažnytinės teisės vystymosi srityje. Kaip mielai sutikome šių konferencijų atsiradimą, taip, tikimės, jos prisidės prie išganingo bei vertingo Katalikų Bažnyčios augimo įvairiose pasaulio tautose bei šalyse. Taip pat tikimės, kad dėl to mistinio Kristaus kūno nariai ne tik nenutols vieni nuo kitų, bet vis labiau ir labiau vieni su kitais jungsis ir suaugs į darnią, broliška vienybę. Mes to sieksime, o centrinės bažnytinės vadovybės įstaigos, ypač Romos kurija, būdama rūpestinga Mūsų padėjėja, kartu bus ir tikrai reikšminga talkininkė visam Bažnyčios organizmui.

Kurijos nuopelnai ir patobulinimas

Baigiantis šiai didžiajai visuotinumo iškilmei, kuria Katalikų Bažnyčia įrodė savo dvasinį pajėgumą bei susidrausminimą, tebūnie Mums leista pavesti jūsų geroms bei dėkingoms širdims Romos kuriją. Iš tikrųjų, jeigu Katalikų Bažnyčia šiandien yra pilna žydinčių jėgų, kurias, ačiū Dievui, su džiaugsmu pastebime, tai didžia dalimi reikia priskirti uoliam ir ištikimam, šio, sakytume, apaštalinių pareigų įrankio veikimui. Klaidingai kai kas

mano, kad šis įrankis jau paseno, yra nebetinkamas, rūpinasi tik savo nauda arba yra sugedęs. Mes jaučiame reikalą paliudyti jo gerai atliktą darbą. Tų trūkumų, kurių anksčiau šioje prie Romos popiežių bei popiežiams įsteigtoje, institucijoje pasitaikydavo, šiandien, ačiū Dievo gailestingumui, jau nebėra. Tikėjimo dvasia, tikra Jėzaus Kristaus meilė, ištikimumas ir klusnumas, noras padėti šventajai Bažnyčiai ir uolumas prisidėti prie jos pažangos kėlimo įkvepia bei kreipia visą Romos kurijos veiklą ir padaro ją ne tik tinkamą atlikti svarbiajam savo uždaviniui, bet taip pat vertą visos Bažnyčios pasitikėjimo.

Tačiau šito nereikia taip suprasti, lyg Mes tvirtintume, jog Romos kurijos nebūtų galima patobulinti. Juk visa, kas žmogiška, kam gali daryti įtakos laiko ydos, lengvai gali gesti bei smukti žemyn. Dar daugiau, žmogaus ydos juo labiau matyti ir juo yra peiktinesnės, juo jis yra aukščiau iškilęs ir juo primygtiniau jo pareigos reikalauja, kad būtų savo aukštumoje ir rodytų krikščioniško gyvenimo pavyzdį. Todėl Mes patys pirmieji ne tik pripažįstame šitai, bet ir trokštame darbuotis, kad Romos kurija būtų deramai atnaujinta pagal tik ką paskelbto dekreto „Ganytojinės vyskupų pareigos Bažnyčioje“ devintojo paragrafo nuostatus. Mes taip pat rūpinsimės, kad visi, kurie turi garbės dirbti Romos kurijoje, vis labiau ir labiau būtų perimti ir apvaldyti tikros Jėzaus Kristaus dvasios.

Kalbėdami apie tai, norime jums, garbingieji broliai, pasakyti, kad, nors ir buvome prislėgti didžių rūpesčių, vis dėlto ir šiuo metu neužmetėme visai šio reikalo. Jau yra pradėti ir sėkmingai eina pirmyn pasitarimai bei studijos dėl Romos kurijos atnaujinimo. Tačiau nematome didelio reikalo keisti pačią jos santvarką. Be laipsniško pareigūnų pakeitimo, reikia daug ką atnaujinti, kai ką

suprastinti, kai ką patobulinti. Bus ypatingai dirbama, kad aiškiau būtų pateikti ir nustatyti dėsniai, pagal kuriuos iš viso ši įstaiga turėtų būti sudaryta.

Posusirinkiminė laikysena

Gal atrodys, kad šis atnaujinimas vyksta pamažu ir yra tik dalinis; tačiau taip turi būti, kad būtų pagerbti žmonės ir tradicijos, o pats atnaujinimas pagaliau bus įvykdytas.

Kad Mūsų žodžiai būtų patvirtinti bent kokio pavyzdžio, jau galime jums pranešti, jog netrukus bus išleisti nuostatai, kuriais vaudovausis pirmoji iš visų šventųjų Romos kongregacijų, t.y., „Sanctum Officium" (dabartinė Doktrinos kongregacija — *vert.)*.

Tačiau mažiau dėmesio turėtume kreipti, garbingieji broliai, į šiuos, tiesa, būtinus pakeitimus, negu į dorovinį ir dvasinį atsinaujinimą, kuriuo pasidarytume panašesni į dieviškąjį Mokytoją ir tinkamesni geriau atlikti kiekvienam iš mūsų uždėtas pareigas. Tad ypatingai privalome kreipti dėmesį į tikrą bei neiškreiptą savęs pašventinimą ir užtikrintą sugebėjimą skleisti Evangeliją šio mūsų meto žmonėms.

O svarbiausia, Mums atrodo, aiškiai žinoti, koks turi būti mūsų nusiteikimas po Susirinkimo. Mūsų manymu, Susirinkimas sužadino trejopą, vienas po kito sekusį dvasinį nusiteikimą. Pirmasis jų buvo entuziazmas; jo būta tikrai, nes laukta ir kartu nelaukta žinia apie Susirinkimo sušaukimą buvo sutikta su nuostaba, džiaugsmu, viltimi ir lyg kokia mesijine vizija; ji paglostė širdis lyg koks pavasario dvelkimas. Antrasis po to sekęs nusiteikimas, tai paties Susirinkimo metu daugybės sudėtingų ir painių klausimų sukeltos nuotaikos. Jos turėjo lydėti Susirinkimo darbus, kurie buvo milžiniški. Už juos ypa-

tingai verti pagyrimo nariai tarybų arba komisijų ir žemesniųjų vienetų arba pakomisių, kuriose su dideliu atsidėjimu bei sumaniai darbavosi visi ekspertai, bet ypač kai kurie iš jų. Norėdami lyg atsilyginti jiems, nusprendėme, kad bent kai kurie jų aukotų kartu su Mumis šią dieviškąją auką.

Tuo pat metu kai kurie viešosios nuomonės formuotojai kėlė įvairiausias abejones arba viską nušvietė taip, kad galėjo kilti abejonių. Visa jiems atrodė sunku ir painu. Viską jie kritikavo, nekantriai gaudydami naujoves. Pasireiškė susirūpinimas, nuomonių priešingumai, baiminimasis, įžūlumas, beatodairiniai sprendimai. Čia vienur, čia kitur imta abejoti pačiais pagrindiniais tiesos ir autoriteto reikalavimais, kol pagaliau ramiai, bet apgalvotai ir iškilmingai prabilo Susirinkimas. Dabar gi, Susirinkimui baigiantis, jis pats trumpai ir taikliai paskelbs, koks turėtų būti Bažnyčios gyvenimas.

Toliau seka trečiasis nusiteikimas: pasiryžimas priimti Susirinkimo nutarimus ir juos vykdyti. Kiekvienas privalo taip nusiteikti. Svarstymai baigiasi, prasideda gilinimasis į dalykus ir jų supratimas. Po grubaus dirvos suarimo seka darnus, našus purenimas. Bažnyčia prisiderina prie naujų Susirinkimo jai išleistų nuostatų, kuriems būdingas yra ištikimumas, kurių ypatinga naujovė — didesnis sąmoningumas visų bendravimo Bažnyčioje, nuostabaus visų ryšio, karštesnės meilės, kuria turi būti suglaudinama, kurstoma ir pašvenčiama bažnytinė hierarchija.

Šio meto uždavinys yra Mūsų garbingos atminties pirmatako Jono XXIII skelbtasis prisitaikymas prie naujų reikalavimų. O Jonas XXIII šiam savo programiniam žodžiui neskyrė tos prasmės, kurią kai kurie bandė jam primesti, lyg dėl prisitaikymo būtų leista visas Bažnyčios

dogmas, įstatymus, institucijas, tradicijas apspręsti pagal „reliatyvizmo“ užgaidas bei pagal pasaulio dvasią. Būdamas aštraus ir pajėgaus proto, jis taip giliai įžvelgė į Bažnyčios doktrinos bei jos santvarkos pastovumą, kad jais lyg kokiais pamatais rėmėsi jo galvojimas ir veikla. Tad prisitaikymo naujiems reikalavimams žodį ateityje suprasime taip: įsigilinti į buvusio Susirinkimo mintį ir ištikimai įvykdyti jo sėkmingai išleistus šventuosius nuostatus.

Manome, kad Bažnyčia, žiūrint jos naujo nusiteikimo, turi eiti šiuo keliu. Tad kilnus dvasininkų ir tikinčiųjų dvasinis uždavinys — stengtis savo gyvenimą ir veikimą atnaujinti pagal Viešpatį Kristų. Tam pasiekti kviečiame savo brolius ir sūnus, taigi visus mylinčius Kristų ir Bažnyčią, drauge su Mumis aiškiau išpažinti tiesą, atitinkančią Kristaus ir apaštalų skelbtąjį mokslą. Be to, tesistengia visi laikytis bažnytinės drausmės ir vienybės, kurios stipriai ir švelniai sujungia draugėn širdis ir sutvirtina mūsų, kaip to paties kūno narių, savitarpį pasitikėjimą bei tarpusavio ryšius.

Dviejų didžių popiežių pagerbimas

Kad lengviau būtume pastūmėti į šitokį krikščioniško gyvenimo atnaujinimą, visus Bažnyčios sūnus raginame pamaldžiai prisiminti dviejų betarpiai prieš Mus buvusiųjų popiežių, Pijaus XII ir Jono XXIII, žodžius ir pavyzdį. Jiems Bažnyčia, o net ir visi žmonės, yra skolingi už daugelį geradarybių. Šituo vadovaudamiesi nusprendėme pradėti vadinamąjį kanoninį procesą šiems garsiems, giliausio tikėjimo, Mūsų taip labai gerbiamiems vyriausiems Bažnyčios ganytojams įtraukti į dangaus palaimintųjų eiles. Taip bus patenkintas troškimas daugybės tų, kurie lyg sutartinai prašė, kad jiems abiems

būtų pripažinta dangiška garbė. Pagaliau tuo bus užtikrinta, jog ne dėl kurios nors kitos priežasties, o tik dėl tikro šventumo, t.y., dėl Dievo garbės ir Bažnyčios naudos bus pateiktas pagerbimui tikras ir labai žavus jų pavyzdys ir mums, ir būsimiems amžiams. Nors, kaip visiems žinoma, šis procesas negalės būti labai greitas, tačiau tikrai jis bus tinkamai ir tvarkingai atliktas. Teduoda Dievas, kad jis mus nuvestų ten, į kur nueiti trokštame.

Visai artėjanti Visuotiniojo Susirinkimo pabaiga Mus ragintų apžvelgti visus iki šiol pasiektus jo vaisius: čia doktrinos srityje visai Bažnyčiai duotus garsius bei reikšmingus tiesos ir praktinės veiklos dokumentus, čia srityje meilės, kuri suvedė mus šion vieton iš visų žemės pakraščių, kad vieni kitus pažintume, kad visi drauge melstume Dievą, kad gilintumėmės į Susirinkimo keliamus klausimus ir padarytume sprendimus, kad visi drauge pareikštume savo ištikimybę Jėzui Kristui ir jo Evangelijai ir kad labiau pamiltume vieni kitus ir nuo mūsų atsiskyrusius brolius, vargšus bei dvasios ir kūno ligonius, visus atsidedančius pasaulyje mokslo ar kitiems darbams, pagaliau visą žmonių bendruomenę. Tačiau, jeigu ir norėtume pateikti visų šių dalykų santrauką, trūktų tam laiko; be to, visiems mums bus kitų progų į šitai gilintis, bus jų ir ateities kartoms.

Tad dabar baigiame, tik paprastai pareikšdami savo pasiryžimą, kuris norėtų būti lyg kvietimas tinkamai įamžinti Visuotinį Sinodą: pasiryžimą Romoje, kur to šauksis sielų gerovė, pastatyti naują bažnyčią palaimintosios Mergelės Marijos, Bažnyčios Motinos, garbei; Bažnyčios, kurios ji kartu yra ir pirma palaimintoji duktė, apdovanota išskirtinėmis dangiškomis malonėmis.

Taip pat pranešame, jog esame nusistatę skelbti visai Bažnyčiai ypatingą jubiliejų, kuris tęsis nuo šio Susirinkimo pabaigos iki būsimųjų Sekminių šventės, kad pamokslais būtų skleidžiami Susirinkimo duoti tiesos ir meilės turtai ir kad per tai pasidarytų sąmoningesnis tikinčiųjų bendravimas bei ryšys su savo vyskupijų ganytojais. Ta proga visi iki vieno bus raginami pasinaudoti „suderinimo tarnystės“[2] vaisiais; aišku, šis patarnavimas bus labai lengvai prieinamas ir pasiūlytas visiems geros valios žmonėms. Žinia apie jubiliejų ir jo nuostatai netrukus bus paskelbti.

Jau laikas šią Mūsų kalbą baigti ir uždaryti šią iškilmingą sesiją. Nenorime to padaryti, iš širdies nepadėkoję jums visiems, kurie dalyvavote iškiliose, jaukiose, šventose apeigose ir nepasveikinę jūsų Viešpatyje bei nepalaiminę kiekvieno jūsų Viešpaties vardu.[3]

---

2 Plg. 2 Kor. 5, 18.
3 AAS 57 (1965), pp. 978-894.

17

APAŠTALINIS LAIŠKAS, IŠREIŠKIĄS MEILĘ KONSTANTINOPOLIO BAŽNYČIAI

POPIEŽIUS PAULIUS VI

AMŽINAM ATMINIMUI

„*Elkitės meilėje,* kaip ir Kristus mus mylėjo“: šis tautų apaštalo raginimas (Ef. 5, 2) praskamba mums, nuo Išganytojo vardo besivadinantiems krikščionimis, ir mus paveikia ypatingai šiame amžiuje, kuris primygtinai verčia plačiau atsiverti meilei. Mūsų širdys, Dievo veikiamos, užsidega troškimu viską daryti, kad sueitų vienybėn tie, kurie, kaip Kristaus kūno nariai, yra pašaukti jos laikytis. Mes patys, Dievo apvaizdos lėmimu užėmę šventojo Petro sostą, suprasdami šį Viešpaties įsakymą, daug kartų jau pareiškėme savo tvirčiausią pasiryžimą panaudoti visas progas, galinčias padėti šį Atpirkėjo norą įvykdyti. Prisimename tuos apgailėtinus įvykius, kai po eilės nesutarimų, tūkstantis penkiasdešimt ketvirtais metais, tarp Romos ir Konstantinopolio Bažnyčių kilo visiškas skilimas. Neveltui Mūsų pirmatakas

popiežius Grigalius VII po to rašė: „Kaip... anksčiau santaika padėjo, taip po to pakenkė abipusis... meilės atšalimas“.[1] Buvo prieita net prie to, kad popiežiaus pasiuntiniai ekskomunikavo Konstantinopolio patriarchą Mykolą Kerularijų ir du jo dvasininkus, o šis su savo Sinodu tuo pačiu jiems atsilygino. Dabar gi, pasikeitus laikams ir nuotaikoms, labai džiaugiamės, kad garbingasis Mūsų brolis Konstantinopolio patriarchas Atenagoras I ir jo Sinodas trokšta lygiai to paties, kaip ir Mes: susijungti tarpusavio meile, tuo „maloniu ir išganingu širdžių ryšiu“.[2] Tad, norėdami žengti toliau šiuo tobulon vienybėn vedančiu broliškos meilės keliu ir pašalinti visa, kas tam trukdo ir stoja skersai kelio, akivaizdoje II Visuotiniojo Vatikano Susirinkimo vyskupų apgailestaujame tuos nevykusius ano meto žodžius bei veiksmus. Be to, norime kad tada paskelbtoji ekskomunika būtų išbraukta iš Bažnyčios atminties ir pašalinta iš jos tarpo, kad ji būtų palaidota užmarštyje. Džiaugiamės galėdami pareikšti šią brolišką meilę čia Romoje, prie apaštalo Petro karsto, tą pačią dieną, kurią toks pat pareiškimas vyksta Naująja Roma vadinamame Konstantinopolyje, ir kurią Vakarų ir Rytų Bažnyčios mini abiejų jų vyskupą ir daktarą šventąjį Ambraziejų. Teapvaisina šią abipusę gerą valią maloningasis Dievas ir tesuteikia, kad viešas šios broliškos meilės pareiškimas išeitų jo garbei ir sielų gerovei.

Rašyta Romoje, prie šventojo Petro karsto, su žvejo žiedo antspauda, 1965, mūsų popiežiavimo trečiaisiais, metais, vyskupo, išpažinėjo ir Bažnyčios daktaro šventojo Ambraziejaus šventėje.[3]

POPIEŽIUS PAULIUS VI

---

1 **Ep. ad Michaelem Constant. imp.,** Reg. I, 18:ed. E. Caspar, p. 30.
2 Plg. S. Augustinus, **Serm. 350,** 3 : PL 39, 1534.
3 AAS 58 (1966), pp. 40–41.

18

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI HOMILIJA IX ŠV. SUSIRINKIMO SESIJOJE

(1965 m. gruodžio mėn. 7 d.)

Garbingieji broliai,

Šiandien baigiame II Visuotinį Vatikano Susirinkimą, baigiame jį, puikiausiai pasisekusį. Tai rodo ir labai gausus jūsų dalyvavimas, tai liudija ir darni šio Sambūvio tvarka, tai patvirtina ir tinkamas jo darbų atlikimas, tai lyg skelbia ir minties bei širdžių vienybė. Jeigu eilė Susirinkimo metu iškeltų klausimų dar ir laukia deramo atsakymo, tai nereiškia, kad Susirinkimas baigėsi dėl nuovargio; jis veikiau baigėsi, sužadinęs didį gyvastingumą, kuris po Susirinkimo, Dievo padedamas, vers visu pajėgumu imtis tų klausimų sprendimo. Šis mūsų Susirinkimas ateities kartoms pateiks tokį vaizdą, kokį dabar sudaro ši salė. Ji pilna ganytojų, išpažįstančių tą patį tikėjimą, alsuojančių ta pačia meile. Juos jungia bendra malda, drausmė ir veikimas. Jie tik vieno trokšta — ir tai tikrai nuostabu — kaip mūsų Viešpats ir mokytojas Kris-

tus, pasišvęsti už Bažnyčios gyvybę ir pasaulio išganymą. Tačiau Susirinkimas palieka ateities kartoms ne tik Bažnyčios vaizdą, bet ir jos doktrinos bei jos įsakymų lobį, taigi tai, ką ji paveldėjo iš Kristaus. Šimtmečių būvyje žmonės į tai įsimąstė, tai virto lyg jų kūnu ir krauju, tai jie tam tikru būdu išreiškė savo papročiuose. Dabar tai buvo daugelyje vietų nušviesta, išgryninta bei suvesta darnion vienumon. Kadangi tai yra gyvastingumu spinduliuojanti dieviškoji tiesa ir malonė, tai jas reikia laikyti tinkamomis gaivinti kiekvienam žmogui, kuris tik nuoširdžiai jas priima ir jomis stiprinasi, minta.

Kas iš tikrųjų šis Susirinkimas buvo ir ką jis nuveikė, turėtų būti šio paskutinio Mūsų pasikalbėjimo tema. Tačiau tai pareikalautų per daug įsitempimo ir laiko; be to, šią paskutinę iškilmingą valandą nedrįstame duoti trumpos tokio svarbaus dalyko santraukos. Dėl to verčiau norime šiame svarstyme sustoti prie svarbiųjų šio meto dalykų, kurie mus nuteiktų ir nusižeminti ir kartu sužadinti mumyse didžius troškimus. Norime savęs klausti: kokia buvo religinė mūsų Susirinkimo svarba, kitaip sakant, kokia buvo jo reikšmė mūsų ryšiams su Dievu, kurie ištikrųjų pasako: ir kodėl yra Bažnyčia, ir ką ji tiki, ir ko ji viliasi, ir ką ji myli, ir kas ji yra, ir ką ji veikia.

Ar galime sau pasakyti, kad suteikėme Dievui garbės, kad siekême jo pažinimo ir meilės, kad pasistūmėjome pirmyn kelyje į jo kontempliavimą, į uolų jo šlovinimą, į meną skelbti jį žmonėms, žiūrintiems į mus kaip į ganytojus bei kaip į Dievo kelių mokytojus?

Nuoširdžiai esame įsitikinę, jog tikrai taip, jau ir dėl to, kad ši ir buvo pirmoji ir ypatinga mintis, iš kurios kilo nusistatymas, buvęs beveik vienintelis pagrindas šaukti Susirinkimą. Dar ir dabar tebeskamba žodžiai, pasakyti atidaromoje šio Susirinkimo kalboje Mūsų garbin-

gos atminties pirmatako Jono XXIII, kurį visai teisingai galime laikyti šio Visuotiniojo Sinodo autoriumi. Tada anas popiežius taip kalbėjo: „Svarbiausias Visuotiniojo Susirinkimo rūpestis — sėkmingiau išsaugoti ir paskleisti krikščioniškosios doktrinos lobį... Žinome, kad Kristus pasakė: ‚Ieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jo teisybės'. Žodžiai ‚visų pirma' nurodo, į ką reikia labiausiai kreipti savo pastangas ir mintis".[1]

Ir tikrai, kaip buvo nusistatyta, taip visa ir vyko. Kad visa tai teisingiau įvertintume, reikia gerai atsiminti laikus, kuriais tai vyko. Tai laikai, kuriais, kaip visi žinome, žmonės yra linkę daugiau į laimėjimą šio pasaulio, ne Dievo karalystės. Laikai, kuriais Dievo užmiršimas virto įpročiu, lyg to reikalautų mokslinė pažanga. Laikai, kuriais, įgijusi aiškesnį savęs bei savosios laisvės pažinimą, žmogiškoji asmenybė siekia išsikovoti sau pilną laisvę, visiškai nevaržomą jokių antgamtinių įstatymų. Laikai, kuriais laicizmo užgaidos, atrodo, yra šių dienų mokslo pažangos išdava ir yra laikoma lyg išmintingiausia norma, kuria turėtų būti tvarkoma žmonių bendruomenė. Be to, tai laikai, kuriais žmogaus protas ėmė skelbti absurdiškus, bet kokią viltį sunaikinančius dalykus. Pagaliau, tai laikai, kuriais žymiosios senojo pasaulio religijos patyrė niekad anksčiau neturėtų sukrėtimų bei pakitimų. Taigi šitokiais laikais vyko mūsų Susirinkimas Dievo garbei Kristaus vardu, dvelkiant Šventajai Dvasiai, kuri „visa tyrinėja", kuri ir dabar gaivina Bažnyčią iš vidaus, „kad žinotumėm, kas mums Dievo suteikta",[2] ir įgalina ją giliai ir vispusiškai pažinti žmogaus gyvenimą bei pasaulį. Šio Susirinkimo dėka vadinamoji teologinė bei teocentrinė doktrina apie žmogaus prigimtį ir pasaulį at-

---

1 AAS 54 (1962), p. 790. Šios knygos p. 29.
2 Plg. 1 Kor. 2, 10–12.

kreipė į save dėmesį žmonių, kurie laiko ją svetima šio meto dvasiai bei su ja nesuderinama; ši doktrina skelbia dalykus, kuriuos pasaulis iš karto laikys nesąmone, bet vėliau, tikimės, pripažins tikrai žmogiškais, išmintingais bei išganingais, būtent, kad yra Dievas. Taip, Dievas yra, jis tikrai egzistuoja, gyvena ir yra asmuo. Jis yra rūpestingas, nepaprastai geras ir tai ne tik geras savyje, bet taip pat nepaprastai geras ir mums. Jis mūsų kūrėjas, mūsų tiesa, mūsų laimė. Kai žmogus stengiasi kreipti savo protą ir širdį į Dievą bei apie jį mąstyti, jis atlieka tokį dvasinį veiksmą, kurį reikia laikyti visų kilniausiu ir tobuliausiu; veiksmą, iš kurio ir mūsų laikais daugybė žmogiškosios veiklos sričių gali ir privalo įgauti didesnio kilnumo.

Kai kas pasakys, kad Susirinkimas mažiau gilinosi į dieviškąsias tiesas, negu svarstė, ir tai ypatingai, apie Bažnyčią, jos prigimtį, jos santvarką, ekumeninius jos uždavinius, jos apaštalinę bei misijinę veiklą. Ši labai sena religinė bendrija stengėsi žvelgti į save, kad kaip galėdama geriau save pažintų, kaip galėdama geriau save apibrėžtų ir iš to sudarytų savo pažiūras ir reikalavimus. Tai tiesa. Tačiau šis savęs pažinimas buvo ne vienintelis jos turėtas tikslas ir nebuvo tik pademonstravimas jos žemiškojo pažangumo. Iš naujo žvelgdama pati į save, Bažnyčia įsiskverbė į pačias slapčiausias savo sąmonės gelmes ne tam, kad pasigėrėtų moksliniais tyrinėjimais gilindamasi į religinę psichologiją bei į savo praeitį, arba kad tuo vėl atgautų savo teises bei nubrėžtų savo reikalavimus, bet tam, kad, gyvendama ir veikdama Šventąja Dvasia, geriau suprastų Kristaus žodžius ir giliau įsiskverbtų į Dievo mintį apie save pačią ir į jo buvimą savyje, bei kad vis labiau ir labiau kurstytų savyje tikėjimo ugnį, tą paslaptingą jėgą, kuria remiasi jos tvirtumas ir išmintis, ir meilės ugnį, kuri verčia ją be perstojo giedoti himnus

Dievo garbei, nes, kaip sako šv. Augustinas, „giedoti yra būdinga mylinčiajam".[3] Tą patį, ir tai ypatingą, religinį siekimą aiškiai rodo Susirinkimo dokumentai, labiausiai tie, kuriuose kalbama apie dieviškąjį Apreiškimą, apie liturgiją, apie Bažnyčią, apie kunigus, apie vienuolius bei apie pasauliečius. Iš jų matosi, koks skaidrus, gaivus, turtingas yra dvasinis šaltinis, kuris trykšta iš Bažnyčios dėl jos gyvo ryšio su gyvuoju Dievu ir kuris drėkina išdžiūvusią mūsų žemės dirvą.

Tačiau, žvelgiant į religinę šio Susirinkimo reikšmę, negalima praeiti nepaminėjus vieno labai svarbaus dalyko: pirmaeilis jo užsibrėžimas buvo studijuoti šių dienų pasaulį. Tur būt niekad taip, kaip šio Sinodo metu, Bažnyčia nejautė tokio didelio reikalo pažinti ją supančių žmonių bendruomenę, su ja suartėti, teisingai ją įvertinti, į ją nusikreipti, jai tarnauti bei skelbti jai Evangeliją ir greitai bei nuolat ją besikeičiančią tartum lydėti rūpestinga savo globa. Šis nusiteikimas, pažadintas ankstesniais laikais, o ypač praeitą ir šį šimtmetį pasireiškusio Bažnyčios atribojimo bei išjungimo iš pasaulietinės kultūros, šis nusiteikimas, kurio visais laikais reikalavo išganomasis bei pirminis Bažnyčios uždavinys, labai sėkmingai reiškėsi visą Susirinkimo laiką. Dėl to kai kuriems kilo įtarimas, kad Sinodo dalyvius ir jo darbus perdaug jau įtakojo reliatyvizmo doktrinos pažiūros į išorės pasaulį, į greitai prabėgančius įvykius, į naujas žmogiškosios kultūros apraiškas, į ryšį su kitų įsitikinimais, ir tuo buvo pažeistas privalomasis ištikimumas iš pirmatakų gautai doktrinai bei pakenkta Susirinkimui būtinai religinei minčiai ir religiniams siekiams. Tačiau, jei žiūrima į tikrą giliausiąją Susirinkimo mintį bei į jo atliktus darbus, negalima priskirti jam šių trūkumų.

---

[3] Serm. 336 : PL 38, 1472.

Mes labai norime pastebėti, kad ypatinga mūsų Susirinkimo žymė buvo meilė. Dėl šitokio jo pasireiškimo niekas negalės sakyti, kad Susirinkimas buvo lyg ne religinis ar kad nutolo nuo Evangelijos. Juk pats Kristus moko: „Iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę vienas kito",[4] ir, jeigu atidžiai klausomės, savo sielos gelmėse išgirstame aidinčius šiuos apaštalų žodžius: „Tikras ir nesuteptas pamaldumas Dievo ir Tėvo akivaizdoje yra toks: lankyti našlaičius ir našles jų sielvarte ir sergėti save nesuteptą šiuo pasauliu" (Jok. 1, 27) arba vėl: „Kas nemyli savo brolio, kurį mato, kaip jis gali mylėti Dievą, kurio nemato?" (1 Jn. 4, 20).

Tad, susibūrusi į Susirinkimą Bažnyčia, gilindamasi į save ir savo ryšį su Dievu, savo dėmesį labiausiai kreipia taip pat į žmogų, į žmogų tokį, koks jis šiuo metu iš tikrųjų yra: į gyvą žmogų, tesirūpinantį tik savimi, žmogų, kuris laiko save ne tik vertu esant, kad apie jį vieną kaip apie kokį centrą, viskas suktųsi, bet kuris net išdrįsta teigti, kad jis yra visko pradžia ir pagrindas. Prieš Susirinkimo Tėvų akis, kurie ir patys yra žmonės, bet kartu ir rūpestingi bei pilni meilės ganytojai ir broliai, tariant paskutiniųjų laikų žodžiais, atsistojo visas fenomeninis žmogus, žmogus su įvairiausiomis dvasinio nusiteikimo apraiškomis, žmogus, kuris kitus ir seniau laikė ir dabar laiko žemesniais už save ir dėl to visados yra nepastovus ir išdidus, savimeilis ir žiaurus; žmogus, nepatenkintas savimi, kuris čia juokiasi, čia verkia; žmogus viskam lankstus, lengvai galįs bet ką padaryti; žmogus stipriai įsiskverbęs vien į mokslinius tyrinėjimus; žmogus, kuris, kaip toks, žmogiškai mąsto, myli, vargsta, visados ko nors siekdamas, kaip tas „filius accrescens" (paauglys — Pradž. 49, 22); žmogus, į kurį reikia žiūrėti su tam

---

[4] Plg. Jn. 13, 35.

tikru šventu drovumu dėl jo kūdikiško nekaltumo, dėl jo paslaptingo skurdumo, dėl užuojautą sukeliančio jo vargingumo; žmogus čia tik savimi besirūpinąs, čia atsiduodąs bendruomenei; žmogus, kuris kartu garbina praeitį ir kartu aukština ateitį, svajodamas ją būsiant laimingesnę; čia nusikaltimų prislėgtas, čia šventumu pasipuošęs žmogus ir t.t. Pagaliau prieš Susirinkimą visu savo neaprėpiamu didumu, lyg iššaukdamas kovon, iškilo laicistinis bei pasaulietinis humanizmas. Žmogumi panorėjusio tapti Dievo religija susidūrė su dievu norinčio tapti žmogaus religija — tokia ją reikia laikyti. Ir kas atsitiko? Imta kovoti, grumtis, svaidytis iškeikimais? Tikrai, galėjo taip atsitikti, bet neatsitiko. Anas senas prilyginimas apie gerąjį samarietį buvo pavyzdys ir dėsnis, kuris nulėmė dvasinę mūsų Susirinkimo kryptį. Begalinė žmonių meilė visiškai apvaldė Susirinkimą. Giliai pamatyti ir iš naujo apsvarstyti žmonių reikalai, kurie yra juo painesni, juo šios žemės vaikas išauga didesnis, atkreipė savin visą šio mūsų Sinodo dėmesį. Bent dėl šito pagerbkite Susirinkimą jūs, šio meto humanistai, kurie neprileidžiate nieko antgamtinio, ir pripažinkite šį naują mūsų humaniškumo pasireiškimą, nes ir mes, ir tai labiau negu kas kitas, esame humanistai.

Ką gi šis gausus sambūris žmogaus prigimtyje įžvelgė ir ką jis, dieviškosios šviesos veikiamas, stengėsi pažinti? Jis norėjo įsigilinti į dvejopą jo veidą, būtent, į žmogaus silpnumą ir į jo didybę, į didžiausią jo blogį, kuris lyg kokia nepagydoma liga neabejotinai jį vargina, ir į slypintį jame gėrį, kuris prasikiša savo paslaptingu grožiu bei ypatingu kilnumu. Tačiau reikia aiškiai pasakyti, kad, spręsdamas apie žmogų, mūsų Susirinkimas žvelgė labiau į šią giedriąją jo pusę, negu į liūdnąją; todėl ir jo sprendimas buvo visapusiškai ir sąmoningai optimistinis. Tad

Susirinkimas su dideliu jautrumu ir nuostaba žvelgė į mūsų laikų žmones. Taip, klaidos buvo atmestos, kaip to reikalauja pati meilė o kartu ir teisingumas, bet žmonėms buvo parodyta reikiama pagarba ir meilė ir jie buvo tik įspėti dėl klaidų. Atsitiko taip, kad vietoj pakertančio dvasią ligų atskleidimo buvo nurodyti pilni paguodos išganingi vaistai. Susirinkimas prakalbėjo į šio meto žmones ne pražūtingais grasinimais, bet pilnais vilties ir pasitikėjimo žodžiais. Jis ne tik deramai pripažino, bet ir labai aukštai iškėlė visas tikrąsias dabarties žmonių vertybes ir pritarė visiems jų užsimojimams bei patikslino ir pagyrė jų siekimus.

Štai tik keletas pavyzdžių. Į šventas liturgijos apeigas buvo įvesta daugybė šiandien vartojamų kalbų, kad jomis išsakytų save žmogus Dievui ir Dievas žmogui. Žmogui, kaip tokiam, buvo pripažintas įgimtas linkimas daugiariopoms teisėms bei jo prigimtį prašokančiai paskirčiai siekti. Didžiausias žmogaus troškimas gyventi bei džiaugtis savo didybe, padoria laisve, išsimokslinimu, aukšta socialine gerove, teisingumu bei taika, — visa šitai buvo tarsi išgryninta ir pažadinta tolimesnei pažangai. Pagaliau ganytojams bei pasišventusiems darbuotojams deramu žodžiu visi žmonės buvo pakviesti priimti Evangelijos šviesą. Perdaug trumpai dabar teprisimename tą didelę daugybę su tikrąja žmogaus gerove susijusių klausimų, apie kuriuos buvo kalbama Susirinkime. Be to, Susirinkimas nebuvo užsibrėžęs išspręsti visus svarbesniuosius šių dienų gyvenimo klausimus: vieni jų atidėti nuodugnesniems tyrinėjimams, kuriuos Bažnyčia atliks vėliau, o daugelis kitų buvo perdaug skubiai ir tik apgraibomis svarstyti ir dėl to gali būti giliau išaiškinti ir visapusiškiau išnagrinėti.

Šioje vietoje bus naudinga pastebėti, kad nors Bažnyčia savo mokančiąja galia nepanorėjo duoti nepaprasto dogminio pareiškimo jokiu doktrinos klausimu, bet daugeliu klausimų ji autoritetingai pateikė savo doktriną, prie kurios šiandien žmonės privalo derinti savo sąžinę ir vekimą. Be to, Bažnyčia, galima sakyti, užmezgė pokalbį su mūsų laikų žmonėmis; visą laiką išlaikydama savąjį orumą bei pranašumą, ji betgi prakalbėjo suprantamai ir draugiškai, kaip to reikalauja ganytojinė meilė. Ji norėjo, kad žmonės jos klausytųsi ir suprastų, ką ji sako. Todėl ji kalbėjo ne tik žmogaus protui, bet ir tokia kalba, kuria šiandien paprastai tarp savęs kalbamasi ir kuri dėl savo ryšio su kasdieniniu gyvenimu ir dėl nuoširdaus jautrumo yra žymiai patrauklesnė ir įtikinamesnė. Tad Bažnyčia kalbėjosi su tokiais mūsų amžiaus žmonėmis, kokie jie iš tikrųjų yra.

Kitas dalykas, į kurį, manome, verta atkreipti dėmesį: visa ši turtinga doktrina yra skirta tik vienam tikslui — tarnauti žmogui visokiausiose jo gyvenimo aplinkybėse, visuose jo negalavimuose, visuose jo reikaluose. Bažnyčia tam tikru būdu pasisakė esanti žmonijos tarnaitė ir tai tuo laiku, kai jos mokytojai bei ganytojai Visuotiniojo Susirinkimo iškilmių akivaizdoje pasirodė šviesesni bei pajėgesni: dar daugiau, nusiteikimas eiti savąją tarnybą užėmė išskirtinę vietą.

Visa tai, ką apie Susirinkimą pasakėme ir ką dar galėtume pasakyti apie žmogiškąją jo pusę, ar nebus jo metu išvedę iš kelio Bažnyčios minties ir nukreipę ją į šiandieninę žmogaus kultūrą, apsiribojusią vien žmogumi? Nuo tikrojo kelio Bažnyčia nenukrypo, taip, bet kad Susirinkimas pasuko šia kryptimi, tai reikia pripažinti. Kas gerai įsižiūrės į ypatingas Susirinkimo pastangas gilintis į žmogiškąsias bei laikinąsias vertybes, negalės

nepripažinti, kad šį nusiteikimą reikia priskirti tam ganytojiniam rūpesčiui, kuriuo Susirinkimas norėjo vadovautis, kaip būdinga savo darbų žyme. Jis taip pat turės pripažinti, kad šis nusiteikimas niekuomet neįmanoma atskirti nuo tikro religinio nusiteikimo čia dėl kiaurai jį perimančios meilės (o kur yra meilė, ten yra Dievas!), čia dėl glaudaus žmogiškųjų bei laikinųjų vertybių ryšio su grynai dvasinėmis, religinėmis bei amžinomis vertybėmis. Tą ryšį Susirinkimas visuomet pabrėžė ir iškėlė. Bažnyčia nusileidžia prie žmogaus ir pasaulio, bet kartu kyla ir į Dievo karalystę. Mūsų laikų žmonės, kurie yra stipriai linkę apie dalykų vertę spręsti iš jų naudingumo, didelę Susirinkimo reikšmę bei svarbą turi pripažinti bent dėl to, kad jis žiūrėjo tik žmonių naudos. Taigi, tegul niekas niekuomet nepasakys, kad katalikų tikėjimas yra nenaudingas: sąmoningiausiame bei veiksmingiausiame savo pasireiškime — Visuotiniojo Susirinkimo metu — jis labai aiškiai pasisako, kad yra skirtas žmogui ir jo poreikiams. Taip dalykams esant, tikrai reikia pripažinti, kad katalikiškasis tikėjimas ir žmogiškasis gyvenimas labai draugiškai siejasi vienas su antru ir abu kartu siekia tam tikro žmogiškojo gėrio, būtent: katalikų tikėjimas yra skirtas žmonijai, tam tikru būdu jis yra žmonijos gyvenimas. Jį reikia laikyti gyvenimu dėl jo pateikiamos kilnios bei vispusiškai tobulos doktrinos apie žmogų (argi žmogus, paliktas sau pačiam, nėra sau pačiam paslaptis?); tą doktriną jis gali perteikti dėl to, kad ją semiasi iš savo turimojo Dievo pažinimo. Juk taip yra, kad, norint pilnai pažinti žmogų, tikrąjį, neiškreiptą žmogų, pirma reikia pažinti Dievą. Tam pagrįsti užtenka priminti šiuos ugningus šventosios Kotrynos Sienietės žodžius: „Amžinasis Dieve, tavo prigimtyje aš pažinsiu savąją“. Katalikiškasis tikėjimas yra gyvenimas dėl to, kad nu-

šviečia žmogaus prigimtį bei nurodo aukščiausiąjį jo tikslą ir duoda jam pilnesnę prasmę; pagaliau šis tikėjimas yra gyvenimas todėl, kad jį reikia laikyti lyg aukščiausiuoju gyvenimo reikalavimu ir kad jis pačiam gyvenimui duoda tokios paslaptingos jėgos, kuri jį padaro tikrai dievišku.

Visi čia esantieji garbingieji broliai ir mylimieji sūnūs! Kai prisimename, kad kiekvieno žmogaus veide, o ypatingai ašarų ir skausmo nuskaidrintame veide, reikia atpažinti Kristaus, žmogaus Sūnaus, veidą,[5] kaip Kristaus veide, anot jo paties žodžių, turime atpažinti dangiškojo Tėvo veidą: „Kas mane mato, mato ir Tėvą“ (Jn. 14, 9), kai tai prisimename, mūsų žvilgis į žmogiškuosius dalykus virsta krikščionišku, kur Dievas statomas visko centre. Tą patį galime dar ir kitais žodžiais išreikšti, būtent: norėdami pažinti Dievą, turime pažinti žmogų.

Tad argi šio Susirinkimo, ypatingai uoliai krypusio į žmogų, uždavinys nėra pasiūlyti mūsų meto žmogui išsilaisvinimą bei suraminimą, kuriais jis galėtų palaipsniui kilti? Argi pagaliau Susirinkimas paprastai, naujai ir iškilmingai nemoko mūsų mylėti žmogų, kad pamiltume Dievą? Mylėti žmogų, suprantame, ne kaip priemonę, bet kaip pirmąjį tikslą, kuriuo galėtume pasiekti aukščiausiąjį, žmogaus prigimtį prašokantį tikslą. Tad visa apimanti bei galutinė šio Susirinkimo prasmė glūdi religiniame jo poveikyje, nes jis yra ne kas kita, kaip tam tikras karštas bei draugiškas kvietimas žmonijai broliška meile surasti tą Dievą „nuo kurio nusigręžti reiškia parpulti, į kurį gręžtis reiškia atsikelti, kuriame pasilikti reiškia išsilaikyti..., prie kurio sugrįžti reiškia atgyti, kuriame buvoti reiškia gyventi.[6]

---

5 Plg. Mt. 25, 40.
6 S. Augustinus, **Sol. I, 3** : PL 32, 870.

Tad tokios yra Mūsų viltys, baigiantis šiam II Visuotiniam Vatikano Susirinkimui ir prasidedant žmogiškajam bei religiniam atsinaujinimui, į kurį gilintis ir kurin pastūmėti jis buvo užsibrėžęs. Pasitikime, kad tai įvyks su mumis pačiais, garbingieji broliai bei Susirinkimo Tėvai; tikimės, kad tas pat įvyks ir su visa žmonija, kurią labiau mylėti ir kuriai geriau tarnauti čia išmokome.

Kad šitai įvyktų, kreipamės į savo užtarėjus šv. Joną Krikštytoją ir Juozapą, į Visuotiniojo Susirinkimo globėjus, šventosios Bažnyčios pamatą bei šulus, šventuosius apaštalus Petrą ir Povilą, ir kartu su jais į šventąjį vyskupą Ambraziejų, kurio dieną šiandien švienčiame, juo lyg apjungdami Rytų ir Vakarų Bažnyčias. Kartu nuoširdžiai maldaujame pagalbos palaimintąją Mergelę Mariją, Kristaus Motiną, kurią Mes pavadinome taip pat Bažnyčios Motina, ir vienu balsu sutartinai dėkojame Dievui ir garbiname jį gyvąjį ir tikrąjį, vieną aukščiausiąjį Dievą, Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią. Amen.[7]

---

[7] AAS 58 (1966), pp. 51–59.

19

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI HOMILIJA ŠVENTOJO SUSIRINKIMO UŽBAIGOS IŠKILMĖSE

(X sesija, 1965 m. gruodžio mėn. 8 d.)

Kilnieji kardinolai! Garbingieji broliai!
Tautų atstovai! Romos miesto ponai!
Visų pasaulio kraštų vadovai ir piliečiai!
Daugelio įvairių krikščioniškų religijų stebėtojai!
Čia susirinkę tikintieji bei sūnūs ir visi po pasaulį išsisklaidžiusieji bei esantieji tikėjimo ir meilės vienybėje su Mumis!

Kai tik pasibaigs šios šventosios mišios, išgirsite kai kuriuos kreipimosi žodžius, kuriuos, baigdamas savo darbus, Visuotinis Susirinkimas skiria įvairioms žmonių grupėms, jose įžvelgdamas nesuskaitomą daugybę būdų, kuriais reiškiasi žmogaus gyvenimas. Taip pat išgirsite skaitymą Mūsų oficialaus dekreto, kuriuo skelbiama II Visuotinio Vatikano Susirinkimo pabaiga bei uždarymas. Tad ši valanda yra trumpa atsisveikinimo valanda. Po to

Mūsų balsas nutils. Susirinkimas galutinai yra baigtas; šis didžiulis nepaprastas sambūris išsiskirsto.

Tad šis atsisveikinimo su jumis žodis įgauna ypatingos reikšmės. Tebūnie leista tik trumpai tą reikšmę prisiminti ne tam, kad atitrauktume jus nuo maldos, bet kad labiau atkreiptume jūsų dėmesį į šias iškilmes.

Visų pirma, šis žodis yra skiriamas viesiems. Juo kriepiamės į visus, esančius bei dalyvaujančius šiose iškilmėse; į jus, garbingieji broliai vyskupai, į jus, atstovai, į jus, Dievo tautos nariai. Juo norime pasiekti visus žmones, visą pasaulį. Argi galėtų būti kitaip, kai šis Susirinkimas save laikė ekumeniniu, t.y., visuotiniu, ir toks buvo? Kaip varpo garsai pripildo dangų ir sklisdami savo aidais pasiekia visus ir kiekvieną, taip ir Mūsų atsisveikinimas šiuo metu skiriamas visiems kartu ir kiekvienam atskirai. Tiems, kurie jo klausosi, ir kurie jo nesiklauso: jis skamba ir verčia klausytis kiekvieną žmogų. Taip jau yra, kad iš Romos katalikų centro niekas nėra nepasiekiamas; iš principo visi gali ir turi būti pasiekti. Katalikų Bažnyčiai nė vienas nėra svetimas, nė vieno ji neišskiria, nė vienas jai nėra tolimas. Kiekvienas, kuriam yra skiriamas šis žodis, yra pašauktasis, yra pakviestasis; tam tikra prasme jis yra su mumis. Tesako tai mylinti širdis: kiekvienas mylimasis yra čia pat! Mes gi, ypatingai šią akimirką, jausdamiesi įpareigoti būti visų ganytoju bei apaštalu, mylime jus visus visus!

Todėl šitai sakome jums, gerieji ir ištikimieji, kurie, nors patys nesate šioje tikinčiųjų bei kitų žmonių minioje, bet esate čia savo mintimis bei savo malda: ir apie jus mąsto šventasis Tėvas, ir su jumis švenčia šią pakilią visų apsijungimo akimirką.

Šitai sakome jums, kenčiantieji, kuriuos lyg pančiais yra sukausčiusi negalia. Jūs dvigubai išgyventumėte savo

skausmą dėl dvasinės vienatvės, jeigu nepasiektų jūsų suraminanti žinia, kad šis Mūsų žodis yra skiriamas ir jums.

Šitai sakome ypatingai jums, broliai vyskupai, kurie ne dėl savo kaltės nebuvote šiame Susirinkime, kurie palikote tuščią vietą savo konfratrų eilėse ir juo labiau palikote jų ir Mūsų širdyse tuštumą, dėl kurios mes taip labai kenčiame ir kuri mums kalba apie neteisybę, sukausčiusią jūsų laisvę. Būtų gera, jeigu tik tai būtų sutrukdę jus atvykti į mūsų Susirinkimą! Sveikiname jus broliai, kuriems dar ir dabar neteisingai užčiaupta burna, kurie esate pavergti ir kuriems yra atimtos prigimtinės bei šventos teisės, priklausančios kiekvienam padoriam žmogui, o juo labiau jums, kurie darbuojatės vien tik gėriui, gailestingumui bei taikai skleisti! Sutrukdytieji ir pažemintieji broliai, Bažnyčia yra su jumis! Ji yra su jūsų tikinčiaisiais ir su visais, esančiais kartu su jumis tokioje pat skaudžioje būklėje. Tebūnie kartu su jumis taip pat ir kultūringojo pasaulio sąžinė!

Ir pagaliau šį savo visiems tariamą žodį skiriame jums, mūsų nepažįstantieji žmonės: žmonės, kurie mūsų nesuprantate; žmonės, kurie netikite, kad mes jums esame naudingi, reikalingi ir draugiški. Jį skiriame taip pat ir jums, žmonės, kurie mums priešinatės, gal būt tardamiesi gera darą! Tai nuoširdus žodis, žodis kuklus, bet pilnas vilčių; ir šiandien — tikėkite tuo — pilnas pagarbos ir meilės.

Toks yra mūsų atsisveikinimo žodis. Tačiau įsidėmėkite visi, kurie jo klausote. Prašome atkreipti dėmesį į tai, kad šis Mūsų žodis yra ne toks, kaip paprastai esti su pasaulio žmonių atsisveikinimais, vieniems nuo kitų atsiskiriant ar užbaigiant pasikalbėjimą. Šis Mūsų žodis siekia sustiprinti, o, jei reikia, ir užmegzti, dvasinį ryšį —

čia jo prasmė ir iškalbingumas. Šis Mūsų žodis nėra atsisveikinimo, kuriuo atsiskiriama, bet draugystės, kuri pasilieka ir kuri šiuo atveju nori užsimegzti. Kaip tik šia savo paskutiniąja prasme jis, šis Mūsų žodis, norėtų pirmiausia pasiekti kiekvieno širdį, įeiti jon kaip nuoširdus svečias ir kiekvieno jūsų dvasios gelmių tyloj pakartoti anuos paprastus neapsakomuosius Viešpaties žodžius: „Aš jums palieku ramybę, duodu jums savo ramybę; ne kaip pasaulis duoda, aš jums duodu" (Jn. 14, 27; Kristus vieninteliu, tik jam savu, būdu geba kalbėti širdžių tyloje). Antra, šis Mūsų žodis siekia užmegzti kitą, aukštesnį ryšį. Tai nėra tik dvišalis pasikeitimas mintimis tarp mūsų, šios žemės žmonių. Čia turima prieš akis dar vienas čia pat Esantysis, pats Viešpats, kuris yra nematomas, taip, bet kuris veikia visuose žmonių tarpusavio santykiuose. Šis žodis kviečia ir prašo jį, Viešpatį, praturtinti naujomis gėrybėmis, o ypatingai pirmiausia bei didžiausia jų — meile, ir kalbantį ir klausančius.

Toks yra Mūsų atsisveikinimo žodis: teįžiebia jis naują dieviškosios meilės kibirkštį mūsų širdyse, kibirkštį, kuri galėtų įaudrinti Susirinkimo iškeltus principus bei tiesas ir jo sukeltus pasiryžimus, kad, liepsnodami meile, jie tikrai galėtų vykdyti Bažnyčioje ir pasaulyje tą minčių, veiklos, elgesio, dorovinio veržlumo, džiaugsmo bei vilties atsinaujinimą, kuris buvo pats Susirinkimo tikslas.

Tad Mūsų atsisveikinimo žodis yra idealus. O gal tai svajonė? Gal poezija? Gal tai įprastas tuščias perdėjimas, kaip dažnai esti paprastuose mūsų linkėjimų pareiškimuose? Ne. Jis yra idealus, bet neatitrūkęs nuo tikrovės. Dar akimirką jūsų dėmesio. Kai mes, žmonės, imame mąstyti apie idealią gyvenimo sampratą bei imame tokio gyvenimo trokšti, tuojau pat patenkame į utopiją, reto-

rinę karikatūrą, iliuziją arba nusivylimą. Žmoguje slypi nenumaldomas veržimasis į pilną, idealinį tobulumą, bet pats vienas jis nepajėgia jo gal būt net nė suvokti, juo labiau negali pasiekti jo patirtinėje tikrovėje. Mes tai žinome; tai žmogaus, puolusio karaliaus, tragedija. Bet, štai, kas atsitinka šį rytą: baigdami Visuotinį Susirinkimą, švenčiame švenčiausios Marijos, Kristaus Motinos, taigi, kaip anksčiau sakėme, Dievo Motinos ir dvasinės mūsų Motinos šventę. Švenčiausioji Marija — tai nesuteptoji! Tai nekaltoji, nuostabioji, tobuloji. Tai Moteris, tikroji Moteris, ideali ir kartu reali; tai kūrinys, kuriame visišku tyrumu atsispindi Dievo paveikslas, atsisipindi be jokio šešėlio, ne taip, kaip kiekviename kitame žmogiškame kūrinyje.

Argi ne puiku šitaip, savo žvilgsnį nugręžus į šią nuolankią Moterį, mūsų seserį ir kartu dangiškąją mūsų Motiną bei Karalienę, tą tyrą bei šventą begalinio Grožio atspindį, baigti savo dvasinį kilimą, į kurį vedė Susirinkimas, baigti šį paskutinį atsisveikinimo žodį ir pradėti savo posusirinkiminį darbą? Argi šis nesuteptosios Marijos grožis nėra mums įkvepiąs pavyzdys, jėgų duodanti viltis?

Mes taip manome; Mums ir jums, broliai, sūnūs bei ponai, kurie Mūsų klausotės. Šis ir yra paskutinis, iškiliausias Mūsų atsisveikinimo žodis. Teduoda Dievas, kad jis būtų ir pats veikliausias.[1]

---

[1] AAS 58 (1966), pp. 5–8.

20

APAŠTALINIS LAIŠKAS, KURIUO UŽDAROMAS ŠV. VISUOTINIS SUSIRINKIMAS

POPIEŽIUS PAULIUS VI

AMŽINAM ATMINIMUI

Antrasis Visuotinis Vatikano Susirinkimas, sušauktas Šventosios Dvasios poveikyje ir pavestas palaimintosios Mergelės Marijos, kurią paskelbėme Bažnyčios Motina, jos garsiojo sužadėtinio šventojo Juozapo bei šventųjų apaštalų Petro ir Povilo globai, neabejotinai yra priskirtinas prie svarbiausiųjų Bažnyčios įvykių: jame buvo gausiausia Tėvų, suplaukusių prie Petro Sosto iš visų pasaulio kraštų, net iš tų, kuriuose dar visai neseniai tebuvo įvesta hierarchinė santvarka; jame buvo daugiausia klausimų, rūpestingai ir nuodugniai svarstytų keturiose sesijose; ir pagaliau jis labiausiai pavykęs, nes, atsižvelgdamas į šio meto statomus reikalavimus, ypatingai gilinosi į ganytojinius klausimus ir, degdamas meilės ugnimi, labai stengėsi broliška širdimi pasiekti nuo Apaš-

tališkojo Sosto dar atsiskyrusius krikščionis ir net visą žmonių šeimą. Kadangi visa, kas siejasi su šventuoju Visuotiniu Susirinkimu, Dievui padedant, dabar jau yra baigta, ir visos konstitucijos, dekretai, pareiškimai bei nutarimai yra Sinodo nubalsuoti ir Mūsų reikiamai paskelbti, tai šį Visuotinį Susirinkimą, sušauktą garbingos atminties mūsų pirmatako Jono XXIII 1961 metų gruodžio mėnesio 25 dieną, o pradėtą 1962 metų spalio mėnesio 11 dieną ir po jo šventos mirties Mūsų tęstą, savo apaštališkąja galia nusprendžiame bei nutariame uždaryti pagal visus teisės reikalavimus. Pavedame ir įsakome visiems tikintiesiems šventai ir pagarbiai laikytis visų sinodinių Susirinkimo nutarimų Dievo garbei, šventosios Motinos Bažnyčios grožiui bei visų žmonių ramybei ir taikai. Šitai pareiškiame ir nutariame, nuspręsdami, kad šis laiškas būtų ir visuomet pasiliktų toks pat galiojąs ir veiksmingas, kad jis visiškai ir pilnai būtų įvykdytas ir kad jis būtų nuoširdžiausiai priimtas visų, kuriems skirtas dabar ar kuriuos galės liesti ateityje. Taip jį reikia suprasti ir vertinti. Ir jeigu bet kokie vyresnieji, sąmoningai ar nesąmoningai, apie jį ką kita sakytų, tebūnie nuo dabar tai niekinga ir be vertės.

Roma, šv. Petro Sostas, Žvejo žiedu patvirtinta, 1965 m. gruodžio mėn. 8 d., palamintosios Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo šventėje, Mūsų popiežiavimo trečiaisiais metais.[1]

POPIEŽIUS PAULIUS VI

---

[1] AAS 58 (1966), 18–19.

21

KREIPIMASIS Į ATSKIRAS ŽMONIŲ GRUPES[1]

Garbingieji broliai,

Išmušė išvažiavimo bei išsiskirstymo valanda. Po valandėlės jūs paliksite Susirinkimą ir eisite į žmones nešti jiems gerosios Kristaus Evangelijos naujienos ir Bažnyčios atsinaujinimo, kuriam visi kartu darbuojamės jau ketveri metai. Tai vienintelis momentas, momentas nepalyginamos reikšmės bei turtingumo! Į šį visuotinį susibūrimą šią privilegijuotą valandą šioje privilegijuotoje vietoje susibėga kartu ir praeitis, ir dabartis, ir ateitis. Praeitis, nes čia susiėjo Kristaus Bažnyčia su savo tradicijomis, savo istorija, savo Susirinkimais, savo Daktarais, savo šventaisiais... Dabartis, nes mes skirstomės eiti ne tik į šiandieninį vargų, skausmų, nuodėmių pasaulį, bet ir į nuostabių laimėjimų, vertybių bei dorybių pasaulį. Pagaliau ateitis su primygtiniu žmonių šauksmu didesnio teisingumo, su jų ilgesiu taikos, sąmoningu ar nesąmo-

[1] Po eucharistinės aukos šventasis Tėvas pranešė susirinkusiems apie eilę kreipimųsi į kai kurias žmonių grupes Susirinkimo Tėvų vardu Visuotiniojo Sinodo pabaigoje.

ningu jų troškimu geresnio gyvenimo, kurį kaip tik Kristaus Bažnyčia nori ir gali jiems duoti.

Mums atrodo, lyg girdime iš visų pasaulio pakraščių ateinantį gaivalingą daugelio šauksmų aidą: tai balsas visų žvelgiančių į mūsų Susirinkimą ir baimingai klausiančių: ką jūs galite pasakyti mums?.. Mums, valdantiesiems?.. Mums šviesuoliams, darbininkams, menininkams?.. Mums, moterims, mums, jauniesiems, mums, ligoniams bei vargšams?

Šie šauksmo garsai neliks be atsakymo. Visiems žmonių sluoksniams darbuojasi Susirinkimas jau ketveri metai. Jiems jis paruošė aną konstituciją apie „Bažnyčią dabartiniame pasaulyje", kurią paskelbėme vakar, o jūs entuziastingai pritarėte.

Iš mūsų ilgų svarstymų apie Kristų ir jo Bažnyčią šią akimirką turi išsiveržti pirmasis sveikinimo žodis žadąs taiką jos laukiančioms minioms. Prieš išsiskirstydamas, Susirinkimas nori atlikti šį pranašišką uždavinį ir trumpais kreipimaisi kaip galint suprantamesne visiems kalba išreikšti pasauliui savo „gerąją naujieną", kurią kai kurie iškiliausieji jūsų minties reiškėjai dabar paskelbs jūsų vardu visai žmonijai.

Vyriausybėms

Šį iškilmingą momentą, mes, XXI-jo Visuotinio Katalikų Bažnyčios Susirinkimo Tėvai, prieš išsiskirstydami po ketverių maldos ir darbo metų, pilnai suvokdami savo misiją žmonijai, su pagarba ir pasitikėjimu kreipiamės į tuos, kurių rankose yra šios žemės žmonių likimas, į visus, turinčius žemiškąją valdymo galią.

Mes iškilmingai skelbiame štai ką: mes labai aukštai vertiname jūsų autoritetą bei jūsų suverenumą; mes ger-

biame jūsų pareigas; mes pripažįstame teisingus jūsų įstatymus; mes vertiname tuos įstatymus leidžiančius ir juos vykdančius. Bet mes norime pasakyti jums vieną šventą žodį. Štai jis: vienas tik Dievas yra didis. Vienas tik Dievas yra pradžia ir pabaiga. Vienas tik Dievas yra jūsų galios šaltinis ir pagrindas jūsų įstatymų.

Tad jums dera būti žemėje tvarkos ir taikos skleidėjais žmonių tarpe. Tačiau neužmirškite: Dievas, gyvasis ir tikrasis Dievas, yra žmonių Tėvas. Kristus, amžinasis jo Sūnus, atėjo mums pasakyti ir mus išmokyti, kad visi esame broliai. Jis yra didysis tvarkos ir taikos žemėje kūrėjas, nes jis vadovauja žmonijos istorijai ir jis vienas gali palenkti širdis atsižadėti piktų aistrų, gimdančių karus ir nelaimes. Jis laimina žmonijos duoną, pašvenčia jos darbą ir vargą, jis duoda jai džiaugsmo, kurio jūs nepajėgiate jai duoti, ir stiprina ją kančiose, kuriose ją paguosti jūs esate bejėgiai.

Jūsų žemiškoje bei laikinojoje karalystėje jis paslaptingai kuria savo dvasinę bei amžinąją karalystę, Bažnyčią. Ir ko gi prašo jūsų ši Bažnyčia po beveik dviejų tūkstančių metų visokiausių nuotykių santykiuose su jumis, žemės galingieji; ko gi ji šiandien jus prašo? Ji tai jums pasakė viename svarbesniųjų Susirinkimo pareiškimų: ji jūsų teprašo tik laisvės. Laisvės tikėti ir skelbti savąjį tikėjimą, laisvės mylėti savo Dievą ir jam tarnauti, laisvės gyventi ir vykdyti žmonių tarpe savo gyvenimo misiją. Nebijokite jos: ji yra atvaizdas jos Mokytojo, kurio paslaptingas veikimas nepažeidžia jūsų teisių, o gydo kiekvieną žmogų iš jo praigaištingo silpnumo, jį perkeičia, teikia jam vilties, tiesos ir grožio.

Leiskite Kristui atlikti šį apvalomąjį veikimą bendruomenėje! Nekryžiuokite jo iš naujo: tai būtų šventvagystė, nes jis yra Dievo Sūnus; tai būtų savižudybė, nes

jis yra Žmogaus Sūnus. O mums, silpniems jo tarnams, leiskite netrukdomiems skleisti „gerąją“ taikos Evangelijos „naujieną“, į kurią gilinomės Susirinkimo metu. Pirmieji patirs tą palaimą jūsų žmonės, nes Bažnyčia auklėja jums ištikimus piliečius, visuomeninės taikos ir pažangos draugus.

Šią iškilmingą dieną, baigdama savo XXI-jo Visuotinio Susirinkimo posėdžius, Bažnyčia siūlo jums mūsų lūpomis savo draugystę, savo patarimus, savo dvasinius bei dorovinius išteklius. Visiems jums ji siunčia savo pasveikinimą ir palaiminimą. Priimkite juos su tokiu pat džiaugsmu ir nuoširdumu, su kokiu ji juos siunčia, ir perduokite juos savo žmonėms.

Mintytojams bei mokslininkams

Ypatingai sveikiname jus, tiesos ieškotojai, jus minties ir mokslo žmones, žmogaus, visatos ir istorijos tyrėjai, visus jus žygiuojančius į šviesą, o taip pat ir tuos, kurie sustojote kelyje, nuvargę ir nusivylę dėl nesėkmingo ieškojimo.

Kodėl ypatingai sveikiname jus? Todėl, kad visi mes, vyskupai, Susirinkimo Tėvai, visi mes norime išgirsti tiesą. Kas kita buvo mūsų pastangos per šiuos ketverius metus, jei ne uoliausias tyrinėjimas ir gilinimasis į Bažnyčiai patikėtą tiesos misiją; kas kita jei ne pastangos kuo tobuliausiai paklusti Tiesos Dvasiai? Tad mes negalėjome nesusitikti su jumis. Jūsų kelias yra mūsų kelias. Jūsų takai niekuomet nėra svetimi mūsiesiems. Mes esame jūsų, kaip tyrėjų, draugai, jūsų vargų bendrininkai, jūsų laimėjimų stebėtojai ir, kai to reikia, guodėjai jūsų nusivylimuose bei nepasisekimuose.

Taigi, ir jums mes norime tarti žodį. Štai jis: ieškokite tiesos ir toliau nepavargdami, niekad ja nenusivildami! Prisiminkite vieno didelio jūsų draugo, šventojo Augustino žodžius: „Ieškokime su troškimu rasti, ir raskime su troškimu toliau ieškoti". Laimingi tie, kurie, suradę tiesą, jos ir toliau ieško, norėdami ją atnaujinti, pagilinti, perteikti ją kitiems. Laimingi tie, kurie, nesuradę tiesos, nuoširdžiai veržiasi į ją: teieško jie rytojaus šviesos, pasinaudodami šiandien turimąja, iki visiško šviesos pilnumo!

Bet neužmirškite: mintyti yra didelis dalykas, bet mintyti visų pirma yra pareiga; vargas tam, kuris savo noru užmerkia savo akis šviesai! Mintyti yra taip pat atsakomybė: vargas tiems, kurie aptemdo protą daugybe visokiausių dirbtinių priemonių, kurios jį silpnina, stumia išdiduman, suklaidina bei iškreipia! Koks yra pagrindinis mokslo žmonių principas, jei ne šis: stengtis teisingai mąstyti. Todėl, netrukdydami jūsų žvilgsnių, mes siūlome jums paslaptingojo mūsų žiburio šviesą: tikėjimą. Tas, kuris patikėjo jį mums, yra aukščiausias minties Mokytojas, mes esame menki jo mokiniai; tik jis vienas galėjo pasakyti ir pasakė: „Aš esu pasaulio šviesa, aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas".

Šis pasakymas liečia jus. Ačiū Dievui, gal būt niekuomet taip, kaip šiandien, neišryškėjo gilaus sutarimo galimumas tarp tikrojo mokslo ir tikrojo tikėjimo, kurie ir vienas ir antras yra vienintelės tiesos tarnai. Nesutrukdykite šio taip vertingo susitikimo! Pasitikėkite tikėjimu, tuo didžiu apšvietos draugu! Apsišvieskite jo šviesa, kad pažintumėte tiesą, visą tiesą! Tokį linkėjimą, tokį padrąsinimą, tokią viltį jums išreiškia prieš išsiskirstydami Romos Susirinkiman susibūrę viso pasaulio Tėvai.

Menininkams

Visiems jums, menininkai, kurie žavitės grožiu ir jam darbuojatės: poetai, literatai, dailininkai, skulptoriai, architektai, muzikai, teatro ir kino aktoriai... Visiems jums Susirinkimo Bažnyčia sako mūsų lūpomis: jei jūs esate tikrojo meno draugai, jūs esate mūsų draugai! Bažnyčia jau nuo seno sutarė su jumis. Jūs pastatėte ir išpuošėte jos šventoves, iškilmingai šventėte jos dogmas, praturtinote jos liturgiją. Jūs padėjote išreikšti jos dieviškąją pasiuntinybę matomų formų bei figūrų kalba, kad pasidarytų lyg apčiuopiamas nematomasis pasaulis.

Šiandien, kaip ir vakar, Bažnyčiai reikia jūsų ir ji į jus kreipiasi. Mūsų lūpomis ji jums sako: neleiskite nutrūkti vienam vaisingiausių ryšių! Neatsisakykite panaudoti savo talento dieviškosios tiesos tarnybai! Neužsklęskite savo dvasios Šventosios Dvasios dvelkimui.

Pasauliui, kuriame gyvename, reikia grožio, kad nepaskęstų neviltyje. Grožis, kaip ir tiesa, pripildo žmonių širdį džiaugsmo; tai tas brangus vaisius, kuris atsispiria laiko rūdims, kuris jungia kartas ir verčia jas bendrauti žavintis. Ir visa tai ateina per jūsų rankas...

Tebūnie šios rankos tyros ir nesavanaudės! Atsiminkite, kad jūs esate grožio sargai pasaulyje: tegul to užtenka atgrasyti jus nuo nevykusio, beverčio skonio, apsaugoti jus nuo ieškojimo keistų bei nesveikų išraiškos formų. Visuomet ir visur būkite verti savo idealo ir būsite verti Bažnyčios, kuri mūsų lūpomis siunčia jums savo draugystės, sveikinimo, malonės bei palaimos žodį.

Moterims

O dabar kreipiamės į jus, visokiausių padėčių moterys, dukterys, žmonos, motinos ir našlės; taip pat į jus,

įžadais pasišventusios mergaitės ir netekėjusios moterys: jūs esate pusė visos žmonijos!

Jūs žinote, kad Bažnyčia didžiuojasi, išaukštinusi ir išvadavusi moterį, šimtmečių būvyje leidusi sušvisti esminei jos lygybei su vyru, nežiūrint daugybės skirtingumų.

Tačiau ateina valanda, ta valanda jau yra atėjusi, kai moteris įgauna visuomenėje tokios įtakos, spinduliavimo bei poveikio, kokių anksčiau niekuomet nebuvo pasiekusi. Dėl to šį momentą, kai žmonija išgyvena tokį gilų pasikeitimą, Evangelijos dvasios pilnos moterys gali labai daug padėti žmonijai ir sulaikyti, kad ji nepultų žemyn.

Jūsų, moterys, nuolatinis uždavinys yra visą laiką išsaugoti šeimos židinį, meilę gyvybės šaltiniui, lopšelių prasmę. Jūs esate prie užsimezgančio gyvenimo paslapties. Jūs guodžiate mirties atveju. Mūsų technika rizikuoja pasidaryti nežmoniška. Sutaikinkite žmones su gyvenimu. O ypatingai, primygtinai prašome jus, budėkite žmonių giminės sargyboje. Sulaikykite vyro ranką, kuris pamišimo momentą bandytų sunaikinti žmonių civilizaciją. Žmonos, motinos, jūs pirmosios žmonijos auklėtojos uždarame šeimos židinyje, perteikite savo sūnums ir savo dukterims savo tėvų tradicijas, kartu paruošdamos juos netikėtai ateičiai. Visuomet atsiminkite, kad per savo vaikus motina priklauso ateičiai, kurios ji gal būt nematys.

Taip pat ir jūs, netekėjusios moterys, gerai žinokite, kad jūs galit pilnai įgyvendinti savo pašaukimą aukotis. Visuomenė jūsų šaukiasi iš visų kampų. Net ir šeimos negali gyvuoti be pagalbos tų, kurios neturi šeimos.

Ypatingai jūs, įžadais pasišventusios mergaitės, būkite nekaltumo, nesavanaudiškumo, pamaldumo saugotojos pasaulyje, kur viską norėtų lemti savimeilė ir malonumų ieškojimas.

Jėzus, pripažinęs visą pilnumą vedybinei meilei, taip pat išaukštino ir šios žmogiškosios meilės atsižadėjimą, kai tai daroma dėl begalinės Meilės ar dėl tarnavimo kitiems.

Pagaliau sunkių bandymų prislėgtos moterys, jūs, kurios Marijos pavyzdžiu nepalinkusios stovite po kryžiumi, jūs, kurios taip dažnai praeityje pridavėte jėgų vyrams kovoti iki galo bei liudyti iki kankinystės, dar kartą padėkite jiems išlaikyti drąsą didiems užsimojimams įvykdyti ir kartu kantrybę bei išmintį nesimetantiems į akis darbeliams atlikti.

Moterys, jūs, kurios sugebate tiesą padaryti švelnią, jautrią, prieinamą, įneškite Susirinkimo dvasią į įstaigas, mokyklas, šeimų židinius, į kasdieninį gyvenimą.

Viso pasaulio moterys, krikščionės ir netikinčios, jūs, kurioms yra patikėtas gyvenimas, šį taip sunkų istorijos momentą jūsų uždavinys yra išgelbėti pasaulio taiką!

Darbininkams

Tarp daugelio kitų dalykų šio Susirinkimo metu mes, penkių kontinentų katalikai vyskupai, drauge svarstėme tuos svarbius klausimus, kuriuos žmonijos sąžinei stato dabartinio pasaulio ūkinės ir visuomeninės sąlygos, tautų sugyvenimas, ginklavimosi, karo ir taikos problema. Mes gerai suprantame tą atgarsį, kurį šių klausimų išsprendimas gali turėti konkrečiame viso pasaulio darbininkų ir darbininkių gyvenime. Tad, baigiantis mūsų svarstymams, mes norime tarti visiems jums pasitikėjimo, taikos ir draugiškumo žodį.

Brangieji sūnūs, pirmiausia būkite tikri, kad Bažnyčia pažįsta jūsų kančias, jūsų kovas, jūsų viltis; kad ji aukštai vertina jūsų sielas puošiančias dorybes: drąsą,

pasišventimą, profesinį sąžiningumą, tiesos meilę; kad ji pilnai pripažįsta didžiulį patarnavimą, kurį kiekvienas jūsų savo vietoje, dažnai menkiausiose ir neverčiausiomis laikomose pareigose, atlieka visai bendruomenei. Bažnyčia jums už tai yra dėkinga ir mūsų lūpomis reiškia padėką.

Paskutiniaisiais metais ji nuolat turėjo prieš akis vis painesnes ir painesnes darbininkų pasaulio problemas. Atgarsis, kurio susilaukė jūsų eilėse paskutinės popiežių enciklikos, įrodė, kaip mūsų laikų darbininko siela sutaria su aukščiausiais jo dvasiniais vadovais.

Savo nepalyginamais pamokymais praturtinęs Bažnyčios paveldėjimą popiežius Jonas XXIII gebėjo rasti kelią į jūsų širdis. Savo paties asmeniu jis akivaizdžiai parodė visą Bažnyčios meilę darbininkams, lygiai kaip ir teisingumui, laisvei ir meilei, kuriais remiasi pasaulio taika.

Šią Bažnyčios meilę jums, darbininkai, norime taip pat parodyti ir mes ir su giliu įsitikinimu jums sakome: Bažnyčia yra jūsų draugė. Pasitikėkite ja. Skaudūs nesusipratimai praeityje per ilgai kurstė mūsų tarpusavio nepasitikėjimą bei nesusipratimą; nuo to nukentėjo ir viena ir antra: ir Bažnyčia ir darbininkija. Šiandien yra išmušusi susitaikymo valanda ir Susirinkimo Bažnyčia kviečia jus švęsti ją be jokių slaptų minčių. Bažnyčia visuomet stengiasi jus geriau suprasti. Jūs gi savo ruožtu turite stengtis suprasti, kas yra Bažnyčia jums, darbininkams, kurie esate pagrindiniai nuostabių šiuometinio pasaulio pasikeitimų sukėlėjai. Juk jūs gerai žinote, kad, jeigų tų visų pasikeitimų negaivins galinga dvasinė srovė, užuot padarę žmoniją laimingą, jie užtrauks jai nelaimę. Neapykanta neišgelbės pasaulio! Vien tik žemiškoji duona negali numalšinti žmogaus alkio.

Tad priimkite Bažnyčios žodį. Priimkite tikėjimą, kurį ji jums siūlo nušviesti jūsų keliui: tai Petro įpėdinio ir dviejų tūkstančių Susirinkiman susibūrusių vyskupų, tai visų krikščionių tikėjimas. Teapšviečia jis jus! Tevadovauja jums! Tepadeda jis jums pažinti Jėzų Kristų, jūsų darbo draugą, visos žmonijos Mokytoją ir Išgelbėtoją.

Neturtėliams, ligoniams ir visiems kenčiantiems

Visiems jums, bandymų ištiktieji broliai, kuriuos yra aplankiusi įvairiopa kančia, Susirinkimas turi ypatingą žodį.

Jis jaučia nukreiptą į jį maldaujantį jūsų blizgančių nuo karščio ar nuovargio prislėgtų akių žvilgsnį, klausiantį žvilgsnį, kuris veltui ieško žmogiškų kentėjimų priežasties ir kuris baimingai prašo pasakyti, kada ir iš kur ateis sustiprinimas.

Brangūs broliai, mes labai giliai atjaučiame jūsų dejavimus ir skundus savo tėviškose ganytojų širdyse. Mūsų skausmas padidėja, prisiminus, kad ne mūsų galioje yra grąžinti jums kūno sveikatą, nei sumažinti jūsų fizines kančias, kurias, kiek tik pajėgdami, stengiasi palengvinti jums gydytojai, slaugės ir visi pasišventusieji ligoniams.

Bet mes turime kai ką giliau ir vertingiau jums duoti: vienintelę tiesą, galinčią atskleisti kančios paslaptį ir suteikti jums neapgaulingą paguodą: tikėjimą ir vienybę su skausmų Vyru, Kristumi, Dievo Sūnumi, nukryžiuotu už mūsų nuodėmes mums išganyti.

Kristus nepanaikino kančios; jis net nepanorėjo pilnai atskleisti mums jos paslapties: jis prisiėmė ją pats, ir to

mums užtenka suprasti visam jos vertingumui. Jūs visi, kurie stipriau jaučiate kryžiaus naštą, jūs, vargšai ir apleistieji, jūs verkiantieji, jūs persekiojamieji dėl teisybės, jūs užmirštieji, jūs slapta kenčiantieji, pasidrąsinkite: jūs esate Dievo karalystės rinktiniai, rinktiniai vilties, laimės ir gyvenimo karalystės. Jūs esate kenčiančiojo Kristaus broliai ir su juo, jeigu tik to norėsite, jūs gelbėjate pasaulį!

Štai krikščioniškoji tiesa apie kančią, vienintelė suraminanti tiesa. Žinokite, kad jūs nesate nei vieni, nei atstumti, nei apleisti, nei nenaudingi: jūs esate Kristaus pašauktieji, gyvas ir permatomas jo atvaizdas. Jo vardu Susirinkimas su meile jus sveikina, jums dėkoja, užtikrina jums Bažnyčios draugystę ir pagalbą ir jus laimina.

Jaunimui

Pagaliau jums, viso pasaulio jaunuoliai ir jaunuolės, Susirinkimas skiria savo paskutinį žodį. Juk jūs esate tie, kurie perimsite iš savo vyresniųjų rankų žibintą ir gyvensite pasaulyje didžiausių jo istorijoje pasikeitimų metu. Jūs esate tie, kurie, pasisavinę visa, kas geriausia, iš jūsų tėvų ir mokytojų pavyzdžio bei mokymo, formuosite rytojaus bendruomenę: arba jūs su ja išsigelbėsite, arba kartu su ja pražūsite.

Bažnyčia ketverius metus darbavosi, siekdama atnaujinti savo veidą, geriau atsiliepti į savo Steigėjo, pilnojo gyvybės, amžinai jauno Kristaus, planą. Baigdama šią įspūdingą „gyvenimo apžvalgą“, ji kreipiasi į jus. Jums, jaunieji, ypatingai jums savo Susirinkimu ji ką tik uždegė žiburį: apšviečiantį ateitį, jūsų ateitį apšviečiantį žiburį.

Bažnyčia yra susirūpinusi, kad bendruomenė, kurią jūs kursite, gerbtų kiekvieno asmens kilnumą, laisvę ir teises. Tie asmenys esate jūs.

Ji yra ypatingai susirūpinusi, kad ši bendruomenė leistų išsiskleisti visuomet senai ir visuomet naujai jos brangenybei — tikėjimui ir kad jūsų sielos galėtų laisvai pasinerti palaiminguose jo šviesos spinduliuose. Ji tikisi, kad jums net neateis pagunda, kaip kai kuriems vyresniųjų už jus, pasiduoti savimeilės ir malonumų arba nevilties bei niekybės filosofijos vilionėms ir kad akivaizdoje pavargimo ir senatvės reiškinio — bedievybės jūs mokėsite tvirtai tikėti gyvenimu ir tuo, kas gyvenimui teikia prasmę: teisingo ir gero Dievo buvimu.

Šio Dievo ir jo Sūnaus Jėzaus vardu raginame jus savo širdimi apimti visą pasaulį, išgirsti savo brolių šauksmą ir drąsiai pašvęsti savo jaunas jėgas jų tarnybai.

Kovokite prieš bet kokią savimeilę. Atsisakykite duoti laisvę prievartos ir neapykantos aistroms, kurios gimdo karus ir jų palydovą — visokeriopą skurdą. Būkite didžiadvasiai, tyri, pilni pagarbos kitiems, nuoširdūs. Ir su užsidegimu kurkite pasaulį, geresnį už jūsų vyresniųjų.

Bažnyčia žiūri į jus su pasitikėjimu ir meile. Turėdama turtingą, ilgą ir visuomet gyvą patirtį ir žengdama į laikinąjį žmogaus tobulumą ir į galutiniąją istorijos bei gyvenimo paskirtį, ji yra tikroji pasaulio jaunystė. Ji turi tai, kas jauniesiems duoda jėgos ir grožio: pajėgumą džiaugtis savo užsimojimais, besąlyginai aukotis, atsinaujinti ir vėl leistis į naujus laimėjimus. Įsižiūrėkite į ją ir jūs atpažinsite joje veidą Kristaus, tikrojo, kuklaus ir išmintingo didvyrio, tiesos ir meilės pranašo, jaunųjų palydovo ir draugo. Šito paties Kristaus vardu mes jus kaip tik sveikiname, drąsiname ir laiminame.[1]

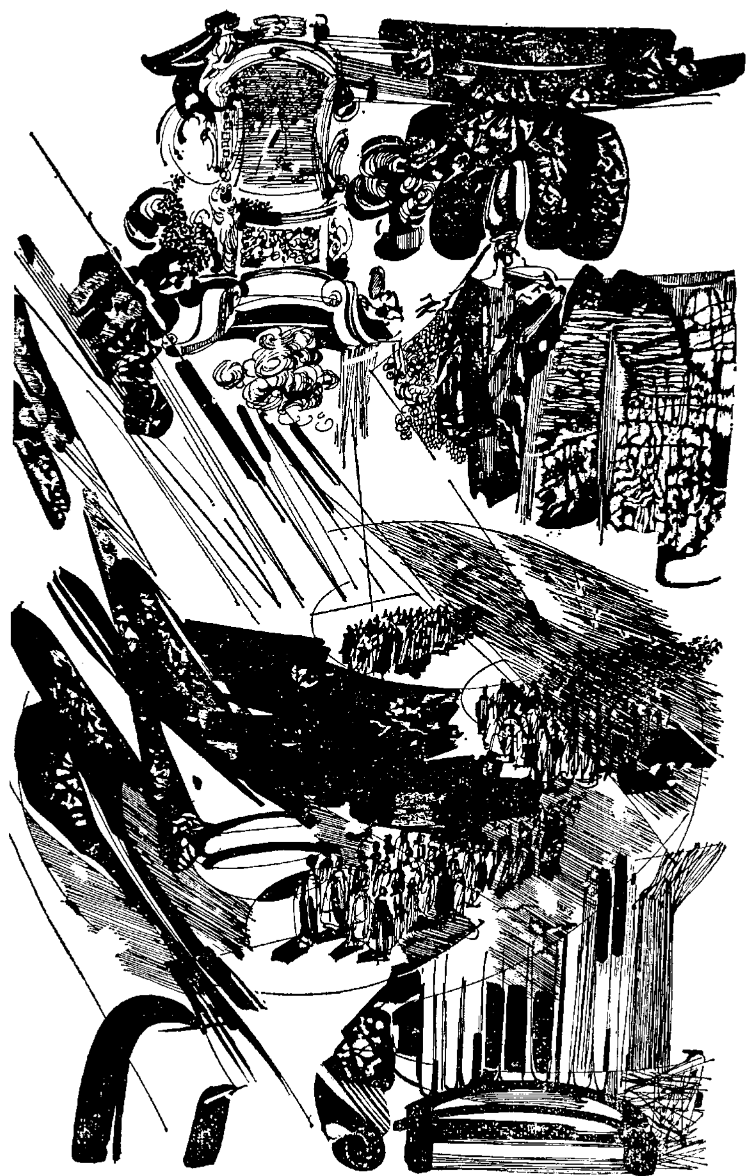
---

[1] AAS 58 (1966), pp. 8–18.

KUN. VYTAUTAS ZAKARAS

BAŽNYČIA SUSIRINKIMUOSE

VISUOTINIAI BAŽNYČIOS SUSIRINKIMAI
IR
SVARBESNĖS II VATIKANO MINTYS

Šio rašinio tikslas — padėti skaitytojams pilniau suprasti II Vatikano Susirinkimo mintis, iškelti esmingesnius dalykus. Pirmiausia yra pateikiama Bažnyčios visuotinių susirinkimų samprata. Toliau II Vatikano Susirinkimui yra duodama istorinė perspektyva, trumpai paliečiant visus anksčiau buvusius visuotinius susirinkimus ir iškeliant priežastis, kurios paskatino šį Susirinkimą. Didžioji rašinio dalis skirta iškelti pagrindinėms ir svarbesnėms atskirų šio Susirinkimo dokumentų mintims.

Šiame rašinyje vengiama kritiško II Vatikano Susirinkimo vertinimo. Objektyvus kritiškas vertinimas bus galimas tiktai laiko perspektyvoje. Todėl apsiribojama tiktai pozityviu santraukiniu II Vatikano Susirinkimo minčių perteikimu. Šiais laikais žmonės linkę kritikuoti, gal net per daug kritikuoti Bažnyčios mokymą ir jos autoritetą. Toje kritikoje pastebimas nepilnas susipažinimas su tuo, kas kritikuojama. Turint šią tendenciją galvoje, manyta, kad tiesai yra daugiau pasitarnaujama ne kritikos išplėtimu, bet pozityviu mokomosios tiesos išryškinimu.

VISUOTINIAI BAŽNYČIOS SUSIRINKIMAI

Tikėjimo, doros ir drausmės reikalams aptarti Bažnyčioje yra buvę daug įvairių susirinkimų. Visai natūralu, kad devyniolikos šimtmečių būvyje iškilo įvairių neaiškumų, nesutarimų, kurie galėjo būti išsprendžiami tiktai susirinkimuose. Tačiau ne visi tie susirinkimai buvo ir yra vadinami visuotiniais, o tiktai tie, kuriuos tokiais pripažino Bažnyčia. Tokių Bažnyčios pripažintų visuotinių susirinkimų iki II Vatikano S. (S. = Susirinkimo) yra buvę 20. Šimtmečių būvyje Bažnyčia pagal vietos ir laiko reikalavimus nustatydavo skirtingas taisykles ir normas, kurios apspręsdavo Bažnyčios susirinkimo visuotinumą. Tai yra Bažnyčiai priklausanti teisė. Žvelgdami į buvusius susirinkimus, visuotinį Bažnyčios susirinkimą galime šitaip aptarti: visuotinis susirinkimas yra teisėtas viso pasaulio vyskupų suvažiavimas diskutuoti ir spręsti tikėjimo, dorovės ir drausmės klausimų, privalomų ir taikomų visai Bažnyčiai.

Teisėtu susirinkimu laikomas tas, kuriame vyriausias Bažnyčios ganytojas — popiežius nėra išskiriamas. Jis kokiu nors būdu turi pirmininkauti susirinkimui. Nebūtinai pats popiežius kviečia vyskupus į susirinkimą. Pirmieji susirinkimai buvo šaukiami valdovų–imperatorių. Tačiau susirinkimas nėra visuotinis, jei jis įvyksta prieš popiežiaus norą arba be jo oficialaus pritarimo. Tas pritarimas gali būti pareikštas prieš susirinkimui prasidedant, susirinkimo metu arba susirinkimui pasibaigus. Savo pritarimą popiežius gali pareikšti įvairiais būdais: iškilmingu paskelbimu, nusiųsdamas susirinkimui oficialų pritarimo laišką arba savo įgaliotinius–delegatus, arba po susirinkimo pareikšdamas savo pritarimą. Susirinkimo nutarimai laikomi negaliojančiais, jei popiežius jų nepatvirtina.

Kad būtų laikomas visuotiniu, susirinkimas turi apimti visus vyskupus visame pasaulyje. Tačiau ne taip svarbu, ar visi pasaulio vyskupai jame dalyvauja. Svarbu, kad jie turi teisę dalyvauti. Ankstesniaisiais laikais kelionės buvo varginančios ir sunkios. Dažnai susirinkimo metu kai kurios šalys tarp savęs kariavo. Eilei vyskupų atvykti į susirinkimą būdavo neįmanoma. Net ir į II Vatikano S. negalėjo atvykti nemaža dalis vyskupų iš komunistų valdomų kraštų. Nesvarbu, ar buvusiuose visuotiniuose Bažnyčios susirinkimuose dalyvavo 200 ar 2000 vyskupų. Vis tiek tų susirinkimų nutarimai buvo privalomi Bažnyčiai visame pasaulyje. Pagaliau, kadangi Šv. Dvasios veikimas visuotiniuose susirinkimuose reiškėsi specialiu būdu, visuotinių susirinkimų nutarimai yra laikomi neklaidingais.

Iki 313 metų visuotinieji Bažnyčios susirinkimai buvo negalimi. Iki to laiko beveik visas krikščioniškasis pasaulis buvo Romos imperijos ribose. Krikščionys buvo persekiojami kaip imperijos priešai. Tik imperatoriui Konstantinui 313 m. išleidus dekretą, vadinamą Milano ediktu, krikščionys gavo laisvę viešai išpažinti Kristų, buvo grąžinta arba atlyginta už persekiojimo metu nusavintus bažnytinius turtus ir patiems krikščionims buvo duotos lygios teisės su pagonimis.

Jau prieš Milano ediktą Bažnyčia rytuose pradėjo savo tarpe nesutikti dėl Jėzaus Kristaus asmens. Atsirado teigiančių, kad Kristus nesąs antrasis dieviškosios Trejybės asmuo, taigi, ne Dievas, o tiktai ypatingas Dievo kūrinys, sutvertas prieš visus amžius, tačiau *nelygus* Dievui. Kadangi tie nesutarimai skaldė ne tiktai tikinčiuosius, bet įnešė neramumų ir netvarkos Romos imperijoje, imperatorius Konstantinas Didysis sušaukė pirmąjį visuotinį Bažnyčios susirinkimą, kuris istorijoje yra žinomas kaip I Nikėjos s.

1. **I Nikėjos s.** Jis buvo sušauktas 325 metais. Konstantinas Didysis pats siuntė kvietimus visiems vyskupams ir apmokėjo susirinkimo išlaidas. Susirinkimui buvo pasirinktas Nikėjos miestas Bitinijos provincijoje, Mažojoje Azijoje. Miestas netoli jūros ir lengvai pasiekiamas paties imperatoriaus. Suvažiavo 318 vyskupų, beveik visi iš rytinių imperijos sričių. Popiežiui Silvestrui I atstovavo du kunigai iš Romos. Susirinkimui vadovavo ne popiežiaus delegatai, bet vyskupas Hozijus iš Kordovos. Svarbiausieji susirinkimo darbai buvo: Arijaus erezijos pasmerkimas ir Nikėjos Tikėjimo Išpažinimo sudarymas. Arijus, kuris teigė, kad Kristus nebuvęs tikras Dievas, buvo pasmerktas ir tikėjimo išpažinimu buvo iškilmingai paskelbta tiesa, kad Kristus yra tikras Dievas, nesukurtas ir vienos prigimties su Dievu Tėvu. Be to, šiame susirinkime buvo nuspręsta Velykų šventės data, kad visoje Bažnyčioje jos būtų švenčiamos tuo pačiu metu.

2. **I Konstantinopolio s.** Su arionizmo erezijos pasmerkimu rytuose toji erezija nepasibaigė. Priešingai, atsirado dar daugiau susiskaldymų. Atsirado mokytojų, kurie teigė, kad ne tik Kristus nesąs tikras Dievas, bet ir Šventoji Dvasia esanti tiktai Dievo Tėvo kūrinys. Imperatorius Teodosijus I, kuris valdė rytinę dalį buvusios Romos imperijos, buvo priešingas arijonų mokymams. Todėl, 381 metais jis sušaukė Konstantinopolio susirinkimą. Popiežius Damazas nebuvo kviestas. Nedalyvavo jame nė vienas vyskupas iš vakarų. Svarbiausias klausimas buvo Nikėjos tikėjimo išpažinimo patvirtinimas. Dalyvavo 186 vyskupai. Iš jų 36 buvo arijonai. Tačiau jie paliko susirinkimą, nenorėdami priimti Nikėjos tikėjimo išpažinimo. Buvo manoma, kad šiame susirinkime buvo papildyta Nikėjos tikėjimo išpažinimo formulė, pridedant prie jos tikėjimą į Šv. Dvasią. Tačiau greičiausiai I Konstantino-

polio s. pasisavino Jeruzalės tikėjimo išpažinimą, kurį papildė I Nikėjos s. formule. Su mažais pakeitimais tas tikėjimo išpažinimas yra kalbamas šv. Mišiose iki mūsų dienų.

I Konstantinopolio s. yra tuo skirtingas nuo visų kitų buvusių, kad jis buvo pripažintas visuotiniu rytuose tiktai penktame šimtmetyje, o vakaruose — šeštame.

3. **I Efezo s.** Nestorijus, Konstantinopolio patriarchas, pradėjo skelbti, kad Marija neteisėtai vadinama Dievo motina; ji pagimdžiusi tiktai Kristų — žmogų. Nestorijaus skelbiamu mokslu susidomėjo popiežius Celestinas I ir pavedė Aleksandrijos patriarchui šv. Kirilui jį ištirti. Šis Nestorijų kartu su rytų vyskupais pasmerkė. Tada įsikišo imperatorius Teodosijus II, sušaukdamas visuotinį susirinkimą Efeze 431 metais. Popiežius Celestinas atsiuntė 3 delegatus. Susirinkimui vadovavo šv. Kirilas. Nežiūrint imperatoriaus Teodosijaus II nepasitenkinimo, susirinkimas pasmerkė Nestorijaus mokslą. Pradžioje susirinkime dalyvavo 159 vyskupai, bet galutinis pasmerkimo dekretas buvo pasirašytas 198 dalyvių.

4. **I Kalchedono s.** Kai kas mokė, kad Kristus yra tiktai Dievas ir jo žmogiškoji prigimtis pranykstanti jo dieviškoje prigimtyje. To mokymo pradininkas buvo Eutichas. Jis sakė: „Kaip lašas pieno pranyksta vandenyne, taip žmogiškoji prigimtis pranyksta dieviškoje Kristaus prigimtyje". Tam mokslui, vadinamam monofizitizmu (vienos prigimties), įteisinti imperatorius Teodosijus II, Euticho šalininkas, 449 metais sušaukė susirinkimą, kur Eutichas ir monofizitai laimėjo. Tuo metu popiežiumi buvo Leonas Didysis. Jis tą susirinkimą pavadino „plėšikų susirinkimu Efeze" ir paskelbė jo nutarimus negaliojančiais. Netrukus imperatorius Teodosijus II mirė. Valdžia teko Marcijonui, kuris, rytams ir vakarams pa-

geidaujant, 451 metais vėl sušaukė susirinkimą. Popiežius manė, kad tam esąs nepatogus laikas dėl Atilos siautėjimo; tačiau nusileido, atsiųsdamas savo delegatus. Dėl Marcijono karų su vandalais susirinkimo pradžia buvo atidėliojama. Pagaliau buvo paskirta kita vieta susirinkimui — Kalchedonas, prie pat Konstantinopolio, ir čia prasidėjo spalio 8 d. 451 m. Susirinkime buvo aštriai ginčijimasi. Galop monofizitų mokymas buvo atmestas ir patvirtinta tikėjimo tiesa, kad Kristus turi dvi skirtingas prigimtis — dievišką ir žmogišką— sujungtas viename asmenyje.

Tarp kitų dalykų šiame susirinkime buvo svarstoma ir patvirtinta, kad Konstantinopolis, antrasis miestas po Romos, turi tokias pačias teises ir privilegijas kaip Roma. Popiežius Leonas I patvirtino visus Kalchedono nutarimus, bet nepripažino Konstantinopoliui lygių teisių ir privilegijų su Roma.

5. **II Konstantinopolio s.** Šis susirinkimas buvo vienas iš keisčiausių. Jo pagrindinis tikslas buvo pasmerkti raštus trijų žmonių, mirusių prieš šimtmetį. Vienas iš jų buvo Teodoras iš Mopsvestijos, nestorionizmo erezijos pradininkas, o kiti du — vyskupai, kuriems Kalchedono susirinkimas buvo sugrąžinęs vyskupystes. Tuo, greičiausiai, buvo norima įrodyti, kad Kalchedono susirinkimas buvęs klaidingas. Šių trijų asmenų raštai buvo išreikšti „Trijuose paragrafuose". Imperatorius Justinijonas I norėjo, kad tie „Trys paragrafai" būtų visuotinio susirinkimo pasmerkti. Todėl 533 metais jis sušaukė visuotinį susirinkimą Konstantinopolyje. Popiežius Vigilijus pats jame dalyvavo, tačiau nepirmininkavo. Dalyvavo apie 150 vyskupų. Susirinkimas pasmerkė tris minėtus seniai mirusius asmenis ir jų raštus. Popiežius Vigilijus ilgai abejojo, ar duoti savo pritarimą. Tiktai pamatęs, kad toks

pasmerkimas nepakenks Kalchedono susirinkimo autoritetui, pagaliau pritarė susirinkimo nutarimams.

6. **III Konstantinopolio s.** Nors Kalchedono susirinkimas aiškiai pasmerkė mokslą, kad Kristus turįs tiktai vieną prigimtį, tačiau ta klaida iškilo dar kartą, tik jau kitokia forma. Kai kurie rytų vyskupai teigė, kad Kristus, turėdamas dvi skirtingas prigimtis, — dievišką ir žmogišką, — taip pat turėtų turėti ir dvi skirtingas valias. Jeigu skirtingos valios, tai sektų ir skirtingi, nesuderinami veiksmai. O tai būtų dieviškojo Kristaus asmens netobulumas. Šiam mokslui, vadinamam „monotelitizmu" (pagal graikų kalbą — „vienos valios"), išaiškinti imperatorius Konstantinas IV Pogonatas 680 metais Konstantinopolyje sušaukė visuotinį s. Popiežius Agatas pasiuntė savo delegatus, kurie jau buvo pasiruošę ereziją pasmerkti. Susirinkimas truko beveik ištisus metus. Pradžioje buvo apie 50 vyskupų, bet galutinius nutarimus pasirašė 174. Susirinkimas patvirtino ankstesnių susirinkimų nutarimus ir pasmerkė eretikus, mokančius apie dvi prieštaraujančias Kristaus asmens valias ir veiksmus. Buvo išaiškinta, kad Kristus, būdamas dieviškos ir žmogiškos prigimties, turi dvi atskiras valias, bet jo žmogiškoji valia visiškai neprieštarauja dieviškajai valiai, būdama jai visiškai paklusni. Dar prieš pasibaigiant susirinkimui, popiežius Agatas mirė. Naujasis popiežius Leonas II ne tiktai patvirtino susirinkimo nutarimus, bet pasiuntė lotynišką jų vertimą pasirašyti ir vakarų vyskupams.

7. **II Nikėjos s.** Aštuntame šimtmetyje Bizantijos imperijoje atsirado nauja, vadinamoji „ikonoklastų" erezija. Ikonoklastai graikų kalba reiškia ikonų (šventųjų paveikslų) naikintojai. Jie teigė, kad jokie šventųjų paveikslai negali būti garbinami, nes tai esanti stabmeldystė. Tam mokymui buvo palankūs keli Bizantijos imperato-

riai. Čia svėrė ne vien tikėjimo motyvai, bet ir tai, kad dėl šventųjų vietų ir jose esančių stebuklingų paveikslų vienuolynų svarba ir garbė buvo nepaprastai išaugusi. Imperatorius Leonas III, gavęs vyskupų pritarimą, pradėjo drastiškomis priemonėmis persekioti vienuolynus ir visus tuos, kurie garbino paveikslus. Ypač imperatorius Konstantinas V pasižymėjo savo griežtumu vienuolynams. 787 metais imperatorė Irena ir jos sūnus Konstantinas, reikalaujant Konstantinopolio patriarchui, pranešė popiežiui, kad jie šaukia visuotinį susirinkimą Nikėjoje išspręsti paveikslų garbintojų ir jų naikintojų nesutarimams. Popiežius Adrijonas I pasiuntė savo delegatus su laišku, kuriame buvo paaiškintas tikrasis moklas apie paveikslų garbinimą. Garsioje Šv. Sofijos bažnyčioje vykusiame susirinkime dalyvavo apie 300 vyskupų. Ikonoklastai buvo pasmerkti ir įsakyta sugrąžinti į bažnyčias šven tųjų paveikslus. Susirinkimas išaiškino, kad paveikslams teikiama pagarba esanti visiškai skirtinga nuo to garbinimo, kuris vienam Dievui tepriklauso.

8. **IV Konstantinopolio s.** 846 metais Konstantinopolio patriarchu tapo Ignotas. Jam nepatiko, kad Bardas, kuris valdė už jauną imperatorių Mykolą III, labai palaidai gyveno. Todėl jis atsisakė Trijų Karalių šventėje duoti Bardui komuniją. Ignotas dėl to buvo pašalintas ir jo vietoje pastatytas Focijus, kuris per šešias dienas iš pasauliečio padarytas Konstantinopolio patriarchu. Kai popiežius Mikalojus I apie tai sužinojo, vietiniame Romos susirinkime paskelbė, kad Focijui yra atimamos visos bažnytinės teisės. Tačiau Focijus sušaukė sau palankius rytų vyskupus ir susirinkime pasmerkė ne tiktai popiežių Mikalojų I, bet ir visą vakarų Bažnyčią. Jis prikišo, kam vakaruose kunigams nevalia vesti, kam jie vartoja nerauginta duoną ir pan. Be to, apkaltino, jog vakarai „sa-

vavališkai" pridėję prie Tikėjimo Išpažinimo, kad Šventoji Dvasia kylanti iš Tėvo *ir* Sūnaus".

Dalykai pasikeitė, kai imperatoriumi pasidarė Bazilijus I. Jis norėjo Bažnyčios vienybės. Jis pašalino Focijų ir grąžino patriarchą Ignotą. Be to, 869 metais jis sušaukė visuotinį susirinkimą iškilusiems ginčams išspręsti ir kreipėsi į popiežių Adrijoną II, kad atsiųstų savo įgaliotinius. Popiežiaus delegatai atvyko su raštu pasmerkiančiu Focijų. Focijus buvo susirinkimo pasmerktas ir ištremtas. Tačiau jis turėjo daug šalininkų ir ginčas nesibaigė. 879–890 metais buvo sušauktas kitas susirinkimas, kuriame dalyvavo popiežiaus Jono VIII delegatai. Šiame Susirinkime IV Konstantinopolio s. nutarimai buvo panaikinti. Šis susirinkimas vakaruose nelaikomas visuotiniu, o rytų Bažnyčioje jis pripažįstamas teisėtu. Nuo to laiko viena Bažnyčia suskilo į rytų ir vakarų Bažnyčias. Tas skilimas pasiliko iki mūsų laikų.

9. **I Laterano s.** Viduramžiais daugelis vyskupų buvo ne tiktai sielų ganytojai, bet kartu ir tam tikros teritorijos žemiški valdovai. Kadangi karaliai jiems duodavo žemių valdymo teisę, tai ėmė skirti ir pačius vyskupus, suteikdami jiems ir bažnytinį autoritetą. (Šis suteikimas pareigų, arba įvedimas į pareigas, buvo vadinamas investitūra). Tai nepatiko popiežiams, nes vyskupų skyrimas pasidarė priklausomas nuo karalių. Nesutarimas paaštrėjo ypač tarp popiežiaus Kalikstо II ir imperatoriaus Henriko V. Vormso mieste 1122 metais buvo sutarta, kad vyskupo dvasinė valdžia eina iš Bažnyčios, o žemiškasis valdovas suteikia jam teisę valdyti žemiškuose dalykuose. Norėdamas Vormso susitarimą padaryti privalomą visoje Bažnyčioje, popiežius sušaukė visuotinį susirinkimą Laterane 1123 metais. Lateranas buvo popiežiaus rezidencija su didžiule bazilika. Susirinkime dalyvavo apie 300

vyskupų. Buvo patvirtintas Vormso susitarimas. Be to, išleisti 22 dekretai, liečią Bažnyčios drausmę.

10. **II Laterano s.** Kai 1130 metais buvo išrinktas popiežius Inocentas II, dalis kardinolų, nesutikdami su tais rinkimais, išsirinko kitą popiečių — Anakletą II. Popiežius Inocentas II 1139 metais Laterane sušaukė visuotinį susirinkimą išaiškinti nesusipratimams dėl antrojo popiežiaus išrinkimo. Netikrasis popiežius jau buvo miręs prieš metus. Susirinkimas tiktai panaikino jo išleistus nutarimus ir nubaudė jo šalininkus. Be to, susirinkime buvo pasmerktas manichėjų mokymas, kad visi medžiaginiai dalykai yra savyje blogi, ir todėl Bažnyčia neturėtų turėti jokios materialinės nuosavybės. Dar buvo išleista 30 dekretų. Tarp jų pažymėtini, kad aukštesnius šventimus gavę dvasininkai ir įžadus padarę vienuoliai negali vesti.

11. **III Laterano s.** Netrukus vėl iškilo ginčas tarp popiežiaus ir imperatoriaus. Kai popiežium buvo išrinktas Aleksandras III, grupė kardinolų Pavijos mieste išrinko kitą popiežių, kuris pasivadino Viktoru IV. Jo išrinkimą patvirtino imperatorius Fridrichas I. Tikrasis popiežius Aleksandras III imperatorių ekskomunikavo. Fridrichas užpuolė Romą ir popiežius turėjo bėgti. Pagaliau imperatorius buvo nugalėtas ir pripažino Aleksandrą III tikruoju popiežium. Atstatyti suskilusioje Bažnyčioje tvarkai popiežius 1179 metais sušaukė visuotinį susirinkimą Laterane. Jame buvo nutarta, kad popiežių renka kardinolai ir kad popiežius išrenkamas dviejų trečdalių balsų dauguma. Ta taisyklė ir dabar tebegalioja.

12. **IV Laterano s.** Popiežius Inocentas III, matydamas, kad Bažnyčia reikalinga dar daug reformų, sušaukė visuotinį susirinkimą Laterane 1215 metais. Jis norėjo, kad tas susirinkimas būtų gausus, todėl išsiuntinėjo kvietimus visiems vyskupams, valdovams ir vienuolijų virši-

ninkams. Šis susirinkimas tikrai buvo gausus. Dalyvavo apie 400 vyskupų, apie 800 abatų ir nemaža pasaulinės valdžios atstovų. Popiežius norėjo paskelbti Kryžiaus karą Šventajai Žemei išvaduoti ir susirinkimas tam pritarė. (Sekančiais metais Inocentas III mirė, ir Kryžiaus karas neįvyko).

Šiame susirinkime buvo nutarta, kad tikintieji bent vieną kartą metuose eitų išpažinties ir priimtų šv. komuniją. Pats svarbiausias dokumentas buvo tikėjimo išpažinimas, vadinamas „Firmiter“ (nuo pirmojo jo žodžio). Jis buvo nukreiptas prieš to laiko klaidatikius. Vieni jų buvo albigiečiai (pavadinimas nuo Prancūzijos miesto Albi), kurie panašiai kaip manichėjai, visa, kas medžiagiška, laikė blogiu, pvz. kūnas esąs blogis, moterystė irgi blogis ir t.t. Taip pat buvo pasmerkti ir valdiečiai (pavadinimas nuo Petro Waldo). Šie savotiškai pamaldūs pasauliečiai teigė, kad nei Bažnyčia, nei kunigai, nei vyskupai nereikalingi. Jie patys sakė pamokslus ir stengėsi gyventi tikrą apaštališką gyvenimą.

Susirinkimas paskelbė 70 dekretų. Ne visi jie buvo vykdomi, tačiau apskritai IV Laterano susirinkimas buvo vienas iš svarbiausių ir išreiškė to laiko Bažnyčios veiklos iškilumą.

13. **I Lijono s.** Popiežius Inocentas IV sušaukė visuotinį susirinkimą 1245 metais Lijone. Atidaromoje kalboje jis iškėlė penkias problemas: 1. netinkamas vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų elgesys; 2. mahometonų siautėjimas Šv. Žemėje; 3. rytų atskilimas; 4. totorių žiaurumai Vengrijoje; 5. imperatoriaus Fridricho II Bažnyčios persekiojimas. Bažnyčios santykiai su Fridrichu II buvo pagrindinis rūpestis. Dėl to ir susirinkimas buvo šaukiamas ne Laterane, bet Lijone, Prancūzijoje, nes Romoje buvo nesaugu. Susirinkimas apkaltino Fridrichą kaip Bažnyčios

žemių užgrobėją, saracėnų globėją, linkusį į ereziją. Čia buvo paliestas klausimas, ar tikintieji privalo klausyti valdovo, kuris nepaiso Bažnyčios teisių. Susirinkimas nusprendė Fridrichui atimti teisę valdyti imperiją, jį ekskomunikavo ir krikščionims uždraudė jo klausyti.

14. **II Lijono s.** Šį susirinkimą sušaukė popiežius Grigalius X 1274 metais. Pagrindinis tikslas buvo graikų ir lotynų bažnyčių susivienijimas. Dalyvavo apie 500 vyskupų. Graikų bažnyčioms atstovavo Nikėjos arkivyskupas Germanas, o rytų imperatoriui Mykolui Paleologui atstovavo jo kancleris. Jie atsinešė imperatoriaus ir vyskupų pasirašytą tikėjimo išpažinimą, kuriame buvo pažymėta, kad Šv. Dvasia kyla iš Tėvo *ir* Sūnaus. Formalus susivienijimas buvo pareikštas be didelių sunkumų. Šalia kitų susirinkimo dekretų, pažymėtinas dekretas apie popiežiaus rinkimus. Juo patvarkoma, kad kardinolai turi rinkti popiežių konklavoje (uždarame susirinkime) dešimčiai dienų praėjus po popiežiaus mirties.

15. **Vienne s.** Kai 1305 metais buvo išrinktas ir vainikuotas Lijone prancūzų kilmės popiežius Klemensas V, Prancūzijos karalius Pilypas reikalavo, kad būtų panaikintas riterių templininkų ordinas. Popiežius sušaukė visuotinį susirinkimą 1311 metais Vienne mieste, netoli Lijono. Templininkų ordinas buvo įsteigtas 12 šimtmetyje. Jo pirminis tikslas buvo saugoti ir globoti maldininkus, vykstančius į Šv. Žemę. Ilgainiui templininkų ordinas įsigijo daug žemių ir išaugo pajėga, kurios net karalius bijojo. Templininkai buvo apkaltinti Kristaus paneigimu, kryžiaus išniekinimu ir kitokiais nusikaltimais. Ordinas susirinkimo buvo panaikintas. Susirinkimas taip pat patvirtino įvairius drausmės dekretus.

16. **Konstancos** s. Vienu metu Bažnyčia turėjo tris popiežius: Joną XXIII, Grigalių XII ir Benediktą XIII.

Tam susiskaldymui pašalinti imperatorius Zigmantas Luksemburgietis su Jonu XXIII sušaukė susirinkimą Konstancoje, prie Bodeno ežero. Susirinkimas tęsėsi nuo 1414 iki 1418 metų. Buvo nutarta, kad visi trys popiežiai atsisakytų ir būtų renkamas naujas popiežius. Tačiau popiežiai nenorėjo lengvai savo pozicijų palikti. Susirinkimas pašalino Joną XXIII dėl jo nemoralaus gyvenimo. Grigalius XII sutiko atsistatydinti, kai susirinkimas buvo sušauktas jo vardu 1415 metais. Benediktas XIII buvo pašalintas kaip užsispyręs vienybės skaldytojas ir eretikas. Tuo metu iškilo vadinamas„konciliarizmas“ t.y. mokymas, kad visuotinis Bažnyčios susirinkimas yra aukštesnis už popiežių. Susirinkę kardinolai išrinko naują popiežių Martyną V. Šis pripažino susirinkimą teisėtu, tačiau atmetė dekretus, kuriais visuotinis susirinkimas sakėsi aukštesnis už popiežių. Tarp kitų svarbesnių susirinkimo nutarimų, pažymėtinas Huso ir Viklifo erezijų pasmerkimas. Šiame susirinkime dalyvavo ir Vytauto Didžiojo pasiųsta delegacija.

17. **Feraros–Florencijos s.** Šis susirinkimas prasidėjo Bazelyje 1431 metais. Tačiau popiežiui ir vyskupams nesutinkant dėl popiežiaus teisių, Bazelio susirinkimas buvo popiežiaus Eugenijaus IV uždarytas ir iš naujo sušauktas Feraroje, Italijoje 1438 metais. Vėliau, siaučiant epidemijai, perkeltas į Florenciją. Pagrindinis susirinkimo uždavinys buvo atstatyti graikų ir lotynų Bažnyčių vienybę. Susirinkime dalyvavo Konstantinopolio patriarchas ir nemaža kitų aukštų dvasininkų iš rytų. Daugiausia buvo ginčijamasi dėl Šv. Dvasios kilimo iš Tėvo *ir* Sūnaus. Pagaliau buvo susitarta ir pasirašytas susitarimas. Tačiau ne visi graikų vyskupai susitarimui pritarė. Graikams išvykus, susirinkimas dar ilgai svarstė, kaip graikų ir lotynų bažnyčių susivienijimą faktiškai įvykdyti. 1443 me-

tais susirinkimas buvo perkeltas į Romą, bet ten nieko pažymėtina nebuvo nutarta.

18. **V Laterano s.** Susirinkimas įvyko prieš pat Liuterio reformaciją. Buvo jaučiama, kad Bažnyčioje dvasinis gyvenimas yra pakrikęs, nors tuo pačiu laiku buvo išgyvenamas kultūros ir meno atgimimas. Susirinkimas buvo sušauktas popiežiaus Juliaus II 1512 metais. Jis mirė nepasibaigus susirinkimui ir jo įpėdinis Leonas X pirmininkavo susirinkimui nuo 1513 iki 1517 metų. Susirinkimas laikomas „silpnu". Jame buvo dar kartą iškelta ir patvirtinta, kad popiežius yra aukštesnis už visuotinį susirinkimą. Buvo daug kalbama apie reikalingas Bažnyčios reformas, bet susirinkimui nepavyko pravesti jokių reikšmingų reformų.

19. **Tridento s.** Tuojau po V Laterano s. uždarymo, Liuteris pradėjo savo veikimą, kuris, palankioms sąlygoms esant, greitai išaugo į protestantų reformaciją, nepaprastai sukrėtusią visą Bažnyčią. Jau buvo per vėlu pasmerkti Liuterį, ar vieną kitą į jį panašų reformatorių. Bažnyčiai atėjo laikas naujai patvirtinti arba išaiškinti tikėjimo tiesas, kurios tais laikais buvo neigiamos arba kritikuojamos. Tam tikslui popiežius Paulius III 1545 metais Tridente sušaukė visuotinį susirinkimą. Susirinkimo atidarymo dieną dalyvavo tiktai 31 vyskupas. Tačiau dalyvių skaičius sparčiai augo. Susirinkimas tęsėsi aštuoniolika metų, t.y. iki 1563 metų, valdant trims popiežiams: Pauliui III, Juliui III ir Pijui IV. Tridento susirinkimas buvo vienas iš svarbiausių Bažnyčios gyvenime, savo apimtimi pralenkęs visus buvusius susirinkimus. Tridento susirinkimas turėjo 25 pilnaties posėdžius (sesijas) ir vyko trimis tarpsniais.

a. Pirmasis tarpsnis — nuo 1545 iki 1547 metų — buvo 8 sesijų. Nutarta, kad Šv. Raštas ir Tradicija yra

du tikėjimo tiesų šaltiniai. Išleistas dekretas apie gimtąją nuodėmę ir atpirkimą. Svarstyta apie sakramentus apskritai. Pagrindinai išryškinta malonės samprata.

b. Antrasis tarpsnis — nuo 1551 iki 1555 — apėmė nuo 9 iki 14 sesijos. Išleisti dekretai apie Eucharistijos, Atgailos ir Ligonių sakramentus.

c. Trečiasis tarpsnis — nuo 1562 iki 1563 — apėmė nuo 15 iki 25 sesijos. Buvo išleisti dekretai apie komuniją, šv. Mišių Auką, kunigų paruošimą seminarijose, vyskupų skyrimą, vyskupijų susirinkimus (sinodus), skaistyklą, atlaidus, šventųjų garbinimą ir šventųjų relikvijas. Popiežius buvo prašomas parūpinti pataisytą Šv. Rašto Vulgatos vertimą, išleisti draudžiamų katalikams skaityti knygų sąrašą, katechizmą, pataisyti kunigų kalbamas maldas (breviorių) ir t.t.

Visus Tridento susirinkimo nutarimus popiežius Pijus IV be jokių pakeitimų patvirtino ir viešai paskelbė 1564 metų pradžioje. Nors ne visur tie nutarimai buvo iš karto priimti, bet po šio susirinkimo Bažnyčios gyvenimas įgavo naują formą ir tvarką. Susirinkimo nutarimais buvo vadovaujamasi iki pat mūsų laikų, jo dvasioje augo ir brendo Katalikų Bažnyčia iki II Vatikano s.

20. **I Vatikano s.** Šiam susirinkimui buvo ilgai ruošiamasi. Teologai, pasiskirstę grupėmis, dar prieš susirinkimą bandė paruošti svarstytinus klausimus. Susirinkimą sušaukė ir pradėjo 1869 metų gruodžio 8 d. popiežius Pijus IX. Pradžioje buvo patvirtinta konstitucija apie tikėjimą ir Apreiškimą. Ji buvo nukreipta prieš to meto modernistus ir racionalistus. Tačiau nuo pat pradžios svarbiausias klausimas buvo popiežiaus neklaidingumas. Šiuo klausimu buvo kalbama ir ginčijamasi ne tik susirinkime, bet visame civilizuotame pasaulyje. Už popiežiaus neklaidingumą buvo tie, kurie rėmėsi Šv. Raštu, prieš — ku-

riems popiežiaus neklaidingumo paskelbimas atrodė šiuo metu nenaudingas Bažnyčiai, arba neparemtas Bažnyčios istorija. Pagaliau buvo prieita prie balsavimo. Pradžioje iš 601 vyskupo vienas ketvirtadalis pasisakė prieš arba pageidavo kai kurių pataisų. Galutiniame balsavime 535 vyskupai pasisakė už popiežiaus neklaidingumą ir tik du prieš. Šie du po balsavimo irgi pritarė. Vėliau ir tie vyskupai, kurie buvo palikę Romą prieš galutinį balsavimą, taip pat pritarė. Dar daug dalykų buvo planuota susirinkime spręsti, bet prasidėjęs Prancūzų–Prūsų karas privertė susirinkimą 1870 metų spalio 20 d. neribotam laikui nutraukti. Jis niekad nebuvo atnaujintas.

II VATIKANO SUSIRINKIMAS

Jo priežastys ir tikslai

Nuo I Vatikano s. iki II Vatikano s. praėjo 92 metai. Tai buvo visokeriopo Bažnyčios stiprėjimo ir augimo metai. Laikotarpis, kuriame Bažnyčios vadovavimas buvo didžiai talentingų ir pasišventusių popiežių rankose. Leonas XIII, šv. Pijus X, Benediktas XV, Pijus XI ir Pijus XII sugebėjo Tridento ir I Vatikano susirinkimų dvasioje vesti Bažnyčią per visokiausius moderniais laikais iškilusius pavojus. Tų pavojų buvo nemaža. Iš jų bent keli paminėtini: modernizmas, socializmas bei komunizmas, rasistinis nacionalizmas ir du pasauliniai karai. Šiame laikotarpyje popiežiai, atsikratę pasaulinių valdovų įtakos, laisvai galėjo skelbti Kristaus mokslą, pritaikydami jį naujų laikų reikalavimams. Leonas XIII aiškiai nustatė pasaulinės ir bažnytinės valdžios santykį. Jis taip pat išryškino socialinę Bažnyčios doktriną, kuri prieš marksistus gynė asmens nuosavybės teisę ir reikalavo, kad dar-

bininkams būtų duodamas teisėtas atlyginimas. Šv. Pijus X buvo vadinamas „Eucharistijos popiežiumi". Jis žinomas ir todėl, kad savo šūkiu paėmė šv. Povilo žodžius: „Visa atnaujinti Kristuje". Prieš modernistus jis skelbė, kad tarp mokslo ir tikėjimo negali būti nesutikimų. Benediktas XV išgyveno I pas. karą. Nors jo taikos pastangos buvo nesėkmingos, bet jis savo taktu ir diplomatiniais sugebėjimais užmezgė diplomatinius santykius su daugeliu valstybių. Jis užbaigė šv. Pijaus X pradėtąjį darbą — išleido bažnytinių įstatymų rinkinį (kodeksą). Pijus XI savo valdymo laikais matė iškylančias dvi Bažnyčią ir visą žmoniją griaunančias jėgas: komunizmą ir nacių rasizmą. Ir vieną ir antrą jis atskleidė ir pasmerkė tuo laiku, kai daugumai žmonių jų grėsmė nebuvo visai aiški. Jis taip pat sudarė konkordatus (sutartis) dėl Bažnyčios laisvės su keliolika kraštų, tarp jų ir su Lietuvos respublika (1927 m.). Jo pastangomis Italijos vyriausybė 1929 pripažino Vatikaną nepriklausoma „valstybėle", su visomis kitomis nepriklausomoms valstybėms taikomomis teisėmis. Jis dar vadinamas katalikų akcijos popiežium.

Pijus XII, vos išrinktas popiežiumi, pirmąja savo kalba kaip pranašas kvietė žmoniją susilaikyti nuo karų, sakydamas: „Taika dar viską gali išgelbėti, o karas viską sunaikins". Bet pranašų mažai kas klauso. Antrasis pasaulinis karas nuniokojo Europą, žuvo daug milijonų žmonių. Labiausiai tuo pasinaudojo Dievo ir žmonių teises neigiąs komunizmas. Tačiau po karo Bažnyčios ir popiežiaus autoritetas iškilo į neregėtas aukštumas. Pijus XII savo kalbomis ir raštais mokė, o žmonės klausėsi. Pas popiežių atvykdavo karaliai, valstybių vadai, nesuskaitomos žmonių minios — krikščionys ir nekrikščionys. Per vienerius metus (nuo 1949 m. gruodžio 26 d. iki 1950 m.

lapkričio 10 d.) Pijus XII davė 646 privačias audiencijas, 236 specialias audiencijas didelėms maldininkų grupėms, 4792 specialias audiencijas mažoms grupėms ir 102 bendras audiencijas Šv. Petro bazilikoje. Pijus XII savo raštuose, kalbose ir enciklikose pradėjo nemaža reformų, kurios vėliau buvo išplėstos II Vatikano visuotiniame susirinkime.

Matant tokią Bažnyčios padėtį, galėtų kilti klausimas: kodėl buvo sušauktas II visuotinis Vatikano S.? Bent iš viršaus atrodė, kad Bažnyčios bei popiežiaus autoritetui augant ir tikinčiųjų skaičiui visame pasaulyje didėjant, nebuvo rimtos priežasties susirinkimą šaukti. Tokių priežasčių, kurios paskatino šaukti ankstesnius visuotinius susirinkimus, šiuokart nebuvo: nebuvo naujų erezijų, kurias reikėtų pasmerkti; nebuvo reikalo iš naujo suformuluoti tikėjimo išpažinimą; nebuvo reikšmingesnių ginčų Bažnyčios viduje dėl įvairių tikėjimo tiesų; nebuvo reikalo kovoti dėl Bažnyčios santykių su pasauline valdžia. Bažnyčia savo viduje jautėsi saugi ir tikra, bet šalia Bažnyčios buvo komunizmas, ateizmas, įvairios krikščioniškos ir nekrikščioniškos religijos. Tai atskiras pasaulis, kuris egzistavo šalia Bažnyčios, pagarbiai ar nepagarbiai, bet vis vien kreipdamas į ją dėmesį. Gal būt tas Bažnyčios „atsiribojimas“ ir buvo pagrindinė mintis iš jos pasąmonės iškylanti į sąmonę, kad reikia Bažnyčios išorę ir vidų taip perkeisti, jog ji būtų ne tiktai dėmesio verta bet ir visus patraukianti bei visiems priimtina. To reikalavo paties Kristaus Bažnyčiai duotoji misija.

Norėdami nurodyti priežastis, paskatinusias II Vatikano Susirinkimą, turėtume pirmiausia išgirsti žodžius tų, kurie šį susirinkimą pradėjo. Popiežius Jonas XXIII atidaromoje Susirinkimo kalboje 1962 metų spalio 11 dieną prisipažino, kad susirinkimo mintis jam atėjusi „stai-

ga, beveik netikėtai", paskui ją išreiškęs kardinolams Šv. Povilo bazilikoje 1959 metų sausio 25 dieną. Tai buvusi tarsi iš aukštybių atėjusi šviesa, maloniai nušvietusi visų jų veidus ir akis. Tada popiežius gal pilnai nepramatė ir nenujautė, ką II Vatikano S. turės svarstyti ir kokios lauktinos to susirinkimo pasekmės.

1961 metų gruodžio 25 dieną Jonas XXIII paskelbė apaštalinę konstituciją, kuria sušaukiamas II visuotinis Vatikano S. Šioje konstitucijoje jis išreiškė šias savo mintis: Bažnyčia matanti, kad žmonija pergyvena naują krizę, kuri atsirado dėl naujų technikos ir mokslo laimėjimų. Tačiau, „matome, — sakė toliau Jonas XXIII, — kad šių dienų žmonės mažiau pažengę dvasinės gerovės srityje, negu medžiaginės. To padarinys, kad jie mažiau siekia nenykstamų vertybių, bet priešingai, trokšta prabėgančio pasaulio malonumų, kuriuos taip lengvai pasiekiamus padaro technikos pažanga. Ir pagaliau visai naujas ir pasibaisėtinas reiškinys — ikilo kovingas ateizmas, užvaldęs daugelį tautų". Nesuklysime teigdami, kad pirmoje eilėje čia turėta mintyje bedieviškasis komunizmas.

Jonas XXIII teigė: „Matydami visiškai pasikeitusį žmonijos istorijos veidą, kartu matome labai pasikeitusią bei patobulėjusią ir Bažnyčią: ji yra žymiai vieningesnė, apsišarvavusi gilesniu mokslu, ryškiau spindi šventumo grožiu. Atrodo, kad ji yra pilnai pasiruošusi vesti šventai šių dienų tikėjimo kovai". Dėl to jis jautė, kad dabar esąs pribrendęs laikas visuotiniu susirinkimu sėkmingiau duoti atsakymus moderniais laikais iškylančioms problemoms. Visuotinis susirinkimas duosiąs progą Bažnyčiai „iš naujo pagyvinti savo tikėjimą bei atsigaivinti savo nuostabia vienybe". Susirinkimo uždavinys būtų ir visų krikščionių vienybė. Parodžius atsinaujinusią Bažnyčią ir išryškintą krikščionišką mokymą, „atsiskyrusieji nuo

šio Apaštališko Sosto krikščionys būtų stipriau pastūmėti vienybėn ir būtų lyg paruoštas jiems į ją kelias".

II Vatikano S. tikslus Jonas XXIII savo kalba dar labiau paryškino susirinkimo atidaryme 1962 metais spalio 11 dieną. Labiausiai visiems įstrigo mintis, išreikšta vienu itališku žodžiu „aggiornamento". Šis žodis, greitai pavirtęs tarptautiniu, reiškia „pritaikymą dabarties metui". Šiuo atveju tai reikštų Bažnyčios mokymą, santvarką ir veikimą patobulinti tokiu būdu, kad jis tiktų šių laikų žmogui, gyvenančiam pasikeitusiame pasaulyje. Savo atidaromoje kalboje Jonas XXIII pabrėžė reikalą žiūrėti, kad pritaikydami Bažnyčios mokymą naujiems laikams, išsaugotume Bažnyčios mokslą nepaliestą ir neiškreiptą. „Norint, kad ši doktrina pasiektų įvairias žmogiško pasireiškimo sritis — pavienių žmonių veiklą, šeimos ir bendruomeninį gyvenimą — pirmiausia reikia, kad Bažnyčia niekuomet nenusigręžtų nuo tiesos lobyno, gauto iš ankstesniųjų kartų. Drauge ji privalo žvelgti į dabarties laikus, į susidariusias naujas gyvenimo sąlygas..."

Jau iš pirmųjų pareiškimų apie II Vatikano S. tikslus aišku, kad šis susirinkimas bus pastoracinio (sielovadinio) pobūdžio. Jame nebus diskutuojamas naujų tikėjimo tiesų paskelbimas, bet kaip senąsias tiesas atnaujinti ir perduoti žmonijai. Nebus taip pat klaidatikių pasmerkimo. Šiais laikais Bažnyčiai dera „naudotis daugiau gailestingumo vaistu, negu griežtumo ginklu. Ji mano, kad labiau atitiks šių dienų reikalavimus ne klaidų pasmerkimu, o savo gyvastingos doktrinos pilnesniu atskleidimu", — kalbėjo Jonas XXIII. Turėdamas prieš akis kitatikius krikščionis, jis sakė: „Katalikų Bažnyčia nori pasirodyti maloninga ir kantri mūsų motina, pilna gailestingumo bei gerumo nuo jos atsiskyrusiems vaikams". Šiais žodžiais Jonas XXIII davė jautraus atlaidu-

mo toną, kuris išryškėjo II Vatikano S. paskelbtuose dokumentuose. Atidaromoje susirinkimo kalboje Jonas XXIII stipriai pabrėžė, kad Bažnyčia turi pareigą uoliai darbuotis, jog visi krikščionys būtų vienybėje, „kurios labai karštai meldė dangiškąjį Tėvą Jėzus Kristus savo kančios išvakarėse". Ta vienybė turinti apimti ir nekrikščionis ir netikinčius, nes žmonija esanti viena šeima.

Norėdami suvokti II Vatikano S. priežastis ir tikslus, negalime praleisti ir visų susirinkimo tėvų pareiškimo, paskelbto 1962 metų spalio 20 d., t.y. devynioms dienoms praėjus nuo susirinkimo pradžios. Šis pareiškimas ypatingas tuo, kad juo kreipiamasi į *visą žmoniją*. Jame iškelti du ypatingos svarbos uždaviniai, kuriuos statosi sau susirinkimo dalyviai. Pirmasis yra *taika pasaulyje,* o antrasis — *socialinis teisingumas.* Negalėtume manyti, kad tie du uždaviniai — arba, geriau tariant, rūpesčiai — buvo išskirtini ir svarbiausieji. Kadangi šiuo pareiškimu kreiptasi į visą žmoniją, greičiausiai buvo norima parodyti pasauliui, kad II Vatikano S. yra plačios apimties, kad Bažnyčiai rūpi tie dalykai, kuriais yra susirūpinęs kiekvienas žmogus: taika ir socialiniu teisingumu. Šiais dalykais nesirūpindama, Bažnyčia taptų neveiksminga.

II Vatikano S. eigoje buvo pasakyta kalbų, kurios dar labiau išryškino susirinkimo tikslus ir priežastis. Ypatingai dėmesio vertos naujojo popiežiaus Pauliaus VI kalbos atskirų susirinkimo sesijų pradžioje ir jo homilijos. Tačiau būtų ne visai tikslu sujungti pradinius pareiškimus su tais, kurie išryškėjo visuotinio susirinkimo eigoje. Mes čia norime svarstyti apie II Vatikano S. priežastis ir tikslus, kaip jie atrodė prieš susirinkimą ir kaip jie pradžioje buvo išreikšti. Kaip jie buvo išreikšti susirinkimui vykstant ir jam baigiantis, geriausiai byloja paskelbtosios konstitucijos, dekretai ir pareiškimai.

Svarstydami II Vatikano S. paskatinusias priežastis ir tikslus, negalime pasilikti vien tik oficialių pareiškimų plotmėje. Buvo priežasčių, kurios išskaitomos oficialiuose pareiškimuose tiktai „tarp eilučių". Kodėl Bažnyčia turėjo atsinaujinti ir prisitaikyti prie naujų laikų, pamatome tiktai trumpai kritišku žvilgsniu pažvelgę į kai kuriuos šešėlius, pritemdančius anksčiau minėtas šviesiąsias Bažnyčios puses prieš II Vatikano S.

Bažnyčia buvo pastatyta ant uolos ir tarsi suaugusi su uola — nepajudinama. Jos žymės: viena, šventa, visuotinė ir apaštalinė. Tuo gyvendama, atrodo, ji nekreipė reikiamo dėmesio į tai, kad ir kitos religijos tas žymes savinosi. Jos įstatymai buvo atremti į principus, ne visuomet į Evangelijos dvasią, gal dėl to, kad pagrinde ji rėmėsi romėnų civiline teise. Jos centrinė administracija savo išore vis dar priminė Romos imperatorių dvarą. Bažnyčia niekad dar nebuvo pilnai atgavusi pusiausyros po rytų Bažnyčios atsiskyrimo nuo vakarų. Romos ir Konstantinopolio abipusė ekskomunika neleido to paties krikščioniško tikėjimo žmonėms jaustis vieno Tėvo vaikais. Net ir buvusios vienybėje su Romos popiežium rytų bažnyčios buvo traktuojamos kaip mažiau reikšmingos ir kaip išimtys katalikiškoje Romos Bažnyčioje. Apgaubta Tridento susirinkimo dvasios, Bažnyčia gyveno daugiau gynimosi nuo kitų nuotaikomis, ypatingai nuo protestantiškųjų religijų, atrasdama ir atmesdama jų klaidas, bet neužtenkamai kreipdama dėmesį į jų nuoširdų tiesos ieškojimą ir dvasinį uolumą. Nors apskritai ji ėjo su mokslu ir pažanga, tačiau kunigų seminarijose vis buvo mokoma teologija, beveik ištikimai sekant XIII šimtmečio šv. Tomo Akviniečio raštais; jie, tiesa, sudaro vieningą ir stiprią filosofinę sistemą, bet ne visur besutinka su paskutiniųjų laikų moksline pažanga. Nepažįstantiems tomisti-

nės-aristotelinės filosofijos pati teologija darėsi mažiau prieinama ir tuo pačiu Bažnyčios skelbiamų tiesų filosofinis pagrindimas buvo mažiau suprantamas. O žmonėse išaugo egzistencinis galvojimas, atremtas ne tiek į principus, kiek į jų pačių išgyvenimus, patyrimus ir sparčiai pažangą darančio gyvenimo reikalavimus.

Nekrikščionys, sudarę ⅔ žmonijos, daugėjo greičiau už krikščionis ir Bažnyčiai grėsė pavojus tapti vis mažesne salele Kristaus nepažįstančiųjų ir nepripažįstančiųjų jūroje. Šalia Bažnyčios išaugo ir plėtėsi žmonijos istorijoje negirdėtos apimties ateizmas, ypač komunistinis. Organizuota Bažnyčios institucija buvo beveik bejėgė jį sustabdyti. Senieji ginklai — pasmerkimas ir ekskomunikos — buvo visai neveiksmingi. Argi Bažnyčia galėjo nuleisti rankas, neieškodama kitokių priemonių? Reikėjo, kad kas nors kalbėtų ne tik apie Dievą, bet ir apie žmogaus vertę bei jo teises. Kalbėtų ne vien tik dėl ateizmo, bet ir dėl to, kad civilizuotas pasaulis suskilo į dvi grupes, kurios grasino viena kitą sunaikinti tokiais ginklais, kurių tik miniatūrinės pasekmės buvo jau patirtos II Pasaulinio karo pabaigoje Hirošimoje ir Nagasakyje.

Viso to negalėjo nejausti Bažnyčia ir jos ganytojai. Reikėjo parodyti pasauliui Dievo galybę ir Bažnyčios, kaip amžinųjų jai Kristaus pavestų tiesų saugotojos, pilną spindėjimą. Tad ji pradėjo II Vatikano S. pati savyje atsinaujindama. Ši mintis buvo išreikšta II Vatikano S. pradžioje, kreipiantis į visą žmoniją: „Būdami ganytojai, trokšdami patenkinti visų ieškančiųjų Dievo reikalavimus, ‚kad jie ieškotų Dievo, ar neapčiuops jo arba, ar neras, nors jis yra netoli nuo kiekvieno mūsų‘ (Apd. 17, 27), ... paklusdami Kristui, kuris pats save atidavė mirčiai, ‚kad jis pats sau paruoštų garbingą Bažnyčią, netu-

rinčią sutepimo, raukšlės ar ko kito panašaus, bet kad ji būtų šventa ir nesutepta' (Ef. 5, 27), mes pašvenčiame savo jėgas ir mintis taip atnaujinti save, vadovus ir patikėtus mums ganomuosius, kad pasirodytų tautoms meilingas mūsų širdyse švitinčio Jėzaus Kristaus veidas atskleisti Dievo garbės spindesiui".

Dogminė konstitucija apie Bažnyčią

Ši konstitucija yra laikoma pačiu svarbiausiuoju II Vatikano S. dokumentu. Ne dėl to, kad ji nauju būdu nusako, kas yra Bažnyčia, bet labiausiai dėl to, kad ji, tarsi branduolys, slepia savyje visas kitas II Vatikano S. paskelbtas konstitucijas, dekretus ir pareiškimus. Ji duoda toną ir nustato gaires, pagal kurias branduolinės mintys išsišakoja ir yra išvystomos kituose II Vatikano S. dokumentuose.

Šioje konstitucijoje yra aiškinami pagrindiniai principai, — pirmiausia, kas yra Bažnyčia ir kokie yra jos tikslai. Neturint aiškios šito sampratos, veltui būtų diskutuojama ir kalbama apie jos atsinaujinimą. Taip dažnai pasitaiko gyvenime, kad yra ginčijamasi neišsiaiškinus žodžių arba pavadinimų reikšmės. Dažnas katalikas pamanys, kad jam Bažnyčios sąvoka yra labai aiški, nes savo laiku jis ištikimai mokėsi katekizmo. Tačiau, perskaičius šią konstituciją, jo nuomonė turės pasikeisti. Jis pamatys, kad Bažnyčia yra taip paslaptinga, kaip patsai Dievas, ir jos prigimtyje glūdi galimybės ją vis pilniau atskleisti. Pamatys, kad Bažnyčios apimtis platesnė, negu skaičiais išreiškiamos statistikos parodo. Pamatys, kad Bažnyčios vadovų vyresniškumas remiasi ne viešpatavimo, bet tarnavimo vyresniškumu ir t.t.

Ši konstitucija turi aštuonis skyrius. Iš eilės pažvelgsime į kiekvieną atskirai, iškeldami jų esminius dalykus,

ypatingai pabrėždami tas mintis, kurios yra naujos Bažnyčios mokymui arba pasakytos naujais žodžiais.

Pirmasis skyrius pavadintas „Bažnyčios paslaptis". Jau pats pavadinimas verčia mus susimąstyti. Seniau mes negalvodavome, kad Bažnyčia yra paslaptis. Mes supratome, kad ji yra Kristaus įkurta regima organizacija, kuri, mokydama, vadovaudama ir pašventindama, veda žmones į amžinąją laimę. Konstitucijoje neduodama Bažnyčios aptarimo. Ji nėra pilnai žmogiškais žodžiais aptariama ar nusakoma. Dėl to gausiai naudojamasi Šv. Raštu, kurio žodžiais atskleidžiama tiesa, kad Bažnyčia yra Dievo karalystė — kartu šio ir ne šio pasaulio.

Vartojami palyginimai, kuriuos pats Kristus yra mums davęs. Bažnyčia yra *avidė,* kurios vienintelės ir būtinos durys yra Kristus. Bažnyčia yra taip pat Dievo dirbama *žemė,* arba *dirva;* ji vadinama *Dievo pastatu,* kurio kertinis akmuo yra Kristus; Bažnyčia yra dieviško sodininko įveistas *vynuogynas;* Bažnyčia yra *Dievo namai,* kuriuose gyvena jo šeima; Bažnyčia yra *garbinga šventovė;* Bažnyčia yra nekaltojo Atpirkėjo *sužieduotinė,* kurią jis taip mylėjo, kad už ją atidavė savo gyvybę. (Plg. 6).

Bažnyčia yra regima ir neregima. Regima yra ta institucija, kurią Kristus įkūrė žemėje ir pavedė tvarkyti apaštalams. Neregima yra dvasinėmis malonėmis praturtinta žmonių bendrija, sujungta į dievišką vienybę ir vadinama mistiniu Kristaus kūnu. „Ši hierarchiškai sutvarkyta bendrija ir mistinis Kristaus kūnas, regimas sambūris ir dvasinė bendruomenė... *nelaikytina dviem skirtingais dalykais,* bet viena sudėtinga tikrove, kurioje yra suaugę draugėn žmogiškasis ir dieviškasis elementas" (8).

Popiežius Pijus XII jau 1943 metais savo enciklikoje „Mystici Corporis" yra nuostabiu būdu parodęs, kad Baž-

nyčia, būdama mistinis Kristaus kūnas, apima ne vien tik regimoje vienybėje su ja esančius katalikus, bet ir visus krikščionis. Šioje konstitucijoje einama dar toliau. Visi, išoriškai ir vien tik dvasia priklausantieji Bažnyčiai yra vadinami Dievo tauta. Apie ją kalbama antrame konstitucijos skyriuje. Dievo tauta nėra nauja sąvoka, bet paimta iš Šv. Rašto. Apie Dievo tautą jau Senajame Testamente pranašauja Jeremijas: „Štai ateis dienų, sako Viešpats, ir aš padarysiu su Izraelio namais ir su Judo namais naują sandorą... Aš įdiegsiu jiems naują įstatymą ir įrašysiu jį į jų širdį, aš būsiu jiems Dievas, ir jie bus mano tauta" (Jer. 31, 31–33).

Kristus sudarė tą naują sandorą. Jis pašaukė visus žmones, kurie tikėdami jį ir atgimę iš vandens ir Šventosios Dvasios tampa „išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta..., kuri kitados nebuvo tauta, o dabar yra Dievo tauta" (Petr. 2, 9–10). Tos Dievo tautos įstatymas yra meilė. Jos tikslas yra išplėsti Dievo karalystę žemėje. Jis savo gyvenimu liudija ir patraukia visus kitus žmones savo meilės pavyzdžiu. Ji yra skirta atnaujinti žemės veidą, perkeisti viską Dievo garbei, įvykdyti Dievo nuo amžių nustatytą planą. Ši Dievo tauta yra Bažnyčia.

Dievo tauta yra visuotinė ta prasme, kad į ją yra pašaukti visi žmonės. „Jai įvairiu būdu priklauso arba yra skiriami tiek katalikai, tiek kiti tikintieji Kristų, tiek pagaliau visi žmonės be išimties, kuriuos Dievo malonė yra pašaukusi išganymui" (13).

Šioje vietoje konstitucija parodo tikrąją ekumeninę, visus žmones apjungiančią Bažnyčios dvasią. Nekatalikus krikščionis su Bažnyčia jungia jų tikėjimas į Kristų ir krikštas. Žydai priskiriami Dievo tautai, nes iš tos tautos yra gimęs Išganytojas. Nuo Dievo išganymo plano

nėra atskirtos nė kitos religijos, kaip mahometonai, arba kiti, „kurie šešėliuose ir atvaizduose ieško nežinomo Dievo; tas Dievas nėra toli, nes visiems jis teikia gyvastį, dvasią bei visa kita ir, kaip Gelbėtojas, nori išganyti visus žmones" (16).

Net ir tie, kurie ne dėl savo kaltės neišpažįsta Dievo arba, vedami savo sąžinės, jo visai nepripažįsta, nėra atskirti nuo Dievo malonės, jei jie stengiasi gyventi teisingai, pagal savo supratimą ir įsitikinimą. Taigi, Dievo tauta nėra vienalytė. Joje yra skirtingi laipsniai. Kai kuriems Dievo tautos žodis taikomas pilna prasme, kai kuriems tiktai analogine, t.y. netiesiogine.

Taip suprasta Bažnyčia yra viso pasaulio dvasinis centras. Kristus atėjo pagal nuo amžių numatytą planą gelbėti ne tik išrinktųjų, bet visų žmonių. Į jo malonės, pašventinimo ir atpirkimo planą įjungti visi žmonės, ar jie tai žino ar nežino. Niekas su pilnu supratimu negali pasakyti: aš neturiu nieko bendra su Bažnyčia, lygiai kaip negalėtų pasakyti: aš neturiu nieko bendra su pasauliu, nes gyvena pasaulyje, kurį Dievas yra sukūręs.

Trečioje konstitucijos dalyje kalbama apie Bažnyčios mokymo, pašventinimo ir valdymo galią. Tos galios Jėzaus Kristaus valia yra pavestos vadinamajai Bažnyčios hierarchijai. Bažnyčios hierarchiją sudaro popiežius, vyskupai, kunigai ir diakonai. Tačiau susirinkimas ypatingai pabrėžia, kad ši hierarchinė santvarka nėra tam, kad per ją hierarchijos nariai Bažnyčioje viešpatautų, bet tam, kad tarnautų.

Vyskupai Dievo paskyrimu yra apaštalų įpėdiniai. Apaštalai, vėliau jų įpėdiniai, rankų uždėjimu ir konsekracijos žodžiais suteikė vyskupams kunigystės sakramento pilnybę. „Vyskupai prakilniu ir regimu būdu užima paties Kristaus — mokytojo, ganytojo, kunigo — vietą ir veikia atstovaudami jo asmeniui" (21). Taigi vyskupas,

būdamas apaštalų įpėdinis ir *atstovaudamas pačiam Kristui,* yra pilnateisis savo paskirtoje teritorijoje, arba diecezijoje. Tačiau jis pats vienas neturi neklaidingumo dovanos. Ir čia kyla labai svarbus klausimas, būtent, vyskupo santykiai su kitais vyskupais ir su popiežium, kuris yra šv. Petro įpėdinis. Konstitucija pakartoja I Vatikano s. patvirtintą tiesą, kad popiežius, kalbėdamas „ex cathedra" apie visai Bažnyčiai privalomus tikėjimo ir doros dalykus, yra neklaidingas. Betgi vyskupų kolegija, susirinkusi draugėn, ar išsisklaidžiusi visame pasaulyje, bet sudarydama praktiškai įmanomą vyskupų visumą, *taip pat turi aukščiausiąją ir pilną galią visoje Bažnyčioje.* Tačiau ta galia jiems pripažįstama tik kai jie yra vienybėje ir „drauge su savo galva, popiežiumi, ir niekada be tos galvos" (22).

Kadangi vyskupų kolegija turi tokį autoritetą, atskiri vyskupai turi rūpintis ne vien tik jiems pavestais tikinčiaisiais, bet yra įpareigoti rūpintis ir *visa Bažnyčia* (plg. 23). Anksčiau vyskupai buvo savo diecezijų valdytojai, priklausą ir paklusnūs iš Romos išeinantiems potvarkiams; dabar jiems uždedama našta ir atsakomybė kartu su popiežiumi rūpintis ir visos Bažnyčios gerove.

Čia dar pravartu paminėti II Vatikano S. mokymą apie popiežiaus autoritetą, kai jis moko ne „ex cathedra", t.y., kai jo mokymui nepriskiriama neklaidingumas. Pacituosime konstitucijos tekstą: „Valia ir protas turi ypač paklusti autoritetingam popiežiaus mokymui, net jei jis nekalba „ex cathedra". Aukščiausiąją popiežiaus mokymo galią reikia pripažinti su visu pagarbumu ir jo paskelbiamus sprendimus nuoširdžiai priimti, laikantis jo pareikštos minties bei valios" (25).

Šalia vyskupų ir kunigų, kurie iki šiol sudarė bažnytinę hierarchiją, konstitucija *atstato Bažnyčios pradžioje*

buvusį diakonatą. Diakonai bažnytinėje hierarchijoje stovi vienu laipsniu žemiau už kunigus. Jie pašventinami ypatingam tarnavimo darbui. Jų pareigos šios: iškilmingai krikštyti, dalyti šv. komuniją, Bažnyčios vardu laiminti ir paliudyti santuokas, skaityti ir aiškinti Šv. Raštą, sakyti pamokslus, vadovauti tikinčiųjų maldoms, teikti sakramentalijas ir atlikti laidotuvių apeigas. Daugelyje vietų, nesant pakankamo skaičiaus kunigų, diakonai galės tikrai daug patarnauti Dievo tautos nariams. Diakonatas galės būti suteiktas ir vyresnio amžiaus vyrams, net ir vedusiems. Tačiau, nevedę jaunuoliai, gavę diakonatą turės pasilikti nevedę. Diakonato įvedimas yra paliktas atskirų kraštų vyskupų nuožiūrai.

Ketvirtasis konstitucijos skyrius kalba apie pasauliečius. Pasauliečiai Bažnyčioje nėra tik ganomosios avys. Jiems priklauso uždaviniai, kurių bažnytinės hierarchijos nariai patys vieni negali atlikti. Pasauliečiai krikštu ir Šv. Dvasios sutvirtinimu yra susijungę su Kristumi ir pasidarę tikrieji Dievo tautos nariai. Susijungdami su Kristumi, jie yra Kristaus *kunigavimo, pranašavimo ir valdymo* dalininkai. Jų dalyvavimas kunigystėje reiškiasi tuo, kad savo tobulu darbu, malda, apaštalavimu, kantriu gyvenimo sunkumų pakentimu bei pasiaukojimu jie stengiasi pasaulį pašventinti Dievui (Plg. 34). Dalyvavimas Kristaus pranašavime reiškiasi pasauliečių tikėjimu ir tą tikėjimą liudijančiu gyvenimu, rodančiu kad Dievo karalystė yra paskelbta ir laiko būvyje vystosi iki pilno jos atsiskleidimo (plg. 35). Pasauliečių dalyvavimas Kristaus valdyme reiškiasi tuo, kad jie pasaulinę veiklą ir pasaulines institucijas palenkia tarnauti ne nuodėmei, o Dievo garbei ir visam pasauliui sukrikščioninti (plg. 37).

Visuotinis pašaukimas tapti šventais, apie ką kalbama konstitucijos penktame skyriuje, panaikina klaidingą įsi-

tikinimą, kad būti šventais yra dvasininkų ar atskirų „keistuolių" pašaukimas. „Kristaus sekėjai yra Dievo pašaukti ne dėl savo darbų, bet jo paties noru bei malone. Jie yra išteisinti Viešpatyje Jėzuje ir tikėjimo krikštu tikrai tapę Dievo vaikai ir dieviškos prigimties dalininkai, todėl iš tikrųjų šventi. Tad jie privalo iš Dievo gautąjį šventumą savo gyvenimu išlaikyti ir tobulinti" (40). Siekti šventumo yra kiekvieno pareiga. Tai visų — vyskupų, kunigų, diakonų ir pasauliečių pašaukimas. Šventumas reiškiasi tarnavimu kitiems, nešimu kitų naštų, kantrumu ir visomis kitomis dorybėmis, bet Dievo ir artimo meilė yra pati šventumo esmė. Nuskriaustieji, beturčiai, ligoniai, persekiojamieji dėl teisybės težino, kad visus juos Viešpats vadino palaimintais.

Trumpas šeštasis skyrius kalba apie vienuolius. Tai žmonės, kurie pasižada sekti evangeliniais skaistybės, neturto ir klusnumo patarimais. Vienuoliai sudaro atskirą luomą, bet jie nėra Bažnyčios hierachijos dalis. Ir mūsų laikais jie nėra praradę savo svarbos Bažnyčioje, nors kartais atrodo žmonėms svetimi ar žemiškai bendruomenei nenaudingi (plg. 46). Jie rodo pasauliui, kad tobulumas yra galimas ir tuo skatina visus Bažnyčios narius uoliau atlikti savo pareigas. Vienuolinio luomo buvimas „ypatingu aiškumu rodo, kad Dievo karalystė yra aukščiau už visus žemiškuosius dalykus ir kad jos reikalavimai yra aukščiausi" (40).

Nors Bažnyčia vadinama šventa, bet jos šventumas žemėje nėra tobulas. Ji yra *keliaujanti Bažnyčia.* Jau vien dėl to ji nėra statiška — pasiliekanti visą laiką tokia pat, — bet dinamiška. Jos dinamiškumas reiškiasi tiek atskirų jos narių tobulėjimu, tiek visos bendruomenės ir pasaulio atnaujinimu. Galutinis atnaujinimas įvyks pasaulio pabaigoje. Apie tai kalbama septintame konstitu-

cijos skyriuje. Kol galutinis atnaujinimas dar nėra įvykęs, vieni Bažnyčios nariai „keliauja žemėje, kiti yra baigę šį gyvenimą ir skaistinasi, o treti džiaugiasi garbe, regėdami vieną Dievą trijuose asmenyse aiškiai, tokį, koks jis yra" (49).

Šitoks aiškinimas atsako klausimą, ar išganymas jau yra įvykęs ar ne. Dėl to reikia skirti Bažnyčią šiapus nuo Bažnyčios anapus, kaip reikia skirti keliaujančiąją Bažnyčią nuo kelionės tikslą pasiekusios, užbaigtos Bažnyčios. Šis skyrius praplečia ir paryškina mūsų tikėjimą į „šventųjų bendravimą". Šventųjų bendravimas yra galimas ir privalomas, nes visi, šiapus ir anapus, esame to paties mistinio Kristaus kūno nariai. Mes meldžiamės už mirusius, kurie skaistinasi, o pasiekę šventumo pilnatvės užtaria ir meldžiasi už mus danguje. Mes žemėje garbiname šventuosius, tačiau „tikrasis šventųjų garbinimas remiasi ne tiek išorinių aktų gausa, kiek gilia, veiklia mūsų meile" (51).

Aštuntasis ir paskutinis konstitucijos skyrius yra skiriamas palaimintai Mergelei Marijai, Dievo Gimdytojai. Susirinkimo pradžioje buvo numatyta išleisti atskirą dokumentą apie Dievo Gimdytoją Mariją. Tačiau Susirinkimo Tėvai nutarė įjungti ją į konstituciją apie Bažnyčią, kad būtų akivaizdžiau matoma, jog jos vaidmuo yra glaudžiausiai susijęs su pačios Bažnyčios paslaptimi.

Šiame skyriuje yra išryškinamas palaimintos Mergelės Marijos vaidmuo išganymo plane ir jai prideramas kultas Bažnyčioje. Jos vaidmuo yra nupasakojamas remiantis Šv. Rašte užrašytais faktais. Jos santykis su Bažnyčia trumpai išryškinamas tradicinio Bažnyčios mokymo šviesoje. Raginama ją garbinti liturgijoje ir išlaikyti amžių būvyje išsivysčiusius pamaldumo į ją papročius.

Konstitucija primygtinai skatina, ryškinant nepaprastą Dievo Gimdytojos kilnumą, vengti tiek klaidingo perdėjimo, tiek dvasios siaurumo (plg. 67).

Dogminė konstitucija apie dieviškąjį Apreiškimą

Šalia konstitucijos apie Bažnyčią, dieviškojo Apreiškimo konstitucija laikytina svarbiausiu II Vatikano S. dokumentu. Ji eiliniam skaitytojui gali atrodyti neturinti nieko nauja. Tačiau teologams ji turi labai didelės vertės. Ja pasiremdami, jie gali daryti toli siekiančių išvadų. Ji taip pat laikoma tarsi konstitucijos apie Bažnyčią atbaigiančiu vainiku.

Bažnyčia mokė ir moko, kad vien tik savo natūraliu protu stebėdamas kūrinius, žmogus gali suvokti Dievą, kaip visų dalykų pradžią ir tikslą (plg. Rom. 1, 20). Tačiau daugelis tiesų apie Dievą žmogaus natūraliam protui nėra prieinamos. Dėl to asmeninis ir išmintingas Dievas panorėjo atskleisti save ir savo valią žmonėms, kad jie per Kristų taptų dieviškosios prigimties dalininkais (plg. 2). Tas Dievo savęs ir savo valios atskleidimas vadinamas Apreiškimu. Apreiškimo planą Dievas vykdo tiek žodžiais, tiek darbais. Tie žodžiai ir darbai yra surašyti Senajame ir Naujame Šv. Rašto Testamente.

Šv. Raštą Bažnyčia išsaugojo iki mūsų laikų, kad vesdama Dievo žmones, juos mokydama ir valdydama, turėtų autentišką Dievo įkvėptą žodį. „Juk šventosiose knygose dangiškasis Tėvas su didžia meile pasitinka savo vaikus ir su jais kalbasi" (21). Tačiau, kas yra surašyta Šv. Rašto knygose, nesudaro Dievo Apreiškimo visumos. Apaštalai ir jų įpėdiniai gyvu žodžiu mokė visa, ką jie patys buvo gavę, „kas padeda Dievo tautai šventai gyventi ir didėti jos tikėjimui. Taip Bažnyčia savo mokslu,

gyvenimu bei kultu įamžina ir perduoda visoms kartoms save pačią ir tai, ką ji tiki" (8). Tai yra šv. Tradicija.

Kažkokiu nesusipratimu buvo išsivystęs netikslus mokymas, kad Tradicija esanti tik pirmųjų krikščionių nerašytas tikėjimas, kuris buvo perduodamas iš kartos į kartą. Tai aiškiai paneigia šioji konstitucija. Tradicija nėra vien pirmųjų krikščionių gyvenimo istoriniai faktai. Tradicija ir *dabar yra gyva bei auganti.* „Šventosios Dvasios globojama, ši apaštalų kilmės Tradicija Bažnyčioje auga, nes didėja ir apreikštųjų dalykų ir žodžių supratimas" (8). Taigi, ir *mūsų karta* per tuos, kurie yra gavę dvasinių dalykų mokymo autoritetą, yra šv. Tradicijos ne tik tęsėja, bet ir *papildytoja.* Tuo būdu visų laikų tikintieji yra įjungti į gyvosios Bažnyčios paslaptį.

Į Šv. Raštą ir šv. Tradiciją neturėtume žiūrėti kaip į du skirtingus šaltinius, kuriais remiasi tikėjimas. Jie yra vienas ir tas pats Šv. Dvasios įkvėptas ir apšviestas mokymas. „Jie plaukia *iš to paties šaltinio* ir tarsi suaugę į viena, bei siekia to paties tikslo" (9). Todėl jie verti lygios pagarbos.

Konstitucija nepalieka Šv. Rašto aiškinimo kiekvienam žmogui pagal jo supratimą. Iš to seka išvada, kad *mūsų tikėjimas yra atremtas į tris dalykus: į Šv. Raštą, šv. Tradiciją ir Bažnyčios mokymą.* „Jie yra tarp savęs taip susiję, kad vienas be kitų negali būti" (10).

Konstitucijoje trumpai bet taikliais žodžiais nusakoma naujausieji Šv. Rašto aiškinimo principai. Reikia atsižvelgti į „literatūrinę formą", t.y. ar tekstas yra poezija, ar istorinis aprašymas, ar pranašystė ir t.t. Taip pat būtina atsižvelgti į to meto galvojimą, žodžių prasmę, papročius ir pan. Skaitant Šv. Raštą, „reikia atsižvelgti į viso Šv. Rašto turinį ir vieningumą, neišleidžiant iš akių gyvosios visos Bažnyčios Tradicijos ir tikėjimo visumos"

(12). Kitais žodžiais, negalima išimti iš Šv. Rašto vieną sakinį ir juo remti savo tam tikros tiesos aiškinimą.

Iškeldama Šv. Rašto svarbą Bažnyčios gyvenime, konstitucija pabrėžia, kad Šv. Raštas turi būti uoliai skaitomas ir studijuojamas. Tai ypatingai taikoma tiems, kurie yra Dievo žodžio tarnyboje. Taip pat ir visiems krikščionims Šv. Raštas turi būti prieinamas. Todėl skatinami vis geresni vertimai su plačiais paaiškinimais.

Paminėtina dar ir ši sielovadinė mintis: skaitantieji Šv. Raštą „teatsimena, jog Šv. Rašto skaitymą *turi lydėti malda,* kad tarp Dievo ir žmogaus vyktų *pokalbis.* Juk kai mes meldžiamės, jam kalbame; kai skaitome dieviškuosius žodžius, jo klausomės (25).

Konstitucija apie šventąją Liturgiją

Nors konstitucija apie šventąją Liturgiją nėra pirmoji eilėje kitų II Vatikano S. dokumentų, bet pagal laiką ji buvo paskelbta pirmoji. Tai aiškinama tuo, kad, jau šv. Pijui X pradėjus liturginę reformą, dar prieš II Vatikano S., per keliasdešimt metų, ypatingai vakarų ir šiaurės Europoje reiškėsi gyvas liturginis sąjūdis. Kartu vykusios liturginės studijos šaukėsi įvairiausių pakeitimų bei tolesnio Liturgijos atnaujinimo. Dėl to, prasidėjus II Vatikano S., liturgistai atėjo ne su tuščiomis rankomis, bet su konkrečiais ir gerai išstudijuotais pasiūlymais. Be to, popiežiaus Pijaus XII įvestos naujos Didžiosios Savaitės apeigos jau buvo nuteikusios ir davusios toną Liturgijos atnaujinimui ir jos tikrosios pirmykštės prasmės išryškinimui.

Konstitucija apie Liturgiją visų tikinčiųjų buvo pajusta pirmiausia.Kai kitos konstitucijos ir dekretai buvo dar teoretiškai diskutuojami, liturginis atsinaujinimas jau buvo tikinčiųjų praktiškai patiriamas. Todėl galime

sakyti, kad per liturginį atsinaujinimą tikintieji pradėjo suprasti ir visas kitas Bažnyčios atsinaujinimo sritis.

Ši konstitucija yra plačios apimties. Ji detalizuotai nupasakoja ne tik pačios šventosios Liturgijos esmę bei duoda atnaujinimo potvarkius liturginėms apeigoms, bet ji liečia ir tas sritis, kurios vienokiu ar kitokiu būdu yra surištos su Liturgija, pvz. bažnytinį meną ir kalendoriaus reformą.

Norėdami pilnai suprasti liturginio atsinaujinimo prasmę ir tikslus, turėtume pirmiausia atrinkti pačias pagrindines paskelbtosios konstitucijos mintis.

1. „Liturgija yra viršūnė, į kurią krypsta Bažnyčios veikla, ir kartu šaltinis, iš kurio plaukia visa jos galia" (10). Taip yra todėl, kad Liturgija yra tik aukštosios bažnytinės vadovybės priimtos bei visai Bažnyčiai skirtos apeigos ir maldos ir svarbiausia, kad jų atlikėjas yra drauge ir Kristus ir Bažnyčia: „Ja mistinis Kristaus kūnas, tai yra jo galva ir nariai, viešu ir pilnutiniu būdu garbina Dievą" (7). Dėl to „kiekvienas liturginis veiksmas, kaip kunigo Kristaus ir jo kūno Bažnyčios darbas, yra ypatingai šventas. Joks kitas Bažnyčios darbas neprilygsta jo reikšmei ir galiai" (7). Įvairios vietinio pamaldumo pratybos, neliturginės pamaldumo formos bei iškilmės taip pat labai patariamos, bet „Liturgija savo prigimtimi stovi žymiai aukščiau už jas" (13).

2. Liturgijos tikslas, be Dievo garbinimo, yra taip pat ir mokyti žmones apreikštųjų tiesų, suburti juos į vienos minties ir širdies bendruomenę, sustiprinti, kad jie pajėgtų savo gyvenimu skelbti Kristų.

3. Kadangi visi tikintieji, pakrikštyti ir Šv. Dvasios sustiprinti, sudaro Dievo tautą, jie visi turi teisę ir pareigą dalyvauti Kristaus kunigystėje (plg. 14). Todėl *Liturgija nėra vien tik dvasininkų reikalas.* Pasaulie-

čiams yra skiriamos tam tikros pareigos, kad jie dalyvautų Liturgijos apeigose ne kaip stebėtojai, bet kaip aktyvūs jų atlikėjai.

4. Liturginiai pakeitimai turi būti vykdomi atsižvelgiant į *teologinį, istorinį ir sielovadinį tikslingumą*. „Pakeitimai tebūnie įvedami tik tada, kai iš jų pramatoma tikra nauda Bažnyčiai, ir rūpestingai žiūrint, kad naujos formos lyg organiškai augtų iš jau esančiųjų“ (23).

5. Liturgijai pripažįstamas *daugiaformiškumas*. Liturginėse apeigose įvairių tautų dvasinės savybės ir jų talentai gali pasireikšti skirtingais būdais (plg. 37). Atmetant visokius prietarus ir klaidas, misijų kraštuose galima pritaikyti krikščioniškoms apeigoms net vietinius papročius (plg. 65).

6. „Liturginėse apeigose *svarbiausia vieta tenka Šventajam Raštui*“ (24). Šalia aukos liturgijos šv. Mišiose ypatingai pabrėžiama žodžio liturgija, kuriai teikiama beveik sakramentinės svarbos, nes Kristus realiai ateina pas mus ne tiktai per sakramentus, bet taip pat ir per žodį. „Todėl šventose apeigose tebūnie įvestas gausesnis, įvairesnis ir tinkamesnis Šv. Rašto skaitymas“ (35).

7. Liturginės apeigos turi ir mokomąją paskirtį, tad jos turi būti *aiškios, suprantamos ir paprastesnės*. Turėtų būti vengiama bereikalingų pasikartojimų. Jos turi būti tokios, kad tikintieji be įmantrių paaiškinimų suprastų jų prasmę (plg. 34 ir 50). Dėl to Liturgijoje turi būti glaudus ryšys tarp veiksmo ir žodžio (plg. 35).

8. Iškeliamas ir pabrėžiamas šv. Mišių velykinis, Kristaus prisikėlimo puotos, pobūdis (plg. 47). Kiekvienas sekmadienis yra Kristaus prisikėlimo šventė (plg. 102). „Sekdama apaštalų Tradicija, ...Bažnyčia kas septintą savaitės dieną švenčia velykinę paslaptį“ (106).

9. „Šventosios Liturgijos tvarkymas priklauso tik Bažnyčios vyresnybei: Apaštalų Sostui ir pagal tiesės nuostatus vyskupui“ ir „įstatymo suteiktąja galia... teisėtai sudarytiems teritoriniams vyskupų susirinkimams. Todėl visiškai niekam kitam, net kunigui, nevalia ko nors savo nuožiūra Liturgijoje pridėti, atimti arba pakeisti“ (22).

Turint galvoje šias svarbiausias liturginėje konstitucijoje išreikštas mintis, tiek skaitant konstituciją, tiek dalyvaujant atnaujintose apiegose, turėtų būti lengviau suprantami visi kiti praktiški Liturgijos pakeitimai. Tų pakeitimų yra gana daug ir jų pritaikymas taip užgriuvo eilinį tradicinės minties krikščionį, kad jis pradžioje jautėsi pasimetęs arba net klaidingai įtarė, kad Bažnyčia neatsinaujina, o prisitaiko prie protestantų.

Šv. Mišiose (ir kitose liturginėse apeigose) buvo įvestas gimtosios kalbos vartojimas. Pagal Šv. Rašto mokymą, buvo atnaujinta tam tikrais atvejais dviejų pavidalų — Kūno ir Kraujo — komunijos priėmimas. Dvasinei kunigų vienybei pabrėžti, leista koncelebracija, t.y. kelių kunigų aukojimas Mišių kartu prie to paties altoriaus. Kad šv. Mišios turėtų glaudesnį sąlytį su gyvenama diena ir išreikštų pačių tikinčiųjų dalyvavimą maldoje, buvo įvesta „Tikinčiųjų malda“ (plg. 53). Žodžio liturgijoje sielų ganytojai skatinami paruošti tinkamus pamokslus, nes pamokslas „yra liturginio veiksmo dalis“ (35, 2). Taip pat „skatinama ruošti Dievo žodžio pamaldas didesnių švenčių išvakarėse, kai kuriomis advento bei gavėnios dienomis ir sekmadieniais bei šventadieniais“ (35, 4), ypač ten, kur nėra kunigo.

Liturginiai metai pertvarkomi taip, kad labiau išryškėtų atpirkimo paslaptis. Sekmadieniai, kaip Kristaus prisikėlimo paminėjimo diena, paliekami pirminės svar-

bos šventėmis. Tačiau ir kitos šventės, ypatingai Viešpaties ir Dievo Motinos Marijos, metų cikle išryškinančios Kristaus atpirkimo paslaptį, taip pat yra labai svarbios. Kai kurios jų net pralenkia sekmadienį. Šventųjų šventės yra mažiau akcentuojamos, nors ir joms priskiriama atitinkama svarba (104). Šventųjų gyvenimo aprašymai turi atitikti istorinę tikrovę (92, c).

Liturgijoje svarbi vieta skiriama bažnytiniam giedojimui ir dailės menui. Jais išreiškiamas begalinis Dievo grožis. Grigalinis giedojimas yra būdingas Romos liturgijai (116). Prisitaikant prie tautų kultūros ir tradicijų, gali būti įvesta ir kitos rušies muzikos. Vargonai — tinkamiausi liturginės muzikos instrumentai, bet „Liturgijai leidžiama naudoti ir kitus instrumentus, kiek jie tinka arba gali būti pritaikyti šventam vartojimui, kiek derinasi su šventovės kilnumu ir tikrai kelia tikinčiųjų dvasią" (120).

Šiam liturginiam atsinaujinimui ir pakeitimams įgyvendinti reikia tinkamai paruošti ir išauklėti Bažnyčios narius. Konstitucija numato, kad tas auklėjimas ir paruošimas prasidėtų nuo kunigų seminarijų ir vienuolynų, tik tada sielų ganytojai galės atlikti savo pareigą ir išauklėti tikinčiuosius, kad jie tikrai sąmoningai ir aktyviai dalyvautų liturginėse apeigose.

Pravartu paminėti pastabą, kad „dvasinis gyvenimas nesiriboja vien dalyvavimu šv. Liturgijoje" (12). Liturgija yra bendroji malda, bet pilnam dvasiniam gyvenimui reikia ir privačios, kad išėjęs iš minios žmogus melstųsi ir savo kambaryje, užsidaręs slapčia (plg. Mt. 6, 6).

Konstitucijos priede pareiškiama, kad Bažnyčia nėra priešinga pastovaus kalendoriaus įvedimui, pagal kurį ir Velykos būtų švenčiamos kasmet tą patį sekmadienį. Pa-

sauliniams autoritetams primenama, kad keičiant kalendorių, turi būti išlaikoma septynių dienų savaitė su sekmadieniu.

Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią dabartiniame pasaulyje

Ši konstitucija yra ilgiausias II Vatikano S. dokumentas. Ji yra vadinama *pastoracine,* arba sielovadine, o ne dogmine konstitucija. Tuo norima pabrėžti, kad jos pirminis tikslas yra ne tikėjimo tiesų paskelbimas ar patvirtinimas, bet vadovavimas žmonėms jų žemiškoje kelionėje pagal Dievo jiems duotą pašaukimą. Šia konstitucija Susirinkimas kreipiasi ne vien į Kristaus išpažinėjus, bet į visus žmones (plg. 2). Ja pirmą kartą visuotinis Bažnyčios susirinkimas tiesiogiai užmezga Bažnyčios santykį su pasauliu, dieviškojo mokymo — su žemiškomis šių dienų žmonijos problemomis.

Konstitucija yra *bendrinio pobūdžio.* Joje iškeliamos mintys ir duodami patarimai turėtų tikti visiems žmonėms. Ji skirta *šiems laikams,* nes joje iškeliamos problemos nepasiliks tos pačios ir nebus lygiai opios visiems laikams.

Šioje konstitucijoje yra išreikšta ir patvirtinta tai, ką jau anksčiau mokė popiežiai Leonas XIII, Pijus XI, Pijus XII ir kas pasakyta paskutinėse Jono XXIII enciklikose „Mater et Magistra“ ir „Pacem in Terris“, tik kai kas labiau išryškinta. Tačiau skirtingas yra tonas ir dvasia. Bažnyčia ne tiktai skelbia pasauliui iš Evangelijos išplaukiančias tiesas, bet ir nori jį suprasti ir iš jo mokytis. Ji nori užmegzti pokalbį su žmonija. Dėl to ji nieko nesmerkia. Kaip Kristus, ji „atėjo ne smerkti, o gelbėti, ne būti patarnaujama, o tarnauti“ (3). Taigi, Susirinkimas šioje konstitucijoje pristato Bažnyčią kaip *tarnaujančią* žmonijai.

Tarnavimas žmonijai yra galimas, kai žmogaus esmė ir žmonijos bendruomenė yra teisingai suprantami, ir kai pažįstamos šio meto žmogaus ir žmonių bendruomenės problemos. Todėl šioje konstitucijoje Susirinkimas savo uždavinį išreiškia šiais žodžiais: „Susirinkimas kreipiasi į visus, norėdamas atskleisti žmogaus paslaptį ir padėti išspręsti pagrindinius mūsų meto klausimus“ (10).

Konstitucija padalyta į dvi pagrindines dalis. Pirmoji pavadinta „Bažnyčia ir žmogaus pašaukimas“, antroji — „Kai kurios opesnės problemos“. Pirmoje dalyje konstitucija išdėsto Bažnyčios mokymą apie žmogų, jį supantį pasaulį ir žmogaus bei Bažnyčios santykį su pasauliu; antroje — paliečia kai kurias opesnes mūsų laikų žmonijos problemas, kurias bando išspręsti, duodama pagrindines gaires.

Teisingai suprasta žmogaus asmens vertybė yra tarsi raktas, kuriuo naudojantis bandoma išspręsti visas konstitucijoje iškeltas problemas. Nors žmogus yra nuodėmės nuskurdintas ir savyje suskilęs (plg. 13), tačiau jis turi didžiai vertingų savybių, kurios jį žemėje padaro visako centru ir viršūne. Jis turi *protą,* kurį išmintis gali dar labiau patobulinti. Jis turi *sąžinę,* kuri yra tarsi paties žmogaus gelmėse Dievo įrašytas įstatymas. Būdami ištikimi savo sąžinės balsui, žmonės jungiasi su kitais žmonėmis nuolatiniame tiesos ieškojime. Sąžinė nepraranda savo vertės net ir tada, kai ji iš nepakaltinamo nežinojimo klysta (plg. 16). Žmogus turi įgimtą *laisvės* supratimą. Tos laisvės žmogus nuolat siekia ir tik laisvėje jis gali atsiverti gėriui. Tačiau „Žmogaus vertybė ypač plaukia iš jo *pašaukimo bendrauti su Dievu*“ (19). Bent tam tikrais momentais, savo gyvenime žmogus negali nejausti, kad jis yra sau neišsprendžiama paslaptis. „Žmogaus paslaptis iš tikrųjų paaiškėja tik įsikūnijusio Žodžio pa-

slaptyje" (22). Todėl ateizmas yra Bažnyčios atmetamas kaip žmogaus vertybės skurdintojas.

Pastebėtina, kad konstitucija, kalbėdama apie žmogų, nesiremia abstrakčiais natūraliniais, ar prigimties, įstatymais, bet bando jį suprasti jo pašaukimo šviesoje. Žmogaus buitis suprantama kaip *pašaukimas* ir misija.

Žmogus gyvena bendruomenėje ir yra jos dalis. Žmonių skaičiui pasaulyje vis didėjant, žmogaus ryšiai su kitais žmonėmis gausėja. Tas „visuomenėjimas" atneša ir naujų reikalavimų. Asmens tobulėjimas ir bendruomenės pažanga yra glaudžiai vienas su kitu susipynę. Bet „visų bendruomenės institucijų pagrindas, centras ir tikslas yra ir privalo būti žmogaus asmuo, savo prigimtimi būtinai reikalaująs visuomeninio gyvenimo" (25). Veikdamas visuomenėje, žmogus prisideda prie *pasaulio perkeitimo.* Tuo pačiu jis tobulina ir save, nes jo meilė žmogui atsiveria ir išryškėja tiktai santykyje su kitais. „O pagrindinis žmogaus tobulumo, taigi ir pasaulio perkeitimo, dėsnis", kaip moko Kristus, „yra naujas meilės įsakymas" (38).

Bažnyčia yra kartu ir regimas žmonių sambūris ir dvasinė bendruomenė. Joje pasireiškia ir žmogiškoji veikla. Ji „keliauja kartu su visa žmonija ir dalijasi su pasauliu ta pačia žemiška dalia. Žmonių bendruomenė turi būti atnaujinta Kristuje ir perkeista į Dievo šeimą. Bažnyčia toje bendruomenėje yra lyg *raugas, tartum siela*" (40). Atskiriems žmonėms ji Evangelijos šviesoje išryškina žmogaus asmens vertybes. Būdama „nesurišta nei su viena kultūros forma arba politine, ūkine bei visuomenine sistema" (42), ji stengiasi apjungti visas visuomenės grupes į Dievo vaikų šeimos vienybę. Tai yra Bažnyčios veikla pasaulyje. Bažnyčia pripažįsta, kad ji yra daug pasimokiusi ir nori daugiau *mokytis iš pasaulio,* t. y. iš

pasaulio patirties ir pasaulinių mokslų. „Jai ypatingai reikia pagalbos tų, kurie gyvendami pasaulyje, ar jie būtų tikintieji ar netikintieji, yra įvairių institucijų bei sričių žinovai ir supranta giliausią jų mintį“ (44).

Šie žodžiai skamba Bažnyčios institucijai neįprasta nuolankumo gaida, o ypač sekančiame prisipažinime: „Bažnyčia net pripažįsta daug laimėjusi ir galinti laimėti iš pačios savo priešininkų ir persekiotojų opozicijos“ (44).

Antroje konstitucijos dalyje iškeliamos ir sprendžiamos mūsų laikų problemos.

1. Pirmoji problema yra vedybos ir šeima. Šių laikų vedybinio gyvenimo negerovės ir iškrypimai paskatino Susirinkimą pasisakyti apie vedybų prasmę ir šeimos šventumą. Skaitant konstitucijoje išdėstytas mintis apie šeimą, darosi labai aišku, kad „norint pastoviai atlikti krikščioniškojo moterystės pašaukimo pareigas, reikia aukšto dorovingumo“ (49). Susirinkimas pakartoja tradicinį Bažnyčios mokymą, kad „Moterystė ir vedybinė meilė savo prigimtimi yra skirtos kurti ir auklėti *šeimos prieaugliui*“ (50), tik ryškiau pabrėžia, kad ir *meilė* priklauso vedybinio gyvenimo esmei.

Tie, kurie laukė, kad Susirinkimas išsamiau pasisakys apie gimdymų reguliavimą, galėjo pagrįstai nusivilti. Tai išspręsti buvo palikta popiežiui, kuris, kaip žinome, prašė vyskupus savo nuomones šiuo klausimu įteikti jam raštu. Nors šeimos prieauglis ir jo skaičius paliktas pačių vedusiųjų sąžiningam sprendimui (plg. 50), tačiau pabrėžiama, kad „prieaugliui reguliuoti Bažnyčios vaikai negali naudoti tų būdų, kuriuos Bažnyčios vyresnybė, aiškindama Dievo įstatymą, smerkia“ (51).

2. Įdomus ir visai naujas dalykas yra konstitucijos skyrius apie kultūrą ir su ja susijusių problemų iškėlimas. Žodis „kultūra“ yra daugiariopos prasmės, todėl

kultūros aptarimas yra nelengvas. Kultūra yra visokeriopa žmogaus veikla, tobulinanti įvairias dvasios ir kūno galias; ja taip pat suprantama žmogaus kūriniai, kuriuos jis laiko būvyje yra sukūręs ir perdavęs ateinančioms kartoms. Kultūra yra nevienoda. Jos skirtingumas priklauso nuo to, kuriuo laiku ir kokios bendruomenės ji yra kuriama.

Susirinkimas pastebi, kad pakitusios modernaus gyvenimo sąlygos nepaprastai pakeitė žmonijos kultūrą. Iš to kyla įvairios problemos. Kaip išlaikyti įvairių grupių bei tautų kultūras nepažeistas ir ištikimas paveldėtoms tradicijoms? Kaip didėjančia sparta augančių paskirų mokslų šakas sujungti į vienumą, kad būtų išsaugotas gilesnis mąstymas, vedąs į išmintį? Kaip padaryti kultūrines pasaulio vertybes prieinamas visiems žmonėms? Kaip išsaugoti kultūrą nuo religijai priešingo humanizmo, nepažeidžiant kultūros savarankiškumo? (plg. 56).

Susirinkimas neduoda atsakymų į visus šiuos klausimus. Tačiau, jis pateikia kultūros ugdymo dėsnius, atremtus į *žmogaus pašaukimą būti pilnutiniu žmogumi.* Pilnutinis žmogus nevergauja daiktams, kad savo dvasia galėtų „laisviau garbinti Kūrėją bei juo žavėtis“ (57). Kultūrai kurti ir vystytis, žmogui reikia *intelektualinės laisvės.* Todėl Bažnyčia „skelbia teisėtą kultūros, ypač mokslų, autonomiją“ (59). Tai reiškia, kad niekas negali nustatyti, kokia turi būti kultūra ir kad kultūra nebūtų „verčiama tarnauti politinėms arba ekonominėms jėgoms“ (59).

Pažymėtina, kad Bažnyčia šia konstitucija *pasauliniams mokslams* pripažįsta lygias teises su teologiniais, pabrėždama: „Pastoracijoje tebūnie reikiamai pripažįstami ir panaudojami ne tik teologiniai principai, bet ir pasaulietinių mokslų, ypač psichologijos ir sociologijos, atradimai“ (62).

3. Konstitucija, kalbėdama apie ekonominį-visuomeninį gyvenimą, pakartoja popiežių pareiškimus per paskutiniuosius septyniasdešimt penkerius metus, ypatingai tai, ką popiežius Jonas XXIII yra mokęs savo enciklikose. Ekonominių-visuomeninių problemų sprendimo raktas yra žmogaus asmens vertybė: „Juk žmogus yra ūkinio-visuomeninio gyvenimo kūrėjas, centras ir tikslas" (plg. 63).

Pagrindinė problema yra žmonių ekonominė nelygybė. Kai kuriuose kraštuose žmonės turi per daug materialinių gėrybių, o kai kur jų neužtenka. Žmogui turi būti užtikrintas deramas pragyvenimas, nepažeidžiant jo asmens vertybės. Žmogus turi pareigą ir teisę turėti darbą (plg. 67). Darbininkams turi būti duodama teisė dalyvauti įmonių tvarkyme, steigti dirbančiųjų sąjungas ir — kaip paskučiausia priemonė — streikuoti (plg. 68).

Dievas skyrė žemę su visomis joje esančiomis gėrybėmis ne atskiriems žmonėms, žmonių grupėms ar tautoms, bet *visiems žmonėms*. Iš to seka, kad į teisėtai jam priklausančius jo turimus ir naudojamus medžiaginius daiktus, žmogus „turi žiūrėti ne vien kaip į savus, bet drauge ir kaip *bendrus* ta prasme, kad jie gali būti naudingi ne vien jam, bet ir kitiems" (69). Dėl to, tie žmonės, kurie turi pakankamų gėrybių, turi pareigą padėti vargšams ir ne vien tik iš to, kas jiems atlieka kaip perteklius. „O patekusieji į kraštutinį vargą turi teisę iš kito gėrybių įsigyti tai, ko jiems būtinai reikia" (69). Tie žodžiai yra paremti Evangelija ir pirmųjų krikščionių tradicija. Tačiau jie yra labai artimi marksistiniam mokymui ir aiškiai priešingi kapitalistiniam galvojimui. Bažnyčios mokymas prašoka marksizmą, žmogaus asmens vertybę iškeldamas aukščiau materialinių gėrybių bei visokių tas gėrybes tvarkančių sistemų.

4. Politinės bendruomenės, arba valstybės, paskirtis yra apsaugoti žmogaus asmens teises viešajame gyvenime. Ji taip pat privalo žiūrėti ir bendrosios visos tautos ir net visos žmonijos gerovės. Konstitucijoje pastebima, kad „mūsų meto aplinkybės vis dažniau verčia valdančiuosius įsiterpti į visuomeninę, ūkinę bei kultūrinę sritį, kad ten būtų sudarytos tinkamesnės sąlygos, sėkmingiau padedančios piliečiams ir jų grupėms *laisvai* siekti pilnutinio žmogaus gėrio" (75).

Gali pasitaikyti, kad valdantieji peržengia savo teises, atimdami žmonėms priklausančias laisves. Tuo atveju konstitucija sako: „Piliečiai teneatsisako daryti tai, ko objektyviai reikalauja bendroji gerovė. Tačiau tebūnie jiems leista ginti savo bei kitų piliečių teises nuo to valdančiųjų savavaliavimo, laikantis prigimties įstatymo ir Evangelijos nubrėžtų ribų" (74).

Labai svarbu, kad būtų aiškiai suprantamas Bažnyčios ir politinės bendruomenės santykis. Konstitucijoje pabrėžiama, kad daugialypėje visuomenėje atskirų krikščionių veiksmai „turi būti aiškiai skiriami nuo tų, kuriuos drauge su savo ganytojais atlieka Bažnyčios vardu" (76).

Politinė bendruomenė ir Bažnyčia yra viena nuo kitos nepriklausomos, bet jų bendradarbiavimas yra naudingas. Bažnyčia iškelia žmogų aukščiau grynai žemiškos jo vertės. Bažnyčia, būdama ir šio pasaulio bendruomenė, naudojasi žemiškaisiais bei laikinaisiais dalykais, bet „ji negrindžia savo vilties iš pasaulietinės valdžios gautomis privilegijomis. Ji net *atsisakys naudotis* kai kuriomis leistinai įsigytomis teisėmis, paaiškėjus, kad naudojimasis jomis kelia abejojimo jos liudijimo nuoširdumu" (76).

5. Konstitucija, kalbėdama apie taiką, pasmerkia karo barbariškumą ir pabrėžia, kad taika nereiškia karo nebuvimo, bet ji yra *teisingumo* padarinys. Taika nepasie-

kiama visam laikui, ją reikia nuolat kurti. Kadangi tikra taika bus ten, kur tarp tautų bus broliški santykiai, todėl taika yra ir *meilės* padarinys (plg. 78).

Karas pateisinamas tiktai kaip apsigynimo priemonė. Atsiradus naujiems ginklams, kurie savo jėga gali per kelias sekundes nusiaubti ištisą miestą ar net kraštą, susirinkimas pareiškia: „Kiekvienas karo veiksmas, kuris be atodairos neš sunaikinimą ištisiems miestams arba plačioms sritims drauge su jų gyventojais, yra nusikaltimas prieš Dievą bei žmogų ir turi būti griežtai, neabejojamai pasmerktas" (80). Šiais žodžiais Bažnyčia pasmerkia atominių ginklų naudojimą.

Taikos išlaikymui mūsų laikais susirinkimas pataria susilaikyti nuo ginklavimosi lenktynių ir auklėti žmonese ne neapykantos, keršto ir paniekos kitiems jausmus, bet „visuose žadinti naują, taikingą nusistatymą" (82). Taip nat skatinama kurti tarptautinę bendruomenę, kad tautos glaudžiau bendradarbiaudamos tarpusavy, galėtų viena kitai ekonomiškai ir kultūriškai padėti. Krikščionys turėtų duoti pavyzdį. Todėl „Susirinkimas mano, jog labai vertėtų įkurti kokią nors visuotinės Bažnyčios įstaigą, visur nešančią beturčiams Kristaus teisingumą ir meilę" (90).

Dekretas apie visuomeninio bendravimo priemones

Visuomeninio bendravimo priemonės yra spauda, kinas, radijas, televizija ir pan. Kristaus įsteigtoji Bažnyčia, „griežtai įpareigota skelbti Evangeliją" (3), gali ir turi naudotis visomis šiomis priemonėmis, kad greičiau ir geriau būtų atliekamas išganymo darbas.

Šiame dekrete Susirinkimas kalba apie visuomeninio bendravimo priemonių panaudojimą ne tik grynai religiniams tikslams. Viešoji nuomonė ir atskiro žmogaus są-

žinė yra formuojama net ir paprasčiausia informacija apie tai, kas pasaulyje vyksta. O visuomenė *turi teisę būti informuojama* apie viską, kas paskiriems žmonėms arba jų grupėms, žiūrint kiekvieno padėties, yra *naudinga žinoti*" (5).

Dekrete pabrėžiama, kad naudojantieji visuomeninio bendravimo priemones tiek žinių, tiek idėjų, tiek meno perdavimui atsižvelgtų į visas sąlygas ir aplinkybes (4) ir laikytųsi tiesos bei dorovės reikalavimų. O priėmėjai teišmoksta pasirinkti, kas naudinga jiems patiems, jų šeimoms ir visuomenei.

Krašto vyriausybė yra įpareigojama *išsaugoti spaudos ir kitokios informacijos laisvę*. Ji turėtų budėti, kad blogas tos laisvės panaudojimas neatneštų žalos „viešajai dorovei ir visuomenės pažangai" (12).

Susirinkimui ypatingai rūpi, kad ištobulėjus spaudos, kino, radijo ir televizijos technikai, tos priemonės būtų gausiai ir efektingai naudojamos krikščioniškai minčiai skleisti. Dėlto raginama puoselėti gerą spaudą, gaminti ir rodyti tinkamus filmus, steigti katalikų radijo ir televizijos stotis; taip pat rūpintis, kad būtų lavinami tų sričių specialistai, kurie sugebėtų krikščioniškoje dvasioje ir patraukliu būdu programas perteikti visuomenei.

Šiuo svarbiu klausimu dekretas yra labai trumpas ir tiktai bendrinio pobūdžio. Dėl to, baigiamajame žodyje yra pavedama Šventajam Sostui, „pasitelkus įvairių kraštų dalyko žinovus, išleisti pastoracinę instrukciją" (23). Joje turėtų būti smulkiau ir išsamiau išdėstoma, kaip šio dekreto bendrieji principai būtų vykdomi mūsų dienų įvairių kultūrų bei civilizacijų pasaulyje.

„Vienas pagrindinių visuotinio II Vatikano S. tikslų yra atstatyti vienybę tarp visų krikščionių“ (1). Šiais žodžiais pradedamas dekretas apie ekumenizmą. Krikščionių vienybė yra vienas didžiausių visų Kristų išpažįstančiųjų rūpesčių. Jau ir anksčiau buvo stengiamasi sujungti atsiskyrusias rytų ir Vakarų Bažnyčias, bet tos pastangos buvo nesėkmingos. Pažymėtinas nuo šimtmečio pradžios ypač gyvai reiškęsis vakarų Europos kraštuose „Una Sancta“ sąjūdis. Pastaraisiais laikais vienybės, arba ekumenizmo, sąjūdis ėmė stipriai reikštis ir protestantų religijose. Popiežius Jonas XXIII manė, kad yra pribrendęs laikas Katalikų Bažnyčiai atnaujinti vienijimosi pastangas. Dar prieš S. pradžią jis įsteigė sekretoriatą, kuris rūpintųsi krikščionių vienybe. Jis pakvietė protestantų ir stačiatikių bažnyčias dalyvauti Susirinkime, skirdamas jų atstovams Šv. Petro bazilikoje garbingas vietas.

Dekretas apie ekumenizmą iškelia Kristaus įsteigtos Bažnyčios vienybės reikalą ir nurodo kelius, kuriais eidami turėtume jos siekti. Tai iš tikrųjų nuostabus Bažnyčios dokumentas, kurio vaisiai jau pradeda ryškėti krikščioniškame pasaulyje. Nuo dabar Bažnyčia kitatikių nebevadina eretikais, o *atsiskyrusiais broliais*. Pripažįstama, kad „už regimosios Katalikų Bažnyčios sienų gali būti kai kurių, ir tai net daug ir vertingų dalykų...: rašytasis Dievo žodis, malonės gyvenimas, tikėjimas, viltis ir meilė bei kitos vidinės Šv. Dvasios dovanos ir kiti regimieji dalykai“ (3). Nors vienijimosi eigoje Katalikų Bažnyčia save laiko pirmąja, nes joje „yra visa Dievo apreikštoji tiesa ir visos malonės priemonės“ (4), tačiau katalikai raginami „džiaugsmingai pripažinti ir įvertinti

atsiskyrusiuose broliuose sutinkamas vertybes, kylančias iš bendro paveldėjimo“ (4).

Šiame dekrete mažiau kalbama apie Katalikų Bažnyčios vienumą ir tikrumą, bet mintis kreipiama į tai, kad Kristus ir jo Dvasia veikia visose bažnytinėse bendruomenėse, net už regimosios Bažnyčios ribų. Todėl su atsiskyrusiais broliais yra galimas ir pageidaujamas *labai nuoširdus pokalbis.* Tame pokalbyje, aiškinant katalikų tiesas ir jas lyginant su atsiskyrusiųjų brolių tikėjimo tiesų supratimu, reikia atsiminti, kad „esama *katalikybės tiesų laipsniškumo,* nes nevienodas yra jų ryšys su krikščionių tikėjimo pamatu“ (11).

Dekrete susirinkimas pabrėžia, kad „Nėra tikro ekumenizmo be vidinio pakitimo“ (7). Todėl ragina visus krikščionis atsinaujinti dvasiškai ir gyventi Evangelija. Krikščionių susiskaldymas neįvyko ir be Katalikų Bažnyčios kaltės. Susirinkimo Tėvai duoda krikščioniškos dvasios pavyzdį, sakydami: „Todėl nuolankiai prašome Dievą ir atsiskyrusius brolius atleisti mums, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams“ (7).

Nors dekretas ragina katalikus melstis kartu su kitais atsiskyrusiais broliais už vienybę, tačiau įspėja, kad bendravimas kulto apeigose neturėtų būti be atodairos. Vietos vyskupams pavedame spręsti, kaip atskirose vietose konkrečiai reikėtų elgtis (plg. 8).

Ne visų atsiskyrusiųjų brolių religijų santykis su Katalikų Bažnyčia yra vienodas. Dekretu nurodomos dvi pagrindinės grupės: atskilusios rytų Bažnyčios ir protestantiškos reformacijos paskatintos bei išugdytos vakarų Bažnyčios ir bažnytinės bendruomenės. Tos dvi grupės yra skirtingos „ne vien savo kilme, vieta bei laiku, bet ypač tikėjimą ir bažnytinę santvarką palietusių klausimų prigimtimi ir svarbumu“ (13). Todėl ekumeninėje veik-

loje su jomis pokalbis ir bendravimas turi būti skirtingas. Duodamas ekumeninei veiklai plėsti nurodymus, dekretas iškelia ir kreipia daugiau dėmesio į tai, kas Katalikų Bažnyčią *jungia* su atsiskyrusiomis Bažnyčiomis.

Ypatingai daug vienijančio panašumo randama rytų Bažnyčiose. Ne viena jų yra įsteigta pačių apaštalų. Krikščionybės pradžioje vakarų Bažnyčia daug dalykų ėmėsi iš rytų bažnyčios liturgijos, tikėjimo tradicijos ir teisinės santvarkos. Rytų Bažnyčios garbina ir aukština Mergelę Mariją. Kadangi jos išlaikė nenutrūkstamą apaštalų įpėdinių grandinę, jų kunigystė ir Eucharistija yra tikri sakramentai. Jei pasitaiko skirtumų tikėjimo tiesose, tie skirtumai dažniausiai yra tiktai žodžiuose, nes rytai kitokiu būdu eina prie Dievo pažinimo. Todėl „dažnai įvairios teologinės formulės daugiau viena kitą papildo, negu viena kitai priešinasi“ (17).

Atsiskyrusios Bažnyčios ir bažnytinės bendruomenės vakaruose daugiau skiriasi nuo Katalikų Bažnyčios, bet ir su jomis galimas pokalbis, nes patys esminiai pagrindai yra bendri ir mums ir jiems. Jie *išpažįsta Jėzų Kristų,* vienintelį Dievo ir žmonių tarpininką. Jie ypatingoje pagarboje laiko *Šv. Raštą;* jį studijuodami, jie gilinasi į Kristaus gyvenimą ir jo skelbtąjį mokslą. Jei deramu būdu pakrikštyti, jie *per krikšto sakramentą* įsijungia kartu su visais krikštytaisiais į tą patį nukryžiuotą ir išaukštintą Kristų. Pagaliau, jie „kaip ir mes, nori laikytis Dievo žodžio, kaip krikščioniškųjų dorybių šaltinio“ (23).

Dekretas apie katalikiškąsias Rytų Bažnyčias

Ne visos bažnyčios atsiskyrė nuo vakarų Katalikų Bažnyčios; kai kurios jų pasiliko ištikimos Romai, o vėliau ir kai kurios atsiskyrusios grupės sugrįžo vienybėn. Tos ištikimosios rytų Bažnyčios ir sugrįžusios grupės su-

daro *katalikiškas* rytų bažnyčias. Jos sudaro mažumą tiek rytų Europos bendruomenėse, tiek artimuose rytuose mahometonų tarpe, tiek Sovietų Rusijos ateizmo jūroje.

Katalikiškos rytų Bažnyčios skiriasi viena nuo kitos ir nuo vakarų Bažnyčios apeigomis, bažnytine santvarka ir dvasiniu paveldėjimu. Šiuo dekretu Susirinkimas norėjo išreikšti katalikiškų rytų Bažnyčių padėtį ir teises visoje Katalikų Bažnyčioje bei jų santykius su atsiskyrusiomis rytų Bažnyčiomis.

Susirinkimas pabrėžia, kad visos — tiek rytų, tiek vakarų — Bažnyčios yra „*lygiateisės*, nė viena nestovi aukščiau už kitas savo apeigomis ir turi vienodas teises ir pareigas, popiežiaus vadovaujamos, skelbti Evangeliją visam pasauliui“ (3). Katalikų Bažnyčia ne tik nori, bet ir įsakmiai pataria išsaugoti jų apeigų ir dvasinio palikimo įvairumą. O kur buvo nuo senųjų papročių nutolę, tesugrįžta „į protėvių tradicijas“ (5).

Viena iš rytų Bažnyčių tradicijų yra *patriarchato institucija*. Dekretas duoda patriarcho aptarimą: „Rytų patriarchu yra vadinamas vyskupas, turįs teisės numatytą jurisdikciją visiems savo teritorijos vyskupams su metropolitais, dvasininkams ir tikintiesiems, bet pripažįstąs popiežiaus pirmenybę (7). Visi Rytų patriarchai lygūs, yra tiktai tam tikra garbės pirmumo eilė. Jiems priklauso ypatinga pagarba ir Susirinkimas nutaria, kad jiems būtų atstatytos visos teisės ir privilegijos, kurias jie turėjo dar rytų ir vakarų Bažnyčių vienybės metu.

Kadangi katalikiškos rytų Bažnyčios yra artimesnės atsiskyrusioms rytų bažnyčioms, joms yra pavedamas ypatingas uždavinys — puoselėti visų rytų bažnyčių vienybę. Iš atsiskyrusių rytiečių, kai jie sugrįžta Katalikų Bažnyčios vienybėn, tereikalautina tiktai paprasto Katalikų tikėjimo išpažinimo. Tiems rytiečiams, kurie dar

nėra sugrįžę Katalikų Bažnyčios vienybėn, tam tikromis sąlygomis leidžiama teikti atgailos, Eucharistijos ir Ligonių sakramentus. O katalikams leidžiama tų sakramentų prašyti ir atsiskyrusių nekatalikų rytų bažnyčių dvasininkų, kai jie fiziškai ir moraliai negali pasiekti katalikų kunigo (plg. 27).

Šis dekreto potvarkis ne tik konkrečiai išreiškia visų rytų Bažnyčių vienybę, bet taip pat labai palengvina religijos praktikavimą tokiems katalikams, kurie savo noru ar prieš savo norą yra išblaškyti nekatalikiškoje aplinkoje.

Dekretas apie ganytojines vyskupų pareigas Bažnyčioje

Vyskupai yra apaštalų įpėdiniai. Vyriausiam apaštalų, šv. Petrui, pats Kristus pavedė ganyti visą Bažnyčią, t.y. rūpintis visos Bažnyčios ir atskirų bažnyčių gerove. Tačiau visiems apaštalams Kristus įsakė ir suteikė galią mokyti, pašvęsti ir ganyti *visas tautas*. Todėl visi vyskupai, būdami apaštalų įpėdiniai, kartu su popiežium, turi pareigą *rūpintis visomis pasaulyje esančiomis bažnyčiomis* (plg. 3). Kitais žodžiais tariant, vyskupams yra pavesta rūpintis ne tik savo diecezijos tikinčiųjų gerove, bet *visos Bažnyčios* gerove. Tai yra pagrindinis teigimas, kurio šviesoje ir dvasioje dekretas kalba apie ganytojines vyskupų pareigas.

Dekretas padalytas į tris dalis. Pirmoje dalyje kalbama apie vyskupų santykį su visuotine Bažnyčia, antroje — apie jų santykį su jiems pavestomis diecezijomis, trečioje — apie vyskupų bendradarbiavimą atskirų kraštų ar bažnytinių provincijų ribose.

Dogminėje konstitucijoje apie Bažnyčią jau buvo pareikšta, kad vyskupai yra susijungę į bendruomenę, vadinama vyskupų kolegija, kuri vienybėje su kolegijos galva,

popiežiumi, turi aukščiausią ir pilną galią Bažnyčioje (plg. dogm. konst. Bažnyčia, 22). Kadangi visi vyskupai tik retais atvejais gali susirinkti, todėl visos Bažnyčios reikalams aptarti įvairių kraštų vyskupai parenkami į tarybą, kuri vadinasi *vyskupų sinodas* (5). Toji taryba atstovauja viso pasaulio vyskupams ir rūpinasi visos Bažnyčios gerove.

Nors atskiri vyskupai, kaip apaštalų įpėdiniai, turi „*betarpišką galią,* kurios reikia jų ganytojinėms pareigoms" (8), tačiau popiežius turi teisę kai kuriuos dalykus pasilaikyti sau ar pavesti kuriam kitam vyresniajam (8). Popiežius, santykiaudamas su visa Bažnyčia, naudojasi *Šv. Sosto kurija,* kuri veikia popiežiaus vardu (plg. 9). Dekrete Susirinkimo Tėvai pareiškia norą, kad Šv. Sosto kurija būtų pertvarkyta, kad jos „nariai, tarnautojai, patarėjai bei popiežiaus legatai būtų kaip galint daugiau parenkami iš įvairių kraštų" (10). Jie taip pat pageidauja, kad kurija savo veikloje tartųsi su tam tikrų sričių žinovais pasauliečiais, tuo būdu juos įjungdama į Bažnyčios reikalus.

Diecezija, kuri yra Dievo tautos dalis, yra pavesta ganyti atskiriems vyskupams ir jų bendradarbiams kunigams. Vyskupai turi pareigą mokyti, pašvęsti ir valdyti jiems patikėtą kaimenę. Vykdydami savo uždavinį, vyskupai su tėviška meile turi *tarnauti visiems tikintiesiems.* Jie atvirai bendradarbiauja su civiline valdžia, ragindami klausyti teisingų įstatymų. Bet jie „yra pilnai ir tobulai *laisvi bei nepriklausomi nuo bet kokios civilinės valdžios*" (19). Anksčiau kai kuriuose kraštuose civilinė valdžia turėjo privilegijų tarti savo žodį dėl vyskupų paskyrimo. Šiuo dekretu „Susirinkimas pageidauja, kad ateityje civilinėms valdžioms nebūtų teikiama jokių teisių ir privilegijų rinkti, nominuoti, pristatyti arba nurodyti asmenis vyskupo pareigoms" (20).

Susirinkimas nutaria, kad būtų peržiūrimos diecezijų ribos, atsižvelgiant į plotą, žmonių skaičių, bendruomenės vieningumą, pakankamą skaičių kunigų, medžiaginius išteklius ir pan. Atskirose diecezijose vyskupai raginami rūpintis tikinčiųjų *grupėmis, kurios vartoja skirtingą kalbą,* „pavedant juos tos pat kalbos kunigams bei parapijoms arba gerai tą kalbą mokančiam savo vikarui, prireikus net konsekruotam vyskupui arba kuriuo nors kitu tinkamesniu būdu" (23). Šie žodžiai ir lietuviams išeivijoje duoda teisę reikalauti, kad jie būtų dvasiškai aprūpinami ir patarnaujami sava kalba.

Diecezinių vyskupų bendradarbiai yra šie: vyskupai augziliarai ir koadjutoriai, kunigai ir vienuoliai. Vienuoliai, išlaikydami savosios vienuolijos pobūdį, raginami vis daugiau įsijungti į sielovados darbą ir atsidėti išoriniams apaštalavimo darbams. Pageidaujama, „kad kiekvienoje diecezijoje būtų įsteigta speciali *pastoracinė taryba,* kuriai pirmininkautų pats vyskupas ir priklausytų tam tikslui parinkti kunigai, vienuoliai bei pasauliečiai" (27).

Kad vyskupai sėkmingiau galėtų atlikti savo uždavinį, reikia, kad jie vieni su kitais bendradarbiautų. Todėl Susirinkimas mano, kad vienos tautos ar krašto vyskupai turėtų nustatytais laikotarpiais susirinkti pasitarimų. Tokie sambūriai vadinami *vyskupų konferencijomis.* Šioms vyskupų konferencijoms dekretas pateikia bendruosius nuostatus. Vyskupų konferencijų nariai yra visi pareigas einą vyskupai. Popiežiaus legatai ir pareigų neturintieji tituliniai vyskupai nėra vyskupų konferencijos nariai (plg. 38, 2). Konferencijos nutarimai, priimti dviejų trečdalių balsų ir patvirtinti Apaštalų Sosto, „turi juridiškai įpareigojančią galią" (38, 4).

Dekreto gale pabrėžiama, kad peržiūrint ir pataisant Bažnyčios teisių rinkinį, jo įstatymai atitiktų šio dekreto

nuostatus. Be to, nutariama, kad būtų paruoštos *bendros* pastoracinio darbo direktyvos vyskupams ir klebonams ir *specialios* direktyvos atskiroms tikinčiųjų grupėms bei pritaikytos atskirų kraštų sąlygoms (plg. 44).

Dekretas apie kunigų paruošimą

Iš naujai suformuluotos Bažnyčios sampratos ir jos atsinaujinimo bei uždavinių dabartiniame pasaulyje logiškai išplaukia reikalas tinkamai paruošti kunigus, nes „visos Bažnyčios atsinaujinimas didele dalimi priklauso nuo kunigų darbo, kurį gaivina Kristaus Dvasia" (Įvadas). Suprasdamas kunigų paruošimo svarbą, Susirinkimas apie kunigus išleido du dekretus: „Kunigų paruošimas" ir „Kunigų tarnyba ir gyvenimas".

Dekrete apie kunigų paruošimą nieko nėra esmiškai nauja, kas nebūtų vienu ar kitu laiku popiežių mokyme išreikšta. Tačiau kai kurios mintys yra stipriau pabrėžtos ir dabar patvirtintos visuotinio susirinkimo. Vieną tokių minčių yra kunigų paruošimo programos *pritaikymas kiekvieno krašto sąlygoms.* Vyskupų konferencijoms yra pavedama kartkartėmis peržiūrėti savo krašto kunigų paruošimo programas ir jas pritaikyti besikeičiančioms aplinkybėms. Apaštalų Sostas pasilieka teisę šias programas patvirtinti (plg. 1).

Susirinkimo Tėvams buvo žinomas kunigų trūkumas kai kuriuose kraštuose. Todėl dekrete pabrėžiama, kad „Kunigystės pašaukimų ugdymas yra *visos krikščionių bendruomenės pareiga*" (2). Tačiau svarbiausią vaidmenį čia turi *šeima ir parapija.* Kunigai ir vyskupai savo pavyzdžiu ir veikla yra įpareigojami visomis naudingomis priemonėmis žadinti ir ugdyti pašaukimus. Pašaukimo ugdymui yra svarbios mažosios seminarijos skirtos dar gimnazijos nebaigusiems jaunuoliams. Jose kandidatai

turi būti auklėjami jų amžiaus psichologijai atitinkamu būdu, neatsiribojant nei nuo pasaulyje vykstančių įvykių, nei nuo ryšių su šeima (plg. 3).

Didžiosios seminarijos yra diecezijos širdis. Jų vadovais ir profesoriais turi būti parinkti patys geriausi kunigai, savo srityje pasiruošę, turį pastoracinę patirtį, pažįsta dvasinį gyvenimą ir auklėjimo darbą. Iš kandidatų į kunigus reikalaujama intencijos grynumo, valios laisvės, dvasinio, dorovinio bei protinio tinkamumo ir fizinės bei psichinės sveikatos. Dekretas įspėja, kad „tiriant auklėtinius visada tebūnie laikomasi griežtumo, net jeigu ir apgailėtinai trūktų kunigų" (6).

Kunigų seminarijose mokslinis ir pastoracinis paruošimas turi būti glaudžiai suderintas su dvasiniu ugdymu. Kunigai turi būti panašūs į Kristų. Jie turi būti išmokomi ieškoti Kristaus Dievo žodyje, Bažnyčios paslaptyje ir maldoje, bet taip pat „matyti Viešpatį vyskupe, kuris juos siunčia, ir žmonėse, pas kuriuos yra siunčiami, ypač neturtėliuose, vaikuose, ligoniuose, nusidėjėliuose ir netikinčiuosiuose" (8). Auklėtiniams turi būti atskleidžiami kunigiško gyvenimo sunkumai ir galimi pavojai. Jie turi būti išmokomi sudrausminti savo prigimties savumus. Į seminarijos drausmę yra žiūrėtina kaip į bendruomeninio sugyvenimo ir meilės priemonę. Ji reikalinga brandžios asmenybės išugdymui, „kad auklėtiniai būtų vidujai nusiteikę vyresniųjų autoritetą pripažinti iš gilaus įsitikinimo... ir antgamtiniais motyvais" (11). Vyskupų nuožiūrai „paliekama įvesti tam tikrą *studijų pertrauką,* arba atitinkamą pastoracinio bandymo laikotarpį, kad būtų geriau ištirtas kandidatų tinkamumas kunigystei" (12). Prieš kunigystės šventimus jie galėtų pasidarbuoti parapijose kaip diakonai.

Dekretas iškelia reikalą seminarijose peržiūrėti bažnytines studijas. Auklėtiniams jau pradžioje reikia atskleisti Kristaus paslaptį, įaustą į visos žmonijos istoriją, kad jie iš pat pradžių matytų visų studijų prasmę, planą ir pastoracinį tikslą. Turėtų būti geresnis filosofinių ir teologinių mokslų suderinimas. Filosofija turėtų, kaip ir anksčiau, remtis tradiciniu „visuomet galiojančiu filosofiniu paveldėjimu, bet drauge atsižvelgtina ir į dabartinio amžiaus filosofijos sroves, ... bei į moderniųjų mokslų pažangą" (15). Teologinių studijų „siela" turėtų būti Šv. Raštas. Šalia bažnytinės teisės, istorijos ir liturgijos, turėtų būti dėstoma ir apie atsiskyrusias nuo Romos bažnyčias bei bažnytines bendruomenes, kad kunigai būtų paruošti „darbuotis visų krikščionių vienybės atstatymui" (16). Turėtų būti peržiūrėti mokymo metodai, kad būtų ne vien tik žinios perteikiamos, bet kartu ugdomos asmenybės. Tokie dalykai, kurie šiuo metu neturi praktiškos reikšmės, turėtų būti apleidžiami. Svarbu, kad kunigai būtų paruošti ne vien teoriškai, bet ir praktiškame darbe gebėtų žinias panaudoti, kad jie mokėtų sueiti į pokalbį su žmonėmis, juos išklausyti ir „su meile atverti širdį įvairiausiems žmonių reikalams" (19). Kunigų paruošimo studijos neturėtų baigtis su seminarijos baigimu. Atskiruose kraštuose vyskupų konferencijos turėtų pasirūpinti, kad kunigai pastoraciniuose institutuose ar kitokiomis priemonėmis periodiškai atsinaujintų ir pasitobulintų.

Dekretas apie tinkamą vienuolinio gyvenimo atsinaujinimą

Vienuolijos, tiek vyrų tiek moterų, visais laikais vaidino svarbų vaidmenį Bažnyčios gyvenime. Tai parodo vien tik jų skaičius ir išsiplėtimas įvairiose bažnytinės

veiklos srityse. Susirinkimas šiame dekrete pateikia eilę bendrinių nuostatų, kuriais vadovaudamosios vienuolijos turėtų atsinaujinti ir prisitaikyti prie pakitusių laikų sąlygų, kad jų labai vertingas įnašas dar daugiau patarnautų Bažnyčios gerovei dabartinio meto sąlygose.

Šiame dekrete iškeliami du skirtingi vienuolinio gyvenimo atsinaujinimo elementai: vidinis, bei dvasinis, atsinaujinimas ir prisitaikymas prie išorinių mūsų laikų gyvenimo sąlygų. Tie du elementai turi eiti kartu. Todėl neužtenka vien tik išorinio pasikeitimo, reikia, kad atsinaujinimas būtų ir vidinis.

Pagrindinė ir aukščiausia vienuolinio gyvenimo norma yra ne atskirų vienuolijų konstitucija, bet *patsai Kristus*. Taigi, vienuolinis gyvenimas pirmiausia remiasi Evangelijos nurodytu „Kristaus sekimu". Atsinaujinančios vienuolijos *neturėtų nutolti nuo pirminių savo tikslų*, bet ištikimai laikytis „steigėjų dvasios bei jų siektų tikslų ir sveikų tradicijų" (2, b). Idant vienuolijos nepasiduotų galimai tendencijai atsiriboti savo veikloje nuo visos Bažnyčios, dekretas ragina: „kiekviena (vienuolija) teįsijungia į Bažnyčios darbus ir planus" (2, c) visose bažnytinės veiklos srityse. Vienuolijų nariai neturėtų būti tiek atskirti nuo pasaulio, kad per tai pasidarytų jiems neįmanoma pažinti laiko dvasios. Todėl raginama: „Vienuolijos deramai *tesupažindina savo narius su savo laiko žmonių sąlygomis* ir Bažnyčios reikalais" (2, d). Pagaliau ne prisitaikymas gyvenamojo meto sąlygoms, bet vidinis bei *dvasinis atsinaujinimas turi būti laikomas pirmoje vietoje* (plg. 2, e). Šie yra pagrindiniai vienuolinio atsinaujinimo dėsniai.

Vidinis atsinaujinimas turėtų būti derinamas su vienuolijos paskirtimi ir uždaviniais. Tačiau, visi „pirmiausia teieško Dievo, kuris pirmas mus pamilo, bei temyli jį

ir visose aplinkybėse tesistengia siekti paslėpto gyvenimo su Kristumi Dievuje“ (6). Malda ir maldos dvasia turi būti semiama iš tikrų krikščioniško gyvenimo šaltinių, *pirmoje eilėje iš Šv. Rašto.* Vienuoliai yra pasižadėję vykdyti Evangelijos patarimus, praktikuodami skaistybės, neturto ir klusnumo dorybes. Skaistybė laikytina *didžia malonės dovana.* Jai išlaikyti vienuoliai turėtų labiau tikėti Viešpaties žodžiu ir jo pagalba negu savo pačių jėgomis, neapleisdami ir kūno bei dvasios sveikatai padedančių natūralinių priemonių. Tada jie nebus suklaidinti tų, kurie skelbia „kad tobulas susivaldymas esąs neįmanomas arba kenkiąs žmogaus pažangai“ (12). Apie vienuolių neturtą dekretas sako: „Vienoliniam neturtui nepakanka tik naudotis gėrybėmis pagal vyresniųjų valią. Reikia, kad vienuoliai būtų ir *iš tikrųjų beturčiai“* (13). Raginama vengti „bet kokios prabangos, perdėto pelno ieškojimo ir turtų krovimosi“. Vienuolijoms patariama dalį savo gėrybių duoti Bažnyčios reikalams ir beturčių išlaikymui. Vienuoliai raginami būti klusnūs savo vyresniesiems. Klusniai vykdydami vyresniųjų jiems pavestus uždavinius, „jie prisideda prie Dievo suplanuoto Kristaus kūno augimo. Taigi vienuolinis klusnumas ne tik nemažina žmogaus vertybės, bet dar ją subrandina“ (14).

Darnus bendruomeninis gyvenimas reikalauja, kad vienuoliai būtų vienos sielos, broliškai bendradarbiautų ir vienas kitam rodytų pagarbą. Dekretas reikalauja, kad vienuolynuose *nebūtų skirtingų klasių* ar mažiau teisių turinčių narių. Skirtumas tarp asmenų galimas tiktai tas, kuris išplaukia iš skirtingų pareigų, kurioms yra skirti asmenys „dėl ypatingo Dievo pašaukimo arba ypatingo tinkamumo“ (15).

Vienuolinis drabužis, kuris taip labai, ypač vienuoles, išskirdavo iš pasaulio, dekreto potvarkiu turėtų atitikti

atliekamąjį darbą, laiko bei vietos sąlygas ir sveikatos reikalavimus. Jis turi būti „paprastas ir kuklus, neištaigingas ir drauge dailus“ (17).

Dekrete patariama, su Šventojo Sosto pritarimu, vienodos krypties ir veiklos vienuolijoms jungtis į federacijas. O mažos vienuolijos, turinčios panašias konstitucijas bei papročius, turėtų susijungti draugėn“ (plg. 22).

Dekretas apie pasauliečių apaštalavimą

Šiuo dekretu Bažnyčia pagrindinai išryškino pasauliečių veiklos svarbą Bažnyčios gyvenime. Galėtų kilti klausimas, kodėl po devyniolikos šimtmečių atsirado reikalas taip iškilmingai raginti pasauliečius įsijungti į Bažnyčios veiklą. Tiesa, pasauliečiai ir ankstesniais laikais, raginami ir neraginami, buvo įsijungę į apaštalavimą. Tai rodo pasauliečių katalikiškosios veiklos organizacijų skaičius ir begaliniai gausus bei įvairiopas apaštalavimo darbas ypač tų pasauliečių, kuriuos Bažnyčia paskelbė šventaisiais.

Mūsų laikų gyvenimo sąlygos tiek pakitusios, kad jos pareikalauja iš pasauliečių dar didesnio uolumo bei atsakomybės. Apie tai kalbama dekreto įvade. Sparčiai augąs žmonių skaičius, mokslo bei technikos pažanga ir didėjantis visos žmonijos tarpusavio priklausomumas iškelia naujas apaštalavimo problemas. Kunigų trūkumas ir jų apaštalavimo suvaržymas kai kuriuose kraštuose, be kitko, dar labiau iškėlė pasauliečių vaidmenį. Be to, Šventosios Dvasios veikimu, patys pasauliečiai pradeda savarankiškiau galvoti ir vis daugiau pajunta atsakomybės jausmą tarnauti Kristui ir Bažnyčiai.

Dekretas pareiškia, kad pasauliečių apaštalavimas kyla iš jų pašaukimo būti krikščionimis. Pasauliečiai yra mistinio Kristaus kūno dalis ir nė viena to kūno dalis

negali pasilikti apmirusi bei neveikli. Kitaip ji kenktų visam kūnui. Taip susijungę su Kristumi, „pasauliečiai dalyvauja kunigiškoje, pranašiškoje ir karališkoje Kristaus misijoje, bei atlieka jiems tenkančią visos Dievo tautos darbo dalį Bažnyčioje ir pasaulyje" (2). Pasauliečių *pareiga ir teisė apaštalauti* kyla iš krikšto ir sutvirtinimo sakramentų. Šiais sakramentais jie ne tik įsijungė į mistinį Kristaus kūną, bet ir gavo Šventosios Dvasios galią, kuri yra reikalinga apaštalavimo darbui. Nežiūrint kaip platus ir įvairus yra apaštalavimo laukas ir apaštalavimo būdai, „pasauliečių apaštalavimo vaisingumas priklauso nuo jų gyvybinės vienybės su Kristumi" (4).

Pasauliečių apaštalavimo tikslai neturėtų būti apribojami vien tik Evangelijos skleidimu ir dvasinio gyvenimo pavyzdžiu. Šios srities apaštalavimas yra tarsi kunigų pastoracinės veiklos papildymas. Pasauliečių apaštalavimas turėtų būti kreipiamas dar į du kitus tikslus: *žemiškosios santvarkos atnaujinimą ir labdarą*. Dekretas pabrėžia Dievo planą pasauliui — atnaujinti žemiškąją santvarką ir nuolat ją tobulinti (plg. 7). Šitas darbas ypatingai priklauso pasauliečiams, nes jie gyvena pasaulyje, dirba įvairiose profesijose, dalyvauja valstybinėse institucijose ir savo darbu apima visas žemiškosios plotmės sritis. Piliečių apaštalavimo tikslas yra žemiškosios santvarkos sukrikščioninimas, kad tuo būdu ji būtų labiau atbaigta ir sukilninta. Kitas pasaulietiško apaštalavimo tikslas yra labdara. Jos reikalas kyla iš artimo meilės. Bažnyčia „ypač brangina tarnavimą beturčiams, ligoniams, vadinamą labdaros ir savitarpio paramos veiklą įvairiopam žmonių vargui palengvinti" (8). Labiau pasiturintieji asmenys ir kraštai yra pirmoje eilėje įpareigojami rūpintis visokeriopa labdara, kad materialinis ir kultūrinis skurdas būtų mažinamas visoje žmonijoje.

Pasauliečių apaštalavimo sritys arba darbo laukas yra: „bažnytinės bendruomenės, šeima, jaunimas, visuomeninė aplinka, valstybiniai ir tarptautiniai reikalai" (9).

Apaštalaudami bažnytinėje bendruomenėje, ypač parapijoje, pasauliečiai savo pavyzdžiu „atgaivina tiek ganytojus tiek kitus tikinčiuosius" (10). Savo patirtimi jie gali daug prisidėti prie geresnio Bažnyčios turto administravimo. Palaikydami glaudų ryšį su kunigais, jie iškelia savo ir gyvenamojo meto problemas ir bendromis jėgomis padeda ieškoti sprendimų.

Būdami pirmieji tikėjimo skelbėjai savo vaikams šeimoje, pasauliečiai turi stengtis savo pavyzdžiu jau nuo jaunų dienų juos paruošti apaštališkai veiklai ir puoselėti juose pastebėtą dvasinį pašaukimą. Susituokusieji turi ypatingą pareigą, ypač šiais laikais, „savo gyvenimu parodyti ir įrodyti vedybų ryšio neišardomybę ir šventumą" (11). Didėjanti *jaunimo įtaka* visuomeniniame ir politiniame gyvenime „reikalauja iš jų didėjančio apaštališko veiklumo" (12). Todėl suaugusieji turėtų *sueiti su jaunimu į draugišką pokalbį,* išmokti juos suprasti ir skatinti jų jauną energiją pašvęsti apaštalavimui.

Kadangi vienas pasauliečių apaštalavimo tikslų yra atnaujinti ir tobulinti žemiškąją santvarką, todėl pasauliečių apaštalavimas turėtų apimti *visuomenines, valstybines ir tarptautines sritis,* „Mylėdami tėvynę ir ištikimai atlikdami savo politines prievoles, katalikai tesijaučia įpareigoti siekti tikro bendruomenės labo" (14). Krikščioniško mokslo principus jie turėtų pritaikyti politiniame ir viešosios gerovės gyvenime, patys neatsisakydami eiti viešųjų pareigų.

Dekretas nurodo du pasauliečių apaštalavimo būdus: *pavienį ir grupinį.* Pavienių apaštalavimas visuomet vaisingas, o kai kuriais atvejais nepakeičiamas. Jis „yra

ypač svarbus tose šalyse, kur labai varžoma Bažnyčios laisvė“ (17), ir ten, kur katalikai, sudarydami mažumą, yra išsisklaidę. Tose sąlygose pasauliečiai, pagal išgales, atlieka kunigų darbą. Grupinis arba organizuotas apaštalavimas yra nepakeičiamas, kai reikia veikti sutelktomis jėgomis. Tačiau organizacijos niekuomet negali būti savo pačių tikslas. „Jų apaštališkasis pajėgumas priklauso nuo jų sutapimo su Bažnyčios tikslais ir nuo paskirų narių bei viso sambūrio krikščioniško gyvenimo ir evangeliškos dvasios“ (19). Katalikiškos apašatalavimo organizacijos, kuriose pasauliečiai bendradarbiauja su bažnytine hierarchija, yra laikytinos *katalikų akcijos* organizacijomis. Šiomis organizacijomis katalikai turėtų išeiti į tarptautinę plotmę, sudarydami tarptautines katalikų sąjungas bei organizacijas.

Bažnytinė vyresnybė skatina pasauliečių apaštalavimą, nustato jam principus ir derina veiklą su bendruoju Bažnyčios tikslu. Todėl „jokia veikla negali vadintis katalikiška, neturėdama teisėtos bažnytinės vadovybės pritarimo“ (24). Pažymėtinas dekreto nutarimas, kad būtų „įsteigtas sekretoriatas prie Šventojo Sosto pasauliečių apaštalavimui tvarkyti ir plėtoti“ (26).

Pasauliečių apaštalavimas nebus sėkmingas, jei pasauliečiai nebus vispusiškai ir pilnai jam pasiruošę. Pasiruošimas turėtų apimti pilnutinį žmogiškosios asmenybės ugdymą. Paruošimas apaštalavimui turėtų apimti tiek dvasinę žmogaus pusę, tiek teologijos ir filosofijos mokslų žinojimą, tiek praktinį žinių pritaikymą. „Rengimas apaštalavimui turi prasidėti nuo pat vaiko auklėjimo pradžios“ (30) šeimoje. Vėliau ruošiamasi parapijos bendruomenėje, katalikiškose mokyklose ir įvairiose apaštalavimo dvasią ugdančiose organizacijose bei draugijose.

Šiuo dekretu Susirinkimas nori padėti kunigams sėkmingiau tarnauti Dievo tautai, nes jiems Bažnyčios atsinaujinimo darbe tenka svarbiausias ir sunkiausias uždavinys.

II Vatikano Susirinkimas šiame dekrete duoda daug pilnesnę ir platesnę kunigo sampratą negu bet kurie anksčiau buvę susirinkimai. Kunigas nėra vien tik „kulto žmogus" prie altoriaus, atskirtas nuo bendruomenės, bet jis yra ir sielų ganytojas bei bažnytinės bendruomenės vadovas. Jis yra išskirtas iš žmonių, bet, kaip ir Kristus, „gyvena su kitais žmonėmis *kaip su savo broliais*" (3). Jis yra pažymėtas ypatingu Šventosios Dvasios ženklu — kunigystės sakramentu. Šio sakramento galia jis padaromas panašus į Kristų ir veikia paties Kristaus, mistinio kūno galvos, vardu, tarnaudamas Dievo tautai.

Dekretas išryškina, kad vyskupystė nėra kunigystės praplėtimas, pridedant daugiau teisių ir sakramentinių galių. Priešingai — *kunigai yra vyskupystės veiklos praplėtimui*. Konsekracija vyskupams yra suteikiama galia tęsti Kristaus misiją, o kunigai yra jų pagalbininkai, kuriems yra pavedama tos misijos dalis. Tuo būdu jie išplečia vyskupų veiklą. Būdami sujungti draugėn ir dalyvaudami vienoje Kristaus kunigystėje, vyskupai ir kunigai iš tikrųjų yra broliai. Ta brolybė nėra vien tiktai dvasios bei minties, bet *sakramentinė realybė*. Ji ypatingai išryškėja diecezijos gyvenime, kai visi kunigai, vadovaujami vyskupo, sudaro vieną kunigystės „kūną".

Kaip vyskupo padėjėjai, kunigai privalo būti jam ištikimi ir jo klausyti. Tačiau Susirinkimas nori, kad kunigai būtų subrendusios asmenybės. Todėl vyskupai yra raginami žiūrėti į kunigus kaip į savo brolius ir draugus. Jie turi išklausyti kunigų nuomonės ir tartis su jais pas-

toraciniais ir kitais diecezijos gerovės reikalais. Kad šis bendradarbiavimas būtų sėkmingesnis, Susirinkimas nori, kad būtų sudaryta kunigų *taryba arba senatas,* kuris atstovautų kunigijai ir kuris savo patarimais galėtų sėkmingai padėti vyskupui valdyti diecezija" (7).

Dekrete nurodomos svarbiausios kunigo pareigos: Dievo žodžio skelbimas, Dievo tautos pašventimas liturginiais veiksmais ir dvasinis vadovavimas bei tarnavimas žmonėms. Visų šitų pareigų *centras yra eucharistinės Mišių aukos atnašavimas.* Tiek Evangelijos skelbimas, tiek dvasinis vadovavimas, tiek kiti kunigiškieji veiksmai turi remtis eucharistine auka. Dekreto žodžiais tariant, „jokia krikščioniškoji bendruomenė negali būti sėkmingai kuriama, jei jos pamatas ir centras nėra eucharistinė auka, nuo kurios turi prasidėti bet koks bendruomeninės dvasios ugdymas" (6).

„Kiekvieną kunigą su kitais kunigais jungia ypatingi apaštališkos meilės, tarnybos ir brolybės ryšiai" (8). Todėl jie turi glaudžiai bendradarbiauti, dažnai sueiti draugėn, vienas kitam reikale padėti, ne tik dvasiškai bet ir medžiagiškai, ypač tiems, kurie serga, jaučiasi vieniši ar persekiojami.

Dekretas pritaria tokiam kunigų apaštalavimo būdui, kai jie, *dirbdami rankų darbą,* įsijungia į darbininkų likimą. Taip jie gali geriau suprasti žmogų — darbininką ir sėkmingiau apaštalauti. Šitoks apaštalavimo būdas leidžiamas tik bažnytinei vyresnybei pritariant.

Santykiaudami su pasauliečiais, kunigai turi atsiminti, kad jie yra pašaukti tarnauti. Jie turi išklausyti pasauliečių nuomonės ir pripažinti jų patirtį bei žinias. Pasauliečiams jie turėtų su pasitikėjimu pavesti kai kuriuos bažnytinius uždavinius. Kunigai turi mokėti suderinti „įvairius įsitikinimų skirtumus" (9). Tam labai padės,

jei jie klausys dekreto žodžių: „Kunigai niekuomet neturi tapti kokios nors žmogiškos ideologijos arba partijos tarnais“ (6).

Kunigystės pašaukimas neturėtų būti apribojamas tarnavimu diecezijoje, atliekant vyskupų jiems pavestus uždavinius. „Teatsimena kunigai, kad jiems privalo rūpėti visos bažnyčios“ (10). Jiems privalo rūpėti misijos ir tos veiklos sritys, kurios stokoja kunigų. Dekretas reikalauja, kad būtų rastas lengvesnis būdas kunigams persikelti iš vienos diecezijos ar krašto į kitą. Taip pat patariama steigti tarptautines seminarijas, specialias diecezijas ar ką panašu, kur kunigai būtų priimami *visos* Bažnyčios gerovei. Tuo būdu kunigai būtų tinkamai paskirstomi tarnavimui ne tik įvairiose šalyse ir tautose, bet ir specialiai pastoracijai įvairiose visuomenės grupėse (plg. 10).

Kunigai, kaip ir visi krikščionys, yra pašaukti siekti tobulybės. Tačiau, kadangi jie atstovauja paties Kristaus asmeniui, jų pašaukimas tobulybėn turi ir skirtingą pagrindą. Jie tobulumo sieks „nuoširdžiai ir patvariai atlikdami savo pareigas Kristaus Dvasioje“ (13). Gerojo Ganytojo pavyzdžiu, jie yra „raginami aukoti savo gyvybę už savo avis, būti pasiruošę didžiausiai aukai“ (13).

Iš kunigų reikalaujama nuolankumo ir klusnumo bažnytinei vyresnybei. Tas klusnumas neturi būti aklas ar pažeidžiantis Dievo vaikų laisvę. Ieškodami naujų kelių savo veikloje, kunigai gali ir kai kada privalo pareikšti savo nuomonę ar išdėstyti savo planus atitinkamiesiems vyresniesiems, bet visuomet turi būti nusiteikę priimti vyresniųjų sprendimą.

Dekretas patvirtina kunigų celibatą, nors pabrėžia, kad jis nepriklauso kunigystės esmei, tačiau daugeliu atžvilgių jis kunigystei tinka. Skaistybe ir celibatu kunigai

pasišvenčia ir nepadalyta širdimi lengviau susijungia su Kristumi. Celibatu kunigai parodo žmonėms, kad jų uždavinys yra tikinčiuosius pristatyti Kristui kaip skaisčią sužieduotinę jaunikiui. Pagaliau celibatu kunigai tikintiesiems primena pomirtinį pasaulį, kuriame prisikėlusieji nei tekės nei ves (plg. 16).

Iš kunigų reikalaujama, kad jie žemiškąsias gėrybes naudotų „tik tiems tikslams, kuriems pagal Viešpaties Kristaus mokslą ir Bažnyčios potvarkius jos gali būti skirtos“ (17). Turtą, kurį jie įsigyja atlikdami bažnytines pareigas, tenaudoja savo pragyvenimui ir pareigų vykdymui. Kas lieka, turėtų būti skiriama beturčių šelpimui ir kitiems meilės darbams. Į bažnytines pareigas tenežiūrima kaip į pasipelnymo ar praturtėjimo šaltinį. Kunigai kviečiami laisvai pasirinkti neturtą.

Dekretas apie misijinę Bažnyčios veiklą

Šis dekretas remiasi dviem principais: (1) Bažnyčia savo prigimtimi yra misininkė ir (2) visi Bažnyčios nariai turi pareigą įsijungti į misijų veiklą. Dekretas duoda šį misijų aptarimą: „Į visą pasaulį yra siunčiami Evangelijos šaukliai skelbti džiugios naujienos ir kurti Bažnyčios tarp tautų arba bendruomenių, kurios dar netiki Kristumi. Tą jų darbą įprasta vadinti misijomis“ (6).

Kristus norėjo, kad atpirkimo darbas būtų tęsiamas ir pasiektų visus žmones. Todėl jis siuntė Šventąją Dvasią, kad ji, veikdama žmonių širdyse, vestų jo Bažnyčią plėtojimosi keliu. Taip pat jis įpareigojo apaštalus skelbti Evangeliją „visam sutvėrimui“ (plg. Mk. 16, 15). Todėl misijų uždavinys pirmiausia tenka apaštalų įpėdiniams vyskupams, kurie veikia kartu su savo pagalbininkais kunigais, vienuoliais ir pasauliečiais.

Misijų pagrindas ir reikalas kyla iš *Dievo valios,* kad visi žmonės pažintų tiesą ir būtų išganyti. Dogminė konstitucija „Bažnyčia“, pabrėžia, kad „negali būti išganyti tie, kurie žino, jog Katalikų Bažnyčia yra Dievo per Kristų įsteigta ir išganymui reikalinga, bet atsisako į ją įeiti arba joje pasilikti“ (Bažnyčia, 14). Tiems, kurie be savo kaltės nepažįsta Kristaus, Dievas, jam vienam žinomais keliais, gali duoti išganymui pakankamą tikėjimą, bet tai „nepanaikina Bažnyčios pareigos ir drauge šventos teisės skelbti Evangeliją“ (7). Misijų pagrindu laikytina ir *krikščioniškoji* meilė, kuri skatina dalytis su visais žmonėmis Dievo malone gautaisiais dvasiniais turtais. Misijų veikla yra tobulai *garbinamas Dievas,* nes tuo būdu vykdomas jo planas. Pagaliau misijų veikla *atitinka vieną giliausių žmogaus prigimties troškimų* — sujungti visus į brolišką vienybę ir santarvę.

Misijų veikla neturėtų apsiriboti vien tik tiesioginiu Evangelijos skelbimu. Besidarbuojančius misijose dekretas ragina rūpintis auklėjimu mokyklose, bendradarbiauti visuomenės bei ūkinių reikalų tvarkyme, prisidėti prie alkio, tamsumo, ligų pašalinimo ir apskritai kurti geresnes gyvenimo sąlygas (plg. 12). Šioje meilės veikloje labai daug galėtų pasitarnauti savo srities žinovai pasauliečiai.

Tiesioginis ir pirmasis misijų *tikslas yra nekrikščionių atvertimas,* parodant jiems Kristaus mokslo kilnumą, kuris patenkina ir prašoka visas jų viltis. „Bažnyčia griežtai draudžia ką nors versti arba nederamu būdu įkalbėti bei vilioti priimti tikėjimą“ (13). Atsivertimas yra Šventosios Dvasios veikla, atverianti nekrikščionių širdis. Naujai atsivertęs žmogus, Dievo malonės padedamas, pradeda nelengvą dvasinę kelionę. Jisai bręsta katachumenate, kuriame tikėjimo tiesų aiškinimu ir pilnutiniu

paruošimu krikščioniškajam gyvenimui jis padaromas tinkamas susijungti su Kristumi krikšto sakramentu. Tačiau tai yra dar tik misijų veiklos pradžia. Galutinis misijų tikslas yra *išugdymas pilnai sąmoningos ir subrendusios krikščioniškos bendruomenės,* kad ji pati savo jėgomis, su savo vyskupais, kunigais ir krikščioniškomis institucijomis, pajėgtų įsijungti į visos Bažnyčios bendruomenę (plg. 15). Pažymėtina, kad „Bažnyčia dar nėra tikrai įsteigta, dar negyvuoja pilnai ir nerodo tobulai žmonėms Kristaus, jei šalia hierarchijos nėra tikrai to vardo vertų pasauliečių bei jų veikimo“ (21). Tai yra dekreto nurodytas mastas, kuriuo matuojamas krikščioniškos bendruomenės subrendimas.

Naujai suformuluotos krikščioniškos bendruomenės neturi būti verčiamos atsisakyti savo papročių ir tradicijų. Kiekvienos tautos papročiai, jų tradicijų išmintis, mokslas, menas ir pan. sudaro turtą, kuris turėtų būti, kiek galima, įjungiamas į krikščioniškąjį gyvenimą (plg. 15, 19 ir 22).

Dekretas pabrėžia, kad misijų veikloje būtų ugdoma *ekumeninė dvasia.* Misijų darbe katalikai turėtų vengti nesveiko lenktyniavimo su atsiskyrusiais broliais, kad būtų išvengiama papiktinimo. Verčiau jie turėtų veikti išvien ir bendradarbiauti, ypač visuomeninių reikalų, technikos bei kultūros srityse ir rodyti, kad jie tai daro dėl to paties Kristaus (plg. 15).

Šiam svarbiam misijų darbui misininkai turėtų būti paruošiami ypatingu būdu. Jie turi būti ne tiktai dvasiškai pasiruošę, bet ir susipažinę su misijų krašto papročiais, kalba, problemomis bei metodais, kurie tam kraštui yra tinkamiausi (plg. 26). Misijoms labai padeda draugijos ir institutai, kurie jungtinėmis jėgomis paruošia misininkus jų veiklai. Visai Bažnyčios misijinei veik-

lai tvarkyti ir derinti turėtų būti viena istaiga — Tikėjimui skleisti kongregacija.

Kadangi misijinė veikla išplaukia iš pačios Bažnyčios esmės, todėl visi krikščionys savu būdu turi jungtis į misijų darbą (plg. 35). Vyskupai turėtų iš savo diecezijų pasiųsti „kai kuriuos iš geresnių kunigų, pasisiūlančių į misijas" (38). Vyskupų konferencijos „tenustato kiekvienos diecezijos įplaukoms proporcingą sumą, kasmet skirtiną misijų reikalams" (38). Vyskupai ir kunigai pamokslais turėtų supažindinti žmones su visos Bažnyčios pareiga skelbti tautoms Kristų, išmokyti tikinčiuosius melstis už misijas; taip pat „tenesigėdija prašyti joms išmaldos, tapdami tarsi elgetos Kristui ir sielų išganymui" (39). Tiek kontemplatyvinio, tiek aktyvinio gyvenimo vienuolijos yra prašomos steigti savo namus misijų kraštuose, kad galėtų savo malda, pavyzdžiu ir darbu aktyviai prisidėti prie misijų veiklos. Pagaliau raginama kad pasauliečiai prisidėtų, ugdydami apaštalavimo dvasią savo šeimose, o misijų kraštuose dirbdami mokyklose ir padėdami „besivystančioms tautoms ūkinio ir visuomeninio gyvenimo srityse" (41).

Pareiškimas apie krikščioniškąjį auklėjimą

Bažnyčia yra mokytoja. Tai kyla iš jos apaštalavimo pareigos ir atsispindi visuose II Vatikano S. dokumentuose. Bažnyčios auklėjamoji paskirtis dar labiau išryškėja atsinaujinimo ir prisitaikymo prie dabartinio meto vyksme. Moderniais laikais, kai yra labai pažengusi technika, moksliniai tyrinėjimai, ir visuomeninio bendravimo priemonės, Bažnyčiai rūpi, kad pilnutinis auklėjimas apimtų ir žmogaus dangiškąjį pašaukimą. Todėl, pasikeitus gyvenimo sąlygoms, Susirinkimas šiame pareiškime vėl pakartoja pagrindinius auklėjimo dėsnius.

Visi žmonės, nežiūrint jų rasės, lyties, amžiaus, padėties visuomenėje, turi *neliečiamą teisę auklėtis ir šviestis*. Ta teisė kyla iš žmogiškojo asmens vertingumo. Auklėjimas turi tikslą vispusiškai subrandinti asmenį, kad jis, įsigijęs „reikalingo ir naudingo išsilavinimo, galėtų aktyviai įsijungti į įvairias visuomenės grupes, pokalbiu atsiverti kitiems ir su noru dėtis prie bendrosios gerovės kėlimo" (1). Prie naudingo ir reikalingo auklėjimo Susirinkimas priskiria ir amžiui pritaikytą protingą seksualinį auklėjimą.

Šalia visiems bendros auklėjimosi teisės, krikščionys turi teisę būti *krikščioniškai auklėjami*. Atgimę iš Šv. Dvasios ir tapę naujais kūriniais, jie turi teisę būti mokomi tikėjimo ir doros tiesų, kad tobuliau dalyvautų mistinio Kristaus kūno gyvenime ir padėtų sukrikščioninti pasaulį.

Tėvai yra pirmieji ir pagrindiniai auklėtojai. Jie turi teisę ir pareigą auklėti savo vaikus tiek šeimos gyvenimu, tiek parinkdami jiems patinkamas mokyklas. Auklėjimo srityje valstybė irgi turi teisių ir pareigų. Jos teisės yra rūpintis „kad visi piliečiai galėtų deramai pasinaudoti kultūrinėmis gėrybėmis ir būtų paruošti atlikti pilietinėms pareigoms bei naudotis pilietinėmis teisėmis" (6). Dėl to valstybė gali kontroliuoti mokytojų tinkamumą ir mokslo lygį. Valstybės pareigos yra saugoti tėvų pirminę auklėjimo teisę, duodant jiems ir kitiems auklėtojams pasirinkimo laisvę ir apskritai rūpintis švietimo veiklos plėtimu, steigiant ir palaikant įvairias auklėjimo institucijas. Valstybė turi pagelbėti auklėjimui, tačiau ji privalo „vengti bet kokio mokyklų monopolio" (6).

Bažnyčia auklėjimo srityje taip pat turi teisių ir pareigų. „Jos pareiga yra rodyti visiems žmonėms išganymo kelią, perteikti tikintiesiems Kristaus gyvenimą ir

nuolatos rūpestingai padėti jiems pasiekti to gyvenimo pilnatvę" (3).

Auklėjimo darbe *ypatinga vieta tenka mokyklai*. Mokykla ugdo proto galias, brandina asmenybes ir paruošia pasirinktai profesijai. Ji suveda įvairių sugebėjimų ir skirtingos padėties mokinius, tuo padėdama vienas kitą geriau suprasti. Ji taip pat apjungia šeimas, mokytojus, kultūrines, politines bei religines organizacijas bendram pažangos darbui (plg. 5).

Bažnyčiai tenka pareiga rūpintis tiek katalikiškomis mokyklomis, tiek nekatalikiškomis, kad jaunimas, šalia pasaulinių mokslų, būtų paruoštas krikščioniškajam gyvenimui. Susirinkimas primena katalikams tėvams pareigą, „kada tik gali ir kur gali, leisti vaikus į katalikiškas mokyklas" (8). Bažnyčia taip pat turi rūpintis nekatalikiškas mokyklas lankančių savo vaikų tinkamu doriniu ir religiniu auklėjimu. Prie nekatalikiškų universitetų turėtų būti steigiami katalikų studentų centrai.

Pareiškime nėra katalikiškos mokyklos aptarimo, bet tik nusakoma jai būdingos žymės: „...ji stengiasi sukurti gaivia evangelinės laisvės ir meilės dvasia alsuojančią mokyklinės bendruomenės aplinką, padėti jaunuoliams, kartu su savo asmenybės tobulinimu, ugdyti savyje naują kūrinį, kuriuo tapo krikšto metu, ir pagaliau visą žmogiškąją kultūrą sieti su išganymu, kad mokinių įsigyjamos žinios apie pasaulį, gyvenimą ir žmogų būtų apšviečiamos tikėjimo" (8).

Pareiškimas pabrėžia Bažnyčios teisę — „laisvai steigti ir tvarkyti bet kokio pobūdžio ir laipsnio mokyklas" (8). Šalia pradinių ir vidurinių mokyklų, šiais laikais yra būtinos profesinės, techninės mokyklos ir įvairūs institutai paruošti suaugusius dirbti su tais, kurie dėl prigimtinių trūkumų reikalingi ypatingos priežiūros. Pareiš-

kime pageidaujama, kad katalikų universitetai labiau pasižymėtų kokybe, o ne skaičiumi. Visi tikintieji raginami „nesigailėti jokių aukų katalikiškoms mokykloms remti, kad jos galėtų vis geriau atlikti savo uždavinį (9).

Pareiškimas apie katalikišką auklėjimą susilaukė nemaža kritikos dėl savo nepilnumo ir neįžvelgimo kai kurių mūsų laiko auklėjimo problemų. Tačiau atsimintina, kad įvairiuose kraštuose ir įvairiose sąlygose auklėjimo problemos yra labai skirtingos. Todėl pareiškimo pradžioje yra pasakyta, kad po Susirinkimo speciali komisija plačiau išvystys pateiktąsias mintis, o atskirų kraštų vyskupų konferencijos jas pritaikys vietos sąlygoms.

Pareiškimas apie Bažnyčios santykius su nekrikščionių religijomis

Šis dokumentas yra trumpiausias iš visų II Vatikano S. dokumentų, bet jo mintys siekia krikščioniškos išminties gelmes. Jos logiškai išplaukia iš dogminės konstitucijos „Bažnyčios“ mokymo apie Dievo tautą. Dabar, kai įvairios tautos vis glaudžiau viena su kita santykiauja, Susirinkimas negalėjo išvengti nepasakęs, ką Bažnyčia mano apie nekrikščioniškąsias religijas. Šio pareiškimo mintys yra visai naujos Bažnyčios istorijoje. Bendrasis pareiškimo tonas — iškelti, kas yra bendra ir jungia Katalikų Bažnyčią su nekrikščioniškomis religijomis.

Visas religijas jungia ieškojimas atsakymo į klausimus: kas yra žmogus; kokia gyvenimo prasmė; kas yra blogis ir kas yra gėris; iš kur kyla blogis ir kančia; kas laukia žmogaus po mirties ir pan.

Induizmas, budizmas ir kitos pasaulyje esančios religijos savo išmintyje, gyvenime ir apeigose turi tiesos ir šventumo bruožų, kurie „neretai atspindi aną visus žmones apšviečiančią Tiesą“ (2). Todėl Susirinkimas pareiš-

kia, kad katalikai, bendradarbiaudami su šių religijų žmonėmis, pripažintų, kas jose teisinga ir šventa, ir savo krikščioniško gyvenimo pavyzdžiu ugdytų jose randamas dvasines bei kultūrines vertybes.

Islamo religija katalikams artimesnė, nes jos sekėjai garbina vieną Dievą. Kristus jiems nėra Dievas, o tik pranašas, bet jie maldose garbina jo Motiną Mariją ir didžiai vertina dorą gyvenimą. Su jais katalikai turėtų bendradarbiauti ir, užmiršę praeities nesantaikas, drauge nešti visiems žmonėms „socialinį teisingumą, dorinį gėrį, taiką bei laisvę" (3).

Žydų religija, iš kurios išaugo Kristaus Bažnyčia, yra labai artima visiems krikščionims. Krikščionis ir žydus jungia Senasis Testamentas. Apaštalai ir pirmieji krikščionys buvo žydai. Nors žydų vadovybė su savo šalininkais atmetė Kristų ir reikalavo jo mirties, bet „tai kas buvo įvykdyta jo kančios metu, negalima primesti nei visiems be skirtumo anuomet gyvenusiems žydams, nei šiandieniniams" (4). Be to, šiuo pareiškimu Bažnyčia pripažįsta ir apgailestauja, jog kartais kai kas žydams rodė neapykantą ir juos persekiojo. Todėl ragina, skelbiant Evangeliją, nepristatyti žydų kaip Dievo atmestųjų ar prakeiktųjų.

Gale pareiškiama, kad Bažnyčia smerkia žmogaus nuvertinimą dėl jo rasės, padėties ar religijos.

Pareiškimas apie tikėjimo laisvę

Šis pareiškimas glaudžiai susijęs su ekumenizmo dekretu ir pareiškimu apie Bažnyčios santykius su nekrikščionių religijomis. Šie trys dokumentai sudaro tarsi Susirinkimo minčių vienetą, kurio principais Bažnyčia turėtų santykiauti su nekatalikišku pasauliu.

Laisvės problema yra labai plati ir gili. Ji visais laikais buvo žmonijai aktuali. Susirinkimas nesprendžia laisvės problemos apskritai, bet apsiriboja tiktai tikėjimo laisve, ypatingai pabrėždamas tikėjimo laisvės santykį su civiline valdžia. Tai labai aktualu šiais laikais, kai pusei pasaulio gyventojų yra atimta laisvė praktikuoti savo religiją.

Religinės laisvės dėsnis seniai buvo pripažįstamas įvairių kraštų konstitucijose. Bažnyčia visais laikais mokė, kad žmonės turi teisę laisvai išpažinti ir praktikuoti tikėjimą. Tačiau, kadangi tikėjimo laisvė yra artimai *susijusi su sąžinės laisve,* Bažnyčia ilgai svarstė, kaip ir kokiais žodžiais išreikšti tikėjimo laisvės dėsnį, kad jis nebūtų klaidingai suprastas. Ji nenori, kad tikėjimo laisvės pagal kiekvieno sąžinę pripažinimas būtų suprastas kaip objektyvios tiesos paneigimas arba kad ji yra abejinga klaidoms. Nenorėjo, kad kas nors pasidarytų išvadą, jog visos religijos yra vienodai geros arba kad doktrininės klaidos turėtų tas pačias teises, kaip asmeninis žmogaus sąžinės sprendimas.

Šiuo pareiškimu Susirinkimas skelbia, kad žmogus turi laisvę tikėti, kaip jam sąžinė diktuoja. „Toji laisvė reiškia, kad tikėjimo srityje žmogui negali daryti prievartos kitas žmogus, visuomeninė grupė ar bet kokie žmonių vyresnieji. Kitais žodžiais, kiek leidžia teisėtos ribos, tikėjimo srityje niekas negali būti nei verčiamas elgtis prieš savo sąžinę, nei trukdomas ja sekti darydamas bet ką privačiai arba viešai, vienas ar drauge su kitais“ (2). Šie žodžiai sudaro pareiškimo minčių branduolį.

Tikėjimo laisvės *pagrindas yra žmogiškojo asmens vertybė.* Žmogus turi protą ir laisvą valią, todėl jis yra atsakingas už savo veiksmus, atsakingas už savo pasi-

rinktą tikėjimo būdą. Tos laisvės atėmimu būtų žalojamas žmogaus asmuo.

Tikėjimo laisvės *reikalingumas išplaukia iš pačios tikėjimo esmės.* Žmogus tikėti gali tiktai laisvai sekdamas savo sąžinės balsu. Kai trūksta laisvo pritarimo, nėra tikėjimo. Todėl labai aišku, kad „niekas negali būti verčiamas priimti tikėjimą prieš savo norą" (10).

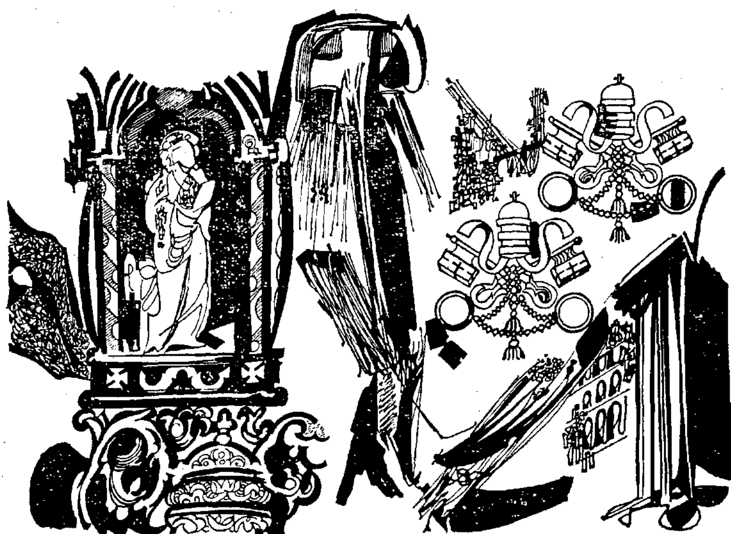
Kristus ir apaštalai, skelbdami Evangeliją, nevartojo prievartos. Tai aiškiai atsispindi Evangelijose, apaštalų veikloje ir šv. Pauliaus laiškuose. Bažnyčia, būdama Kristaus ir apaštalų sekėja, išliko ištikima mokymui, „jog niekas negali būti verčiamas tikėti", nors kai kuriuose žmonijos istorijos tarpsniuose „Dievo tautos elgesio būdas kartais ir ne taip derinosi su Evangelijos dvasia ar net buvo jai priešingas" (12).

Iš šių dėsnių išplaukia praktiški tikėjimo laisvės pritaikymai. Tikėjimo laisvė turi būti pripažinta ne tik paskiriems asmenims, bet ir *religinėms bendruomenėms.* „Jos turi teisę netrukdomos viešai mokyti ir liudyti savo tikėjimą žodžiu ir raštu" (4). Šeimos tėvai turi teisę *auklėti savo vaikus pagal savo religinius įsitikinimus* ir parinkti jiems mokyklas bei religinio švietimo priemones. Pasaulinė valdžia turi pareigą apsaugoti žmogaus tikėjimo laisvę. Ji negali „versti piliečius išpažinti arba atmesti bet kokią religiją arba kam nors neleisti įsijungti į religinę bendruomenę arba iš jos išstoti" (6).

Teisė laisvai reikšti savo tikėjimą turi ribas. Turi būti atsižvelgiama į kitų teises, į pareigas kitiems ir į bendrą gerovę. Civilinės valdžios pareiga yra saugoti bendruomenę nuo bet kokio tikėjimo laisvės piktnaudojimo. Tai darydama, ji turi laikytis teisės normų, kurios atitinka objektyvinę dorovinę santvarką, „kad būtų sėkmingai saugomos ir taikingai derinamos visų piliečių teisės, kad

būtų pakankamai rūpinamasi kilnia viešąja taika..., ir kad būtų reikiamai laikomasi viešosios dorovės“ (7).

Kad Bažnyčia galėtų vykdyti jai duotą įsakymą mokyti visas tautas, ji reikalauja sau veikimo laisvės. Kiekviena civilinė valdžia turi jai tą teisę pripažinti ir apsaugoti (plg. 13). Pagaliau, kadangi tikėjimo laisvės pritaikymas priklauso nuo sąžinės, Susirinkimas ragina: „Formuodami savo sąžinę, krikščionys privalo stropiai žiūrėti šventojo ir tikrojo Bažnyčios mokslo“ (14). Tuo pabrėžiama, kad nors ir pripažįstama sąžinei tikėjimo laisvė, kiekvienas žmogus turi pareigą siekti objektyvinės tiesos, į kurią veda Bažnyčios mokymas.

II VATIKANO SUSIRINKIMO KRONIKA

Priešparuošiamasis laikotarpis (1959. I. 25 — 1960. VI. 5)

1959. I. 25 —pirmoji žinia apie Susirinkimą.

1959. V. 17 paskirta priešparuošiamoji komisija.

1959. VI. 18 tos komisijos pirmininkas raštu kreipėsi į kardinolus, vyskupus, kai kuriuos kitus vadovaujančius asmenis, Romos kurijos kongregacijas, vienuolijų vadovybes, katalikiškus universitetus ir teologijos fakultetus, popiežiaus pavedimu kviesdamas siūlyti Susirinkime svarstytinus klausimus ir prašydamas kitų sugestijų. Iš 2593 atsiklaustųjų asmenų atsakė 1988 (77%). Įstaigos atsakė visos (62), taip pat atsakė visos Romos kurijos kongregacijos. Priešparuošiamoji komisija atliko didžiulį darbą, surūšiuodama ir atspausdindama visą atsiųstąją medžiagą. Susidarė 16 didelių tomų su maždaug 10.000 puslapių.

Paruošiamasis laikotarpis (1960. VI. 5 — 1962. X. 11)

1960. VI. 5 popiežius įsteigė Centrinę komisiją vadovauti visam darbui (jos pirmininkas pats popiežius) ir 10 komisijų atskiriems klausimams: teologijos, sakramentų, vienuolių, dvasininkų ir tikinčiųjų, vyskupų ir diecezijų valdymo, liturgijos, mokslo bei seminarijų, rytų bažnyčių, misijų ir pasauliečių apaštalavimo. Kartu įsteigė ir tris sekretoriatus: spaudos ir teatro, krikščionių vienybės, administracijos. Netrukus popiežius paskyrė visoms komisijoms ir sekretoriatams vadovus ir narius

bei patarėjus kardinolus, vyskupus ir kunigus bei vieną kitą pasaulietį, įvairių sričių žinovus iš viso pasaulio ir visų tautų, iš viso 833 asmenis; iš jų 291 — įvairių vienuolijų nariai.

1960. XI. 14 buvo oficialiai pradėtas darbas. Atitinkamos komisijos ėmėsi nuodugniai peržiūrėti visą popiežiaus pateiktą svarstyti medžiagą ir sugrupavo į 75 atskiras schemas. Vėliau Centrinė komisija jas subendrino ir suvedė į 22 schemas. Tą darbą atlikti jai padėjo dvi tuo tikslu popiežiaus įsteigtos pagalbinės komisijos: pataisų (1961. IX. 16) ir įvairių klausimų (1961. XI. 7). Susirinkimo reguliaminui projektą paruošė reguliamino komisija, 1961. X. 29 popiežiaus įsteigta prie Centrinės komisijos. 1962. VIII. 6 popiežius reguliaminą paskelbė. Pagal tą reguliaminą vyko II Vatikano Susirinkimas.

Susirinkimo laikotarpis (1962. X. 11 — 1965. XII. 8) . .

Popiežiaus skirtų Susirinkimo Tėvų iš viso yra buvę 2860. Iš jų 98 kardinolai, 2637 arkivyskupai ir vyskupai ir 125 vyrų vienuolijų vyresnieji. Negalėjo dalyvauti Susirinkime 274. Dalyvavusių posėdžiuose vidurkis — apie 2200. Susirinkimo metu mirė 242 tėvai; iš jų 12 kardinolų. Naujų paskirta 296; iš jų 2 kardinolai. Ekspertų (periti) Susirinkimo pabaigoje buvo 460 (235 diec. kunigai ir 225 kunigai vienuoliai). Klausytojų vyrų ir moterų (pasauliečių ir vienuolių) — 42. Stebėtojų: kviestų grupių atstovų ir kviestinių asmenų — 104 ir 45 kviesti klebonai.

Keturis kartus Susirinkimo Tėvai iš viso pasaulio buvo suvažiavę Romon ir posėdžiavo Šv. Petro bazilikoje. Tų keturių periodų, paprastai ne visai tiksliai vadinamų sesijomis, metu buvo 168 visuotiniai uždari posėdžiai ir 10

viešų sesijų, kuriose buvo priimta ir paskelbta 16 dokumentų (4 konstitucijos, 9 dekretai ir 3 pareiškimai), žemiau nurodyta tvarka:

Periodai	laikas	visuotiniai posėdžiai	viešos sesijos	paskelbta dokumentų
I	1962. X. 11 — XII. 8	36	1	—
II	1963. IX. 29 — XII. 4	43	2	2
III	1964. IX. 14 — XI. 21	48	2	3
IV	1965. IX. 14 — XII. 8	41	5	11
	Iš viso	168	10	16

Pirmasis periodas vyko prie Jono XXIII, kiti trys prie Pauliaus VI.

Susirinkimui vadovavo prezidiumas ir generalinis sekretoriatas su keturių skyrių įstaigomis. Nuo II-jo periodo imtinai dar prisidėjo ir keturi popiežiaus Pauliaus VI skirti moderatoriai, paeiliui ėję Susirinkimo pirmininko pareigas. Susirinkimo metu veikė tokios pat komisijos, kaip paruošiamajame laikotarpyje, tik buvusi teologijos dabar pavadinta tikėjimo ir dorovės komisija. Visos jos buvo naujai sudarytos pagal Susirinkimo reguliaminą. Liko ir du sekretoriatai — krikščionių vienybės ir administracijos; spaudos ir teatro sekretoriatas buvo panaikintas, prijungiant jį prie pasauliečių komisijos. Naujai įsteigtas administracinis tribunolas. Komisijos veikė ne tik Susirinkimo periodų metu, bet ir jų tarpuose. Joms vadovavo vietoj anksčiau buvusios Centrinės Jono XXIII 1962. XII. 5 įsteigta Derinamoji komisija.

Komisijų pirmininkai ir jų nariai visuotinių Susirinkimo posėdžių metu padarė 147 platesnius įvedamuosius, paaiškinamuosius ir baigiamuosius pranešimus apie jų paruoštus atskirus dokumentus. Susirinkimo Tėvai kalbėjo 2212 kartų. Tos kalbos buvo parašytos ir po kalbė-

jimo įteiktos sekretoriatui. Be to, buvo įteiktas 4361 Tėvų pasisakymas tik raštu. Visi tie 6573 pareiškimai (kiekvienas paprastai su eile pasiūlymų) turėjo būti apsvarstyti atitinkamų komisijų, slyginti, subendrinti, įtraukti į ruošiamus dokumentus. Taip papildyti ir pakeisti bei patikslinti dokumentai buvo iš naujo pateikiami Susirinkimui svarstyti ir priimti. Visuotiniuose posėdžiuose Tėvai balsavo 544 kartus: I periodo metu 34 k., II — 94, III — 148 ir IV — 268.

Visi Susirinkimo Tėvai, ypač komisijų nariai, labai daug dirbo ne tik posėdžių metu Romoje, bet ir grįžę į namus, studijuodami bei ruošdami medžiagą būsimiems posėdžiams. Kiek daug dirbta, gali parodyti, pvz., kai kurie veiklos duomenys vienos iš daugelio — Tikėjimo ir dorovės komisijos (31 narys). Atskirai ji turėjo 79 posėdžius (225 valandos) ir kartu su Pasauliečių apaštalavimo komisija — 49 posėdžius (138 val.). Prie jos sudaryta pagalbinė komisija mišriems klausimams turėjo 29 posėdžius (83 val.) ir 18 kitų pagalbinių komisijų įvairiems atskiriems klausimams — 165 posėdžius (apie 450 val.). Jai teko paruošti balsavimui dvi dogmines konstitucijas: Dieviškojo Apreiškimo ir Bažnyčios. Pirmąją reikėjo perredaguoti penkis kartus. Buvo siūlyta 1488 pakeitimai. Juos subendrinus, diskusijoms buvo pateikta 212, priimta 53. Bažnyčios konstitucija turėjo būti perredaguota net šešis kartus. Siūlyti 3239 pataisymai, diskutuoti 629, priimti 149.

Svarbiausias visų komisijų ir visų Susirinkimo Tėvų darbo vaisius, kaip minėta, — 16 dokumentų. 286–287 pp. dedamoje lentelėje yra visos pagrindinės žinios apie jų priėmimą: sesija, kurią kiekvienas jų buvo priimtas, data, kiekvieno jų tikslus lituviškas ir lotyniškas pavadinimas ir balsavimo daviniai.

Sesija	data	priimtieji dokumentai	balsai			
			taip	ne	negalioja	iš viso
I	1962. X. 11	Susirinkimo atidarymas.				
II	1963. IX. 29					
III	1963. XII. 4	Šventoji Liturgija, konstitucija **Sacrosanctum Concilium**	2147	4	1	2152
		Visuomeninio bendravimo priemonės, dekretas **Inter mirifica**	1960	164	7	2131
IV	1964. IX. 14					
V	1964. XI. 21	Bažnyčia, dogminė konstitucija **Lumen gentium**	2151	5	—	2156
		Katalikiškosios rytų Bažnyčios, dekretas **Orientalium Ecclesiarum**	2110	39	—	2149
		Ekumenizmas, dekretas **Unitatis redintegratio**	2137	11	—	2148
VI	1965. IX. 14					
VII	1965. X. 28	Ganytojinės vyskupų pareigos Bažnyčioje, dekretas **Christus Dominus**	2319	2	1	2322
		Tinkamas vienuolinio gyvenimo atnaujinimas, dekr. **Perfectae caritatis**	2321	4	—	2325

		Kunigų paruošimas, dekretas **Optatam totius**	2318	3	—	2321
		Krikščioniškasis auklėjimas, pareiškimas **Gravissimum educationis**	2290	35	—	2325
		Bažnyčios santykiai su nekrikščionių religijomis, pareiškimas **Nostra aetate**	2221	88	1	2310
VIII	1965. XI. 18	Dieviškasis Apreiškimas, dogminė konstitucija **Dei verbum**	2344	6	—	2350
		Pasauliečių apaštalavimas, dekretas **Apostolicam actuositatem**	2340	2	—	2342
IX	1965. XII. 7	Tikėjimo laisvė, pareiškimas **Dignitatis humanae**	2308	70	6	2384
		Misijinė Bažnyčios veikla, dekretas **Ad gentes divinitus**	2394	5	—	2399
		Kunigų tarnyba ir gyvenimas, dekretas **Presbyterorum ordinis**	2390	4	—	2394
		Bažnyčia dabartiniame pasaulyje, pastoracinė konstitucija **Gaudium et spes**	2309	75	7	2391
X	1965. XII. 8	Susirinkimo uždarymas.				

I sesija vyko prie Jono XXIII, o visos kitos prie Pauliaus VI.

Posusirinkiminis laikotarpis (nuo 1965. XII. 5)

Susirinkimo nutarimams įgyvendinti yra popiežiaus paskirtos ir veikia 9 komisijos: Centrinė — derinti visų komisijų darbams ir aiškinti susirinkimo nutarimams, vyskupų ir diecezijų valdymo, vienuolių, pasauliečių apaštalavimo, misijų, krikščioniško mokymo, liturgijos, visuomeninio bendravimo priemonių, bažnytinio teisyno peržiūrėjimo ir 3 sekretoriatai: krikščionių vienybės, santykiams su nekrikščionimis, ir santykiams su netikinčiaisais. Šios komisijos bei sekretoriatai leidžia popiežiaus patvirtintus potvarkius, kuriais praplečiamos bei pritaikomos praktiškam gyvenimui susirinkimo nutarimų mintys. Galutinis Susirinkimo sėkmingumas priklausys nuo to, kiek visi Bažnyčios nariai pažins jo nutarimus ir, vadovaudamiesi tolesniais šių komisijų nurodymais, savo gyvenimą nuolat kreips vidinio atsinaujinimo linkme.

Lietuviai II Vatikano Susirinkime

Komunistinės Rusijos užimtoje Lietuvoje Susirinkimo metu buvo trys vyskupai: Petras Maželis (†1966. V. 21), Telšių vyskupijos ordinaras ir Klaipėdos prelatūros apašt. administratorius, Julius Steponavičius, Vilniaus ir Panevėžio vyskupijų apašt. administratorius, nušalintas ir ištremtas į Žagarę, ir Vincentas Sladkevičius, Kaišiadorių vyskupijos apašt. administratorius, nušalintas ir ištremtas į Nemunėlio Radviliškį. Nė vienas iš jų į Susirinkimą neatvyko. Trečiojo periodo metu vyskupui P. Maželiui Susirinkime atstovavo Telšių vyskupijos kancleris kan. Bronius Barauskas. Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų valdytojas kan. Juozapas Stankevičius popiežiaus buvo paskirtas ekspertu. Su juo į Romą buvo atsiųsti ir kiti du

vyskupijų valdytojai: kan. Česlovas Krivaitis — Vilniaus ir kan. Paulius Bakšys — Kaišiadorių, vėliau ir Panevėžio. Kiekvienas jų turėjo po palydovą kunigą. Visuose Susirinkimo posėdžiuose galėjo dalyvauti tik prel. Stankevičius, kaip ekspertas, kitiems buvo leista dalyvauti tik kai kuriuose posėdžiuose svečių teisėmis. Besibaigiant Susirinkimui, visi trys vyskupijų valdytojai popiežiaus buvo pakelti prelatais. Paskutiniame periode vietoj „pasitraukusio" iš pareigų prel. Stankevičiaus dalyvavo prel. Juozapas Labukas-Matulaitis, kuris prieš pat Susirinkimo pabaigą (1965. XII 5) Romoje buvo konsekruotas vyskupu Kauno ir Vilkaviškio vyskupijoms administruoti.

Visuose Susirinkimo posėdžiuose dalyvavo vysk. Vincentas Brizgys, gyv. Čikagoje, Ill., JAV. Jis buvo taip pat Vyskupų ir diecezijų valdymo komisijos narys ir patarėjas bei aktyviai reiškėsi toje komisijoje ir Susirinkime. Paskutinio periodo metu Susirinkimo Tėvų tarpe buvo ir Romoje (Italijoje) gyvenąs Pranciškus Brazys, MIC (†1967. VI. 9), 1965. II. 14 konsekruotas vyskupu Europos lietuviams.

Susirinkimo Tėvais visą Susirinkimo laiką buvo taip pat JAV lietuvis vyskupas Karolis Aleksandras Salatka, Grand Rapids, Mich., vyskupijos augziliaras (nuo 1968. I. 10 Marquette, Mich., diecez. ordinaras) ir, pasitraukęs iš Latvijos ir gyvenąs Barcelonoje (Ispanijoje) lietuvis (g. Pandėly) vyskupas Antanas Urbšs, Liepojos vyskupijos ordinaras.

DALYKINIS TURINYS

(Romėniškas skaitmuo reiškia tomą, arabiškas — puslapį)

Sudarė

TITAS NARBUTAS

PRENUMERATORIAI RĖMĖJAI

Aleksiūnas Juozas, kun., Brooklyn, N.Y., USA

Balčiūnas Antanas, Chicago, Ill., USA

Balčiūnas Vytautas, prel. dr., Thompson, Conn., USA

Budreckas Vladas, kun., Brooklyn, N.Y., USA

Cukuras Valdemaras, kun. dr., Voluntown, Conn., US

Deksnys Antanas, prel. dr., East St. Louis, Ill., USA

Grabys Juozapas, kun. dr., Albany, N.Y., USA

Gutauskas Jonas, kun. dr., Delhi, Ont., Canada

Yla Stasys, kun., Putnam, Conn., USA

Juška Antanas, kun. dr., Cicero, Ill., USA

Krasauskas Rapolas, kun., Roma, Italija

Kriščiūnevičius Viktoras, kun., Detroit, Mich., USA

Kulbokai Veronika ir *Vladas,* South Boston, Mass., US

Narbutas Titas, kun. dr., Dayton, Ohio, USA

Račkauskas Antanas, kun., Brooklyn, N.Y., USA

Sungaila Juozas, M.D., Toronto, Ont., Canada

Škudzinskas Antanas, Dorchester, Mass., USA

Tadarauskas Juozapas, prel. dr., Hamilton, Ont., Cana

Vaitkus Mykolas, kan., Peace Dale, R.I., USA

Zakaras Vytautas, kun., Putnam, Conn., USA

KUN. VINCENTAS PUIDOKAS
Westfieldo, Mass., lietuvių parapijos klebonas

Kun. Vincentas Puidokas

Gimė 1903 m. gegužės mėn. 22 d. Jaučiūnų kaime, Gasčiūnų parapijoje (tada Joniškio parapijos filija), Šiaulių aps., Lietuvoje. 1910–1914 lankė parapijos klebonijoje veikiančią Gasčiūnų pradžios mokyklą. 1920 m. Šiauliuose išlaikė eksternu dviejų klasių egzaminus. Vienerius metus vėl privačiai pasiruošęs, 1921 m. įstojo į Šiaulių gimnazijos V-ją klasę. Ją baigęs, 1922 metais buvo priimtas į Kauno kunigų seminariją. Per trejus metus ten baigė gimnaziją, kartu išeidamas reikiamą filosofijos kursą. 1925–1929 metais studijavo teologiją Lietuvos Universiteto teologijos–filosofijos fakultete ir 1929 m. gegužės mėn. 27 d. buvo įšventintas kunigu. Pora metų vikaravęs Kauno arkivyskupijoje, 1931 m. vasarą atvyko į JAV aplankyti savo giminių. Esant čia stokai lietuvių kunigų, pasiliko ilgiau, o paskui ir visam laikui. Nuo 1931 m. liepos iki 1934 m. balandžio mėn. buvo Worcesterio, Mass., lietuvių Aušros Vartų parapijos vikaras, o nuo 1934 m. balandžio mėn. iki dabar yra Westfieldo, Mass., lietuvių parapijos klebonas ir sėkmingai joje darbuojasi. Jis gyvai domisi lietuviškuoju gyvenimu ir gausiomis aukomis remia lietuviškuosius reikalus, ypač lietuviškąsias vienuolijas ir spaudą. Paskutiniuoju laiku finansavo savo mokytojo vysk. Pranciškaus Būčio, M.I.C., atsiminimų du tomus ir, šalia „Krikščionio Gyvenime", įsijungė į stambiuosius Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos rėmėjus.